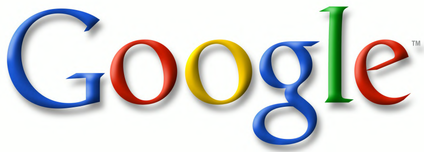
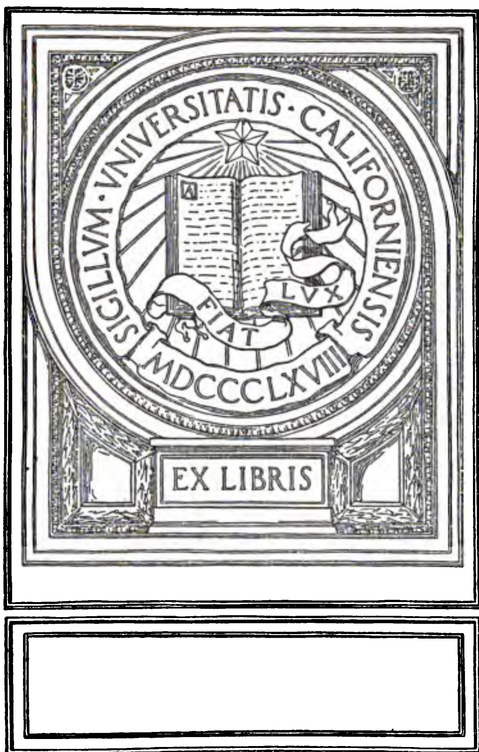

SIGILLVM · VNIVERSITATIS · CALIFORNIENSIS
FIAT LVX
MDCCCLXVIII
EX LIBRIS

FORNNORDISK FORMLÄRA

AF

Dr Ludv. F. A. Wimmer.

SVENSK, OMARBETAD UPPLAGA.

LUND, 1874.

C. W. K. GLEERUPS FÖRLAG.

Lund, Fr. Berlings Boktryckeri och Stilgjuteri, 1874.

Förord.

Den fornnordiska formlära, som här erbjudes språkforskarne och särskildt den nordiska språkvetenskapens idkare i Sverige, kan anses som tredje omarbetade — och jag hoppas att kunna tillägga: förbättrade — upplagan af min "Oldnordisk Formlære til brug ved undervisning og selvstudium", hvilken utkom 1870. Red[illegible]nma år hade jag tillfälle att underkasta denna [illegible]bearbetning, som blef öfversatt på tyska af prof. [illegible] i Jena (Altnordische Grammatik, Halle 1871). [illegible] icke obetydliga ändringar jag funnit ändamålsenl[illegible]a i den tyska upplagan, som icke i likhet med den [illegible]le den dubbla uppgiften att både tjena som skol[illegible]en som hjelpmedel för egentlige filologer, har dock den förstnämnda på icke få ställen bevarat en mot den danska upplagan svarande anordning af innehållet, hvilken jag anser för mindre riktig i en vetenskaplig framställning. Då det derför blef fråga om att öfverflytta boken äfven på svenska, ansåg jag för min pligt att på nytt underkasta henne en noggrann kritik för att så mycket som möjligt bringa henne i öfverensstämmelse med språkvetenskapens nuvarande ståndpunkt. Visserligen är i allt väsentligt den tyska upplagan lagd till grund för den svenska och jag har icke funnit anledning att företaga stora förändringar i afseende på sjelfva innehållet, men man skall deremot finna, att nästan på hvar sida är en eller annan förändring vidtagen antingen i form af omflyttningar eller genom tillfogande af åtskilliga språkhistoriska upplysningar för att närmare motivera den gifna framställningen. Jag hoppas derigenom att på icke få ställen hafva bragt

det, som tidigare stod såsom anomalier eller undantag, in under bestämda regler; bland mycket annat sådant vill jag särskildt nämna de paragrafer, som behandla *ja*-stammarne både af substantiven och verben. Likaledes tillåter jag mig att fästa uppmärksamheten på det sätt, hvarpå bildningen af 1:sta personen sing. i reflexivformen är framställd. Den vetenskapliga motiveringen såväl af detta som andra spörsmål hoppas jag att snart kunna framlägga i ett verk, som länge har sysselsatt mig, och som behandlar det fornnordiska språket i dess historiska utveckling såväl i dess förhållande till de andra språken i den germaniskt-nordiska språkklassen, som till de äldre tungomålen i vår språkstam.

Den bästa lönen för den tid och flit jag har offrat på detta arbete skulle naturligtvis vara, att det i någon mon kunde bidraga att främja det vetenskapliga studiet af nordens fornspråk i ett land, hvarest den nordiska språkforskningen sedan Ihres dagar har räknat så många af sina mest utmärkte idkare, och som ännu med stolthet kan uppvisa sådane män, som utgifvaren af Sveriges gamla Lagar C. J. Schlyter, författaren af "Svenska Språkets Lagar" J. E. Rydqvist, den grundlige kännaren af Sveriges landskapsmål och runskrifter C. Säve, förutom icke få yngre, som hafva trädt i deras fotspår. Bland dessa är det mig en kär pligt att särskildt nämna den förtjenstfulle utgifvaren af den Stockholmska Homilieboken, professoren i nordiska språk vid Lunds universitetet Th. Wisén, hvars vänliga uppmaning samt benägna medverkan och föranstaltande det får tillskrifvas, att denna svenska bearbetning har utkommit.

Köpenhamn i Mars 1874.

Ludv. F. A. Wimmer.

Innehåll.

I. Ljudlära.

Bokstäfverne och deras uttal.

§ 1. Det fornnordiska språket skrifves i de vanliga upplagorna med följande 34 bokstäfver: **a, á, b, d, đ** *(eđ)*, **e, é (ę), f, g, h** *(há)*, **i, í, j, k** *(ká)*, **l, m, n, o, ó, p, r, s, t, u, ú, v** *(vend, vaff)*, **x, y, ý, z, þ** *(þorn)*, **æ, œ, ö.**

Anm. I senaste tiden har man börjat att jemte **ö** använda **ø** i vissa tillfällen, som i det följande skola närmare angifvas.

Vocaler.

§ 2. Af dessa voro ursprungligen **a, e, i, o, u, y** och **ö** (äfvensom **ø**) korta, de accentuerade **á, é, í, ó, ú, ý** jemte **æ** och **œ** långa. Genom jemförelse mellan de nyare nordiska språkens uttal med den äldsta afhandlingen i Snorra-Eddan om rättskrifningen och de äldsta fornnordiska handskrifterna visar det sig, att det fornnordiska språket hade följande vocalsystem, ordnadt efter Chladnis bekanta indelning:

korta ljud:			långa ljud:		
	A **a**			A **á**	
Ä **e**	Ö **ö**	Å **ö**	Ä **æ**	Ö —	Å **ó**
E **e**	Ö (Ø) **ö**	O **o**	E **é**	Ö (Ø) **œ**	O **ó**
I **i**	Y **y**	U **u**	I **í**	Y **ý**	U **ú**
Diphthonger:			**ei**	**ey**	**au**

Af de svenska bokstafstecken, som stå öfverst i vocalschemat, har raden *Å*, *O*, *U* i det nuvarande språket ett något afvikande uttal; deremot öfverensstämmer det nuvarande danska (och det äldre svenska) uttalet af dessa tecken med det fornnordiska.

De fornnordiska-bokstafstecknen i de undre raderna äro de, som vanligen brukas i upplagor af fornnordiska skrifter med "normaliserad" rättskrifning. Deremot hafva de äldsta handskrifterna i öfverensstämmelse med afhandlingen i Snorra-Eddan flere andra tecken för att åtskilja de särskilda ljuden. Fullständigast och noggrannast genomföres åtskilnaden på följande sätt:

1) Det korta och långa **ä**-ljudet betecknas med *æ*, i förra fallet utan, i senare med accent, eller med *e* och *é* med en hake nedantill (ę, ę́), till skilnad från *e* och *é*, som beteckna det korta och långa **e**-ljudet.

Anm. Då *ä* betecknar ett mellanljud mellan *a* och *e*, har författaren till den äldsta orthografiska afhandlingen i Snorra-Eddan af dessa två bokstäfver bildat tecknet *ę*, i det han till *e* fogade en liten hake, som skulle beteckna *a*'ets krökning. Deremot är *æ* en omedelbar sammanskrifning af *a* och *e*. Vid sidan häraf blifver dock *e* tidigt den allmänna beteckningen äfven för *ä*-ljudet (mycket sällan användes härtill *æ* eller diphthongen *ei*).

Tecknet **ę̀** för **é** är nytt och infördes af Rask, som dermed ville beteckna det nuvarande isländska uttalet af detta sjelfljud med föregående halfvocal (*jä*), i motsats till de af de andra långa sjelfljuden i fornspråket uppkomna tveljud, i hvilka halfvocalen följer efter sjelfljudet (*á*, *ó*, *æ*, *œ*).

2) Det korta och långa **å**-ljudet betecknas genom *ø*, i förra fallet utan och i senare med accent, eller genom *o* och *ó* med en hake nedantill (ǫ, ǫ́), till skilnad från *o* och *ó*, som beteckna det korta och långa *o*-ljudet.

Anm. För att beteckna ett mellanljud mellan *a* och *o*, bildade författaren i Snorra-Eddan tecknet *ǫ* efter samma princip som *ę*, i det han till *o* fogade haken, som skulle beteckna krökningen af *a*. Deremot är *ꜵ* en omedelbar sammanskrifning af *a* och *o* och svarar således alldeles emot *æ*. Tidigt blifver dock *o* den allmänna beteckningen äfven för *å*-ljudet (mera sällan *a*, *ao* och tveljudet *au*).

3) Det korta och långa **ø**-ljudet betecknas med *ø*, i förra fallet utan och i senare med accent. Likaledes betecknas **ö**-ljudet, som icke har något motsvarande långt ljud, med *ø*.

Anm. I likhet med tecknen *ę* och *ǫ* bildade den gamle grammatikern äfven för det ljud, som låg mellan *e* och *o*, ett nytt tecken genom att till *o* foga "qvisten af *e*"; denna "qvist" har i allmänhet form af ett litet öga, som sättes till ofvanför (*ǒ*) eller ett streck, som drages tvärs igenom (*ø*). (För *ǒ*, *ø*, brukas också *eo*, *o*, mera sällan tveljudet *ey*).

4) Af tveljuden betecknas **ei** noggrannast med *æi* eller *ęi*, **ey** med *ǒy* eller *øy*, och **au** med *ǫu* eller *ǫu*. Dock är beteckningen *ǒy*, *øy* hufvudsakligen norsk, under det att redan de äldsta isländska handskrifterna, på grund af en förändring i det ursprungliga uttalet, vanligen hafva beteckningen *æy* eller *ey*, som tidigt blef den allmänna. Äfven de två andra tveljuden betecknas allaredan i de äldsta handskrifterna oftast med *ei* och *ou* eller *au*, hvilket sista för det mesta sammanskrifves till ett tecken, *ꜷ*. Då tveljuden alltid äro långa, är accenten, som ofta sättes öfver dem i de äldsta handskrifterna, öfverflödig.

Anm. Likasom de enkla ljuden (*ę*), *ǫ* och *ø* stundom betecknas med tveljuden (*ei*), *au* och *ey*, finna vi äfven omvändt understundom dessa betecknade med de enkla ljuden (särskildt *au* med *ǫ*). Dock finna vi i de gamla handskrifterna äfven flere andra sätt använda för att beteckna de här omnämnda ljuden (se Gislason, Um frumparta íslenzkrar túngu í fornöld; Lyngby, Den oldnordiske udtale, i "Tidskrift for Philologi og Pædagogik", Band. II). Med undantag af *ö*, som först mycket sent blifvit upptaget, kan beteckningssättet i normalupplagorna sålunda spåras mycket långt till baka i tiden.

Det hufvudsakliga i afseende på det gamla uttalet är, att hvarje kort vocal (med undantag af *ö*) har haft en motsvarande lång, som man i äldsta tider åtskilde från den korta medelst accent; till hvar ljudserie har det dess utom svarat ett genom två tecken uttryckt tveljud.

Det af de nu brukliga tecken, som i synnerhet fördunklar det gamla uttalet, är *ö* såsom beteckning af det korta *ǫ*-ljudet, i hvars ställe man i upplagor af fornnordi-

ska skrifter borde införa det gamla tecknet *ꜵ* eller *ǫ*, medan det verkliga *ö*- och *ø*-ljudet såsom fordom borde uttryckas med *ø*. I öfverensstämmelse med det allmänna bruket och det nyisländska uttalet behålles emellertid i denna språklära tecknet *ö* för det ursprungliga korta *ǫ*-ljudet, medan det verkliga korta *ö*- och *ø*-ljudet betecknas med *ø*.

Det bokstafssystem, hvarigenom man i fornnordiska språket både kunde och borde beteckna vocalernas olika ursprung, blifver sålunda följande:

	a			á	
æ, ę	ø	ꜵ, ǫ	ǽ, ę́	—	ꜵ́, ǫ́
e	ø	o	é	ǿ	ó
i	y	u	í	ý	ú
			æi, ęi	øy	ꜵu, ǫu

Det bör äfven anmärkas, att enhvar af dessa vocaler enligt författaren i Snorra-Eddan kunde erhålla ett nasalljud, hvilket han betecknar med en punkt öfver vocalen (*ȧ* o. s. v.). Fastän vi i de fornnordiska handskrifterna icke finna något spår mera häraf, blir det dock af språkhistoriska grunder och de i Snorra-Eddan anförda exemplen sannolikt, att man vid nämnde författares tid (12:te århundradet) åtminstone i några fall ännu genom vocalens nasala uttal bevarade en erinran af det sedermera i så stor utsträckning helt och hållet försvunna *n*-ljudet.

§ 3. Det här angifna gamla uttalet af de fornnordiska vocalerna undergick emellertid under tidens lopp stora förändringar på Island, hvilka i synnerhet framträda deruti, att acuten, som tidigare betecknade en qvantitetsskilnad, nu tjenar till att angifva en förändring af ljudet. Enligt nyare isländska uttalet ordna sig nämligen vocalerna på följande sätt:

	A a æ, œ; á	
Ä e; é	Ö ö (ø)	Å o
E ei, ey i, y	Ö (Ø) au u	O ó —
I í, ý	Y —	U ú

1) **a** uttalas som kort öppet *a* i svenska ordet *land;* som danskt *a* i dan. *land*, *dag*, *drage* (deremot är det långa *a* i sv. *dag*, *draga* mera slutet). Ex. *land*, *dagr*, *draga*.

æ och **œ** uttalas begge som *aj*, d. v. s. som danskt *ej* i *vej*, tyskt *ei* i *bein* (men icke som svenskt *ej*). Ex. *hræddr*, *rœtr*.

Anm. På Island gick *œ* tidigt öfver till *æ;* de begge ljuden åtskiljas blott i de äldsta handskrifterna.

á uttalas som *av* i dan. *hav*, eller som *au* i tyska ordet *haus*. Ex. *ráð*.

2) **e** uttalas som svenskt och danskt öppet *e* i *efter*, eller som *ä*, *æ* i *fästa*, *fæste* (= *eptir*; *festa*); **é** uttalas som sv. och dan. *je* (*jä*), *jæ* i *sjette*, *sjætte* (= *sétti*).

3) **ei** och **ey** uttalas begge ungefär som *ej* i sv. *nej* (men ej som dan. *ej* och tyskt *ei*). Ex. *bein*, *beit*, *eyra*, *heyra*.

Anm. I stället för *ey* skrifves *øy* i de fornnorska och äldsta isländska handskrifterna.

i och **y** uttalas begge som sv. och dan. *i* i sv. orden *till*, *vilja*, dan. *til*, *ville*, eller som sv. och dan. *e* i sv. *lefva*, dan. *leve*. Ex. *til*, *vilja*, *við*, *vinr*, *lifa*; *fyrir*, *yfir*, *þykkja*. Sällan uttalas *y* som *u* (d. v. s. som slutet *ø;* se nedanför), t. ex. *spyrja*, uttaladt *spørja*.

4) **í** och **ý** uttalas begge som sv. *i* i *lif*, *rida*. Ex. *líf*, *ríða*, *sýsla*, *lýsa*.

5) **ö** (och **ø**) är det öppna sv. *ö* i *björn*, dan. *ö* i *björn*, *börn*. Ex. *björn*, *börn*.

Anm. På Island gick i flere fall *ø* tidigt öfver till *e* (*gera* för *gøra*). Annars sammanföll det med *ö*.

6) **au** uttalas ungefär som sv. *öj* i *möjlig* (men olika med danskt *öj* och tyska *au*, *eu*). Ex. *auga*, *haugr*, *kaupa*. **u** ljuder som det danska slutna *ø* i *hø*, *føre*, eller som *y* i sv. *nyckel*, dan. *tynd*. Ex. *duga*, *undir*, *um*, *þunnr*.

7) **o** är det öppna *o* i dan. *komme*, tyska *kommen*, eller *å* i dan. *tåle* (deremot har i svenskan både det "öppna" *o* i *komma* och *å* i *tåla* ett mera slutet uttal). Ex. *koma*, *þola*, *konungr*, *kona*.

8) **ó** uttalas som *ow*, d. v. s. som det slutna danska *o* i *rod*, *god*, åtföljdt af ett svagt uttaladt *w* (deremot är sv. *o* i *rot*, *god* ett mera slutet ljud). Ex. *rót*, *fótr*, *góðr*, *dóttir*.

9) **ú** är det danska *u* i *hus*, tyska *u* i *blut* (men olika med svenskt *u* i *hus*; närmare ligger det korta sv. *u* i *ung*). Ex. *hús*, *lúka*.

Vi se alltså, att i det nyare isländska uttalet

1) tontecknet har förlorat sin ursprungliga betydelse som qvantitetstecken, i det stafvelsernas längd nu är beroende af andra förhållanden (se § 6);

2) att förutom de tre ursprungliga diphthongerna (*ei*, *ey*, *au*) äfven flere enkla ljud öfvergått till tveljud (*æ*, *œ*; *á*, *ó*; *[é]*);

2) att samma ljud ofta betecknas på olika sätt (**ej** betecknas med *ei* i *bein*, med *ey* i *heyra*; **aj** med *æ* i *hræddr*, med *œ* i *rœtr*; **e** med *i* i *vilja*, med *y* i *fyrir*; **i** med *í* i *ríða*, med *ý* i *lýsa*); dess utom är *y*-ljudet helt och hållet försvunnet i det nyisländska uttalet, en ljudförändring, hvartill tyskan erbjuder en fullkomligt motsvarande analogi, i det här det korta *ü* ofta uttalas som *i*, och det långa *ü* som *ie* (*glück* som *glick*, *flügel* som *fliegel* o. s. v.);

4) att samma tecken kan uttrycka olika ljud (t. ex. **u** i *hús, duga, kaupa* betecknar tre olika ljud).

I de nyare nordiska språken är vocalernas gamla uttal i många fall bättre bevaradt än i isländskan; i synnerhet stå de norska munarterna i många afseenden det gamla uttalet mycket nära. Utvecklingen från det gamla till det nya uttalet är för första gången med stor skarpsinnighet påvisad af Lyngby i hans förut nämnda förtjenstfulla afhandling i "Tidskrift for Philologi og Pædagogik" (Köpenhamn 1861).

Consonanter.

§ 4. Efter det gamla uttalet ordna de fornnordiska consonanterna sig på följande sätt:

	stumma		spiranter			hväsljud	näsljud	l- o. r-ljud	halfvocaler
Gutturaler . .	**k**	**g**	-	**g**	**h**		**n**		**j**
Dentaler . . .	**t**	**d**	**þ**	**đ**		**s, z**	**n**	**l, r**	
Labialer . . .	**p**	**b**	**f**	**f**			**m**		**v**

Härtill kommer dubbelconsonanten **x** = **ks** och **gs**.

Anm. De gamla handskrifterna bruka dess utom *c* (stundom *ch*) och framför *v* äfven *q* ofta för *k*. För gutturalernas näsljud användes understundom ett eget tecken (ŋ). Af halfvocalerna betecknas *j* nästan alltid med *i* och *v* ofta med *u* (sällan med *w*).

§ 5. Det nyisländska uttalet af consonanterna har i det väsendtliga — i motsats till förhållandet med vocalerna — bibehållit sig på den gamla ståndpunkten. Med hänsyn till consonanternas uttal är följande att märka:

1) **k** och **g** ljuda framför *e, é, ei, ey, i, í, y, ý, æ* och *œ* (samt *ø*) som *kj* och *gj*, d. v. s. som "palatalt" *k* och *g* efterföljdt af *j* (således som ofta i Köpenhamnskt uttal *kj*,

gj framför hård vocal: *kjole*, *gjord*; men icke som Seländskt och Köpenhamnskt *k*, *g* framför mjuk vocal; och helt olika med svenskt *kj*, *gj* framför hårda, *k*, *g* framför mjuka vocaler). Ex. *kenna*, *gera*, uttalade olika med både sv. *känna*, *göra* och dan. *kende*, *göre*. Att detta uttal är temligen gammalt, bevisar de gamla handskrifternas skrifsätt med *i*, d. v. s. *j*, efter *k* och *g* (*kjenna*, *gjøra* eller *gjera*). Framför de hårda vocalerna, hvartill äfven hörer *ö* (d. v. s. *ǫ*, ursprungligen kort *å*, men icke *ø*), måste detta uttal af *k* och *g* alltid betecknas med ett följande *j*: *kjósa* kora, *kjöt* kött, *gjörđ*, *gjarđar*, gjord. — Nyare är uttalet af **gj** och **gi** efter vocal som *j* (*jj*) och *ji* (*jji*), t. ex. *vígja* viga, *segja* säga, *bogi* båge, *degi*, dat. af *dagr* dag, uttalade som *víja*, *sejja*, *bojji*, *dejji*. Är den föregående vocalen kort *i* och *y*, uttalas den som *í* och *ý*: *kligja* qväljas, *lygi* lögn, uttalade *klíja*, *lýji*. Äfven af detta uttal finnes det spår i de gamla handskrifterna, i det stundom *gi* (d. v. s. *gj*) står för *j* och omvändt *i* (d. v. s. *j*) för *gj* (*þýgiar* = *þýjar* och omvändt *gýiar* = *gýgjar*). Af detta uttal kan det likaledes förklaras, att man framför *gj* och *gi* kan finna *ei* för *e*: *seigja*, *deigi* = *segja*, *degi* (jfr dock äfven § 2, 4, anm.).

Utom de här nämnda tillfällen uttalas **g** i ordens begynnelse hårdt som sv. *g* i *god*, *glad* (*góđr*, *glađr*), men efter en vocal aspireradt såsom i danska *dag*, tyska *sagen* (detta ljud har deremot försvunnit i svenskan). Ex. *dagr*, *dag*, *dögum*; stundom betecknas spiranten i gamla handskrifter med *gh* (*dagh*). I nyisl. ljuder *g* efter en vocal dock i regeln hårdt framför *n*, *l*, *đ* (*logn*, *sigla*, *sagđi*), och samma ljud har det nu efter consonant (*sorg*, *ungr*), men det gamla uttalet var i de flesta fall aspireradt. — **gg** är alltid hårdt (*egg*, *leggja*).

Anm. Understundom skrifves *k* för *g* framför *t*: *konunglikt* o. dyl.; mycket sällan eger det omvända förhållandet rum. Likaledes kan stundom *ks* vexla med *gs*, eller *x* brukas för begge förbindelserna. Ljudet har säkerligen varit det samma som af sv. och dan. *g* framför *t* och *s* efter kort vocal, t. ex. *lagt*, *sagt*.

2) **d** ljuder öfver allt som det hårda sv. och dan. *d* i *dag;* i fornnord. *land* ljuder det som i *dagr*. Likaledes uttalas **dd** alltid hårdt som i svenskan. Ex. *oddi, oddr* — sv. *udd* (men olika med dan. *dd* i *odde*).

þ och **đ** äro de spiranter, som motsvara *t* och *d*: **þ** uttalas som det hårda engelska *th* i *thing* och brukas blott i ordens begynnelse. Ex. *þing* ting, församling. — Både i sv. och dan. är detta ljud förloradt. — **đ** ljuder som det mjuka engelska *th* i *father*, och som aspireradt danskt *d* i *blød, råd* (hvaremot svenskan förlorat äfven detta ljud); det förekommer aldrig i ordens begynnelse (jfr dock § 94, a, anm. 3) och kan aldrig fördubblas; **đđ** öfvergår nämligen till **dd**.

Anm. 1. Charakteristiskt för fornnordiska språket är, att ursprungligt *þ* och ursprungligt *d* i mid- och slut-ljudet efter vocaler och *r* sammansmälta mycket tidigt till ljudet *đ*: *bróđir. feđir, jörđ, harđr* = got. *broþar, fadar, airþa, hardus*, tyska *bruder, vater, erde, hart.* Deremot har ursprungligt *ld* och *nd* alltid bevarat sitt *d*, och likaså har fornnordiska språket alltid *dd*, icke blott då det uppkommit af *đđ* (se nedanför), utan äfven då det motsvarar got. *zd* (*gaddr* gadd = got. *gazds; rödd* röst = got. *razda*). (Om behandlingen af got. *lþ* och *nþ* i fornnord., se § 22, d, 10).

Anm. 2. De äldsta handskrifterna bruka alltid *þ* äfven för *đ*.

Anm. 3. I det hela taget har det i fornspråket varit samma förhållande mellan *d* och *đ* som mellan det hårda och aspirerade *g*. Nu gäller den regeln, att *d* brukas i ordens begynnelse, i fördubbling och efter *l, m* och *n*, hvaremot *đ* står efter vocal och efter *f, g* och *r* (se de speciella reglerna nedanför).

3) **p** uttalas som *f* i förbindelsen *pt: skapt, eptir* = sv. *skaft, efter*. — **b, bb** uttalas alltid hårdt.

Anm. 1. Fornnordiskt *pt* betecknar icke blott ett verkligt *pt* (t. ex. *drapt*, 2 sing. præt. ind. af *drepa*; *œpta*, præt. af *œpa*), utan skrifves äfven i många fall för ursprungligt *ft* (= got. *ft*, som icke blott motsvarar ursprungligt *ft*, utan äfven har uppstått af *pt* och *bt*): *gipt, aptr, eptir, opt* o. s. v. Dock behålles *f* i regeln framför *t* i neutr. (*haft* af *hafva*) och i 2 sg. præt. (*gaft*). I många ord vacklar skrifsättet med *pt* eller *ft* från äldsta till senaste tider: *aptan* eller *aftan, eptir* eller *eftir* o. s. v.; dock är *pt* det vanliga i isländska, men *ft* i norska handskrifter. Medan *pt* sålunda ofta brukas för urspr. *ft*, är motsatsen mera sällsynt, fastän man kan

finna *draft* = *drapt*, *keyfti* = *keypti*. Någon gång kan till och med begge skrifsätten föreaas (*efptir* = *eftir*, *eptir*).

Anm. 2. Äfven det sällsynta *ps* har måhända uttalats som *fs*; åtminstone skrifves stundom *øpstr* = *øfstr* o. dyl. (jfr § 5, 1, anm., om uttalet af *gt* och *gs*).

Anm. 3. *b* förekommer likasom *d* blott i framljudet, i fördubbling och efter consonant (*bróđir*, *krabbi*, *lamb*); efter vocal öfvergick det tidigt till *f* likasom *d* till *đ* (se nedanför under *f*).

4) **f** i framljudet samt i förbindelserna *fk*, *ft*, *fs* och (i sammansättningar) *ff* efter en vocal ljuder som svenskt och danskt *f* i framljudet (*fađir* fader, *rífka* föröka, *þýft* och *þýfska* tjufveri, *affall* förminskning); inuti ordet framför *n*, *l* och *đ* uttalas det som *b* (*nafn* namn, *tafl* bräde, *lifđi* lefde, uttalas som *nabn*, *tabl*, *lebđe*). I alla öfriga fall ljuder det som sv. *v* i framljudet eller som sv. *f* i slutljudet och sv. *fv* inuti ordet (*líf*, *lifa*, *hafa*, *höfuđ* = sv. *lif*, *lefva*, *hafva*, *hufvud*) och detta uttal hade det visserligen i det gamla språket öfver allt utom i framljudet (och tidigt äfven i förbindelserna *ft* och *fs*). — Fördubbling af *f* förekommer blott i några främmande ord (*offra* offra, bokstafsnamnen *eff* och *vaff* = *venđ*).

Anm. 1. I midljudet finnes stundom i mycket gamla handskrifter *v* för *f* (*hava*, *liva* = *hafa*, *lifa*); i yngre handskrifter brukas icke sällan *fu*, i synnerhet efter *l* (*sialfuan* = *sjálfan*).

Anm. 2. I fornnord. språket sammansmälte tidigt urspr. *f* och urspr. *b* i midljudet till *f*: *hefja*, *hóf* = got. *hafjan*, *hof*; *úlfr*, acc. pl. *úlfa* = got. *vulfs*, *vulfans*; *hafa*, *geba* = got. *haban*, *giban*; *hverfa* = got. *hvairban*. Dock behålles det gamla *b* efter *m* (*lamb* = got. *lamb*). När vi i gamla fornnord. handskrifter stundom finna *lb* och *rb* för *lf* och *rf*, är detta ingen lemning af det ursprungliga *b*, utan ett senare uttal, som har varit egendomligt för särskilda trakter och ännu någon gång förekommer i vestra delen af Island.

5) **h** uttalas alltid äfven för *n*, *l*, *r*, *j* och *v* (*hnakki* nacke, *hlaupa* löpa, *hringr* ring, *hjörtr* hjort, *hvítr* hvit); i förbindelsen *hv* ljuder det i några trakter som *k*.

6) **z**, som aldrig brukas i framljudet, uttalas nu som *s*.

Anm. I de gamla handskrifterna brukas *z* 1) för ett af *t*, *đ* uppkommet *s* i 2 sing. præt. (*veizt* du vet, för **veist*; *kvazt* du sade, för **kvađt*); 2) för *s*, framför hvilket en dental är utelemnad

(epztr efterst = *eptstr*; *islenzkr* = *islendskr)*, 3) mycket ofta för *st* i reflexivformen och stundom i superlativerna. Stundom står det äfven i samma betydelse som *ss (Gizurr* = *Gissurr)*, i hvilket fall det någon gång skrifves dubbelt *(blezza* = *bleza, blessa* välsigna). Slutligen bruka många handskrifter det särskildt efter en dental mycket ofta i stället för vanligt *s (allz* = *alls, landz* = *lands* o. s. v.), hvilket skrifsätt ej bör efterföljas.

7) **r** är dentalt, såsom vanligtvis i svenskan och norskan (icke gutturalt, som i danskan). När *r* står i slutet af ett ord efter en annan consonant än *r*, uttalas det och skrifves nu alltid som *ur* (d. v. s. *ør)*, t. ex. *maðr*, nyisl. *maður* man, uttaladt *maðør* (deremot masc. *stórr*, uttaladt *stór)*. Detta skrifsätt med *u* finnes först i temligen unga handskrifter (jfr förf:s afhandling "Navneordenes böjning i ældre dansk", sid. 20).

Anm. Tidigare fans det i norden två *r*-ljud, ett dentalt *r*, motsvarande got. *s* (och *z*) i midljud och slutljud, och ett gutturalt *r*, motsvarande got. *r*. De äldsta nordiska runskrifterna åtskilja noga dessa ljud genom två tecken; i de yngre inskrifterna börja dessa tecken småningom att förblandas och slutligen användes blott det ena tecknet i begge betydelserna (jfr "Årbøger for nord. oldkynd. og hist.", 1867, s. 29 ff.).

8) **j** uttalas som i svenskan och danskan, och detta uttal är mycket gammalt, icke blott der *j* är ursprungligt *(setja* o. s. v.), utan äfven hvarest det har uppstått af en ursprunglig vocal *(e, i)*: *jörð* o. s. v. (jfr § 15).

9) **v** ljuder nu som sv. *v*, tyskt *w* eller danskt *v* i ordens begynnelse, icke som *v* i dan. *skov* (d. v. s. eng. *w*, tyskt *u* i diphth. *au*), hvilket ljud det hade i fornspråket.

Anm. I några ord bruka de gamla handskrifterna ofta *f* för *v* i midljudet *(æfi* = *ævi, snjófar* = *snjóvar* o. s. v.). Här har halfvocalen *v* (ɔ: *w*) derför säkerligen tidigt blifvit uttalad som *f* (ɔ: *v*).

10) Ytterligare må märkas, att consonantgrupperna **ll**, i slutet af en stafvelse och framför *r*, samt **rl** i det nuvarande språket uttalas som *ddl*, d. v. s. som hårdt *d* och *l* *(falla, allr, jarl* uttalas *faddla, addlør, jaddl)*. Likaledes uttalas nu **nn**, när det står i slutet af en stafvelse efter diphthong eller accentuerad vocal (med undantag af *é*), samt

rn som *ddn (steinn, barn* uttalas *stejddn, baddn)*. Dock behåller *nn* sitt ursprungliga uttal i pronomina (då *í* nu är förkortadt till *i*, § 17) och då det är en del af artikeln *(ánni*, dat., ån, uttaladt *awnne)*.

Anm. Äfven framför *t* ljuda både *l* och *ll* ofta nästan som *ll* i slutet af en stafvelse *(mælt, fellt* uttalas ofta nästan som *majddlt, feddlt)*.

11) Alla consonanter kunna fördubblas utom spiranterna och halfvocalerna samt det gutturala *n* (om *ff* ech *zz* se under **f** och **z**). I fornspråket måste den dubbla consonanten, som i de gamla handskrifterna ofta betecknas med stor bokstaf eller en prick öfver consonanten *(maɴ, mań = mann)*, i uttalet tydligen hafva skilt sig från den enkla (jfr *öll* och *öl*, *mann* och *man*, nom. *stóll* och acc. *stól* o. s. v.). I det nuvarande språket uttalas deremot den enkla och dubbla consonanten lika (med de förut nämnda undantagen: *ll* och i vissa tillfällen *nn; gg* hårdt i *egg*, men *g* aspireradt i *dag*). Framför *t* i neutrum och framför præteritiändelsen i de svaga verben plägar man derför skrifva den dubbla consonanten enkel *(alt* för *allt*, neutr. af *allr; felda, feldr* för *fellda, felldr*, præt. ind. och partic. af *fella)*. De gamla handskrifterna skrifva utan bestämd regel ofta dubbla consonanter för enkla (särskildt ofta *lld* för *ld: hallda*, ja äfven *halldda* = *halda* hålla) och omvändt. Detta beror till en stor del på olämplig och vackande ljudbeteckning, men visar tillika, att den ursprungliga skilnaden i uttalet af de enkla och dubbla consonanterna i många fall redan tidigt hade blifvit nästan omärkbar.

12) När tre eller flere consonanter sammanstöta i slutet af en stafvelse, bortfaller ofta den mellersta eller en af de mellersta i uttalet *(Íslands, danskt, hests* uttalas *Íslans, danst, hess)*. Mera sällan utstötes den första *(fyrst* uttalas *fyst)*.

§ 6. Vocalernas längd. I motsats till det gamla uttalet kan nu hvarje vocal vara såväl kort som lång. Långa äro vocalerna i betonade stafvelser, som ändas på en vocal,

en enkel consonant eller enkla (icke fördubblade) consonanter, af hvilka den andra är *r* (*kné*, *ek*, *höfuð*, *vil*, *akr*, *akrar*); i alla andra fall (framför fördubblade consonanter och consonantförbindelser) äro vocalerna korta (*egg*, *höfði*, *vilja*, *vilði*). I stafvelser med biton är vocalen nästan alltid kort. — När det i det följande talas om långa och korta rotstafvelser, menas deremot med lång stafvelse en sådan, som har en ursprungligen lång vocal (§ 2, början), en diphthong (*au*, *ei*, *ey*) eller två consonanter efter vocalen; korta kallas återigen stafvelser med ursprungligen kort vocal åtföljd af enkel consonant.

§ 7. Stafvelsernas betoning. Hufvudtonen faller alltid på första stafvelsen. Sammansatta ord hafva hufvudtonen på första, bitonen på sista ledens första stafvelse.

§ 8. Stafvelsedelning. Alla consonanter, som följa efter en vocal, räknas till den föregående stafvelsen (*höfð-ing-i*, *svar-að-i*). Sammansatta ord delas naturligtvis efter sammansättningsleden.

Ljudöfvergångar.

Vocaler.

§ 9. Afljud eller Vexelljud kallas den vocalvexling, som i synnerhet framträder i de starka verbens böjning (se nedanför §§ 110 ff.), t. ex. *fara*, *fór*; *binda*, *batt*, *bundinn*; *bíta*, *beit*, *bitinn*.

Anm. Då afljudet spelar en så utomordentligt betydande rol i hela vår språkklass och då dess former tillhöra mycket olika perioder i språkens utveckling, så vilja vi i korthet framställa dess ursprung. — De tre ursprungliga korta vocalerna **a**, **i**, **u** erhöllo i vissa fall under böjning och afledning en förstärkning, "stegring", derigenom att *a* blef inskjutet före grundvocalen, så att vi jemte *a*, *i*, *u* erhöllo stegringsformerna **â** (för *aa*), **ai**, **au**. Härtill kom senare en annan genomgripande öfvergång, i det nämligen den ur-

sprungliga vocalen **a** klöf sig i **a, e** och **o.** Denna rörelse gick ännu ett steg vidare, enär *e* kunde öfvergå till **i,** och *o* till **u.** På samma sätt som det korta *a* har äfven det ursprungligen långa **â** klufvit sig i **á** och **ó** (jfr lat. ***mâter, frâter*** med fornnord. ***móđir, bróđir***). I *a*-serien få vi alltså följande förändringar:

	grundljud	klyfningsformer		stegring	
	a	**e, i**	**o, u**	**á**	**ó**
Exempel: rot. BAR	*bar* (sg. præt., jag, han bar). *barar* (f. pl., bår). *barn* (barn). *barr* (knopp).	*bera* (inf., bära)	*borinn* (ptc. præt., buren). *burr* (son). *burđr* (foster, börd).	*bárum* (pl. præt., vi buro). *bára* (bölja).	
rot. SAT	*sat* (sg. præt., jag, han satt). *setja* (sätta; *e* genom *i*-omljud af *a*).	*setinn* (ptc. præt., sutten). *seta* (säte). *setr* (uppehållsort; säter). *sitja* (sitta).		*sátum* (pl. præt. vi sutto). *sát* (bakhåll). *sæti* (säte; *æ* genom *i*-omljud af *á*).	
rot. BAND	*batt* (sg. præt., jag, han band; § 22, A, e). *band* (band).	*binda* (binda).	*bundum* (pl. præt., vi bundo). *bundinn* (ptc. præt., bunden).		
rot. FAR	*fara* (fara). *farinn* (ptc. præt., faren). *far* (gång, beteende). *för* (resa, af *faru). *ferja* (färja, af *farja).				*fór* (sg. præt., jag, han for). *fœra* (föra; *œ* genom *i*-omljud af *ó*). *fœrr* (duglig; *œ* genom *i*-omljud af *ó*).

Då *a* kunde öfvergå till *i*, så kunde **ai** och **au**, stegringsformerna af *i* och *u*, likaledes öfvergå till **î** (för *ii*) och **iu**. Derigenom erhålla vi följande ljud i *i*- och *u*-serien:

grundljud	stegringsformer	
i	ai	î
u	au	iu

I fornnordiska språket öfvergick inom *i*-serien *ai* till **ei**, och inom *u*-serien *iu* till **jú** (sällan inträder i stället för stegring förlängning till **ú**); i fornnorsk-isländskan öfvergår ofta ett ursprungligt **u** till **o** och **jú** till **jó** (*brjóta* bryta — *brotinn* bruten, för **brjúta* — *brútinn*, som delvis förefinnes i fornsvenska och forndanska). Som ett enstaka fall märkes, att inom *i*-serien ursprungligt **i** öfvergått till **e** i *beđinn* (part. præt. af *bíđa* bida).

Den fornnordiska *i*-serien uppvisar alltså följande former:

	grundljud	stegringsformer	
	i [e]	**ei**	**í**
Exempel:			
roten BIT	*bitum* (præt. pl., vi beto). *bitinn* (part. præt., biten). *bit* (bett). *biti* (bit). *bitr* (bitter).	*beit* (præt. sg., jag, han bet). *beit* (bete). *beita* (beta). *beizl* (betsel). *beiskr* (besk).	*bíta* (inf., bita).
roten LIF	*lifa* (inf., lefva, vara öfrig).	*leifa* (lemna). *leifar* (lemningar).	*líf* (lif).

I *u*-serien har fornnordiska språket följande former:

	grundljud	stegringsformer	
	u (**o**)	**au**	**jú** (**jó**), sällan **ú**
Exempel:			
roten FLUG	*flugum* (pl. præt., vi flögo). *fluga* (fluga). *flug* och *flog* (flygt; jfr § 19, 1). *floginn* (part. præt., flugen).	*flaug* (sg. præt., jag, han flög). *flaug* (flygt). *fleygja* (låta flyga; *ey* genom *i*-omljud af *au*). *fleygr* (som kan flyga; *ey* genom *i*-omljud af *au*).	*fljúga* (inf., flyga).

	grundljud	stegringsformer	
	u (**o**)	**au**	**jú** (**jó**), sällan **ú**
Exempel:			
roten HLUT	*hlutum* (pl. præt., vi fingo på vår lott). *hluta* (kasta lott). *hlutr* (lott). *hlotinn* (part. præt., genom lott tillfallen).	*hlaut* (sg. præt.; jag, han fick). *hleyti* (del; slägtskap; *ey* genom *i*-omljud af *au*).	*hljóta* (inf., få på sin lott, ljuta).
roten LUK	*lukum* (pl. præt., vi stängde). *lykill* (nyckel; *y* genom *i*-omljud af *u*). *lokinn* (part. præt., stängd).	*lauk* (sg. præt.; jag, han stängde).	*lúka* (inf., stänga).

Enligt hvad nu blifvit framstäldt, ordna vexelljudsserierna i det fornnordiska språkets starka verb sig på följande sätt efter de ursprungliga vocalernas klyfning och stegring:

I. *a*-serien:

	infin.	præt. sing.	præt. plur.	part. præt.	exempel:
1)	**e, i**	**a**	**u**	**o, u**	*bresta* brista — *brast* — *brustum* — *brostinn*
					binda binda — *batt* — *bundum* — *bundinn*
2)	**e, i**	**a**	**á**	**o, u; e**	*bera* bära — *bar* — *bárum* — *borinn*
					nema taga — *nam* — *námum* — *numinn*
					sitja sitta — *sat* — *sátum* — *setinn*
3)	**a**	**ó**	**ó**	**a**	*fara* fara — *fór* — *fórum* — *farinn*
	II.	*i*-serien:			
4)	**í**	**ei**	**i**	**i**	*bíta* bita — *beit* — *bitum* — *bitinn*
	III.	*u*-serien:			
5)	**jú, jó; ú**	**au**	**u**	**o**	*fljúga* flyga — *flaug* — *flugum* — *floginn*
					bjóða bjuda — *bauð* — *buðum* — *boðinn*
					lúka stänga — *lauk* — *lukum* — *lokinn*

Den ursprungliga vocalen i dessa 5 afljudsklasser finna vi sålunda 1) i sing. præt. ind. i 1 och 2 klassen, 2) i infin. i 3 klassen och 3) i plur. præt. ind. i 4 och 5 klassen. Den här omnämnda afljudsrörelsen är en urgammal språkföreteelse och (med undantag af öfvergången *u—o* och *jú—jó* i *u*-serien) fullständigt af-

slutad i den urgermaniska perioden. **Vocalstegringen** finnes i alla språk af vår språkstam och tillhör det indogermaniska grundspråket, hvaremot **klyfningen** af *a*-**ljudet** tillhör tiden för det urgermaniska språkets utveckling efter dess skilsmässa från det indogermaniska stamspråket. — Vida yngre och af helt annat upphof är deremot det vocalskifte, som visar sig i de starka verbens 6 klass, hvarest præteritum har **é** och **jó**; dessa ljud hafva nämligen utvecklat sig inom fornnordiska språket sjelft genom sammandragning af de gamla reduplicationsstafvelserna, som ännu finnas i gotiskan, t. ex. *láta* låta, præt. *lét* (got. *lailot*); *gráta* gråta, præt. *grét* (got. *gaigrot*); *heita* heta, præt. *hét* (got. *haihait*); *auka* föröka, præt. *jók* (got. *aiauk*).

§ 10. **Omljudet** eller **öfvergångsljudet**, som spelar en mycket vigtig rol i fornnordiska språket, är den verkan, som vocalerna **i** och **u** eller halfvocalerna **j** och **v** utöfva på en **föregående** vocal sålunda, att denna närmar sig *i (j)* och *u (v)*. Enligt den verkande vocalens beskaffenhet är det fornnordiska omljudet af två slag, nämligen **u-omljud**, framkalladt af **u** och **v**, samt **i-omljud**, framkalladt af **i** och **j**. Det förra är specielt nordiskt, det senare finnes i följd af en parallel utveckling äfven i de andra språken af vår språkklass (tyska, engelska).

§ 11. a) *u*-**omljudet** består deruti, att ett **u** eller **v**, som ännu finnes eller i en tidigare språkperiod funnits i ändelsen, förändrar ett **a** i rotstafvelsen till **ö**, d. v. s. *œ*, *ǫ*, t. ex. *dagr* dag, dat. pl. *dögum; gǫta* gata, nom. pl. *götur; höfuđ* hufvud; *söđull* sadel; *taka* taga, 1 pl. *tökum* vi taga. Stundom ses orsaken till omljudet blott i enskilda former af ordet; ofta är hon bortfallen, under det verkan qvarstår, t. ex. *köttr* katt, acc. pl. *köttu; ör* pil, gen. *örvar* (jfr eng. *arrow*); *söngr* sång, nom. pl. *söngvar; sök* sak, *skömm* skam, för * *söku*, * *skömmu; land* land, nom. pl. *lönd* för * *löndu*.

b) Hör **a** icke till rotstafvelsen, utan till en böjnings- eller afledningsändelse, så förändras det genom *u*-omljud icke till *ö*, utan till **u**, t. ex. *hérađ* härad, nom. pl. *heruđ* (för * *heruđu*), dat. pl. *heruđum; leita* leta, *leituđum* vi letade; detta *u* förändrar återigen ett *a* i rotstafvelsen till **ö**, t. ex. *annarr* en annan, den andre, nom. fem. *önnur; kalla* kalla, *kölluđum* vi kallade.

Anm. I gamla, synnerligen norska, handskrifter fattas ofta beteckningen af *u*-omljudet, så att man finner *a* för *ö* och *u* (*dagum* för *dögum*, *herađ* för *heruđ* o. s. v.). — Sällan står *ö* för *u* i de under b) uppräknade fall.

c) Likasom *a* blef *ö* genom *u*-umljud, så öfvergick **á** af samma orsak till **ó**, d. v. s. *ǫ́*, *ǿ*, t. ex. *sár* sår, pl. *sór* för * *sóru*; *óst* kärlek, för * *óstu*, men gen. *ástar*: *át* jag, han åt, *ótu* de åto; dock visar sig detta omljud regelmässigt blott i de äldsta handskrifterna och har senare nästan alldeles försvunnit.

d) I stafvelser, som slutas eller tidigare slutats på **v**, öfvergår **i** till **y**: *syngva*, senare *syngja*, sjunga, præt. *söng*, = got. *siggvan*, *saggv*; *tryggr* trogen = got. *triggvs*; *ykkar* och *yđ(v)ar*, gen. dual. och plur. af *þú*, = got. *igqara* och *izvara*. — Sällan förändras **í** af samma orsak till **ý**: *ýr* idegran = fornhögtyska *îwa*, nyhögt. *eibe*, forneng. *îw*; *snýr* det snöar = fornhögt. *snîwit*; *spýja* spy = got. *speivan*, fornhögt. *spîwan*; jfr äfven förhållandet mellan gudanamnet *Týr* (af stammen *Týva*) och *tír* gud (af stammen *tíva*). Af **u** förorsakas aldrig detta omljud.

§ 12. *i*-omljudet är långt mångfaldigare än *u*-omljudet, enär långt flere vocaler äro mottagliga för det först nämnda. Detta består deri, att ett **i** eller **j**, som finnes eller under en tidigare språkperiod funnits i ändelsen, verkar på en föregående vocal sålunda, att

a	öfvergår	till	**e**, d. v. s. *æ*, *ę*
á	„	„	**æ**, d. v. s. *ǽ*, *ę́*
o	„	„	**y** (sällan *ø*, *e*)
ó	„	„	**œ**, d. v. s. *ǿ* (sällan *ý*)
u	„	„	**y**
jo, **ju**	„	„	**y**
ú	„	„	**ý**
jó, **jú**	„	„	**ý**
au, d.v.s. *ǫu*, *ǫu*	„		**ey**, d. v. s. *øy*.

Liksom vid *u*-omljudet är orsaken till *i*-omljudet ofta att finna endast i enskilda former af ordet, och ofta har hon försvunnit.

Exempel: **a—e**: *tamr* tam — *temja* tämja; *ben* sår, gen. *benjar; fagr* fager — compar. och superl. *fegri, fegrstr; nafn* namn — *nefna* nämna; *stöng* stång — nom. pl. *stengr*. **á—æ**: *áss* åsagud — nom. pl. *æsir; gráta* gråta — *græt* jag gråter. **o—y** (jfr § 19, 3, anm.): *sonr* son — nom. pl. *synir; þorn* tagg — *þyrnir* törnbuske. Stundom förändras **o** till **ø** (senare **e**): *troða* träda, *sofa* sofva, *koma* komma — *trøð (treð)* jag träder, *søf (sef)* jag sofver, *køm (kem)* jag kommer; *hnot* nöt — nom. pl. *hnøtr (hnetr)*. **ó—œ**: *bót* bot — nom. pl. *bœtr; bœta* böta, *bœti* jag böter; *dómr* dom — *dœma* döma; *stórr* stor — comp. och superl. *stœrri, stœrstr*. Sällan öfvergår **ó** till **ý**: *ból* bol, bostad — *býli* (eller *bœli*) uppehållsort. **u—y**: *fullr* full — *fylla* fylla; *sunr* son — nom. pl. *synir; spurða* jag sporde — *spyrja* spörja; *ungr* ung — comp. och superl. *yngri, yngstr*. **jo, ju—y**: *hjoggum, hjuggum* vi höggo — conj. præt. *hygga* jag högge, *hyggi* han, de högge. **ú—y**: *mús* mus — nom. pl. *mýss* möss; *hús* hus — *hýsa* hysa. **jó, jú—ý**: *ljós* ljus — *lýsa* lysa; *skjóta* skjuta — *skýt* jag skjuter; *krjúpa* krypa — *krýp* jag kryper; *djúpr* djup — comp. och superl. *dýpri, dýpstr; dýpt* djup. **au—ey**: *auga* öga — *eygja* ögna, *eygðr* försedd med ögon; *lauss* lös — *leysa* lösa; *draumr* dröm — *dreyma* drömma; *hlaupa* löpa — *hleyp* jag löper.

Anm. 1. Som man ser af de här anförda exemplen, finnes *i*-omljudet mycket ofta, utan att det *i* eller *j*, som framkallat omljudet, är synligt; genom att jemföra de fornnordiska ordformerna med de gotiska finner man dock i de flesta fall anledningen till omljudet (jfr fornnord. *dœma* döma, *fylla* fylla, med got. *domjan, fulljan;* fornnord. *dýpt* djup, med got. *diupiþa* o. s. v.). Å andra sidan har fornnordiskan ofta i ändelsen ett *i*, som icke föranleder något omljud (*hani* tupp; *stóli*, dat. af *stóll* stol; *bundinn* bunden; icke *heni, stœli, byndinn*); grunden härtill är, att detta *i* icke är ursprungligt, utan har senare trädt i stället för **e**, till hvilket det äldre *a* (som i de nämnda exemplen finnes i de gotiska formerna)

öfvergick i fornnordiskan (jfr § 19, 1). Dock gifves det äfven fall, då ett ursprungligt *i* icke verkar omljud (*staðr*, ställe, har i nom. pl. *staðir*, icke *steðir*).

Anm. 2. Ett af **s** uppkommet **r** har ofta samma verkan på den föregående vocalen som ett ursprungligt *i* eller *j*: *ker* kar = got. *kas; lær* = sv. och dan. *lår; þær* nom. och acc. plur. fem. till *sá* (jfr got. *þos*); *ør-*, nekande præfix (*ørviti* vansinnig o. s. v.); *snúa* sno, præt. *snøra; frjósa* frysa, præt. *frøra*, præt. ptc. *frørinn* (= *fraus, frosinn); nom.* sg. *sýr* so (men acc. *sú*) = lat. *sus*, grek. σῦς, ὗς; *dýr* (fornsv. och forndan. *diur*) djur = got. *dius; eyra* öra = got. *auso*.

Anm. 3. Stundom kan ett **k** eller **g** förvandla ett föregående **a** till **e**: *taka* taga, part. præt. *tekinn* (men sv. *tagen*); *draga* draga, part. præt. *dreginn* (sv. *dragen*).

§ 13. När ett **a** skulle erhålla både *u*- och *i*-omljud (d. v. s. när efter **a** följer eller i en tidigare språkperiod följde **vi** eller **vj**) öfvergår det till **ø**; hvilket tecken vi behålla till skilnad från *ö*, det vanliga *u*-omljudet af *a;* t. ex. *höggva* hugga, præs. *høggr* han hugger; *søkkva* sänka, præt. *søkta* (jfr got. *saggqjan* d. v. s. *sankvjan*); *øx* yx (jfr got. *aqizi*, d. v. s. *akvizi*); *gøra* göra, äldre *gørva*, af * *garvjan*. — Likaledes kan, under inflytande af ett följande **v**, ett **e** öfvergå till **ø**: *engi* ingen, acc. sing. masc. och fem. *øngvan, øngva; søkkva* sjunka, af * *sekkva*, præt. *sökk* (jfr got. *sigqan, sagq*); *røkkr* (för *røkr*) mörker, måhända = got. *riqiz; røkkva* mörkna (af * *rekva*).

§ 14. Omljudet inträder blott i de former, i hvilka **u** (**v**) och **i** (**j**) verkligen förefinnes eller har funnits; der anledningen till omljud upphör, inträder åter den ursprungliga vocalen. Detta kallas återgångsljud, t. ex. *sök* sak, gen. *sakar; ketill* kittel, dat. *katli; telja* tälja, *spyrja* spörja, præt. *talda, spurða*.

§ 15. Brytning. Med detta namn betecknas i fornnordiska språket den temligen vanliga öfvergången af **e** eller **i** till **ja** (med *u*-omljud **jö**), t. ex. *hjarta* hjerta (jfr nht. *herz*); *jörð* jord, gen. *jarðar* (jfr nht. *erde*); *stjarna* stjerna (jfr nht. *stern*); *sjaldan* sällan (nht. *selten*); *skjöldr* sköld (nht. *schild*), gen. *skjaldar* (men dat. *skildi*, nom. pl.

skildir; jfr följ. anm.); *jafn* jemn (nht. *eben*); *gjöf* gåfva, gen. *gjafar* (men *gefa*, gifva). Understundom står en form med brytning jemte en annan utan brytning: *bjarg* och *berg*, berg; *gjalla* och *gella*, klinga gällt (jfr äfven de nyss nämnda *gjöf* och *gefa*).

Anm. Brytning inträder sällan annat än framför **r** och **l** med följande consonant (men *bera* bära, *stela* stjäla o. s. v. framför enkelt *r* och *l;* dock äfven med brytning, t. ex. *tjara* tjära; *fjöl* fjöl, gen. *fjalar*); efter **v** förekommer brytning aldrig (*hverfa* vända sig, *verđa* varda, *velta* välta o. s. v.). Likaså eger brytning icke rum der ett ursprungligt **i** (**j**) finnes eller fordom funnits i ändelsen; jfr t. ex. *fjörđr* fjärd, dat. *firđi*, af **firđiu*, hvars *-iu* är en försvagning af det gotiska *au (sunau)*, som äfven i fornhögtyskan blef *iu (suniu)*, nom. plur. *firđir (-ir* = got. *-jus*, fht. *-iu)*, och de öfriga i § 52 anförda orden; men *jörđ* jord, gen. *jarđar*, nom. plur. *jarđir* (för äldre *jarđar*, § 48, anm. 1, = got. *airþos*); *gjalda* gälda, ind. præs. *geldr* du, han gäldar (= got. *-is, -iþ*), men conj. *gjaldir, gjaldi* du, han gälde (= got. *-ais, ai*).

§ 16. Vocalförlängning. a) Vocalerna förlängas till ersättning för bortkastade consonanter, särskildt *n, h (g)* och *v*, mera sällan andra: *áss* bjelke = got. *ans; ást* kärlek = got. *ansts; gás* gås = nht. *gans; í*, præp. *i* = nht. *in*, grek. *ἐν*, lat. *in; ú-, ó-*, nekande præfix = nht. *un-;* — *slá* slå = got. *slahan; hlæja* le = got. *hlahjan; fé* fä, gods = got. *faihu*, gen. *fjár*, för **féar* = got. *faihaus; lá* jag, han låg, för **lag (*lah)* af *liggja; þá* jag erhöll, för **þag* af *þiggja; tár* tår = got. *tagr;* — *fár* ringa (jfr got. *favai* få); *kné, tré*, knä, trä, af **kneva, *treva* = got. *kniu, triu;* — *hvárr*, hvem af två, för det sällsynta *hvađarr* = got. *hvaþar; sjá* (för *séa*) se, præt. *sá* = got. *saihvan, sahv; brá* jag svingade, för **bragđ* af *bregđa*. I slutet af enstafviga ord förlängas vocalerna vanligtvis, äfven om ingen consonant efter dem bortfallit, t. ex. *sá* demonstrativpronomen; likaså är *e* förlängdt i *mér* och de öfriga formerna af de könlösa personalpronomina med *é* i stället för ursprungligen kort vocal.

b) Likaledes förlängas vocalerna framför **tt**, när detta har uppstått genom sammansmältning af *t* med en föregå-

ende guttural (= got. *ht*): *átta* åtta, *nátt* eller *nótt* natt, *réttr* rätt, *flétta* fläta, *dóttir* dotter = got. *ahtau*, *nahts*, *raihts*, **flaihtan*, *dauhtar*; nht. *acht*, *nacht*, *recht*, *flechten*, *tochter*.

c) Framför *lk*, *lg*, *lp*, *lf* och *lm* hafva **a**, **o** och **u** på Island (men icke i Norge) temligen tidigt öfvergått till **á**, **ó** och **ú**, t. ex. *skálkr*, tjenare, skalk = got. *skalks*; *fólk* folk; *gálgi* galge = got. *galga*; *hjálpa* hjelpa = got. *hilpan* (jfr § 15); *úlfr* ulf = got. *vulfs*; *hjálmr* hjelm = got. *hilms*, o. s. v. (Dock *skalf*, *skulfum*, *skolfinn*, præt. och part. præt. af *skjálfa*). Likaledes är **a** förlängdt framför *ls* i *háls*. Dock behålles vid *i*-omljud alltid **e** och **y** af de ursprungligen oförlängda vocalerna *a*, *o* och *u* (*kálfr* kalf — *kelfa* kalfva; *tólf* tolf — *tylft* tolft; likaledes *hjálpa* hjelpa, men præs. *help*). I de äldsta isländska handskrifterna öfvergår detta *á* genom *u*-omljud till *ó* (*hjálmr* hjelm — dat. pl. *hjólmum*, senare *hjálmum*; *hjólp* hjelp, senare *hjálp*, § 11, c). — Temligen gammal är också förlängningen framför *ld* i *skáld*, för den äldre formen *skald*.

Anm. Långt yngre äro de isländska förlängningarna framför *ng* (och *nk*) af *a*, *i*, *u*, *y* till *á*, *í*, *ú*, *ý* och af *e*, *é*, ö till *ei*, *éi*, *au*, t. ex. *lángr* lång, *þíng* ting, *úngr* ung, *múnkr* munk, *lýng* ljung; *leingi* länge, *géingu* de gingo, fem. *laung* lång, *haunk* hank o. s. v., för *langr*, *þing*, *ungr*, *munkr*, *lyng*; *lengi*, *géngu*, *löng*, *hönk*. — Äldre är *ó* i *kóngr* genom sammandragning af *konungr*.

§ 17. Vocalförkortning inträder ofta i enstafviga ord i första leden af en sammansättning (t. ex. *Þorsteinn* och de andra med *Þórr* sammansatta namnen, när sista leden icke begynner med vocal eller *h*: *Þóroddr*, *Þórhildr*; dock äfven *Þórdís*). — Mycket gammal är i några fall öfvergången af **ei** till **e** (*engi*, ingen, af **einngi*). Temligen tidigt har **í** blifvit förkortadt till **i** i possessivpronomina *mínn*, *þínn*, *sínn* framför *nn* och *tt*, under det **í** qvarstår framför enkelt *n*. — Deremot är förkortningen af **ó** i *gott* (ntr. af *góðr* god) för *gótt* senare. I nyare språket orsakas ofta vocalförkortning af position, i synnerhet af consonantfördubbling.

§ 18. Vocalutstötning. Under *u*- och *i*-omljudet hafva förut anförts flere exempel, i hvilka det *u* eller *i*, som framkallade omljudet, senare har bortfallit; i det följande skola dessa fall närmare omtalas. Här märkas dess utom följande tillfällen, då vocalen bortkastas.

a) I afledningsändelser i synnerhet på **l**, **n**, **r** och **g** med föregående vocal utstötes denna i allmänhet framför böjningsändelser, som begynna med vocal, t. ex. *gamall* gammal, nom. pl. m. *gamlir; aptann* afton, dat. *aptni; jötunn* jätte, nom. pl. *jötnar; hamarr* hammar, dat. *hamri; auđigr* rik, acc. sg. m. *auđgan.* — Likaså *höfuđ* hufvud, dat. *höfđi.* (Se i öfrigt böjningsläran).

b) Efter lång vocal bortfaller ofta en kort under böjningen, i synnerhet **a** efter **á**, **u** efter **á** och **ó**, t. ex. *blár* blå, acc. sg. m. *blán* för *bláan,* dat. sg. m. *blám* för *bláum; kló* klo, dat. pl. *klóm* för *klóum;* likaledes bortfaller ofta **u** efter **ú** och **i** efter **é**, t. ex. *kýr* ko, dat. pl. *kúm* för *kúum; lé* lie, för **léi; sénn* sedd, för **séinn.*

Anm. I yngre handskrifter och i det nyare språket finnas deremot ofta de korta ljuden efter de långa *(bláan, bláum* o. dyl. = *blán, blám).*

§ 19. Andra vocalöfvergångar. Många andra öfvergångar mellan de olika vocalerna förekomma i de gamla handskrifterna, men äro till en del förvisade ur de vanliga upplagorna. Några af de vigtigaste dylika vexlingar äro:

1) I böjnings- och aflednings-ändelser vexla **i** och **e**, **u** och **o** (*land* land, dat. sg. *lande* och *landi; konungr* och *konongr,* konung). I rotstafvelsen inträffar detta mera sällan (*sunr* och *sonr,* son; *fugl* och *fogl,* fogel).

2) **ú** vexlar med **ó**, i synnerhet när det brukas som nekande præfix; likaså i *búandi* och *bóandi* bonde; *úr* och *ór,* præp. ur.

3) **y** vexlar stundom med **ø** och **ý** med **œ**, en naturlig följd af vacklandet mellan *u* och *o*, *ú* och *ó* (*søni,* dat. af *sunr, sonr,* för *syni; býr* och *bœr,* gård; *flýja* och *flœja,* fly).

Anm. Der *y* och *ý* stå som *i*-omljud af *o* och *jó* (§ 12), har rotstafvelsen ursprungligen haft *u* och *jú,* hvilka senare öfvergingo

till *o* och *jó; synir* är bildadt af *sunr*, som senare vanligen blef *sonr; skýt* är bildadt af ** skjúta*, som senare undanträngdes af *skjóta*.

4) **y** och **i** vexla ofta i vissa ord (*fyrir* och *firir*, för; *yfir* och *ifir*, öfver; *þykkja* och *þikkja*, tycka).

§ 20. **éa** öfvergår till **já**: *fé* egendom, gen. *fjár* af **féar* = got. *faihaus* (§ 16, a); *lé* lie, acc. *ljá* af **léa; sjá* se, af **séa* = got. *saihvan*. Likaledes öfvergår **éu** (**éo**) till **já** (i de äldsta handskrifterna genom *u*-omljud äfven till **jó**): *fé*, dat. pl. *fjám* af **féum; sjá* se, præs. plur. *sjám (sjóm)* vi se. Efter **v** inträda dessa öfvergångar icke: *vé* helgedom, dat. och gen. pl. *véum, véa*.

Consonanter.

§ 21. Vid sammanstötning af olika consonanter inträda flere förändringar, nämligen:

a) 1. **đ**, som har uppstått af *þ* och *d*, då de följde efter en vocal (se § 5, 2, anm. 1), bibehålles, när det sedermera på grund af vocalens utstötning träder i förbindelse med en consonant (särskildt i præt. och partic. præt. af svaga verb samt i feminina ord på *-đ* af ursprungligt *-iþa*), blott efter **f**, **g** och **r**: *erfa* ärfva, præt. *erfđa; þegja* tiga, præt. *þagđa; fœra* föra, præt. **fœrđa*. Efter **lf**, **lg** och **ng** går **đ** dock senare öfver till *d: skelfa* bringa att skälfva, præt. *skelfđa*, senare *skelfda; fylgja* följa, præt. *fylgđa* och *fylgda; fylgd* och *fylgđ*, fem., följe; *tengja* sammanbinda, præt. *tengđa* och *tengda; tengđir* och *tengdir*, fem. plur., svågerskap. — Går deremot en annan consonant än *f, g* och *r* framför *đ*, gälla följande regler:

2. Efter **l**, **m** (**mb**) och **n** öfvergår **đ** till **d**, vid lång rotstafvelse äfven till **t** efter **l** och **n**: *velja* välja, præt. *valda*, för *valđa* (jfr vidare böjningsläran). De äldsta handskrifterna hafva emellertid **đ** regelmässigt efter **m** (**mb**), och likaledes efter **l** och **n** om rotstafvelsen är kort (sällan om hon är lång): *lemja* slå, præt. *lamđa; fremđ*, fem., beröm, ära; *dreyma* drömma, præt. *dreymđa; kemba* kamma, præt. *kembđa;* — *dylja* dölja, præt. *dulđa; skilja* skilja,

præt. *skilđa; þola* tåla, præt. *þolđa; efla* stärka, præt. *eflđa; sigla* segla, præt. *siglđa;* men vanligtvis *fella* fälla, præt. *fel(l)da; hvíla* hvila, præt. *hvílda; mæla* tala, præt. *mælta* (likaså præt. *skylda, vilda,* hvarest sammanstötningen af *ld* är ursprunglig, = got. *skulda, vilda;* dock skrifves äfven *selda,* icke *selđa,* præt. af *selja* sälja); — *dynja* dåna, præt. *dunđa; venja* vänja, præt. *vanđa; una* vara till freds, præt. *unđa;* men vanligen *kenna* känna, præt. *ken(n)da; reyna* röna, præt. *reynda; ræna* råna, præt. *rænta* (så äfven *munu,* blifva, futuralbeteckning, præt. *munda,* under det af *muna,* minnas, förekommer ett præt. *munđa;* jfr got. *munda* och *munaida*).

3. **đđ** öfvergår efter vocaler till **dd**: *ræđa* tala, præt. *rædda,* för * *ræđđa*; part. præt. masc. och fem. *ræddr, rædd,* för * *ræđđr,* * *ræđđ; vídd,* fem., vidd. Efter en consonant öfvergår **đđ** till enkelt **đ**: *gyrđa* omgjorda, præt. *gyrđa,* för * *gyrđđa.* Likaledes öfvergår **dđ** efter consonant till **d** (för **dd**): *senda* sända, præt. *senda* (för * *sendda*) af * *sendđa* (se § 24, B).

4. Efter **k**, **p** och **s** öfvergår **đ** till **t**: *merkja* märka, præt. *merkta,* för *merkđa; styrkt* kraft, för *styrkđ; dreypa* droppa, præt. *dreypta,* för *dreypđa; dýpt* djup, för *dýpđ*; *lýsa* lysa, præt. *lýsta,* för * *lýsđa.* De äldsta handskrifterna skrifva emellertid regelmässigt **đ** efter **k** och **p** (dock *keypta,* præt. af *kaupa* köpa; icke *keypđa*). (Att **đ** stått tidigare äfven efter **s**, visar formen *raisþi* på runstenar = fornnord. *reisti*).

5. **tđ** öfvergår efter vocal till **tt**: *veita* förskaffa, erbjuda, præt. *veitta,* för * *veitđa,* præt. part. *veittr* för * *veitđr.* Efter consonant öfvergår **tđ** till **t** (för **tt**): *hrista* rista, præt. *hrista* (för * *hristta*) af * *hristđa* (jfr § 24, B).

b) Efter **t** och **s** öfvergår **g** till **k**: *hvatki* hvad helst, för * *hvatgi; engi* ingen, gen. *enskis* för * *ensgis.* Detta *k* bibehålles vanligen äfven när *t* och *s* utelemnas: *hvárki* hvarken = *hvártki; enkis* = *enskis.*

c) **nnr** öfvergår stundom till **đr**: *mađr* man, för det mycket sällsynta *mannr; suđr* söder, för det sällsynta *sunnr; annarr* annan, nom. pl. m. *ađrir* för * *annrir*.

d) Framför ändelsen **-t** i 2 sg. præt. ind. af de starka verben öfvergå **t**, **tt** och ofta äfven **đ** till **s**, hvilket då betecknas med **z** (se böjningsläran).

§ 22. Consonanters assimilation. Assimilationerna äro af två slag, enär vid consonanters sammanstötning antingen det första ljudet kan sammansmälta med det andra (framåt verkande assimilation), eller omvändt det andra ljudet med det första (tillbaka verkande assimilation). Härvid inträda följande öfvergångar:

A) Framåt verkande assimilation:

a) 1. **đt** öfvergår i betonad stafvelse efter en vocal till **tt**: *bráđr* bråd, ntr. *brátt*, för * *bráđt; glađr* glad, ntr. *glatt* för * *glađt;* efter consonanter och i slutet af flerstafviga ord öfvergår **đt** till **t**: *segja* säga, part. præt. ntr. *sagt* för * *sagđt; kalla* ropa, part. præt. ntr. *kallat* för * *kallađt.*

2. **ddt** (för *đđt;* jfr § 21, a, 3) öfvergår efter vocal till **tt**: *ræđa* tala, part. præt. ntr. *rætt*, för * *ræddt* af * *ræđđt.* Efter consonant öfvergår **dt** till **t** (för **tt**): *blindr* blind, ntr. *blint*, för * *blintt* af * *blindt* (jfr § 24, B).

b) **ht** (uppkommet af *k*, *g* och följande *t*, *đ*, *þ*) öfvergår efter vocal till **tt** med förlängning af vocalen: *máttr* makt = got. *mahts; mátta* jag förmådde, præt. af *mega* = got. *mahta* för * *magda; dráttr* (not-)drägt, af *draga; sótt* sjukdom = got. *sauhts* af * *sukþis* (jfr fornnord. *sjúkr* sjuk). Se flere exempel i § 16, b. (Med enkelt **t** skrifves *hlátr* löje = fht. *hlahtar*, *nætr* af *nátt*, *dætr* af *dóttir).* Samma öfvergång finnes i *þekkja* varseblifva, præt. *þátta* = got. *þagkjan* tänka, præt. *þâhta* för * *þanhta* af * *þankda; þykkja* tyckas, præt. *þótta* = got. *þugkjan*, præt. *þûhta* för * *þunhta* af * *þunkda.* — Efter consonant bortfaller deremot *h* utan förändring af vocalen: *yrkja* göra, præt. *orta* = got. *vaurkjan*, præt. *vaurhta; bjartr* bjärt = got. *bairhts.*

c) **nt**, **nnt** öfvergå i betonade stafvelser stundom till **tt**: *vöttr* = sv. *vante; möttull* = sv. mantel; *hitt* det, för * *hint; mítt, þítt, sítt* (jfr § 17); *sannr* sann, ntr. *satt* för * *sannt*. (Med enkelt **t** skrifves *vetr* = sv. *vinter)*. Men i regeln förblifver *nt (nnt)* oförändradt: *jafn* jemn, ntr. *jafnt; vænn* vän, ntr. *vænt; þunnr* tunn, ntr. *þun(n)t;* likaledes *mant, kannt*, 2 sg. præs. af *muna, kunna*. — I slutstafvelsen *-int* öfvergår **nt** till **t**: *gefinn* gifven, ntr. *gefit* för * *gefint;* likaså *(h)it* (icke *(h)int*) såsom artikel.

d) **nk** öfvergår till **kk**: *drekka* dricka = got. *drigkan*, nht. *trinken; þykkja* tyckas, got. *þugkjan*, nht. *dünken; ekkja, bekkr, hlekkr* = sv. *enka, bänk, länk* o. s. v. Dock *hönk* = sv. *hank*, och de främmande orden *krankr* krank (= nht. *krank*), *munkr* munk.

e) **nd** och **ng** öfvergå i præt. och vanligtvis i imperat. af de starka verben i slutljudet till (***nt**) **tt** och (***nk**) **kk** (jfr c) och d)): *binda* binda, præt. *batt* (för * *bant* af * *band*), imper. *bitt; ganga* gå, præt. *gékk*, imper. *gakk*. — Öfverensstämmande härmed öfvergår **ld** i liknande fall till **lt**: *halda* hålla, præt. *hélt*, imper. *halt*.

f) Gotiskt **zd** (fht. *rt*, forneng. *rd*) motsvaras af **dd** och got. **zn** af **nn**: *gaddr* gadd = got. *gazds*, fht. *gart; rödd* röst = got. *razda*, fht. *rarta*, forneng. *reord; hodd* skatt = got. *huzd*, fht. *hort*, forneng. *hord; broddr* brodd = fht. *brort*, forneng. *brord; oddr* udd = fht. *ort*, forneng. *ord;* — *rann* hus = got. *razn; granni* granne = got. *garazna*.

g) Dess utom förekomma i enskilda fall följande öfvergångar:

1. **(t)tk** till **kk** i ordet *ekki* icke, intet (af det sällsynta *et(t)ki* för * *eittgi*; jfr § 21, b).

2. **mp** till **pp** och **mb** till **bb**: *svöppr* = sv. *svamp*; *kappi*, m., jemte *kempa*, f. = sv. kämpe; — *klumba* och *klubba*, klubba.

3. **đl** till **ll**: *friđla* och *frilla*, frilla; *miđlum, miđli* och *millum, milli*, mellan (*brullaup* bröllop, för *brúđlaup* af *brúđhlaup*; jfr § 17).

4. **rl** till **ll**: *karl* och *kall*, karl; *jarl* och *jall*, jarl.
5. **rs** till **ss**: *fors* och *foss*, fors.

B) Till baka verkande assimilation:

a) **st** blifver **ss** såsom i got. i *vissa*, jag visste, præt. af *vita*, för * *vista* (af * *vitda*).

b) got. **lþ** öfvergår till **ll** och got. **nþ** till **nn**: *gull* guld = got. *gulþ*; *hollr* huld = got. *hulþs*; *ellri* äldre, *ellztr* äldst, jfr got. *alþeis* gammal; — *annarr* annan = got. *anþar*; *munnr* mun = got. *munþs*; likaledes præt. *kunna* jag kunde = got. *kunþa*; och *unna* jag älskade. Oregelmässigt står likväl *ld* i *falda*, påtaga en hufvudbonad = got. *falþan*, måhända för att undvika en förvexling med *falla* falla, med hvilket ord det annars skulle sammanfalla (dock finnes af *falda* i præt. jemte *félt* [§ 22, A, e] stundom *féll* (= præt. af *falla*), hvilket regelrätt skulle motsvara got. *faifalþ*; likväl är *féll* för *félt* snarast att anse för ett oriktigt skrifsätt, då fornnord. äfven har *ld* i *faldr*, qvinlig hufvudbonad, och i adj. *-faldr*, *einfaldr* o. s. v. = got. *-falþs*, *ainfalþs*). Vacklan förefinnes i fornnord. *finna* finna, hvilket i plur. præt. och part. præt. har såväl *nn* (*funnum*, *funninn*), som *nd* (*fundum*, *fundinn*), motsvarande got. *finþan*, *fanþ*, *funþum*, *funþans*. — Det stundom af *nnr* uppkomna fornnord. *ðr* (§ 21, c) står icke i något sammanhang med got. *nþ* (*munnr* eller *muðr*, mun = got. *munþs*, men äfven *maðr*, af stammen *mann-*, = got. *manna*, af stammen *mann-*).

c) 1. **nr** och **lr** öfvergå efter långa vocaler, i afledningsändelser och stundom äfven annars, till **nn** och **ll**: *steinn* sten, för * *steinr*; *vænn* vän, för * *vænr*, och gen. pl. *vænna* för * *vænra*; *stóll* stol, för * *stólr*; *heill* lycklig, och gen. pl. *heilla*, för * *heilr*, * *heilra*; *aptann* afton, för * *aptanr*; *lykill* nyckel, för * *lykilr*. Likaledes *hann* han; *vill* han vill. Deremot *sunr* son, *dalr* dal o. dyl. med kort vocal.

2. **sr** öfvergår alltid i slutet af och ofta äfven inuti ett ord till **ss**: *íss* is, för * *ísr*; *mýss* möss, för * *mýsr*; *less* du, han läser, för * *lesr*; *lauss* lös, för * *lausr*, gen. pl. *laussa* eller *lausra*.

§ 23. Consonantfördubbling. a) Framför ursprungligt **j** öfvergår **g** efter kort vocal till **gg**: *hyggja* tänka = got. *hugjan*; *leggja* lägga = got. *lagjan*. Hit höra i synnerhet flere nominalstammar på *-ja* med *-gg-* (masc. *leggr* lägg, fem. *egg* (svärds)ägg, ntr. *egg*, ägg m. fl.), hvilka hafva blott skenbart långa rotstafvelser och derföre samtligen böjas som ord med kort rotstafvelse; det samma gäller om *hyggja* och *leggja*, hvilka gå som verb på *-ja* med kort rotstafvelse, hvilket äfven är fallet med de starka verben *liggja* och *þiggja* (§ 117). Deremot är det endast ett *g* i *segja* säga, *þegja* tiga, då dessa verb egentligen höra till den tredje svaga klassen och *j* här sålunda icke är ursprungligt (jfr got. *þahan*).

b) **t** såsom slutconsonant fördubblas stundom efter en lång vocal: *grár* grå, ntr. *grátt*; *blár* blå, ntr. *blátt*; *bjó* jag, han bodde, *bjótt* du bodde; *þótt* änskönt, för *þó at*, *þót* (men *svát* = *svá at*). — Äfven **r** och **s** kunna understundom fördubblas såsom böjningsändelser efter lång vocal: nom. masc. *grárr*, dat. f. *grárri*, gen. m. och n. *gráss* = *grár*, *grári*, *grás*; *bú* bo, gen. *búss* = *bús* (**s** äfven efter kort vocal: *hirðir* herde, gen. *hirðiss* = *hirðis*).

Anm. 1. I *látt* du låg, *slótt* du slog, o. dyl., kan *tt* hafva uppstått af *ht* (§ 22, A, b) genom formerna **laht*, **lagt*; **slóht*, **slógt* (jfr *lá* jag låg, *sló* jag slog, af **lah*, **lag*; **slóh*, **slóg*; jfr § 16, a och § 24, A).

Anm. 2. Blott undantagsvis förekommer consonantfördubbling utom de här omnämnda tillfällen, t. ex. *røkkr* mörker, för *røkr* = got. *riqiz*. — Omvändt skrifves enkel consonant för dubbel i *vetr* vinter, *hlátr* löje; *nætr*; *dætr*, *dætrum*, *dætra* af *nátt*, *dóttir* (§ 22, A, b och c).

§ 24. Consonanters utstötning. A) Flere tillfällen, i hvilka halfvocalerna *v* och *j* hafva bortfallit under böjningen men lemnat spår efter sig i omljudet, äro allaredan anförda i §§ 11—13 och skola närmare afhandlas i böjningsläran. Andra exempel på consonanters utstötning, åtföljd af vocalförlängning, finnas i § 16. Äfven de i § 22 omnämnda assimilationerna bero egentligen på medljudsutstötning. — Hvad som för öfrigt särskildt karakteriserar

fornnordiskan är det vanliga bortkastandet af **n** i slutljudet (i nominalstammar på *-an*, i infin., i 3 pl. præs. och præt. hos verben; se flexionsläran), likaledes den nästan öfver allt inträdande synkope af **h** i mid- och slutljudet, hvilken ofta medför en förlängning af den föregående vocalen (om *tt* af *ht* se ofvan; stundom motsvarar emellertid got. *h* fornnord. *g*: *slá* slå, præt. *sló*, pl. præt. *slógum* = got. *slahan*, *sloh*, *slohum*).

Anm. Genom bortkastande af consonanter kunna ord af helt olika ursprung erhålla samma utseende, t. ex. *á*, præpos. å = got. *ana*; *á*, fem., å = got. *ahva*; *á*, acc. af *ær* honfår (jfr lat. *ovis* och got. *avistr* fårhus); *á* jag eger = got. *aih*.

B) Som allmän regel för consonantutstötning gäller, att ingen consonant kan fördubblas efter en annan consonant: *hrista* skaka, præt. part. *hristr*, för **hrist-tr*, för **hrist-đr*; *senda* sända, præt. *senda*, för **send-da*, för **send-đa*; *fingr* finger, *vetr* vinter, för **fingr-r*, **vetr-r*. I följd häraf kan en consonant icke stå tre eller flere gånger efter hvartannat: *hitta* hitta, præt. *hitta*, för **hitt-ta*, för **hitt-đa*; part. præt. masc. *hittr*, fem. *hitt*, ntr. *hitt* för **hitt-tr*, **hitt-t*, **hitt-tt* för **hitt-đr* o. s. v.

Anm. Det beror på oriktigt skrifsätt, när en eller annan handskrift stundom fördubblar en consonant efter en annan (præt. *sendda* för *senda* o. dyl.).

C) Utom de förut nämnda utstötningarna af consonanter är särskildt följande att märka:

a) **r** bortfaller 1) i nom. och acc. sg. ntr. *annat* och i acc. sg. masc. *annan* af *annarr*, för **annart*, **annarn*; 2) i 2 och 3 sing. framför reflexiv-ändelsen *-sk*: *snýsk*, du vänder dig, han vänder sig, af *snúa*, för **snýr-sk*; 3) i slutet af ord efter *ss*, samt efter enkelt *s*, *l* och *n* med föregående consonant: *hvass* hvass, för **hvassr*; *háls* hals, för **hálsr*; *lax* lax, för **laxr*; *vex* du, han växer, för **vexr*; *fugl* fogel, för **fuglr*; *hrafn* korp, för **hrafnr*. (Att det äfven måste bortfalla efter *r* med föregående consonant, följer af § 24, B: *akr* åker för **akrr*). Deremot behålles *r* efter *ll* och *nn*: *hallr* sten; *fellr*, du, han faller; *munnr* mun.

Anm. Stundom bortfaller **r** äfven efter *n* med föregående vocal: *munr* mon, *sonr* son, *vinr* vän, skrifvas äfven *mun, son, vin*; *Hákon* Håkan, icke * *Hákonr*. Mycket sällan utelemnas det efter *l* med föregående vocal: *hyl* han höljer, *skil* han skiljer, af *hylja, skilja*, för *hylr, skilr*; så skrifves äfven understundom *vil* han vill, af *vilja*, för (*vilr*) *vill* (§ 155, d). Sällan utelemnas ett af *r* uppkommet *n* och *s* (§ 22, B, c), t. ex. i namnen *Án* och *Auđun* jemte *Ánn* och *Auđunn* (för * *Ánr*, * *Auđunr*); *Magnús*. — Efter *nn* bortkastas *r* i *menn* män, och *tenn* tänder (jemte de sällsyntare formerna *mennr* och *tennr*), samt stundom i några andra fall.

b) **g** (egentligen **h**; se under A) bortkastas i slutet af de starka verbens præteritum, i det *-óg* och *-ag* öfvergå till *-ó* och *-á*, samt *-eig* och *-aug* kunna blifva *-é* och *-ó*: *dró* (för * *dróh*) för * *dróg* af *draga*, draga; jfr § 16, a.

Anm. I ordens början föll **g**- tidigt bort i *líkr* lik, för det äldre *glíkr*; likaledes ofta i förbindelsen **gn**- (*nógr* tillräcklig, för det äldre *gnógr* o. s. v.).

c) **v** bortkastas i slutljudet både sist i ett ord och framför en consonant: *sær* sjö, acc. *sæ*, för * *sævr*, * *sæv*, men dat. *sævi*; *støkkva* springa, præt. *stökk* för * *stökkv* = got. *stagq*. — I framljudet (både främst i ordet och efter en consonant) bortkastas det framför *o, ó, u* (*ú*), *y, œ*: *orđ* ord = got. *vaurd*; *Óđinn* = tht. *Wuotan*; *ull* ull = got. *vulla*; *úlfr* ulf, för *ulfr* (§ 16, c) = got. *vulfs*; *yrkja* göra, præt. *orta* = got. *vaurkjan, vaurhta*; *œpa* ropa = got. *vopjan*. Under ordens böjning bortfaller **v** framför de nämnda vocalerna, men qvarstår framför de öfriga: *verđa* varda, præt. sing. *varđ*, men plur. *urđu*, conj. *yrđa*, præt. part. *orđinn*; *vađa* gå, men præt. *óđ*, conj. *œđa*; *hverfva* vända sig, præt. sing. *hvarf*, men plur. *hurfu*, conj. *hyrfa*, part. *horfinn*; *sverja* svärja, præt. *sór*, conj. *sœra*. När man finner ett *v* i former som *vurđu, vorđinn, vóđ, svór* o. s. v., har detta först senare åter trängt in från formerna med bevaradt *v* och finnes icke i de äldsta handskrifterna. — I midljudet faller **v** bort framför *u*: *støkkva* springa, men præs. pl. *støkkum*; *völva* spåqvinna, men acc. *völu*. Dock kan *v* behållas efter lång vocal: *sær*, dat. pl. *sævum*; och

äfven efter kort vocal intränger det ofta igen i yngre handskrifter (*völvu* = *völu* o. dyl.).

Anm. I ordens början har **v** mycket tidigt bortfallit i ljudgrupperna **vl** och **vr** (*líta* se = forneng. *wlítan*; *rangr*, för **vrangr* = sv. *vrång*, eng. *wrong*). I gamla dikter visar bokstafsrimmet dock ännu, att **vr** var ursprungligt (*vreiđr* för det senare *reiđr* = sv. *vred*).

d) **j** bortkastas framför *i*: *temja* tämja, præs. *temiđ* I tämjen, för **temjiđ*; *vili* vilje, för ** vilji*. Detta **j**, som icke tillhör det gamla språket, finnes dock i nyisländskan. I midljudet bortfaller **j** vidare framför *a* och *u* i ord med lång rotstafvelse, men qvarstår efter kort: *heyra* höra, *dœma* döma = got. *hausjan*, *domjan*, men *temja* tämja; præs. pl. *heyrum*, *dœmum*, *heyra*, *dœma*, men *temjum*, *temja*; dock behålles **j** i ord med lång rotstafvelse efter *g* och *k*: *rœgja* anklaga = got. *vrohjan*; *sœkja* söka; och de ord, hvilkas rot ändas på lång vocal, behandlas i fornnord. likasom i got. såsom ord med kort rotstafvelse: *dýja* rista; *œja* beta. — I slutljudet deremot, såväl sist i ett ord som framför en consonant, bortkastas **j** efter kort rotstafvelse, men öfvergår efter lång till **i**: præs. *tem* jag tämjer = got. *-ja*; *temr* du, han tämjer = got. *-jis*, *-jiþ*; men *heyri*, *dœmi* jag hör, dömer = got. *hausja*; *heyrir*, *dœmir* du, han hör l. dömer = got. *hauseis*, *hauseiþ*. Samma regler gälla för nominalflexion: *klœđi* klädesplagg, gen. *klœđis*, dat. pl. *klœđum*, gen. *klœđa*, men *kyn* kön, slägt, gen. *kyns*, dat. pl. *kynjum*, gen. *kynja*. Emellertid är skilnaden mellan ord med kort och lång rotstafvelse icke så strängt genomförd hos nomina som hos verben, i det särskildt många masculinstammar på *-ja* med lång rotstafvelse böjas efter de regler, som gälla för ord med kort rotstafvelse. Om enskildheter jemför vidare böjningsläran!

Anm. I ordens början har ursprungligt **j** alltid bortfallit (*ár* år, *ok* ok, *ungr* ung = got. *jer*, *juk*, *juggs*; *enn*, *inn*, *hinn*, best. artikel = got. *jains*, nht. *jener*) utom i ordet *já* ja = got. *ja*. Deremot kan ett *j* genom brytning komma att stå i framljudet (*jörđ* jord, § 15), och i några fall äfven uppkomma af en ursprunglig reduplicationsstafvelse (præt. *jók* af *auka* öka, o. s. v.).

e) **h** utelemnas stundom framför *l*, *n* och *r* i rätt gamla handskrifter (*lutr* = *hlutr* lott; *ringr* = *hringr* ring). Detta är regel i norska handskrifter, men förekommer blott undantagsvis i isländska, hvarest *h* i dessa förbindelser bibehållit sig till närvarande tid.

Anm. I sammansättningar har **h** ofta bortfallit i framljudet af andra sammansättningsleden: *frjáls* frälse, af **frîhals*; *afrendr* stark, för *afrhendr*; *øræfi* farligt ställe, för *ørhæfi*; *elskugi* älskog, för *elskhugi*; *líkamr* lekamen, för *líkhamr* (*brullaup* af *brúđlaup* för *brúđhlaup*).

§ 25. Andra consonantöfvergångar. I de gamla handskrifterna vexla consonanterna på flere andra sätt, af hvilka de vigtigaste äro:

a) **s** bruka de äldsta handskrifterna för det yngre **r** i flere former af verbet *vesa*, senare *vera*, vara, och i relativpartikeln *es*, senare *er*. Äfven i ett par andra fall vexla *s* och *r*.

b) 1. I stället för **đ** finnes ofta **t** i slutljudet, särdeles i 2 pers. plur. af verben, hvarest *-it*, *-ut* till och med är vanligare än *-iđ*, *-uđ*; dess utom ofta i slutet af en afledningsändelse (*skilnat* för *skilnađ*) och stundom äfven i andra fall.

2. Omvändt står icke sällan **đ** för **t** i pronominalformerna *viđ*, (*þ*)*iđ* för *vit*, (*þ*)*it*, vi två, I två; och i neutrum af adjectiven efter en vocal, samt i några andra fall.

c) Stundom finnes **m** för **v** (dock ursprungligen endast när ett *m* gått omedelbarligen förut), särskildt i *megum*, *megin* för *vegum*, *vegin*; stundom (i norska handskrifter) äfven *mér*, *mit* för *vér*, *vit*, vi, vi två.

d) **fn** vexlar någon gång med **mn**: *jafn* och *jamn* jemn; i composita äfven *jam-* = *jafn-*; *sofna* och *somna* somna.

§ 26. Sammandragning. a) **v** och en följande vocal sammandragas ofta till en enkel vocal: **va—o, ve—o, u,** och **vá—ó:** *koma* komma, för **kvema*, præt. *kvam* och *kom*, pl. *kvámum* och *kómum*; *dögurđr* = *dagverđr* dagvard. Likaledes kan **vi** öfvergå till **y** och **ví** till **ý**: *kyrr* lugn = *kvirr*; *sýkva* svika = *svíkva*.

Anm. Stundom öfvergår **ve** till **ø**: *søfn* (eller *sømn*, § 25, d) = *svefn* sömn.

b) Flere ord kunna, i synnerhet i det äldsta språket, sammandragas med ett föregående ord till ett ord. Sålunda öfvergår **veg,** acc. af *vegr* väg, sätt, i förbindelse med *þann*, *hvern* o. s. v. till *þanneg*, *þannig*, *þannug*, *hverneg*, *hvernig*, *hvernug* (af *þannveg*, *hvernveg* o. s. v.). Pronomen **ek,** då det vidhänges ett verbum, relativpartikeln **es** i förbindelse med ett föregående demonstrativ-pronomen, samt plur. præs. **erum, eru** (af *vera*), omedelbart efter ett ord på *-r*, förlora ofta sitt *e*: *mæltak* för *mælta ek* jag sade; *hykk* för * *hyggk* = *hygg ek* jag menar; *sás* för *sá es*, den som; *þars* för *þar es*, der som; *vérrom*, *vér rom* för *vér erum*, *erom* (§ 19, 1) vi äro; *þeirro*, *þeir ró* (stundom till och med *þeiro*, *þeir ó*) för *þeir eru*, *ero* (§ 19, 1, och § 16, a, slutet) de äro. Äfven pronomen **þú** sammansmälter ofta med det föregående ordet och kan då antaga åtskilliga former (*-đu*, *-du*, *-tu*, *-u* eller *-đú* o. s. v., t. ex. *skaldu*, *skaltu* du skall, för *skalt þú* o. s. v.). Conjunctionen **at** sammansmälter ofta med *þó* till *þót*, *þótt* (§ 23, b), mera sällan med *svá* till *svát*. Endast suffigerad ett föregående verb brukas negationspartikeln **-a, -at, -t** (*vara*, *varat* var icke; *máttit* han kunde icke); till andra ord än verb fogas **-gi, -ki** (§ 21, b), som antingen tjenar till att allmänliggöra ordet eller vanligare till dess negering, t. ex. *hvárrgi* = 'hvem som helst af två' och 'ingen af två'; *engi* ingen, egentligen 'icke en', för * *einngi*. Framför detta *-gi* bortfaller ofta nominativens *-r*: *manngi* ingen, för * *mannrgi* (af äldre *mannr* = *mađr* § 21, c), * *mađrgi*; *úlfgi* (ulfven icke) för * *úlfrgi*, och *m* öfvergår i regeln till *n*: *hvárungi*, sällan *hvárumgi*, dat. af *hvárrgi*. — Många af de här omnämnda förbindelserna tillhöra dock blott de gamla dikterna och språket i de allra äldsta handskrifterna.

Anm. Stundom, men vanligen dock endast i det äldsta språket, finner man ännu starkare sammandragningar af detta slag, så att tre eller fyra ord sammansmälta till ett enda, t. ex. *þegiattu*, d. v. s. *þegi-at-þú* tig du icke; *þoriga*, d. v. s. *þori-ek-a* (med öfver-

gång af *k* till *g*) jag törs icke; *mákak*, d. v. s. *má-ek-a-ek* (med dubbelt *ek*) jag kan icke; *ek* kan det oaktadt ytterligare tillfogas: *ek mákak*. Mycket vanligt är *þóttú* för *þó at þú*, *þótt þú*, ehuru du; sällsynt *þvígit*, d. v. s. *því-gi-at* (*þvígit fleira*, ej dess mera).

§ 27. Metathesis inträder någon gång; så t. ex. ofta *Girkir* för *Grikkir* Greker; *bort*, senare *burt*, för *brot* af ett äldre *braut*, bort.

II. Böjningslära.

Substantiven.

§ 28. De fornnordiska substantiven kunna hänföras till två declinationer, den starka och den svaga. Till den senare räkna vi alla stammar på *-an* (äfvensom feminina på *-in*); till den förra alla de öfriga. I den starka declinationen ändas genitivus sing. alltid på en consonant, i den svaga ändas hela singularen på en vocal.

A. Den starka declinationen

omfattar alla vocaliska stammar och de consonantiska stammarne med undantag af dem på *-an* (*-in*). Bland de vocaliska stammarne innehålla *a*-stammarne ord af alla tre genera, *i*-stammarne masculina och feminina, *u*-stammarne masculina och ett enda neutrum. De consonantiska stammarne omfatta masculina och feminina.

I. Vocaliska stammar.

1. a) Stammar på **-a.**

§ 29. Masculinum och neutrum ändas i gen. sing. på **-s,** i dat. på **-i;** femininum i gen. på **-ar,** i dat. på **-u** (eller saknar ändelse); i pluralis ändas nom. och acc. masc. på **-ar, -a;** femin. på **-ar** (senare ofta **-ir**); i neutr. saknas ändelse. Som böjningsmönster uppställa vi masc. *úlfr* ulf; fem. *laug* bad; neutr. *orđ* ord.

		masc.	fem.	neutr.
sing.	nom.	úlfr	laug	orđ
	acc.	úlf	laug	orđ
	dat.	úlfi	laugu, laug	orđi
	gen.	úlfs	laugar	orđs

	masc.	fem.	neutr.
plur. nom.	úlfar	laugar	orđ
acc.	úlfa	laugar	orđ
dat.	úlfum	laugum	orđum
gen.	úlfa	lauga	orđa

§ 30. Ord med **a** i rotstafvelsen förändra detta genom *u*-omljud till **ö** (§ 11, a); omljudet inträder öfver allt i dat. plur., dess utom i nom., acc. och dat. sing. fem. och i nom. och acc. plur. neutr. Såsom exempel kunna anföras för masc. *armr* arm; för fem. *vök* vak; för neutr. *land* land.

	masc.	fem.	neutr.
sing. nom.	armr	vök	land
acc.	arm	vök	land
dat.	armi	vöku, vök	landi
gen.	arms	vakar	lands
plur. nom.	armar	vakar (vakir)	lönd
acc.	arma	vakar (vakir)	lönd
dat.	örmum	vökum	löndum
gen.	arma	vaka	landa

§ 31. a) Likasom feminina ofta (några alltid) sakna ändelse i dat. sing., så kan äfven **-i** i dat. sing. masc. bortfalla (*hringi* och *hring* af *hringr* ring; *Þór* af *Þórr* Thor; i det hela ofta i ord med lång rotvocal, så t. ex. ofta i orden på *-leikr*; jfr äfven § 36, anm. 1 och § 38). Mycket sällan bortkasta masculina på *-ingr*, *-ungr* och feminina på *-ing*, *-ung* ändelsen i dat. sing.

b) Flerstafviga qvinliga nomina propria (på *-björg*, *-laug*, *-leif*, *-löđ*, *-rún*, *-veig*, *-vör* o. s. v.) ändas på **-u** icke blott i dat., utan äfven i acc. sing., t. ex. *Ingibjörg*, *Droplaug*, *Ásleif*, *Gunnlöđ*, *Guđrún*, *Rannveig*, *Skjaldvör*, acc. och dat. *Ingibjörgu*, *Droplaugu*, gen. *Ingibjargar*, *Droplaugar* o. s. v.; likaså *Katrín*, *Kristín* o. s. v. Stundom finnes dock accus. utan **-u** i hitbörande namn (*Álmveig*, *Gullveig* i Eddasångerne). — Sällan hafva andra ord än nomina propria **-u** i accus. i det äldre språket, t. ex. *dróttningu*, *kerlingu* för *dróttning*, *kerling*. — Enstafviga namn, hvilka böjas som *laug* och *vök*, sakna deremot än-

delse både i acc. och dat. (nom. acc. dat. *Hlíf, Hlökk, Rán, Rín* (flodnamn), gen. *Hlífar, Hlakkar* o. s. v.). Dock finnes *Ósk,* gen. *Óskar,* acc. (och dat.) *Ósku* och *Ósk*; *Hleiðr,* Lejre, gen. *Hleiðrar,* dat. *Hleiðru.*

§ 32. Som **úlfr** och **armr** gå de flesta fornnordiska masculina, särskildt de flesta med lång rotstafvelse, t. ex. a) utan omljud (som *úlfr*): *álfr* alf, *álmr* alm, *bátr* båt, *baugr* ring, *broddr* brodd, *brunnr* brunn, *dómr* dom, *draumr* dröm, *dvergr* dverg, *eldr* eld, *fiskr* fisk, *flokkr* flock, *froskr* groda, *geirr* spjut, *grátr* gråt, *haukr* hök, *heimr* verld, *hestr* häst, *hjálmr* hjelm, *hleifr* brödkaka, *hlemmr* golflucka, läm, *hólmr* holme, *hringr* ring, *hundr* hund, *hvelpr* hvalp, *hörgr* harg, offerställe, *kálfr* kalf, *klerkr* klerk, *knífr* knif, *kollr* skalle, *laukr* lök, *leikr* lek, *lokkr* lock, *mágr* besvågrad person, *móðr* sinnesrörelse, *munnr* mun, *nautr* kamrat (ofta i sammansättningar), *oddr* udd, *ormr* orm, *plógr* plog, *prestr* prest, *sporðr* stjert (på fisk eller orm), *stormr* storm, *straumr* ström, *toppr* topp, *váttr* vitne, *þjófr* tjuf, *þjórr* tjur, *Þórr* Thor, *þorskr* torsk; äfvensom ord på *-ingr* (*búningr* rustning), *-ungr* (*konungr* konung), *-leikr* (*kærleikr* kärlek), *-ráðr* (i mansnamn, *Aðalráðr*).

Äfven några ord med kort rotstafvelse böjas sålunda, nämligen *horr* magerhet, *hverr* kittel, *melr* grusbacke, *refr* räf, *selr* säl, *verr* man (skaldespr.). — (*vegr* väg, se § 50).

Anm. Orden med *á* i roten (*álfr* o. s. v.) kunna i det äldsta språket medelst omljud förändra *á* till *ó* i dat. plur. (§ 11, c och § 16, c). — Orden på *-nnr* (*brunnr, munnr, runnr* busksnår, *Finnr* Finne) hafva stundom i nom. sing. *-ðr* för *-nrr* (*bruðr, muðr, ruðr, Fiðr,* § 21, c), i synnerhet i det äldsta språket. I öfriga casus behålles deremot *nn* (acc. *brunn,* dat. *brunni* o. s. v., icke *bruð, bruði* o. s. v.).

b) Som *armr* (med lång rotstafvelse och omljud) gå t. ex. *arfr* arf, *askr* ask, *barmr* kant, *brandr* brand, *faðmr* famn, *gaddr* gadd, *garðr* gård, *hallr* sten, *kambr* kam, *lagðr* ulltått, *maðkr* mask, *naddr* nubb, *sandr* sand, *skattr* skatt, *stakkr* stack, *vargr* varg; med kort rotstafvelse: *svartbakr* en art fiskmåse.

Anm. **dagr,** dag, har i dat. sing. *degi,* men böjes för öfrigt som *armr.* Deremot heter namnet *Dagr* i dat. *Dag.*

§ 33. A) Som **laug** och **vök** gå åtskilliga feminina: a) som *laug* böjas: *ál* rem, *ár* åra, *dreif* kringströende, *dœl* däld, *for* fura, *geil* klyfta, *gymbr* honlam, gen. *gymbrar, hlið* sida, *hlíf* skydd, *hlít* (blott i sg.) tillräcklighet, *iðrar* (plur.) inelfvor, *kleif* klippbrant, *kví* fårfolla, *leif* lemning, *lifr* lefver, *limar* (plur.) grenar (jfr § 50), *meiðmar* (plur.) dyrbarheter, *nál* nål, *næfr* näfver,

órar (plur.) förvirring, *rauf* hål, *reim* rem, *rein* (åker-)ren, *rim* spjele, *rún* runa, *sin* sena, *skor* skåra, *sneis* pinne, *steik* stek, *tág* rotände (jfr § 58, b), *tál* svek, *ull* (endast i sg.) ull, *várar* (plur.) löfte (sing. *Vár* löftets gudinna), *veig* dryck, *œs* hål, *ørtug* $^1/_3$ öre, och orden på *-ing* (*dróttning* drottning, *þrenning* treenighet) och *-ung* (*bráđung* hastighet, *launung* löndom). (*flik, galeiđ, greip, kverk, sild* se § 56).

b) Som *vök* (med omljud) gå: *döf* spjut, *fjöđr* fjäder, gen. *fjađrar, gjörđ* gjord, *kvöl* qval, *kör* sjukbädd, *kös* hög, *löm* gångjern, *mjöll* (blott i sg.) mjäll, *mön* man, *skör* hufvudhår, *svalar* (blott i pl.) svale, *sög* såg, *vög* släde, vanl. i plur. *vagar*.

B) Flere feminina hafva emellertid i nom. och acc. plur. utom ändelsen **-ar** senare äfven antagit **-ir**, men böjas för öfrigt som *laug* och *vök*. Hit höra a) som *laug*: *dorg* ett slags fiskesredskap, *flaug* flygt, *gerđ* handling (plur. *gerđir*, men *gerđar* drägt), *gíslar* och *gíslir* gislan, *kvern* qvarn, *kvísl* gren, *lend* (pl. vanligen *lendar*) länd, *reiđ* 1) ridt 2) vagn, *sáđ* såd(er), kli, *skál* skål, *skeiđ* skepp (jfr § 56), *sliđr* (vanl. i plur., *sliđrar* och *sliđrir*) slida, *taug* tåg, *vél* list.

b) Som *vök* böjas: *bör* (blott i pl., *barar* och *barir*) bår, *dvöl* uppehåll, *fjöl* fjöl, *för* resa, *gjöf* gåfva, *gröf* graf, *grön* läpp, *görn* tarm, *höll* hall, sal, *nöf* naf (framstående ände af bjelkarne i en byggning), *nös* näsa, *röđ* rad, *spjör* klut, *sök* sak, *vörr* eller *vör* läpp, *þörf* nytta, *ögn* agn, *öln* aln.

Anm. 1. I de äldsta urkunderna är **-ar** i plur. förherskande i dessa ord; men flerestädes intränger **-ir** tidigt (jfr § 48 med anm. 1) och är det vanliga i det senare språket, hvarest det ock kan finnas i ett och annat af de under § 33, A anförda ord, synnerligen i dem, som hafva *ö* i roten (*vakir* och dyl.).

Anm. 2. Alla de i § 33 nämnda ord hafva ursprungligen i dat. sing. haft ändelsen **-u**, som emellertid hos många af dem bortfallit redan i de äldsta minnesmärkena (jfr § 31); dat. på *-u* finnes utom i orden på *-ing* och *-ung* äfvenledes vid sidan af former utan *-u* i *höll, laug, mjöll, rein, ull* och stundom (synnerligen i det äldsta språket) i flere andra (*ár, för, hlít, reiđ, vök*).

Anm. 3. De i § 33 A och B anförda orden med *á* i roten (*ál* o. s. v.) förändra i det äldsta språket medelst omljud *á* till *ó* i nom., acc. och dat. sing. och dat. plur. (*ól*, gen. *álar* o. s. v. I ordet *ól* har *ó* bibehållit sig).

§ 34. Som **orđ** och **land** gå de flesta fornnordiska neutra: a) Som *orđ* böjas t. ex. *blý* bly, *borđ* bord, *brot* stycke, *gođ* hednisk

gud (mera sällan *guð*, jfr § 46, anm. 2), *gull* guld, *horn* horn, *hús* hus, *silfr* silfver, *skáld* (af äldre *skald* § 16, c) skald, *þing* ting o. s. v. Endast i plur. brukas *hǫ̈ns* (*hœnsn*, *hœsn*) höns, *jól* jul, *laun* lön, *mœðgin* moder och son, samt vanligtvis *feðgin* fader och moder.

Anm. Orden med *á* i roten (*mál* mål, *sár* sår, *tár* tår o. s. v.) hafva i det äldsta språket omljudet *ó* för *á* i nom., acc. och dat. plur. (§ 11, c).

b) Som *land* gå t. ex. *bak* rygg, *band* band, *barn* barn, *blað* blad, *fjall* fjäll, *nafn* namn, *vatn* vatten o. s. v.

§ 35. Masculina på enkelt **-l**, enkelt **-n**, **-r**, **-s** med föregående consonant kunna icke erhålla något **-r** till ändelse i nom. sing., som alltså blifver lika med accus.; de på **-s** icke heller något nytt **-s** i gen. sing., som sålunda blifver lika med nom. och acc. (§ 24, B, och C, a, 3). I öfrigt gå de hit hörande orden som *úlfr* och *armr*, t. ex.

på **-l**: *afl* ässja, *fugl* fogel, *gísl* gissel, *jarl* jarl, *jaxl* kindtand, *karl* karl. (Deremot *hallr* sten).

på **-n**: *botn* botten, *djákn* djekne, *hrafn* korp, *ofn* ugn, *stafn* stäf, *stofn* stubbe, *svefn* sömn, *turn* torn, *vagn* vagn, *þegn* undersåte, *þorn* törne. (Deremot *brunnr* brunn, *munnr* mun, *runnr* buske; men *hvinn*, snattare, oregelmässigt utan *-r*).

på **-r**: *akr* åker, *aldr* ålder, *andr* snöskid, *angr* ånger (äfven neutr. § 34), *angr* vik (isb. i ortnamn: *Harðangr* o. s. v.), *apaldr* apel, *arðr* (gen. äfven *arðs* enl. § 32, b) årder eller plog, *austr* ösning, *bakstr* bakning, *Baldr* Balder, *blómstr* blomster, *bólstr* bolster, *galdr* trollsång, *gambr* struts, *hafr* bock, *hrúðr* skorf, *hungr* hunger, *klungr* nyponbuske, *kurr* larm, *ljóstr* ljuster, *lúðr* lur, *motr* hufvudkläde, *naðr* (poet.) orm, *nykr* näck, *otr* utter, *pústr* kindpust, *sigr* seger, samt orden på *-angr* (*leiðangr* ledung).

på **-s**: *fors* eller *foss* fors, *háls* hals, *hams* hud, *koss* kyss, *kross* kors, *lax* lax, *sess* säte, *þurs* jätte.

Anm. Det främmande ordet *biskup*, *byskup*, biskop, och några främmande namn (*Benedikt*) sakna likaledes **-r** i nom. sigg.

§ 36. De enstafviga masculina på **-l**, **-n**, **-s** med föregående lång vocal sammansmälta nominativens **-r** med det föregående **l**, **n**, **s** till **ll**, **nn**, **ss** (§ 22, B, c), men böjas för öfrigt som *úlfr*, t. ex. *hváll* eller *hóll* kulle, *hæll* häl,

kjóll skepp, *stóll* stol, *þræll* träl; *húnn* björnunge, *steinn* sten, *sveinn* sven; *íss* is, *láss* lås, *óss* mynning.

Anm. 1. Dessa ord utelemna ofta **-i** i dat. sing. (*hæli* och *hæl*). — Orden med *á* i roten (*páll* spade, *láss* lås o. s. v.) kunna i det äldsta språket förändra *á* till *ó* (jfr § 32, a, anm.).

Anm. 2. Är den föregående vocalen kort, så bibehålles **-r**: *melr*, *selr* (§ 32, a, slutet). Dock hafva de af *ketill* (§ 37, anm. 2) bildade namnen på *-kell* bibehållit *-ll* från den ursprungliga tvåstafviga formen (*Hrafnkell* = *Hrafnketill*).

§ 37. Tvåstafviga masculina, som bildas med afledningsändelser på **-l**, **-n**, **-r** med en föregående vocal, assimilera liksom de i § 36 omtalta orden nominativens **-r** med det föregående **-l**, **-n** till **-ll**, **-nn** och ändas sålunda i nom. sing. på **-ll**, **-nn**, **-rr**, t. ex.:

med **-l**: på **-all**: *bagall* kräkla, *kađall* rep, *þumall* tumme.
„ **-ill**: *biđill* friare, *engill* engel, *ketill* kittel, *lykill* nyckel, *stuđill* stötta, *þistill* tistel.
„ **-ull**: *digull* digel, *djöfull* djefvul, *jökull* isberg, *stöđull* mjölkställe, *söđull* sadel, *öxull* axel.

med **-n**: „ **-ann**: *aptann* afton.
„ **-inn**: *dróttinn* drotten, *himinn* himmel, *Óđinn* Oden.
„ **-unn**: *jötunn* jätte, *morgunn* (eller *morginn*) morgon.

med **-r**: „ **-arr**: *hamarr* hammar, *humarr* hummer, *jađarr* kant, *lokarr* hyfvel, *nafarr* borr.
„ **-urr**: *fjöturr* boja, *jöfurr* konung, *kögurr* frans, *töturr* trasa, *þiđurr* tjäder.

Dessa masculina bortkasta under böjningen den **-l**, **-n**, **-r** föregående vocalen framför ändelser, som begynna med vocal (således i dat. sing. och hela plur.). Samma förhållande är med ett par feminina och några neutra på **-l**, **-n**, **-r** och **-đ**, t. ex. *óđal* (dat. *óđli*) egendom, *megin* (dat. *megni*, *magni*) styrka, *sumar* (dat. *sumri*) sommar, *höfuđ* (dat. *höfđi*) hufvud. Jfr § 18, a. I öfrigt böjas dessa ord som de i §§ 29—30 uppstälda böjningsmönstren.

		masculinum		neutrum
sing.	nom.	dróttinn	hamarr	sumar
	acc.	dróttin	hamar	sumar
	dat.	dróttni	hamri	sumri
	gen.	dróttins	hamars	sumars

plur. nom.	dróttnar	hamrar	sumur (§ 11, b)
acc.	dróttna	hamra	sumur
dat.	dróttnum	hömrum	sumrum
gen.	dróttna	hamra	sumra

Anm. 1. Jemte *megin* brukas äfven formerna *megn* och *magn*; (dat. *megni* eller *magni* kan anses såsom regelmässigt bildad af dessa former. Likaså förekommer *rögn*, gen. *ragna* (*rögna*) jemte *regin*, gudamakter. — Af ordet *óđal* finnas äfven ocontraherade former (dat. *óđali* och *óđli*); plur. heter både *óđul* (§ 11, b) och *óđöl*.

Anm. 2. Af masculina mister ordet *ketill*, kittel (äfvensom karlnamnet *Ketill*), enligt § 14 omljudet i de contraherade formerna (sing. nom. *ketill*, acc. *ketil*, dat. *katli* — sällan *ketli* —, gen. *ketils*; plur. nom. *katlar*, acc. *katla*, dat. *kötlum*, gen. *katla*). Detsamma gäller om namnet *Egill* och orden *lykill* nyckel, *trygill* litet trog, *tygill* rem; dock finnas af dessa orden former både med och utan omljud (nom. *Egill*, dat. *Agli* och *Egli*; nom. *lykill*, acc. *lykil*, dat. *lukli* och *lykli*, gen. *lykils*; pl. nom. *luklar* och *lyklar*, acc. och gen. *lukla* och *lykla*, dat. *luklum* och *lyklum*). — I orden *aptann* och *morgunn* (*-inn*) utstötas ofta *t* och *g* i de sammandragna formerna (dat. *apni*, *morni* för *aptni*, *morgni*; jfr § 5, 12).

Anm. 3. När **a** i rotstafvelsen i följd af ändelsens **u** öfvergått till **ö**, bibehålles detta **ö** äfven i de sammandragna formerna (*jötunn*, dat. *jötni*, pl. *jötnar*, *jötna*, *jötnum*; *höfuđ*, dat. *höfđi*, pl. *höfuđ*, *höfđum*, *höfđa*).

Anm. 4. Många masculina namn sammandragas dock icke (*Herjann*, ett af Odens namn, dat. *Herjani*; *Reginn*, dat. *Regin*; *Gunnarr*, dat. *Gunnari*; *Pétarr*, dat. *Pétari*; jfr äfven *Auđunn* o. s. v. § 47). Ej heller utstötes vocalen under böjningen i ordet *bikarr*, bägare, och några andra.

Anm. 5. Af feminina sammandragas *Göndul*, *Skögul* (valkyrjonamn), *Vimur* (flodnamn), gen. *Göndlar*, *Sköglar*, *Vimrar*. — Ordet *öln* (§ 33, B, b) har ursprungligen uppkommit af ett äldre *alun* (i gamla dikter); i det senare språket inträngde formen *alin* i nom. och acc. sing., så att vi få följande böjning:

sing. nom.	(alun) öln, alin	plur. nom.	alnar, alnir
acc.	(alun) öln, alin	acc.	alnar, alnir
dat.	(alnu) öln	dat.	ölnum
gen.	alnar	gen.	alna

Jemte *öln* finnes i det gamla språket äfven formen *áln* (*óln* § 11, c), gen. *álnar*, plur. nom. acc. *álnar* (*álnir*), dat. *álnum* (*ólnum*), gen. *álna*.

Anm. 6. I neutra på *-að* och *-an* eger ingen sammandragning rum (*herað* härad, dat. *heraði*; *mannlíkan* bild) utom i *gaman* gamman, dat. *gamni*.

§ 38. Ord, som ändas på de långa vocalerna **á, ó, ú** och **é**, sammandraga dessa med böjningsändelsens vocal enligt § 18, b, men böjas för öfrigt regelmässigt, t. ex. masc. *mór* mo; fem. *á* å, *brú* bro; neutr. *vé* helgedom, *bú* bo.

		masc.	femin.		neutr.	
sing.	nom.	mór	á	brú	vé	bú
	acc.	mó	á	brú	vé	bú
	dat.	mó (§ 31, a)	á	brú	vé	búi
	gen.	mós	ár	brúar	vés	bús
plur.	nom.	móar	ár	brúar	vé	bú
	acc.	móa	ár	brúar	vé	bú
	dat.	móm	ám	brúm	véum	búm
	gen.	móa	á	brúa	véa	búa

Så böjas särskildt flere feminina på *-á*, t. ex. *brá* ögonhår, *gjá* klyfta, *þinghá* tingslag, *lá* vätska, *rá* råstång (äfven *rá* rådjur och *rá* vrå), *skrá* skrå, skrift, *slá* slå, *spá* spådom, *þrá* trånad. I det äldsta språket omljuda dessa orden *á* till *ó* (nom. acc. och dat. *ó, skró*, gen. *ár, skrár* o. s. v.; jfr § 33, anm. 3). Af *rá*, vrå, finnes i plur. oregelbundet *róar*. — Som *brú* böjes t. ex. *stó* i *eldstó* eldstad, pl. *stóar*; *ró* ro, blott i sing., gen. *róar* (*frú* och *trú* se § 70).

Anm. 1. Af masculina har *jór*, häst (i skaldespr.), i nom. och acc. plur. jemte *jóar, jóa* äfven de senare formerna *jóir, jói*. — **skór**, sko, böjes i sing. som *mór*, men har i plur. nom. *skúar* (senare *skór*), acc. *skúa* (senare *skó*), dat. *skóm*, gen. *skúa* (jfr § 19, 2). — *Hlér*, hafsgudens namn, acc. och dat. *Hlé*, gen. *Hlés*; likaledes *Hlöðvér, Hjálmþér* (senare äfven med *r* genom hela böjningen, gen. *Hlöðvérs, Hjálmþérs*). — (Om formerna *kljár* och *ljár* se nedanför. § 65).

Anm. 2. Af neutra böjas **kné**, knä, och **tré**, trä, i sing. som *vé*, men hafva i plur. nom. och acc. *kné* (*knjó*), *tré* (*trjó*), dat. *knjám* (*knjóm*), *trjám* (*trjóm*), gen. *knjá, trjá*; jfr § 20. — *hlé*, lä, brukas blott i sing. — På *-á* ändas *strá* strå, dat. *strái*, gen. *strás*; pl. nom. och acc. *strá*, dat. *strám*, gen. *strá*.

Anm. 3. Ofta fördubblas s i gen. efter lång vocal (*véss, búss* o. s. v. = *vés, bús*, jfr § 23, b). — Stundom bibehålles mot regeln

vocalen i ändelserna, särskildt *u* i dat. plur. (*móum, stráum, búum* o. s. v. för *móm, strám, búm*). Dock sker detta sällan i de äldre handskrifterna.

§ 39. Ord, hvilkas stam ändas på **-va**, böjas regelmässigt (enligt §§ 29—30) med undantag deraf, att *v* bortfaller i ordens slut, framför en consonant och vanligtvis framför *u* (§ 24, C, c). Böjningsmönster äro masc. *hörr* lin, fem. *ör* pil, neutr. *fræ* frö.

sing.	nom.	hörr	ör	fræ
	acc.	hör	ör	fræ
	dat.	hörvi (hör)	öru (ör)	frævi
	gen.	hörs	örvar	fræs
plur.	nom.	hörvar	örvar	fræ
	acc.	hörva	örvar	fræ
	dat.	hörum	örum (örvum)	fræ(v)um
	gen.	hörva	örva	fræva

Anm. 1. Som **hörr** böjas *börr* trä (skaldespr.), *hjörr* svärd (gen. *hjörs*, och *hjarar* enligt § 52), *már* mås (*mór* § 11, c; gen. *más* l. *mós*, plur. nom. *mávar* l. *móvar*, ofta skrifvet *máfar*), *mörr* osmält talg, *spörr* sparf (äfven efter § 51, a), och några namn (*Niđhöggr*, ett ormnamn; *Nörr* nattens fader; *Sigtryggr*); i *söngr* kan *v* utelemnas äfven framför *a* (nom. plur. *söngvar* och *söngar*). — Hit höra äfven orden **snær**, snö, och **sær**, sjö, som hafva trefaldiga former (*snær, snjár, snjór*; *sær, sjár, sjór*); de böjas sålunda:

sing.	nom.	snær	snjár	snjór (§ 11, c)
	acc.	snæ	snjá	snjó
	dat.	snævi, snæ	snjávi, snjá	snjóvi, snjó
	gen.	snævar (snæs)	snjávar (snjás)	snjóvar (snjós)
plur.	nom.	snævar	snjávar	snjóvar
	acc.	snæva	snjáva	snjóva
	dat.	snævum	snjávum	snjóvum
	gen.	snæva	snjáva	snjóva

Anm. 2. Gudanamnet *Týr* böjes som *hörr* (nom. *Týr*, acc. *Tý*, dat. *Tývi, Tý*, gen. *Týs*); men derjemte finnes äfven senare formen *Týrr* (enl. § 32, a, acc. *Týr*, dat. *Týri*, gen. *Týrs*; jfr *Týsdagr* och *Týrsdagr*). — Till nom. *tír* gud (skaldespr.), dat. *tívi*, kan man hänföra plur. *tívar* gudar; men detta kan äfven vara plur. af svaga singularformen *tívi* (enligt § 64). Likaså låter plur. *sörvar*, män (skaldespr.), sig hänföras såväl till en nom. sing. *sörr* som till *sörvi*.

Anm. 3. Som **ör** böjas *böđ* kamp (skaldespr.), *dögg* dagg, *lögg* lagg, *rögg* ragg (äfven masc. *röggr*, böjdt som *hörr*), *stöđ* landningsplats. — Af *ör* förekommer äfven plur. *arir* för *örvar* (jfr anm.5).

Anm. 4. Som **fræ** (äfven *frjó*; jfr *snær, snjór*) böjas *böl* olycka, *fjör* lif, *föl* tunn snö, *glygg* vind (skaldespr.), *hey* hö (äfven efter § 43, b), *hræ* as, *högg* hugg, *kjöt* kött, *lyng* ljung, *læ* svek, *mjöl* mjöl, *skrøk* osanning, *smjör* smör, *söl* en tång-art, *öl* öl.

Anm. 5. I det senare språket bortkastas ofta *v* i många af dessa ord (dat. sing. masc. *hör, má* o. s. v. för det gamla *hörvi, mávi* o. s. v.; fem. *dögg,* gen. *daggar,* plur. *daggir,* för det gamla *döggvar*; dat. sing. neutr. *fræi, hræi, höggi* o. s. v. för det gamla *frævi* o. s. v.). — Deremot hafva andra ord, som ursprungligen voro stammar på *-va,* mycket tidigt bortkastat *v* (med förlängning af den föregående vocalen, § 16, a) och böjas som rena *a*-stammar. (*Hjalmþér* af *-þevaʀ* i de äldsta runinskrifterna, got. *-þius*; *kné, tré, hlé* af * *knéva,* * *tréva, hleva* på guldhornet; se § 38).

I. b) Stammar på **-ja.**

§ 40. I flere ord af alla tre genera ändas stammen på **-ja,** som dock ofta bortfaller eller på annat sätt blifver otydligt. Böjningen af dessa ord skiljer sig i flere afseenden från de öfriga stammarne på *-a.* Orden af hvart kön delas i två klasser, hvilka i femininum och neutrum behandlas olika, eftersom rotstafvelsen är lång eller kort, hvaremot denna skilnad icke iakttages så strängt i masculinum, hvarest de flesta orden med lång rotstafvelse och *g* eller *k* framför *-ja* behandlas som ord med kort rotstafvelse (§ 24, C, d). Som böjningsmönster uppställa vi för masc. *hirðir* herde, *beðr* bädd; för fem. *heiðr* hed, *ben* sår; för neutr. *klæði* kläde, klädesplagg, *kyn* slägt.

		masculinum		femininum		neutrum	
		I.	II.	I.	II.	I.	II.
sing.	nom.	hirðir	beðr	heiðr	ben	klæði	kyn
	acc.	hirði	beð	heiði	ben	klæði	kyn
	dat.	hirði	beð	heiði	ben	klæði	kyni
	gen.	hirðis	beðs / beðjar	heiðar	benjar	klæðis	kyns
plur.	nom.	hirðar	beðir	heiðar	benjar	klæði	kyn
	acc.	hirða	beði	heiðar	benjar	klæði	kyn
	dat.	hirðum	beðjum	heiðum	benjum	klæðum	kynjum
	gen.	hirða	beðja	heiða	benja	klæða	kynja

Med hänsyn till de särskilda genera är följande att märka:

§ 41. Masculinum. a) Som **hirđir** böjas masculina på *-ir*, af hvilka dock icke många äro vanliga i prosa, nämligen: *einir* enebuske, *(fjár)fellir* kreatursdöd, *hellir* klipphåla, *hersir* herse, *kyllir* påse (scrotum), *léttir* lindring, *læknir* läkare, *missir* förlust, *mækir* svärd, *mælir* rymdmått, *mænir* takmoning, *víđir* videbuske, *þerrir* torka, *þyrnir* törnbuske, och flere namn (*Mjölnir* Thors hammar, *Grettir, Skírnir, Sverrir, Œgir, Þórir*). Dessa ord hafva lång rotstafvelse och endast undantagsvis *g* eller *k* framför *ja-*, i hvilket fall de väl behålla *j* i plur. (*mækjar, mækja, mækjum, mækja*), som dock icke kan uppvisas; några namn sakna omljud (*Fáfnir, Þórir*). I poesien förekomma deremot långt flere hit hörande ord, i synnerhet gamla mythiska namn, hvilkas ursprung till största delen är ovisst, och benämningar på handlande personer, som vanligtvis äro afledda af verb på *ja-* med lång rotstafvelse (jfr §§ 136—143), t. ex. *bætir* förbättrare, *spillir* förstörare, *steypir* omstörtare, *stýrir* styresman, och många flere; *hilmir, ræsir, stillir, vísir* och flere andra benämningar på en furste; *elrir* al, *reynir* rönn. Undantagsvis finnes *g* eller *k* framför *ja-* (*fylkir* höfding, *œgir* förskräckare); några namn sakna omljud (*Vafþrúđnir* m. fl. andra), och ett och annat har dess utom kort rotstafvelse (*Glasir* en lund framför Valhall), medan i andra fall qvantiteten är oviss (*Gripir* eller *Grípir, Mímir* eller *Mimir, Þrasir* eller *Þrásir* o. s. v.

Anm. 1. **eyrir,** öre, har i plur. utan omljud *aurar, aura, aurum.* — **endir,** ände, lånar vanligen sina former utom nom. sing. af *endi.* Jfr *Mímir* (eller *Mimir?*), gen. *Mímis* och *Míma* (äfven *Míms*). — I några ord står en *an*-stam genom hela böjningen vid sidan af en *ja*-stam: *léttir* och *létti* lindring; *vísir* och *vísi* konung (jfr *missir* och *missa*, fem., förlust). — Orden på *-ari* hafva helt och hållet öfvergått till *an*-stammar (jfr § 64, anm. 2).

Anm. 2. *Hamđir* och ett par andra namn på *-đir* (*Egđir, Sigđir*) hafva tillfälligtvis fått utseende af *ja*-stammar; men *-đir* står här för ett äldre *-þér* (såsom i *Hjálmþér*), och dessa orden böjas således ursprungligen efter § 38. Det samma är förhållandet med *Hlöđvir* i stället för *Hlöđvér.*

Anm. 3. I det nyare språket behålles *r* från nom. sing. genom hela böjningen: sing. nom. acc. dat. *læknir*, gen. *læknirs*; plur. nom. *læknirar*, acc. och gen. *læknira*, dat. *læknirum*; sing. nom. acc. dat. *hellir*, gen. *hellirs*; plur. nom. *hellrar*, acc. och gen. *hellra*, dat. *hellrum* (jfr *Hlöđvérs* för *Hlöđvés*, § 38, och *Týrr* för *Týr*, § 39 anm. 2).

b) Som **beđr** gå icke blott ord med kort rotstafvelse (*bylr, byrr* o. s. v.) och ord, som ändas på lång vocal eller tveljud (*býr, Freyr*); utan äfven de flesta ord med lång rotstafvelse, i hvilka **g** eller **k** står framför *ja-*, böjas på samma sätt, t. ex. *bekkr* bänk, acc. *bekk*, dat. *bekk*, gen. *bekks* och *bekkjar*; plur. nom. *bekkir*, acc. *bekki*, dat. *bekkjum*, gen. *bekkja*. De vigtigaste hit hörande orden äro: *beđr* bädd, *bekkr* 1) bänk, 2) bäck; *belgr* bälg, *bylr* vindstöt, *býr* gård (jfr anm. 2), *byrr* medvind, *drengr* yngling, *drykkr* dryck, *dykr* larm, *dynr* dön, *elgr* elg, *eykr* ök, *fengr* fångst, *flekkr* fläck, *fnykr* stank, *Freyr* Frö, *glymr* buller, *gnyđr* brummande, *gnýr* gny, *Grikkir* eller *Girkir* (plur., jfr § 27) Greker, *gyss* (för **gysr*, § 22, B, c, 2) spe, *Háleygir* Hålogaländingar, *heggr* hägg, *herr* här, *hlekkr* länk, *hlykkr* krökning, *hlymr* buller, *hlynr* (skaldespr.) lönn, *hrekkr* ränk(er), *hryggr* rygg, *hryfr* snarkning, *hylr* svalg, *hyrr* (skaldespr.) eld, *kengr* bygel, *kylr* kyla, *leggr* lägg, *leygr* (skaldespr.) 1) haf, 2) eld; *lækr* bäck, *mergr* märg, *reykr* rök, *rifr* väfbom, *Rygir* Rogaländingar, *rykkr* ryck, *rymr* larm, *seggr* (skald.) man, *sekkr* säck, *Serkir* Saracener, *serkr* skjorta, *berserkr* bersärk, *skrækr* skrik, *skykkr* skakning, *slægr* fördel, *sprengr* spräugning, *stekkr* inhägnad för lam, *strengr* sträng, *strykr* stormvind, *stynr* stönande, *styrkr* styrka, *styrr* (skaldespr.) strid, *svelgr* svalg, *sylgr* dryck, *sægr* oväder, *vefr* väf, *veggr* vägg, *verkr* värk, *vængr* vinge, *Yggr* ett af Odens namn, *ylr* värme, *ymr* buller, *yss* (för **ysr*, § 22, B, c, 2) larm, *þefr* lukt, *þeyr* tö, *þrymr* brak, *þvengr* skorem, *þykkr* förtret, *þyss* (för **þysr*) tummel, *þytr* tjut. De flesta af dessa ord hafva i gen. sing. både **-s** och **-jar**, andra blott ettdera; **-s** hafva: *belgr, drengr, Freyr, glymr, gnýr, kengr, seggr, sprengr, svelgr*; sällan *-jar* hafva: *elgr, styrkr, þvengr*; **-jar** hafva: *byrr, drykkr, hryggr, hylr, lækr, ylr, þykkr*; sällan *-s* hafva: *beđr, bekkr* bänk (men *bekkr*, bäck, har både *bekks* och *bekkjar*), *eykr, hyrr, mergr, reykr, vefr, vængr*. I dat. sing. saknas nästan alldeles ändelsen **-i.** Flere af de hit hörande ord, som i följd af sin betydelse kunde tyckas obrukliga i plur., förekomma dock äfven i denna numerus, t. ex. *byrr*, acc. pl. *byri* (ofta); *dykr*, acc. pl. *dyki*; *hlymr*, gen. pl. *hlymja*.

Anm. 1. Några af dessa ord finnas äfven senare böjda såsom *úlfr* (§ 29), t. ex. *flekkr*, pl. *flekkar* (för *flekkir*); *sekkr*, pl. nom. *sekkar*, acc. *sekka*, dat. *sekkum* (för *sekkir, sekki, sekkjum*).

Anm. 2. *herr*, här, förekommer icke i nom. och acc. pl. (deremot dat. och gen. *herjum, herja*). — **býr** eller **bœr,** by l. gård, heter i gen. sing. utom *býjar, bœjar*, äfven *bjár* (mycket sällan *býs*,

bœs); i gen. plur. utom *býja, bœja*, äfven *bjá* (dat. pl. *býjum, bœjum* och *bjám*).

Anm. 3. **niđr,** slägting, böjes som *beđr*, men har i nom. och acc. pl. **-jar, ja-** för **ir, -i** (*niđjar, niđja*), och af dessa former på **-jar, -ja,** som äro de äldsta, finnes det äfven spår hos andra hit hörande ord i mycket gamla handskrifter, t. ex. *Grikkjar, Grikkja* = *Grikkir, Grikki*; *vængjar, -ja* = *vængir, -i*.

§ 42. Femininum. a) De ord, hvilka böjas som **heiđr,** hafva nästan alltid lång rotstafvelse och hafva vanligtvis antagit ändelsen **-r** i nom. sing. Så böjas *byrđr* börda, *elfr* elf, *ermr* ärm, *eyrr* strandbrädd, *festr* band, *flœđr* flod (i motsats till ebb), *fyllr* fullhet, *gunnr* (*guđr*, acc. och dat. *gunni*, gen. *gunnar*; jfr § 32, a, anm.) strid, *helgr* helg, helgdag (gen. *helgar*), *herđr* skuldra, *hildr* (skaldespr.) strid, *hreysar* (pl.) stenmark, *merr* märr, *mýrr* myr, *reyđr* forell, *veiđr* jagt, *æđr* 1) ejdergås, 2) ådra (i denna betydelse äfven *æđ*, pl. *æđir*, liksom *sótt* § 44), *øx* (§ 13, för **øxr* § 24, C, a, 3; acc. och dat. *øxi*, gen. *øxar* o. s. v.) yx; samt många qvinnonamn på *-r, -unn* (*-unnr, -uđr*), *-dís* (för *-díss* af * *dísr*, § 24, C, a, anm.), t. ex. *Gerđr, Ástríđr, Ragnhildr, þorgunnr* (*-guđr*), *Iđunn, þórdís* (fastän *dís*, gudinna, böjes som *sótt*, § 44). — I orden *gýgr* jättinna, *rýgr* (skaldespr.) qvinna, *ylgr* ulfvinna, bibehålles **j** framför *a* och *u* (acc. och dat. *gýgi*, gen. *gýgjar*).

Anm. 1. Ändelsen **-r** i nom. sing. är egentligen hit öfverförd från *i*-stammarne, dit hon ursprungligen hörde, men i regeln tidigt förlorades (jfr § 48, anm. 4). Äfven i *ja*-stammarne visar det sig senare en benägenhet till att utbyta **-r** i nom. sing. mot **-i,** men dessa former äro yngre och tillhöra det nyare språket (*byrđi, ermi, eyri, heiđi, helgi, veiđi, øxi* för *byrđr* o. s. v.). Härmed må icke förvexlas det förhållandet, att det i gamla språket stundom finnes en form på *-r* (af en stam på *ja-*) vid sidan af en form på *-i* (af en stam på *in-*, § 74) i olika betydelse (*festr* band, *festi* njugghet; *helgr* helgdag, *helgi* helighet). — Af *ja*-stammar ändas dock följande i det gamla språket på **-i** i nom. sing.: **gørsimi** dyrbarhet (gen. sing., nom. och acc. pl. *gørsimar*), **gørvi** drägt (pl. *gørvar*), **lygi** lögn (pl. *lygar*), samt **fiski** (blott i sing.) fiske, hvilket sistnämnda ord behåller **j** i gen. (*fiskjar*); dess utom förekommer både **myki** och **mykr,** gödsel (acc. och dat. *myki*, gen. *mykjar*?).

Anm. 2. I gamla norska handskrifter utelemnas ofta **r** i nom. af hit hörande qvinnonamn (*þuríđ* för *þuríđr* o. s. v.).

Anm. 3. Det främmande ordet *abbadís*, abbedissa, böjes som *heiđr*, enär det behandlas som de med *-dís* sammansatta namnen. —

brúđr brud, qvinna, **vættr** vätt, väsende, böjas i sing. som *heiđr*, men hafva i nom. och acc. plur. *brúđir, vættir* (som *sótt*, § 44).

Anm. 4. Ordet *rekendi*, boja, sällsynt i sing., har i plur. *rekendr* (enligt § 55).

b) Som **ben** böjes en del ord, som hafva kort rotstafvelse: *des* höstack, *dys* grafhög, *fit* 1) simhud, 2) sank slätt, *hel* dödsriket, *hredjar* (pl.) scrotum, *il* fotsåla, *klyf* sadelpackning, *minjar* (pl.) minnesgåfvor, *nyt* nytta, *sifjar* (pl.) svågerskap, *skel* skal, fjäll, *skyn* insigt, *syn* nekande (*nauđsyn* nödvändighet), *viđ* band; äfvensom ord, som ändas på lång vocal eller diphthong samt *gg*: *ey* ö, *þý* trälinna, *dregg* drägg, *egg* (svärds)ägg; likaledes *eng* äng. Åtskilliga nomina propria (som likaledes hafva kort rotstafvelse, eller som ändas på lång vocal eller diphthong och *gg*) böjas på samma sätt: *Hel, Sif, Frigg, Vigg* (ortnamn); flere på *-ey, -ný, -yn*: *Laufey, Álfný, Borgný, Fjörgyn, Hlóđyn, Sigyn*; *Björgvin* eller *Björgyn* (§ 26, a), staden Bergen. — Dativus sing. saknar vanligen ändelse, men ändas i några ord (synnerligen i äldsta tiden) på **-ju** (*helju, eyju* och *ey, eggju* och *egg*), likaledes de flesta namnen; jfr § 31 och § 33, anm. 2).

Anm. 1. *ben* är stundom neutr. (enligt § 43, b), och vid sidan af fem. *eng* brukas äfven neutr. *engi* (efter § 43, a). — **mær,** mö, har i nom. *-r*, likasom orden i § 42, a, men böjes i öfrigt som *ben* (acc. *mey*, dat. *meyju* och mera sällan *mey*, gen. *meyjar*); först senare brukas *mey* undantagsvis i nom. för *mær* (äfven *meyja*, gen. *meyju*, efter § 71, är en senare form).

Anm. 2. Några namn hafva äfven i acc. ändelsen **-ju** (*Oddný, Signý*, acc. och dat. *Oddnýju, Signýju*); jfr § 31, b.

§ 43. Neutrum. a) Som **klæđi** gå alla neutra på **-i,** som antingen hafva lång rotstafvelse (*dœmi* exempel, *enni* änne, *kvæđi* qväde o. s. v.) eller flere stafvelser framför *ja-* (*erfiđi* arbete, *ørindi* ärende o. s. v.). Orden på **-g** och **-k** behålla **j** framför *-u* och *-a* (i dat. och gen. pl.), t. ex. *engi* (= *eng* § 42, b) äng, *fylki* skara, *merki* märke, *ríki* rike; dat. pl. *merkjum, ríkjum*, gen. *merkja, ríkja*.

Anm. 1. Plur. *læti*, later (äfven läte), heter i dat. och gen. *látum, láta* (af det i denna betydelse sällsynta *lát*, enl. § 34, a).

Anm. 2. I gen. plur. finnas äfven de oregelmässiga formerna *fylkna, klæđna* (af *fylki, klæđi*) för *fylkja, klæđa*.

b) Som **kyn** böjas åtskilliga ord, som hafva kort rotstafvelse: *ber* bär, *fen* träsk, *flet* hus, *fyl* föl, *gil* bergsklyfta, *gren* håla, *kið* kid (äfven efter § 34, a), *lyf* läkemedel, *men* halskedja, *nef* näsa, *nes* näs, *net* nät, *nið* nedan, aftagande måne (vanligen efter § 34, a; äfven fem. plur. *niðar* enligt § 33, A, a), *rif* refben, *sel* fäbod, *sker* skär, *stef* omqväde, *veð* pant, *ver* fångstställe (*eggver, fiskiver* och flere sammansättningar), *þil* panel; äfvensom ord, som ändas på lång vocal eller tveljud samt *gg*: *fley* (skaldespr.) skepp, *grey* tik, *ný* nymåne, *ský* sky, *egg* ägg, *hregg* storm. *skegg* skägg; likaledes stundom *él*, hagelstorm (vanligen efter § 34, a).

Anm. 1. **hey**, hö, böjes både som *kyn* (dat. sing. *heyi*, pl. *heyjum*) och som *fræ* (§ 39, anm. 4, dat. sing. *heyvi*).

Anm. 2 (till §§ 40—43). Flere ord, som ursprungligen hade ett *j* i stammen och således bort höra till dessa §§, hafva senare kommit att böjas såsom ord utan *j*, men visa ännu genom *i*-omljudet det ursprungliga förhållandet; sådana ord äro t. ex. i § 33 *dæl, æs, lend*, i § 46 *gestr, glæpr* o. s. v. (Jfr vidare § 41, b, anm. 1 och § 64, anm. 2). — Omvändt visa några ord, hvilka böjas som *ja*-stammar, genom saknaden af omljud, att de först senare hafva öfvergått till denna böjning (*gunnr*, strid, och några namn, som höra till § 42, a; jfr förhållandet mellan *dís*, gudinna, när det står enkelt och när det brukas i sammansättning som nom. propr., äfvensom den blandade böjningen af *brúðr* och *vættr*).

Anm. 3 (till §§ 40—43). Den delning, som skiljer de fornnordiska *ja*-stammarne i två klasser för hvart genus, är i femininum och neutrum beroende af rotstafvelsens qvantitet. I femininum hafva nämligen de ord, hvilka böjas som *heiðr*, lång rotstafvelse eller flere stafvelser framför *ja-* (*gørsimi*; ursprungligen också *øx* = got. *aqizi*); blott skenbart undantag är *merr*, då den ursprungliga stammen är **marhjā-*. Oregelbundna äro *myki* (*mykr*) och *lygi* (det sista, såväl som *helgr*, äfven uti att bortkasta *j* framför *a* och *u*, fastän *g* går förut). Deremot hafva orden, som böjas som *ben*, kort rotstafvelse, och på samma sätt behandlas de ord, som ändas på en lång vocal eller diphthong (*þý, ey*) eller på *gg* (jfr § 23, a). Oregelbundet är således endast *eng*, men då det från äldre tider förekommer en neutral biform *engi*, som behandlas såsom ord med lång rotstafvelse (under det *ben* har samma form äfven såsom neutrum), är fem. *eng* visserligen yngre. Ordet *mær* böjes utom i nom. såsom orden med kort rotstafvelse (*meyjar* = *eyjar* o. s. v.); men fornnord. *mær* och got. *mavi* hänvisa till en ursprunglig form med lång rotstafvelse (**magvjā-*); det samma gäller om got. *þivi* (af ursprungligt **þehvjā-*), under det att fornnord. *þý* genom hela böj-

ningen behandlas som ord med kort rotstafvelse. — Samma regler som vid feminina följer fornnordiska språket äfven med afseende på neutra. Endast *él* afviker genom att böjas som ord med kort rotstafvelse; men det är ursprungligen *a*-stam och böjes blott sällan som *ja*-stam. — Deremot iakttagas dessa regler icke i de fornnordiska masculina. Som *hirðir* skulle de ord böjas, som antingen hafva lång rotstafvelse eller flere stafvelser framför *ja*-; men hela denna ordklass har i det vanliga språket blifvit mycket förminskad, i det en stor mängd ord på *-ir*, som förekommer i de gamla dikterna, senare har försvunnit i språket, under det att andra, som äfvenledes ursprungligen hafva böjts på detta sätt, sedermera antingen helt och hållet (t. ex. alla på *-ari* = got. *-areis*) eller till en del (t. ex. *endir* med undantag af nom. sing.) hafva blifvit stammar på *-an* (jfr § 41, a, anm. 1 och förf:s afhandling om "Navneordenes böjning i ældre dansk", § 21; när *eyrir* i plur. heter *aurar* utan omljud, låter denna formen sig likaledes förklaras af en stam *auran*-). Men härtill kommer ännu vidare, att ett stort antal *ja*-stammar af masculina på lång rotstafvelse behandlas som ord med kort rotstafvelse. Som *beðr* böjas nämligen icke blott, likasom i femininum och neutrum, ord med kort rotstafvelse (med undantag af några gamla poetiska ord, t. ex. *Glasir* och dyl.), samt ord, hvilka ändas på lång vocal eller diphthong och på *gg* (som kan uppstå af ursprungligt *g*), utan äfven orden med lång rotstafvelse, när de framför *ja*- hafva *g* eller *k* (*drengr, hlekkr* o. s. v.); såsom undantag stå blott några skaldebenämningar på "handlande personer", t. ex. *fylkir, ægir*; samt *mækir*, svärd. Orden *drengr* o. s. v. måste dock uppfattas såsom *ja*-stammar lika så väl som *beðr* o. s. v., då de i sin böjning alldeles likna orden med kort rotstafvelse, och då fornsvenskan och forndanskan i de motsvarande orden hafva former på *-jar, -ja* i nom. och acc. pl. (*drengjar* o. s. v.), medan fornnordiskan har bevarat dessa former blott af *niðr*, men för öfrigt har *-ir, -i* (*beðir, beði* = *drengir, drengi*). Jfr "Navneordenes böjning i ældre dansk", §§ 22—23, sidd. 51—59. — Då gotiskan blott i masculinum och femininum skiljer mellan ord med lång och kort rotstafvelse, medan fornnordiskan strängt genomför skilnaden äfven i neutrum, och då i fornnordiskan masculina fördelas i två klasser efter andra regler än i gotiskan, och då dess utom flere af de fornnordiska formerna blott låta sig förklaras af de gemensamt germaniskt-nordiska, men icke af de specielt gotiska, så måste *ja*-stammarnes delning i två klasser hafva försiggått oafhängigt af hvarandra genom en parallel utveckling i gotiska och fornnordiska språken, och fornnordiskan har gjort skilnaden mellan böjningen af de två klasserna långt större än gotiskan, hvarest i

masc. blott nom. och gen. sing., i fem. blott nom. sing. har olika form i orden med lång och kort rotstafvelse, under det neutrum blott undantagsvis uppvisar en olikhet i gen. sing.

2. Stammar på -i.

§ 44. Dessa stammar innefatta blott masculina och feminina. Masculina skilja sig från de regelmässiga *a*-stammarne (§§ 29—30) derigenom att de hafva **-ar** i gen. sing., i dat. sing. vanligtvis ingen ändelse, i nom. och acc. plur. **-ir, -i.** Under det att den vida öfvervägande delen af fornnord. masculina hör till *a*-klassen, har största delen af feminina öfvergått till *i*-declination och har i nom. och acc. plur. ändelsen **-ir** (samt ingen ändelse i dat. sing.); jfr § 33, B. Böjningsmönster äro för masc. *burđr* börd, *stađr* ställe; för fem. *sótt* sjukdom, *önd* ande.

		masculinum		femininum	
sing.	nom.	burđr	stađr	sótt	önd
	acc.	burđ	stađ	sótt	önd
	dat.	burđ	stađ	sótt	öndu, önd
	gen.	burđar	stađar	sóttar	andar
plur.	nom.	burđir	stađir	sóttir	andir
	acc.	burđi	stađi	sóttir	andir
	dat.	burđum	stöđum	sóttum	öndum
	gen.	burđa	stađa	sótta	anda

§ 45. Som **burđr** och **stađr** (med *u*-omljud i dat. pl.) gå i synnerhet ord med kort rotstafvelse, färre med lång (jfr § 32). a) Som *burđr* böjas *burr* (skaldespr.) son, *feldr* kappa (i plur. nom. och acc. äfven *feldar, felda*), *fundr* möte, *gripr* kostbarhet, *grunr* aning, *hlutr* lott (i acc. plur. sällan *hlutu*, § 50), *hugr* håg, *konr* (skaldespr.) ättling (i prosa gen. *konar* i åtskilliga förbindelser: *alls konar* alls-köns o. s. v.), *kostr* vilkor (acc. pl. sällan *kostu*), *kvittr* rykte, *munr* 1) sinne, 2) skilnad, *sauđr* får, *skriđr* fart, *skurđr* skärande, *skutr* bakstam, *stuldr* stöld, *sultr* hunger, *vinr* vän, *þulr* (skaldespr.) talare, *þurđr* (blott i sing.) förminskning.

b) Som *stađr* gå *bragr* dikt, *matr* mat (plur. sällan *matar*), *marr* (skaldespr.) haf, *salr* sal, och orden på -(*n*)*ađr* eller -(*n*)*uđr* (med undantag af *mánađr* månad) och -*skapr*, t. ex. *búnađr* klädedrägt, *fagnađr* (*fögnuđr, fagnuđr*) fägnad, *þrifnađr* l. *þrifnuđr* trefnad,

drengskapr högsinthet, *fjandskapr* fiendskap, *kveđskapr* (skaldespr.) diktning. Orden på -(*n*)*ađr* hafva i dat. pl. -(*n*)*uđum* (§ 11, b), de på -*skapr* hafva -*sköpum*. Några af de här nämnda orden kunna i gen. sing. hafva **-s** jemte **-ar** (*burs, sals, skriđs, sults*; sällan andra) och i dat. sing. ändelsen **-i** (*feldi, fundi, sulti, kosti* och så regelmässigt i orden på -*nađr*).

Anm. 1. *munr* och *vinr* kunna i nom. äfven bortkasta -*r* och heta *mun* och *vin* (§ 24, C, a, anm.).

Anm. 2. Böjningen af *mánađr* (-*uđr*) se § 54, anm. 3. — Om de öfriga orden på -(*n*)*ađr* eller -(*n*)*uđr* jfr nedanför § 52, anm. 2.

§ 46. Flere ord böjas som *burđr* och *stađr*, men hafva i gen. sing. blott **-s**, nämligen *alr* syl, *brestr* brist (acc. plur. sällan *brestu*), *bugr* böjning, *bulr* bol (af en kropp eller ett trä), *Danr* mansnamn (*Danir* Danskar), *dugr* duktighet, *dœll* dalbo (ofta i plur. i sammansättningar), *falr* skafthylsa på ett spjut, *gestr* gäst, *glœpr* missgerning, *gramr* (skaldespr.) krigshöfding, *hagr* lefnadsvilkor, *halr* (skaldespr.) man, *hamr* skepnad (och det deraf bildade *lík(h)amr* lekamen), *hár* årtull, *hlumr* århandtag, *nár* lik, *pyttr* vattenpuss, *sár* så, *skellr* smäll, *slagr* strängaspel, *sullr* svulst, *svanr* svan, *svipr* hastig rörelse, *vađr* fiskesnöre, *valr* (endast sing.) de i strid fallne, *Vanr* en af Vanerne (*Vanir*), *vegr* (endast sing.) ära, samt några blott i plur. förekommande folknamn (*Eynir, Frísir, Kúrir, Rauđsendir, Skeynir, Strendir, Valir, Vestfyldir, þrœndir* m. fl.).

Anm. 1. I *hár, nár, sár* utstötes ändelsens vocal enligt § 18, b (jfr § 38): nom. *nár*, acc. *ná*, dat. *ná* (äfven *nái*), gen. *nás*; plur. nom. *náir*, acc. *nái*, dat. *nám*, gen. *ná*. Ordet *nár* är ursprungligen en stam på -*vi* (= got. *navi*-, nom. sing. *naus*, plur. nom. *naveis*, acc. *navins*); men *v* bortföll i fornnord. mycket tidigt med förlängning af den föregående vocalen (§ 16, a; jfr § 39, anm. 5).

Anm. 2. Några ord böjas som de här anförda, men kunna i nom. och acc. plur. hafva både **-ir, -i** och **-ar, -a** (alltså böjas som *úlfr* och *armr*), nämligen *Egđir* och (sällan) *Egđar* invånare i Agđir, *dalr* dal, *gríss* (för **grísr* § 22, B, c, 2; plur. sällan *grísar*) gris, *hvalr* hvalfisk, *lýđr* folk, *marr* häst, *stafr* staf, *valr* falk, *Vermar* och (sällan) *Vermir* Vermländingar. (*smiđr, vegr* väg, se § 50).

Anm. 3. Ordet *gođ*, ursprungligen ett neutrum (§ 34, a), gick i kristna tiden öfver till masc., när det brukades om den sanne guden och antog senare i denna betydelse vanligtvis formen *guđ* (nu uttaladt *gvøđ*), hvaremot det aldrig tillfogade -*r* i nom. sing. Plur. *guđir* (*guđar*) och ofta äfven sing. brukas i samma betydelse som neutr. *gođ* (*guđ*) om hedna gudar.

§ 47. Under det att de i förra § omnämnda orden i sing. böjas som *úlfr* och *armr* (när man undantager, att dat. sällan ändas på *-i*), men i plur. som *burðr* och *staðr*, så gifves det andra ord, som gå i plur. som *úlfr*, *armr* (således med ändelserna **-ar**, **-a** i nom. och acc.) men i gen. sing. hafva **-ar** som *burðr*, *staðr*. Hit höra *grautr* gröt, *höfundr* domare, *mundr* brudköpssumma, *óðr* dikt (men namnet *Óðr* har gen. *Óðs*), *reyrr* rör (äfven neutr. *reyr* enl. § 34, a), *rugr* råg, *snúðr* fördel, *trúðr* gycklare, *úrr* uroxe, *vísundr* bisonoxe, *þróttr* kraft, samt många namn (*Eyvindr*, *Völundr*, *Önundr*, *þundr*, *Sigurðr*, *Bárðr*, *þórðr*; de som ändas på *-mundr* och *-freðr*, (*-fröðr*, *-röðr*): *Sigmundr*, *Hallfreðr*, *Geirröðr*; *Hálfdan*, *Hákon* (§ 24, C, a, anm.); *Auðun(n)*, *Gizurr*, *Özurr* hafva i gen. *Auðunar*, *Gizurar*, *Özurar* utan utstötning af *u*; jfr § 37, anm. 4). Vidare höra hit orden *gróðr* gröda, *hlátr* löje, *lemstr* lemlästande, *meldr* mäld, *rekstr* drifning, *veðr* vädur, i hvilka *-r* i nom. är bortkastadt enl. § 24, B, (gen. *gróðrar*, *hlátrar* o. s. v.). Dat. sing. ändas i regeln på **-i**.

Anm. Några få ord gå som de här anförda, men hafva i gen. sing. äfven **-s** jemte **-ar** (kunna sålunda böjas helt och hållet som *úlfr* och *armr*); dessa äro: med **-s** och **-ar** ömsom: *auðr* (endast sing.) rikedom, *bastarðr* bastard, *lávarðr* herre, *Surtr* (gen. *Surts*, *Surtar* och *Surta*; jfr *Mímir*, § 41, a, anm. 1) jättenamn, och med bortkastadt *r* i nom. (enl. § 24, B) *hróðr* beröm, gen. *hróðrs* och *hróðrar*, *róðr* rodd, gen. *róðrs* och *róðrar*; sällan med **-s**: *Heimdallr* Hemdall, *kraptr* kraft, *lundr* lund, *skógr* skog, *tírr* ära, *Ullr* Ull, *vindr* vind; sällan med **-ar**: *eiðr* ed, *meiðr* slädmed, *seiðr* trolldom; *heiðr* (endast sing.), heder, heter i gen. *heiðar* och (senare) *heiðrs* (enl. § 35).

§ 48. Det är redan förut (§ 33, B) omtaladt, att flere feminina, som ursprungligen böjdes som *laug* och *vök*, äfven öfvergått till samma declination som *sótt* och *önd*, så att de i nom. och acc. pl. hafva antagit ändelsen **-ir** jemte **-ar**. Som **sótt** och **önd** böjas i det hela de flesta fornnordiska feminina, t. ex. *borg* borg, *braut* väg, *dáð* dåd, *hlíð* bergsida, *húð* hud, *leið* väg, *raun* rön, *sól* sol, *sorg* sorg, *sút* sorg, *ván* förväntan, *þjóð* folk, *þökk* tack, *öxl* axel, äfvensom ord på *-d*, *-ð*, *-t*, *-n* efter en consonant (med undantag af de få, som anföras i § 33 och §§ 56—58): *fold* jord, *grund* jord, *lund* lynne, *mold* mull, *rödd* röst, *stund* stund, *vídd* vidd, *öld* tidsålder; *hjörð* hjord, *hurð* dörr, *jörð* jord; *drótt* krigsfolk, *íþrótt* idrott, *röst* mil, *vist* uppehälle; *höfn* hamn (äfven: besittning; förhållande), *lausn* lösen, *norn* norna,

sögn saga; orden på *-kunn*: *einkunn* märke, *várkunn* medlidande; orden på *-an* eller *-un* (med omljud enl. § 11, b), t. ex. *skipan* eller *skipun* ordning (sing. nom. acc. dat. *skipan, skipun*, gen. *skipanar* [§ 14, oregelmässigt *skipunar*], plur. nom. acc. *skipanir*, dat. *skipunum*, gen. *skipana*). Några af dessa ord, särdeles de hvilkas stamvocal ligger nära *u*, ändas i dat. sing. ofta på **-u** (liksom *laugu, vöku, öndu*), i synnerhet *braut, fold, grund, hjörð, hurð, jörð, mold, rödd, röst, sól* (med artikel *sólunni*, senare *sólinni*), *stund, ván, þjóð, öld*.

Anm. 1. Flere hit hörande ord, särdeles de med *ö* i rotstafvelsen, hvilka böjas som *önd*, måste tidigare hafva ändats på *-ar* i nom. och acc. plur. och på *-u* i dat. sing. samt således hafva hört till § 33. Några få hafva bevarat *-u* i dat. sing., hvaremot *-ir* för *-ar* i plur. finnes allaredan i de äldsta urkunderna; lemningar af pluralformer på *-ar* (*aldar, jarðar, sólar* för *aldir, jarðir, sólir* o. d.) träffas mycket sällan i de gamla dikterna och än sällsyntare i prosa (*hafnar* för *hafnir*).

Anm. 2. Orden med *á* i rotstafvelsen (*ást* kärlek, *dáð* dåd, *hjálp* [jfr § 16, c] hjelp, *lág* kullfallet trä, m. fl.) förändra i det äldsta språket *á* genom *u*-omljud till *ó* (*óst, dóð, hjólp, lóg*; gen. *ástar* o. s. v.; jfr § 33, anm. 3); i ordet *ambátt, ambótt*, trälinna, har omljudet bibehållit sig länge och har stundom inträngt äfven i gen. sing. (*ambóttar* jemte *ambáttar*) samt i nom. och acc. plur. (*ambóttir* jemte *ambáttir*).

Anm. 3. I några hit hörande ord finnes en form med *i*-omljud jemte former utan detta omljud: *átt* och *ætt* ätt (äfven väderstreck), *bón* och *bœn* bön, *kván* och *kvæn* hustru, *sátt* och *sætt* förlikning.

Anm. 4. *nauðr*, nödvändighet, brukas i nom. sing. jemte *nauð*, nöd; detta är det enda hit hörande ord, som i prosa har bevarat nominativ-märket *-r* (jfr § 42, a, anm. 1 och 3, och § 43, b, anm. 2 i slutet). I Eddadikterna finnes äfvenledes nom. *Urðr*, en norna, acc. *Urð*, gen. *Urðar*; plur. *urðir* nornor.

Anm. 5. Ordet *hjálp* har i gen. sing. jemte det regelmässiga *hjálpar* äfven *hjálps* i sammansättningen *hjálpsmaðr*. Undantagsvis brukas sådana former äfven af andra ord (särdeles hos skalderne; se Egilsson, Lex. Poët. under art. *fold* och jfr nedanför § 74, anm. 1).

3. Stammar på -u.

§ 49. Det fornnordiska språkets *u*-stammar omfatta endast masculina och neutret **fé**, fä, gods. Masculina hafva i gen. sing. ändelsen **-ar**, i nom. plur. **-ir**, i acc. **-u**. Om vo-

calen är mottaglig derför, inträder *u*-omljud (§ 11, a) i nom. och acc. sing. och i acc. och dat. plur., samt *i*-omljud (§ 12) i dat. sing. och nom. plur. Äfven brytning (§ 15) eger rum i flere af dessa ord. Till böjningsmönster tjena *viðr* trä, skog, *völlr* mark, *fjörðr* fjärd; *fé* fä, gods, penningar.

		masculinum			neutrum
sing.	nom.	viðr	völlr	fjörðr	fé
	acc.	við	völl	fjörð	fé
	dat.	viði	velli	firði	fé
	gen.	viðar	vallar	fjarðar	fjár (§ 20)
plur.	nom.	viðir	vellir	firðir	fé
	acc.	viðu	völlu	fjörðu	fé
	dat.	viðum	völlum	fjörðum	fjám
	gen.	viða	valla	fjarða	fjá

§ 50. Som **viðr** gå de ord, som icke mottaga något omljud: *kviðr* vittnesbörd, *kvistr* qvist, *liðr* (gen. stundom *liðs* för *liðar*) led, *limr* lem (äfven fem. plur. *limar* § 33, A, a), *litr* färg, *réttr* 1) rätt, 2) sjögång, *siðr* sed, *smiðr* (gen. *smiðs*, plur. nom. *smiðar*, *-ir*, acc. *smiða*, *-i*, *-u*; jfr § 46, anm. 1) smed, *tigr* tiotal, *vegr* (gen. *vegs*, *-ar*, plur. nom. *vegar*, *-ir*, acc. *vega*, *-u*; jfr § 32, a, slutet och § 46, anm. 1) väg, samt de blott i sing. brukliga *friðr* fred, *kviðr* buk, *verðr* måltid (i *dagverðr*, *dögurðr*, § 26, a, dagvard; *náttverðr*, *nótturðr* nattvard. — *þrettr* list, *stígr* stig, böjas regelmässigt efter § 32, a, men hafva i acc. plur. äfven *þrettu*, *stígu* jemte *þretta*, *stíga*. (*hlutr* och *kostr* se § 45, a; *brestr* § 46).

§ 51. a) Som **völlr** gå orden med **a** i roten; här inträder såväl *u*- som *i*-omljud: *bölkr* skiljevägg, afdelning (norsk form för *bálkr*, se mom. b), *böllr* båll, *börkr* bark, *gröptr* eller *gröftr* (dat. *grepti*, gen. *graptar* och yngre *greptri*, *graptrar*) graf, *göltr* galt, *höttr* hatt, *knörr* (gen. *knarrar*) handelsskepp, *knöttr* båll, *kökkr* klimp, *köstr* kasthög, *köttr* katt, *lögr* vätska, *löstr* last, *mögr* (skaldespr.) son, *mökkr* stofthvirfvel, *mölr* mal, *mörðr* mård, *spölr* spjäle, *svöppr* svamp (jfr § 22, d, 5), *svörðr* grönsvär(d), hufvudsvål; *völr* rundstaf, *vöndr* spö, *vörðr* vakt, *vörr* (gen. *varrar*) årtag; *vöttr* vante, *vöxtr* växt, *þrömr* rand, *örn* örn, och några namn (*Höðr*).

Anm. *knörr*, *vörr* och *örn* hafva bortkastat *r* i nom. enligt § 24, B och C, a, 3; i *gröptr* har *r* från nominativen senare inkommit äfven i dat. och gen. (jfr § 41, a, anm. 3 och *heiðr* § 47, anm.). —

göltr heter i dat. *gjalti* i talesättet *verða at gjalti* = gripas af en panisk skräck och fly. Af *vörðr* finnes äfven gen. *vörðs*. — Jemte *höttr* förekommer äfven senare formen *hattr*.

b) Ord med **á** i rotstafvelsen mottaga i det vanliga språket endast *i*-omljud (*dráttr* dragning, notdrägt, acc. *drátt*, dat. *drætti*, gen. *dráttar*; plur. nom. *drættir*, acc. *dráttu*, dat. *dráttum*, gen. *drátta*). Så böjas alla masculina på -*áttr* (utom *váttr* vitne, hvilket böjes som *úlfr* § 32, a), t. ex. *háttr* sätt, *máttr* makt, *sláttr* slåtter, *þáttr* 1) tått, 2) afdelning i en bok, *þváttr* tvätt; vidare *árr* sändebud, *áss* (§ 22, c, 2) åsagud, *bálkr* (= *bölkr*, se ofvan mom. a; dat. *belki*, gen. *bálkar*; plur. nom. *belkir*, acc. *bálku*; jfr § 16, c), *blástr* blåst, svulst (dat. *blæsti*, gen. *blástar*, och yngre *blæstri*, *blástrar*; jfr *gröptr* under mom. a), *gráðr* (skaldespr.) glupskhet, *spánn* (§ 22, c, 1) spån, *skotspánn* skottafla, *þráðr* tråd.

Anm. 1. *árr* förekommer icke i gen. sing.; ordet böjes äfven tidigt som *a*-stam (dat. *ár*, § 31, a; plur. nom. *árar*, acc. *ára*, för äldre *æri*; *ærir*, *áru*). — *áss* ås, bjelke, böjes alltid efter § 36 (dat. *ási*, *ás*, gen. *áss*, plur. nom. *ásar*), och samma böjning kan äfven *áss*, åsagud, tidigt antaga (gen. *áss*; plur. nom. *ásar*, acc. *ása* för äldre *ásar*; *æsir*, *ásu*; i acc. plur. äfven *æsi*, se § 52, anm. 2).

Anm. 2. I det äldsta språket hafva dessa ord äfven *u*-omljud (*á* till *ó*, § 11, c) i samma tillfällen som orden med *a* i roten (se ofvanför under mom. a), t. ex. sing. nom. *óss*, acc. *ós*, dat. *æsi*, gen. *ásar*; plur. nom. *æsir*, acc. *ósu*, dat. *ósum*, gen. *ása*; sing. nom. *bólkr*, acc. *bólk*, dat. *belki*, gen. *bálkar*; pl. nom. *belkir*, acc. *bólku*, dat. *bólkum*, gen. *bálka*. I ordet *spánn* inträngde detta omljud i alla former och har allt hittils bibehållit sig (sing. nom. *spánn*, *spónn*, acc. *spán*, *spón*, dat. *spæni*, *spœni*, gen. *spánar*, *spónar*; plur. nom. *spænir*, *spœnir*, acc. *spánu*, *spónu*, dat. *spánum*, *spónum*, gen. *spána*, *spóna*; jfr *ól* § 33, anm. 3, *ambótt* § 48, anm. 2).

c) Enstående äro **bógr**, bog, och **sun(r)** eller **son(r)**, son, hvilka böjas som *dráttr*: sing. nom. *bógr*, acc. *bóg*, dat. *bœgi*, gen. *bógar*; plur. nom. *bœgir*, acc. *bógu*, dat. *bógum*, gen. *bóga*. Sing. nom. *sun(r)*, *son(r)*, acc. *sun*, *son*, dat. *syni*, *søni* (§ 19, 3 med anm.), gen. *sunar*, *sonar*; plur. nom. *synir*, *sønir* (jfr dat. sing.), acc. *sunu*, *sonu*, dat. *sunum*, *sonum*, gen. *suna*, *sona*.

Anm. *bógr* böjes i det senare språket äfven som *úlfr* (§ 29). — *sunr* eller *sonr* (den sista formen är den vanligaste, § 19, 1 och 3, anm.) utelemnar tidigt ganska ofta *r* i nom. (*sun* eller *son*; § 24, C, a, anm.).

§ 52. I **fjörðr** är den ursprungliga vocalen bevarad endast framför ändelser med **i**, annars är den bruten till **ja** (§ 15), som genom omljud blifver **jö**. Så böjas *björn* (§ 24, C, a, 3; acc. *björn*, dat. *birni*, gen. *bjarnar* o. s. v.) björn, *hjörtr* hjort, *kjölr* köl, *mjöðr* mjöd, *skjöldr* sköld, och namnet *Njörðr*. — (*hjörr* se § 39, anm. 1).

Anm. 1. (till §§ 49—52). I dat. sing. saknas understundom ändelsen **-i** och följaktligen äfven omljudet, der detta kan inträda; sålunda finner man *lit*, *sið*, *knörr*, *vönd*, *vörð*, *þröm*, *ár*, *ás*, *sun* (*son*) m. fl. jemte de äldre *liti*, *siði*, *knerri*, *vendi*, *verði*, *þremi*, *æri*, *æsi*, *syni* o. s. v. (jfr § 51, b, anm. 1).

Anm. 2 (till §§ 49—52). I acc. plur. finnes hos några af dessa ord tidigt ändelsen **-i** (med samma omljud som i nomin.) i stället för det äldre **-u**: *æsi*, *syni* (*søni*), *limi* för *ásu* (*ósu*), *sunu* (*sonu*), *limu*; i andra ord inträda formerna på *-i* först senare. Ord, som icke kunna mottaga något omljud (*limr* och dyl.), böjas sålunda väsendtligen lika med *burðr* (§ 44). Omvändt finnes understundom af orden *hlutr*, *kostr*, *brestr* i acc. plur. *hlutu*, *kostu*, *brestu* för de vanligare formerna *hluti*, *kosti*, *bresti* (§ 45, a, och § 46). — Blandning af *i*- och *u*-stammar visar sig äfven deri, att flere af de under *i*-stammarne anförda ord, som hafva *-i* i dat. sing., särskildt alla orden på -(*n*)*aðr* (§ 45, b), ursprungligen hafva varit böjda som *u*-stammar, hvilket äfven förklarar omljudet i -(*n*)*uðr* för det yngre -(*n*)*aðr* (t. ex. nom. *fögnuðr*, *fagnuðr*, *fagnaðr*, acc. *fögnuð*, *fagnuð*, *fagnað*, dat. *fagnaði*, gen. *fagnaðar*; plur. nom. *fagnaðir*, acc. *fagnaði*, dat. *fögnuðum*, *fagnuðum*, gen. *fagnaða*); men då acc. plur. alltid ändas på *-i*, och vi lika så litet i orden på -(*n*)*aðr* som i *hlutr* och *kostr* finna former med *i*-omljud i dat. sing. och nom. plur., måste de betraktas som *i*-stammar. Derför kunna ord som *friðr*, *kviðr*, *verðr* (§ 50), som blott brukas i sing. och ej kunna erhålla omljud, från fornnordisk ståndpunkt äfven hänföras till § 45.

II. Consonantiska stammar.

1. Enstafviga consonantiska stammar.

§ 53. Till denna klass höra 5 masculina: **fingr** finger, **fótr** fot, **maðr** man, **nagl** nagel, **vetr** vinter, och ett stort antal feminina. Egendomligt för dem alla är, att de bilda nom. och acc. plur. på **-r** med *i*-omljud, om vocalen kan sådant erhålla. Feminina hafva understundom äfven i gen. sing. **-r** och *i*-omljud, men i regeln gå dessa ord i sing. efter någon af de förut omnämnda klasserna. De

svenska pluralformerna med skarp ton (*fot* — *fötter*; *rot* — *rötter*) motsvara denna declination. Vi betrakta hvart kön för sig.

§ 54. Masculinum. De särskilda orden böjas sålunda:

sing.	nom.	fingr	fótr	maðr	nagl	vetr
	acc.	fingr	fót	mann	nagl	vetr
	dat.	fingri	fœti	manni	nagli	vetri
	gen.	fingrar	fótar	manns	nagls	vetrar
plur.	nom. acc.	fingr	fœtr	menn	negl	vetr
	dat.	fingrum	fótum	mönnum	nöglum	vetrum
	gen.	fingra	fóta	manna	nagla	vetra

Anm. 1. *fingr, nagl, vetr* hafva bortkastat **r** i nom. sing. och i nom. och acc. plur. enligt § 24, B, och C, a, 3. *maðr* står i st. för *mannr* (§ 21, c); likaså finnes i plur. jemte *menn* (för det sällsynta *mennr*, § 24, C, a, anm.) formen *meðr*. I sing. böjas således *fingr, fótr* och *vetr* som orden i § 49, *maðr* och *nagl* som *armr* (§ 30). Sällan förekommer *fingr* som neutrum (enl. § 34, a); gen. *fingrs* tillhör det nyare språket. I det nyare språket har *nagl* blifvit femininum (*nögl*, gen. *naglar*; plur. *neglur*). Till femininum har deremot redan i fornspråket ordet *tönn* (§ 57) öfvergått, fastän äfven det ursprungligen var masculinum (jfr "Navneordenes böjning i ældre dansk" § 53, anm.; "Aarb. f. Nord. Oldk." 1868, s. 282 ff.).

Anm. 2. Hit höra äfven folkslagsnamnen *Eistr, Vindr* (Ester, Vender; dock äfven *Eistir, Vindir* § 46); likaså finnas formerna *Jamtr*, Jemtländingar, och *þrœndr*, Thronder, jemte *Jamtar* (§ 32, b) och *þrœndir* (§ 46).

Anm. 3. I fornnordiskan var **mánaðr,** månad, ursprungligen en tvåstafvig consonantstam af masculinum likasom got. *menoþs*; men tidigt öfvergick det till samma böjning som öfriga ord på -(*n*)*aðr* (§ 45, b, och § 52, anm. 2) och erhöll derför äfven *u*-omljud (*mánuðr, mónuðr*), som likaledes bemäktigade sig formen *mánaðr* (*mánuðr, mónuðr*) i gen. sing., nom. och acc. plur., som visa den gamla consonantstammen i motsättning till de i analogi med orden på *-naðr* bildade formerna *mánaðar*; *mánaðir, mánaði*. Ordet förer derför följande blandade böjning: sing. nom. *mánaðr* (*mánuðr, mónuðr*), acc. *mánað* (*mánuð, mónuð*), dat. *mánaði*, gen. *mánaðr* (*mánuðr, mónuðr*) och *mánaðar*; plur. nom. *mánaðr* (*mánuðr, mónuðr*) och *mánaðir*, acc. *mánaðr* (*mánuðr, mónuðr*) och *mánaði*, dat. *mánuðum*

(*mónuđum*), gen. *mánađa*. (Först sent finnes i plur. nom. *mánuđir*, acc. *mánuđi* och stundom *mánuđu*).

§ 55. Femininum är långt talrikare representeradt i denna klassen. Stammen slutar nästan alltid på en guttural eller dental; några få enstafviga stammar på lång vocal höra äfven hit. Singularis böjes i regeln som de i §§ 29—30 och § 44 omnämnda orden; dock hafva flere ord, särdeles de på *g* och *k*, i gen. sing. -**r** och *i*-omljud likasom i nom. och acc. plur. Böjningsmönster äro (med vocal utan omljud) *geit* get, (med omljud) *önd* and, *rót* rot, *mús* mus.

sing.	nom. acc.	geit	önd	rót	mús
	dat.	geit	önd	rót	mús
	gen.	geitar	andar	rótar	músar
plur.	nom. acc.	geitr	endr	rœtr	mýss
	dat.	geitum	öndum	rótum	músum
	gen.	geita	anda	róta	músa

§ 56. Som **geit** declineras de ord, som icke kunna erhålla något omljud: *brík* tafla, *dreif* band (jfr *dreif* § 33, A, a), *eik* ek, *flík* flik, *galeiđ* galeja, *greip* hand, *grind* grind, *hind* hind, *kinn* (plur. *kinnr*, *kiđr* § 21, c) kind, *kverk* strupe, *mjólk* mjölk, *reik* bena, *rist* vrist, *rít* (poët.) sköld, *síld* sill, *skeiđ* långskepp, *spík* sticka, *sæ*(*i*)*ng* säng, *tík* tik, *vík* vik. Endast i plur. brukas *ertr* (§ 24, B, dat. *ertrum*, gen. *ertra*) ärter. (*rekendr* se § 42, a, anm. 4).

Anm. 1. *kverk*, *mjólk*, *vík* hafva i gen. sing. *kverkr*, *mjólkr*, *víkr*; *eik*, *sæ*(*i*)*ng*, *tík* både *eikar*, *sæ*(*i*)*ngar*, *tíkar* och *eikr*, *sæ*(*i*)*ngr*, *tíkr*. *grind* och *sæ*(*i*)*ng* heta i dat. sing. ofta *grindu*, *sæ*(*i*)*ngu*. I plur. hafva *flík*, *galeiđ*, *greip*, *kverk*, *síld* och måhända ännu ett par andra jemte *flíkr*, *galeiđr* o. s. v. äfven *flíkar*, *galeiđar* o. s. v. (enl. § 33, A, a); *skeiđ* har utom *skeiđr* äfven *skeiđar* och *skeiđir* (§ 33, B, a), *grind* både *grindr* och (sällan) *grindir* (§ 48).

Anm. 2. Ordet *vættr*, vätt, varelse, tyckes vara behandladt som consonantstam i nom. plur. *hjalmvitr* ɔ: *-vítr*, hjelmvättar, valkyrjor (Helgakv. Hund. I, 54), i det *vítr* (för *vittr*; jfr § 23, b, anm. 2) är en biform till *vættr* (som tydligen står för *véttr* = got. *vaihts*);

jfr förhållandet mellan det vanliga fornsv. *væter* och *vitr* i Gotlandslagen, samt mellan fornnord. *-vetna* och *-vitna*. Fornnord. plur. *ví(t)tr* skulle svara mot forneng. *wiht* och got. *vaihts* (Skeir. 2, d); men i öfrigt behandlas både got. *vaihts* och fornnord. *vættr* regelmässigt som *i*-stammar (det sista med öfvergång till *ja*-böjningen; se § 42, a, anm. 3).

§ 57. Som **önd** böjas orden med **a** i roten: *hönd* hand, *hönk* hank, *mörk* 1) skog, 2) mark (i penningar eller vigt); *rönd* rand, *röng* tvärband i ett skepp; *spöng* spång, *strönd* strand, *stöng* stång, *töng* tång, *tönn* tand, *örk* ark, kista.

Anm. 1. **hönd** har i dat. sing. **hendi** (jfr *degi*, § 32, b, anm. och orden i § 49); *mörk* (skog), *rönd*, *strönd*, *stöng* både *mörk*, *rönd*, *strönd*, *stöng* och ofta *mörku*, *röndu*, *ströndu*, *stöngu*; *mörk* (mark) heter i gen. *merkr*; *mörk* (skog), *töng* och *örk* har i gen. både *markar*, *tangar*, *arkar* och *merkr* (mera sällan), *tengr*, *erkr*. — *tönn* heter i plur. nom. och acc. *tenn*, *tennr* och *teðr* (jfr *meðr* § 54, anm. 1); *hönk* både *henkr* och (mycket sällan) *hankar*; *mörk* (skog), *rönd*, *spöng*, *strönd*, *stöng*, *töng* och *önd* både *markir*, *randir*, *spangir*, *strandir*, *stangir*, *tangir*, *andir* (sällan), och *merkr*, *rendr*, *spengr*, *strendr*, *stengr*, *tengr*, *endr*.

Anm. 2. Ordet *álpt*, svan, (för *alpt*, § 16, c) böjes vanligen regelmässigt efter § 48 (gen. *álptar*, plur. *álptir*); likväl finnes i pl. (mycket sällan i gen. sing.) äfven formen *elptr*. Dess utom förekommer jemte *álpt* en nom. *elptr* (acc. och dat. *elpti*, gen. *elptar*, § 42, a; äfven en oregelmässig acc. *elptr*, § 33, A, a).

§ 58. Som **rót** böjas: a) orden med **ó** i roten: *bók* bok, *bót* bot, *brók* (mest i plur. *brœkr*) byxa, *glóð* glöd, *nót* fiskenot; samt med *ó* i slutet: *fló* (gen. *flóar*; plur. *flœr*, dat. *flóm* § 18, b, gen. *flóa*) 1) lager, 2) loppa, *kló* klo, *ló* brockfogel, *ró* jernplåt, *þró* urholkadt trä eller sten, *steinþró* stenkista.

Anm. *bók* har i gen. äfven (men sällan) *bœkr*. — Af *bót* finnes mycket sällan (i skaldespr.) plur. *bótir* för *bœtr*.

b) orden med **á** i roten: *gás* (gen. *gásar*; plur. *gæss* § 22, B, c, 2, dat. *gásum*, gen. *gása*) gås, *tág* (äfven efter § 33, A, a) rottåga; samt orden med *á* i slutet: *tá* (gen. *tár* § 18, b, jfr § 38; pl. *tær*, dat. *tám*, gen. *tá*) tå. — Ordet **nótt** eller **nátt** böjes på följande sätt (jfr § 11, c):

sing. nom. / acc.	nótt, nátt	plur. nom. / acc.	nætr
dat.	nóttu, nátt, nótt	dat.	nóttum, náttum
gen.	náttar, nætr	gen.	nátta (nótta)

Anm. Omljudet *á* till *ó*, som har bibehållit sig i ordet *nótt*, der det stundom inträngt äfven i gen. (sing. och) plur. (jfr § 51, b, anm. 2), finnes i det äldsta språket äfven hos andra ord med *á* i roten.

c) orden med **ú** i roten (som *mús*): *brún* ögonbryn (gen. sing. *brúnar*; plur. *brýnn* § 22, B, c, 1, dat. *brúnum*, gen. *brúna*) och *lús* lus (plur. *lýss* = *mýss* § 22, B, c, 2).

d) orden med **o** och **u** i roten: *hnot* (gen. *hnotar*; plur. *hnøtr* eller *hnetr*, dat. *hnotum*, gen. *hnota*) nöt, *stoð* (plur. *støðr*, *steðr*, senare äfven *stoðir*) stolpe; *dyr(r)* (blott i plur., dat. *durum*, gen. *dura*; senare äfven *dyrum*, *dyra*) dörr.

Anm. Jemte femininet *dyrr* (äfven skrifvet *dyr*) förekommer äfven neutr. plur. *dyr*, *dyrr* (§ 34, a), som ofta och redan i de äldsta handskrifterna brukas i nom. och acc., hvaremot dat. och gen. *dyrum*, *dyra* är sällsyntare och senare. Derför har neutralformen visserligen endast i nom. och acc. stått vid sidan af femininformen, som uteslutande brukades i dat. och gen. Senare användes fem. uteslutande äfven i nom. och acc., men de äldre dat. och gen. *durum*, *dura* undanträngdes då af de nyare *dyrum*, *dyra*.

§. 59. Ett par ord med **á** och **ú** i roten åtskilja sig från de i § 58, b och c omnämnda derigenom, att de hafva **r** och *i*-omljud icke blott i nom. och acc. plur., utan äfven i nom. och gen. sing.; dessa ord äro *kýr* ko, *sýr* so, och *ær* fåra; de böjas sålunda:

sing.	nom.	kýr	sýr	ær
	acc.	kú	sú	á
	dat.	kú	sú	á
	gen.	kýr	sýr	ær
plur.	nom. acc.	kýr	sýr	ær
	dat.	kúm (§ 18, b)	súm	ám
	gen.	kúa	súa	á

Anm. För *ær* finnes *á*, plur. *ár* (efter § 38) i sammansättningen *slagár*, plur., honfår till slagt. — När *kýr* och *sýr* brukas som tillnamn (*Símon kýr*, *Sigurðr sýr*), så förekomma jemte de regelmässiga formerna äfven acc. och dat. *kýr*, *sýr* gen. *sýrs*, *sýrar* (*súrar*).

2. Stammar på -and.

§ 60. Denna klass innefattar de substantiviskt brukade participia præs. masc. I nordiska fornspråket utvecklar sig emellertid stammen i sing. till **-and-an** och böjes som *hani* (§ 63), under det att nom. och acc. plur. bildas på **-r** med *i*-omljud (som orden i §§ 53—59). Participia præs. af verben *búa* bo, *fjá* hata, *frjá* älska, hafva blifvit rena substantiv, som böjas på samma sätt: *búandi* eller *bó(a)ndi* bonde, *fjandi* fiende, *frændi* frände. Som paradigm uppställa vi *gefandi*, gifvare, och *búandi, bóndi*:

sing.	nom.	gefandi	búandi — bóndi
	acc. dat. gen.	gefanda	búanda — bónda
plur.	nom. acc.	gefendr	búendr — bœndr
	dat.	geföndum (gefendum)	búöndum — bóndum (búendum — bœndum)
	gen.	gefanda	búanda — bónda

Stundom har *i*-omljudet inträngt äfven i dat. plur. (*gefendum* o. s. v.; jfr § 61). *frændi* heter i plur. *frændr*, men *fjandi* utan omljud *fjandr*.

3. Stammar på -ðar, -tar.

§ 61. De allmänna slägtskapsorden *faðir* fader, *bróðir* broder, *móðir* moder, *dóttir* dotter, *systir* syster, bilda såsom de i §§ 53—60 behandlade orden sin plur. på **-r** och med *i*-omljud, hvilket inträngt äfven i dat. och gen. plur. I sing. ändas nom. på **-ir**, de öfriga casus på **-ur**. Dessa ord böjas sålunda:

Sing.	nom.	faðir	bróðir	móðir	dóttir	systir
	acc. dat. gen.	föður	bróður	móður	dóttur	systur

Plur. nom. acc.	feđr	brœđr	mœđr	dœtr	systr
dat.	feđrum	brœđrum	mœđrum	dœtrum	systrum
gen.	feđra	brœđra	mœđra	dœtra	systra

Anm. Pluralformerna *feđr, brœđr* o. s. v. stå för **feđrr* o. s. v. enl. § 24, B. — *dóttir* skrifves i plur. med enkelt *t* (endast undantagsvis finnes *dœttr*, § 23, b, anm. 2). — **fađir** och **bróđir** (sällan *móđir* och *dóttir*) heta i dat. sing. äfven *feđr* och *brœđr* (*mœđr* och *dœtr*). — Först senare och mera sällan förekomma deremot de enstafviga formerna *feđr* (*föđr*), *brœđr, mœđr* fö· *föđur, bróđur, móđur* äfven i acc. och gen. (någon gång till och med som nom. för *fađir*). — I Eddadikterna antager *fađir* såsom sista leden i en sammansättning vanligtvis formen *föđr* i nom., acc., dat., *föđrs* i gen.: *alföđr* (Snorra Ed. *allföđr*), *aldaföđr, herföđr, herjaföđr, valföđr*, namn på Oden, gen. *herjaföđrs, valföđrs.*

B. Den svaga declinationen.

§ 62. Denna declination, som är mycket enkel, innefattar stammarne på **-an** med ord af alla tre genera samt feminin-stammarne på **-in.**

4. Stammar på -an.

Hela singularis ändas på vocal, gen. plur. fem. och neutr. på **-na.** Paradigm äro för masc. *bogi* båge, för fem. *tunga* tunga, för neutr. *auga* öga.

Sing.	nom.	bogi	tunga	auga
	acc. dat. gen.	boga	tungu	auga
Plur.	nom.	bogar	tungur	augu
	acc.	boga	tungur	augu
	dat.	bogum	tungum	augum
	gen.	boga	tungna	augna

§ 63. Orden med **a** i roten förändra detta genom *u*-omljud till **ö** (i afledningsändelser till **u,** § 11, a och b); detta inträder öfver allt i dat. plur., dess utom i hela fem. utom nom. sing. och gen. plur., samt i nom. och acc. plur.

neutr. Exempel äro för masc. *hani* tupp, *dómari* domare, för fem. *gata* gata, för neutr. *hjarta* hjerta:

sing.	nom.	hani	dómari	gata	hjarta
	acc. dat. gen.	hana	dómara	götu	hjarta
plur.	nom.	hanar	dómarar	götur	hjörtu
	acc.	hana	dómara	götur	hjörtu
	dat.	hönum	dómurum	götum	hjörtum
	gen.	hana	dómara	gatna	hjartna

Anm. Orden med *á* i rotstafvelsen kunna i det äldsta språket förändra detta genom omljud till *ó*, t. ex. masc. *landskjálfti* (§ 16, c) jordskalf, dat. pl. *landskjólftum*; fem. *kváma* ankomst, acc. dat. och gen. *kvómu* (jfr § 32, a, anm., § 33, anm. 3 o. s. v. samt nedanför § 70).

Med hänsyn till de olika genera är följande att märka:

§ 64. Masculinum. Som *bogi*, *hani* och *dómari* gå masculina på **-i**, t. ex. *arfi* arfvinge, *bani* bane, *bardagi* strid, *feđgar* (blott i plur.) fader och son (jfr *feđgin* § 34, a; *mæđgur* § 69); *félagi* stallbroder, *granni* granne, *máni* måne, *tími* tid o. s. v., samt orden på *-ari* (*harpari* harpspelare, dat. plur. *hörpurum*).

Anm. 1. Titlarne *herra* (herre; plur. *herrar* sällsynt) och *síra* (herretitel till prester, endast i sing.) hafva *a* i hela sing. — Fem. *Skađi*, Njärds maka, böjes som ett masc., gen. *Skađa*.

Anm. 2. Ordet *endir* böjes utom nom. nästan alltid som *bogi* (sällan gen. *endis*; jfr § 41, a, anm.). — Äfven orden på *-ari* ändades ursprungligen på *-arir* i nom. sing. (enl. § 41, a); men häraf finnas blott få spår i gamla dikter (t. ex. gen. *mútaris* af *mútarir* falk = *mútari*); deremot visar ändelsen *-eri* för *-ari* i det äldre språket (*leikeri* gycklare = *leikari*, *skaperi* skapare = *skapari* o. s. v.) genom sitt omljud till baka på det ursprungliga förhållandet.

Anm. 3. Ändelsen **-na** i gen. plur., som annars icke finnes i masc., förekommer dock i några vissa ord hos skalderne jemte ändelsen *-a*, t. ex. *gumi* man (jfr brud*gumme*; plur. nom. *gumar*, gen. *gumna* och *guma*); men ofta har *n* inträngt från gen. äfven i öfriga casus i plur. (nom. *gumnar*, acc. *gumna*, dat. *gumnum*, för *gumar*, *guma*, *gumum*). Det samma gäller om pluralformerna *bragnar*, *flotnar*, *gotnar*, *skatnar* och *skatar* (sing. *skati*), hvilka alla betyda män, krigare.

§ 65. Masculina på de långa vocalerna **á, ó, ú** och **é** bortkasta den derpå följande korta vocalen enligt § 18, b, t. ex. *pái* påfogel, acc. dat. gen. *pá* (för **páa*); *flói* floe, vattenflöde, pl. nom. *flóar*, dat. *flóm* (för *flóum*); *búi* åbo (ofta i sammansättningar; plur. nom. *búar*, acc. *búa*, dat. *búm* eller *búum*); *knúi* knoge, plur. nom. *knúar*, dat. *knúm* och *knúum*. — Hit höra på -**é** orden **klé**, sten att sträcka väf med, och **lé**, lie, för **kléi*, **léi*, acc. dat. gen. *kljá*, *ljá* (för **kléa*, **léa*, § 20), plur. nom. *kljár*, *ljár*, acc. och gen. *kljá*, *ljá*, dat. *kljám*, *ljám*. Senare fick man i nom. sing. äfven formerna *kljár*, *ljár* (se § 38, anm. 1). *Vé*, gudanamn, för *Véi*, acc. dat. gen. *Véa* (§ 20).

§ 66. Flere masculina hafva ett **j** i stammen, hvilket bortfaller framför **i** i nom. sing. (§ 24, C, d), men för öfrigt finnes i hela böjningen, t. ex. *höfđingi* höfding, acc. dat. och gen. *höfđingja*, plur. nom. *höfđingjar*, acc. och gen. *höfđingja*, dat. *höfđingjum*. Så böjas *ađili* målsegare, *bryti* gårdsfogde, *einheri* (i sing. om Thor; plur. *einherjar* kämparne i Valhall), *guđsifi* fadder, *kleggi* 1) höstack, 2) bröms, *steđi* städ, *tiggi* (skaldespr.) furste, *vili* vilja; orden på *-byggi* (*aptrbyggjar* och *frambyggjar*, manskapet i förn och aktern af ett skepp), *-ingi* (*erfingi* arfvinge m. fl.), *-nyti* (i sammansättn. *arfnyti* eller *erfinyti* arfvinge), *-skeggi* (*eyjarskeggi* öbo m. fl.), *-veri* (*skipsverjar* skeppsbesättning, *Rómverjar* Romare), *-virki* (*einvirki* man som sjelf förrättar sitt arbete; *illvirki*, *spellvirki* missdådare) samt några namn (*Beli*, *Skyli*). — I några af dessa ord bortkastas temligen tidigt *j* (*ađili*, plur. *ađilar* för *ađiljar* o. s. v.).

§ 67. Masculina med **v** i stammen bortkasta detta i regeln framför *u* i dat. plur. (§ 24, C, c) t. ex. *möskvi* maska (i ett nät) (gen. *möskva*; plur. nom. *möskvar*, dat. *möskum*).

§ 68. Ordet *uxi*, *oxi*, oxe, böjes i sing. som *bogi*, men heter i plur. nom. och acc. *yxn* (*øxn* § 19, 3), dat. *yxnum* (*øxnum*), gen. *yxna* (*øxna*); deremot tillhör plur. *uxar* o. s. v. senare språket. (Plur. *yxn* brukas äfven senare som neutr.).

§ 69. Femininum. Som *tunga* och *gata* gå feminina på **-a**, t. ex. *aska* aska, *dúfa* dufva, *fluga* fluga, *gáta* gåta, *hella* stenflisa, *mylna* qvarn, *mæđgur* moder och dotter (blott i pl.; jfr *mæđgin* § 34, a, *feđgar* § 64), *saga* saga, *stefna* sammankomst (stämma), *vara* vara, *varta* vårta, *vika* vecka o. s. v. Endast af ett jemförelsevis litet antal af den stora mängden hit hörande feminina kan gen. pl. uppvisas.

Anm. 1. Några masculina namn ändas på *-a* och böjas som *tunga*, t. ex. *Ella*, gen. *Ellu*; *Sturla*, gen. *Sturlu*; *Urœkja*, gen. *Urœkju* (jfr § 64, anm. 1).

Anm. 2. **kona** (för **kvena*, § 26, a), qvinna, har i gen. plur. *kvenna*, men annars öfver allt de contraherade formerna. Formen *kvinna* (gen. *kvinnu*) för *kona* är nyare. – Orden på *-na* med föregående consonant kunna naturligtvis icke tillfoga något *n* i gen. plur. (§ 24, B), som således, när den undantagsvis brukas, blifver lika med nom. sing., t. ex. *stjarna* stjerna.

§ 70. Feminina på de långa vocalerna **á, ó, ú** bortkasta den derefter följande korta vocalen enligt § 18, b (jfr § 65) hvarigenom orden på *-á* blifva indeclinabla i sing.; t. ex. på **-á:**] *ásjá* utseende, omsorg, *forsjá* omsorg, *ísjá* uppmärksamhet, *skuggsjá* spegel, *umsjá* omsorg, *viðsjá* eller *viðrsjá* försigtighet (acc. dat. och gen. *viðsjá* eller *viðsjó* [jfr § 11, c, stundom äfven i nom. oregelmässigt *viðsjó*, jfr § 51, b, anm. 2], plur. nom. och acc. *viðsjár*, *viðsjór*, dat. *viðsjám*, *viðsjóm*, gen. *viðsjá*); på **-ó:** namnet *Gróa* (acc. dat. och gen. *Gró*); på **-ú:** *trúa* (endast i sing.) tro, acc. dat. gen. *trú*.

Anm. Jemte *trúa*, gen. *trú* brukas sällan nom. *trú*, gen. *trúar* (böjdt som *brú* § 38; acc. och dat. *trú* kan tillhöra begge böjningssätten). – Det främmande ordet *frú* fru (äfven i *jungfrú* jungfru, sällan *junkfrú*; *húsfrú* husfru, hustru) är i äldsta tiden oböjligt i sing. (nom. acc. dat. gen. *frú*, plur. *frúr*; för *frú* skrifves äfven understundom *frou*, *frov*, hvarest *ou* (*ov*) är det vanliga tecknet för diphthongen *au* (*ǫu*); jfr medelhögtyska *vrouwe*, *vrowe*; *vrow*, *vro*). Först sent finnes gen. *frúar*. – Likaså hafva understundom några af orden på *-á* senare öfvergått till den starka declinationen och ändas i gen. sing på *-ár* (*ásjár* för *ásjá* som *á* § 38).

§ 71. Flere feminina hafva ett **j** i stammen (jfr § 66). I de ord, som hafva ett **g** eller **k** framför **j**, bortfaller **j** i gen. plur. framför ändelsen *-na*, t. ex. *bylgja* bölja, *ekkja* enka, *fíkja* fikon, *kirkja* kyrka, *kveikja* tändningsmedel (*eldkveikja* tunder), *rekkja* säng, *sylgja* sölja, gen. plur. *bylgna*, *kirkna*, *kveikna* o. s. v. Men går en annan consonant än *g* och *k* framför *j*, så bibehålles *j* och *n* faller bort, t. ex. *lilja* lilja, *gyðja* prestinna, *smiðja* smedja, *styrja* stör; gen. plur. *lilja*, *gyðja* o. s. v. Dock brukas gen. plur. blott i ett fåtal af dessa orden.

§ 72. Feminina med **v** i stammen bortkasta vanligen detta framför **u** (§ 24, C, c), således i hela sing. utom nom., och i nom. acc. och dat. plur.; i gen. plur. (hvarpå intet exempel finnes) följes säkerligen samma regel som för *j* i § 71. I öfrigt böjas dessa orden regelmässigt som *gata*, t. ex. *völva*, spåqvinna (nom. *vala* för *völva* finnes icke).

sg. nom.	völva	pl. nom. acc.	völur (senare völvur)
acc. dat. gen.	völu (senare völvu)	dat.	völum (senare völvum)
		gen.	(völva?)

Anm. Så böjas blott mycket få ord, t. ex. *slöngva* slunga (acc. dat. gen. *slöngu*, plur. nom. acc. *slöngur*, dat. *slöngum*; namnet *Röskva*, acc. dat. gen. *Rösku*. Jemte *frú* (*frou* § 70, anm.) finnes i mycket gamla handskrifter understundom nom. *frúva* (*jungfrúva*; äfven skrifvet *frouva*; jfr fht. *frouwa*, *frowa*; *juncfrouwa*, *-frowa*), som i likhet med det vanliga *frú* i acc. dat. gen. sing. regelmässigt skulle heta *frú* (af *frúvu*, *frúu*) och i plur. likaledes *frúr* (undantagsvis skrifvet *frovor* ɔ: *frouur* [för *frouvur*] af sing. *frouva*).

§ 73. Neutrum. Som *auga* (och *hjarta*) böjas de få neutra på **-a:** *bjúga* korf, *eista* testikel, *eyra* (gen. plur. *eyrna*) öra, *flagbrjóska* brosk nedanför bröstbenet, *heima* hem, *hnoða* nystan, *leika* leksak, *lunga* (mest plur. *lungu*) lunga (*lungnasótt* lungsot), *nýra* njure, *síma* segelgarn, *viðbeina* (äfven *viðbein* enl. § 34, a) nyckelben, *ökla* ankel.

5. Femininstammar på -in.

§ 74. Åtskilliga feminina, som nästan alla beteckna en egenskap och med få undantag (*elli*, *ævi*) bildas af adjectiver genom *i*-omljud, om vocalen kan mottaga omljud, ändas i hela sing. på **-i** och brukas icke i plur. (nom. acc. dat. gen. *elli*). Hit höra *birti* klarhet, *bleyði* blödighet, *blindi* blindhet, *bræði* häftighet, *elli* ålder, *ergi* uselhet, *feiti* fetma, *fræði* kunskap (och flere composita: *fornfræði* trollkunnighet, *málfræði* språklära, *sannfræði* sann kunskap), *fýsi* lust, *gleði* glädje, *gremi* vrede, *helti* halthet, *hnøggvi* snålhet, *hreysti* käckhet, *hvíti* hvithet, *hylli* huldhet, *hæsi* heshet, *kurteisi* belefvenhet, *-kvæmi* (i sammansättningar; *nákvæmi* noggrannhet), *kæti* munterhet, *leti* lätja, *mildi* mildhet, *mæði* trötthet, *prýði* prydnad, *reiði* vrede, *-rekki* (i sammansättn. *hugrekki* mod), *snilli* snille, *speki* vishet (*lögspeki* lagkun-

nighet), *-teiti* glädje, *-vendi* (i sammansättn. *ráðvendi* rättskaffenshet), *ævi* tidsålder, *œdi* raseri; vidare många substantiva med ändelserna **-gi, -li** (af adjectiva på *-agr, -igr, -ugr*; *-all, -ull*: *helgi* helgd [*úhelgi* fredlöshet], *græðgi* glupskhet, *kyngi* och *fjölkyngi* trolldom, *mælgi* pratsamhet, *-ýðgi* [af adjectiva på *-úðigr* i sammansättningar: *grunnýðgi* godtrogenhet, *harðýðgi* grymhet]; *athygli* uppmärksamhet, *göfli* gifmildhet, *sannsögli* uppriktighet); **-ni** (*beiðni* åstundan, *ráðvendni* = *ráðvendi* rättskaffenshet; *-girni* begärlighet, i sammansättningar: *ágirni* oförnöjsamhet, *fégirni* girighet; *-sýni*, i sammansättningar: *glámsýni* bländverk, *sannsýni* billighet; i synnerhet många ord af adjectiva på *-inn*: *forvitni* förvetenhet, *glöggþekkni* skarpsinnighet, *heiðni* hedendom, *hlýðni* lydnad, *hræsni* prål, *kristni* kristendom, *þrætni* trätgirighet, o. s. v.); **-semi** (jfr adjectiven på *-samr* och substantiven på *-semd*: *frændsemi* frändskap, *nytsemi* nytta, *skynsemi* insigt, *synsemi* vrånghet, o. s. v.); **-vísi** (af adjectiva på *-víss*: *hrekkvísi* bakslughet, *lævísi* listighet, *réttvísi* rättsinnighet o. s. v.); slutligen *hyggjandi* förstånd, *kveðandi* dikt, *kunnandi* insigt, *vindandi* användning af *v* framför *r* i gamla dikter (jfr § 24, C, c, anm.), samt några namn (*Þyri* Thyre, *Skáni* Skåne). — Stundom står en neutral *ja*-stam vid sidan af en feminin stam på *-in* (*fræði* neutr., äfven i plur., enligt § 43, a = *fræði* ofvanför).

Anm. 1. Vid sammansättning förekommer understundom ett **s** i gen. af några hit hörande ord, t. ex. *frændsemistala* uträkning af slägtskap, *úgleðisklæði* sorgekläder. Jfr § 48, anm. 5.

Anm. 2 (till §§ 28—74). Af många ord, särdeles masculina, finnes både en stark och en svag form jemte hvarandra, af hvilka den förstnämnda nästan alltid är den äldsta och ursprungligaste, t. ex. *hlutr* (§ 45, a) och *hluti* (§ 64) lott, *hólmr* (§ 32, a) och *hólmi* (§ 64) holme, *lík(h)amr* (§ 46) och *lík(h)ami* (§ 64) lekamen, *múgr* (§ 32, a) och *múgi* (§ 64) mängd, all*moge*; *niðr* (§ 41, b, anm. 3) och *niði* (§ 66) slägting; *andr* (§ 35), *öndurr* (§ 37) och *andri* (§ 64) snöskid. Särskildt finner man ofta ändelserna *-ingr* och *-leikr* (§ 32, a) jemte *-ingi* (§ 66) och *-leiki* (§ 64): *leysingr* och *leysingi* o. s. v. (Jfr äfven § 64, anm. 2). Äfven af namn finnas starka och svaga former jemte hvarandra: *Björn* (§ 52) och *Bjarni* (§ 64), *Göltr* (§ 51, a) och *Galti* (§ 64), *Örn* (§ 51, a) och *Arni* (§ 64), *Nörr* (§ 39, anm. 1) och *Nörvi* (§ 64), *Haddingr* (§ 32, a) och *Haddingi* (§ 66); jfr *Suttungr*, gen. *Suttungs* (§ 32, a) och *Suttunga* (§ 64), *Mímir*, gen. *Mímis* (*Míms*) och *Míma* (se § 41, a, anm. 1), *Surtr*, gen. *Surts*, *Surtar* och *Surta* (se § 47, anm.). — Äfven af feminina träffar man några ord med såväl stark som svag form, t. ex. *rós* (§ 48) och *rósa* (§ 69) ros, *sál* (§ 48) och *sála* (§ 69) själ, *sin* (§ 33, A, a) och *sina* (§ 69) sena. (Jfr äfven § 70, anm.). — Af neutra höra

hit *viđbein* och *viđbeina* (se § 73). Huruledes inom sjelfva den starka declinationen olika stammar ofta blandas med hvarandra eller undantränga hvarandra, är i det föregående på många ställen omtaladt; i några ord stå från äldre tider två stammar vid sidan af hvarandra genom hela böjningen (*sinn* gång, *systkin* syskon, § 34, a, och *sinni*, *systkini*, § 43, a).

Anm. 3 (till §§ 28—74). Af åtskilliga ord finnas former med olika genus jemte hvarandra (jfr masc. *limr* gren, § 50; fem. plur. *limar* grenar, § 33, A, a, och neutr. *lim*, utan plur., collectivt, grenar, § 34, a; masc. *gísl*, § 35, fem. plur. *gíslar* eller *gíslir*, § 33, B, a; fem. plur. *iđrar*, § 33, A, a, och neutr. plur. *iđr*, § 34, a; fem. och neutr. plur. *dyrr* (se § 58, d, anm.); fem. *ben*, *eng*, § 42, b, och neutr. *ben*, § 43, b, *engi*, § 43, a. Likaledes kan man jemte neutra *síma*, *ökla* (§ 73) finna masculinformerna *sími*, *ökli* efter § 64; jfr äfven § 74 i slutet. — Särskildt bör märkas, att flere neutra kunna öfvergå till fem., när de brukas såsom ortnamn, så att man finner t. ex. plur. *Holtar*, *Torgar* (§ 33, A, a), *Túnir* (*Sigtúnir*, § 48), *Nesjar* (§ 42, b) o. s. v., under det att *holt* hult, *torg* torg, *tún* gårdsplats, alltid äro neutra (enl. § 34, a), äfvensom *nes* (efter § 43, b).

Adjectiven.

§ 75. Under det substantiven böjas antingen starkt eller svagt, kan hvarje fornnordiskt adjectivum i regeln (se § 85) böjas både starkt och svagt. Den starka böjningen brukas, när adjectivet står obestämdt (*ríkr mađr*, en mäktig man), den svaga när det står bestämdt (*enn ríki mađr*, den mäktige mannen).

Anm. Icke sällan sättes dock adjectivet i den bestämda formen, utan att artikeln är bifogad, särdeles i vocativen (*góđi konungr!* gode konung! *Völsungr ungi!* unge Völsung!), och när adjectivet brukas som tillnamn (*Ólafr helgi* = *Ólafr enn helgi*; *Hálfdan svarti* o. s. v.) samt understundom i andra fall.

A. Den starka (obestämda) formen.

§ 76. Denna sammanfaller i flere casus med substantivens starka böjning. Der **a** finnes i roten, blifver det **ö** genom *u*-omljud; detta inträder öfver allt i dat. plur., dess

utom i nom. sing. fem., dat. sing. masc. och neutr., samt nom. och acc. plur. neutr. (jfr § 30). Som böjningsmönster uppställa vi *sjúkr* sjuk, *spakr* vis:

		masc.	fem.	neutr.	masc.	fem.	neutr.
sing.	nom.	sjúkr	sjúk	sjúkt	spakr	spök	spakt
	acc.	sjúkan	sjúka	sjúkt	spakan	spaka	spakt
	dat.	sjúkum	sjúkri	sjúku	spökum	spakri	spöku
	gen.	sjúks	sjúkrar	sjúks	spaks	spakrar	spaks
plur.	nom.	sjúkir	sjúkar	sjúk	spakir	spakar	spök
	acc.	sjúka	sjúkar	sjúk	spaka	spakar	spök
	dat.		sjúkum			spökum	
	gen.		sjúkra			spakra	

I afledningsändelser öfvergår **a** genom *u*-omljud till **u**, som åter förvandlar ett föregående *a* till **ö** (§ 11, b), t. ex. *gamall* gammal, fem. *gömul*; *kallađr* kallad, fem. *köllud*.

Anm. I det äldsta språket öfvergår **á** genom *u*-omljud till **ó** (§ 11, c), t. ex. *knár* duktig, fem. *knó*, dat. plur. *knóm*; *smár* liten, neutr. plur. *smó*, dat. plur. *smóm* (§ 18, b). Detta omljud har understundom inträngt äfven dit det egentligen icke hörer, t. ex. comp. *smœ-ri* (bildadt af **smór*) för *smæri* (af *smár*); jfr § 58, b, anm.

§ 77. Efter dessa paradigm böjas alla fornnordiska adjectiv med iakttagelse af de ljudlagar, som äro anförda §§ 18—24 och hvilka vi sett till en del använda allaredan i substantivens declination. Här är särskildt att märka:

a) **nnr** blifver ofta (i synnerhet i det äldsta språket) **đr** (§ 21, c; jfr § 32, a, anm.), t. ex. *sađr* sann = *sannr*, *kuđr* känd = *kunnr*; fem. *sönn*, gen. *sađrar* = *sannrar* o. s. v.

b) Vid bildandet af neutr. sing. undergå adjectiven följande förändringar:

1. **đ** sammansmälter i en betonad stafvelse efter vocal med **t** till **tt**: *breiđr* bred, fem. *breiđ*, neutr. *breitt*; *glađr* glad, fem. *glöđ*, neutr. *glatt*; *góđr* god, fem. *gǫđ*, neutr. *gótt* (senare *gott* § 17). Efter consonanter bortfaller deremot både **đ** och **d**: *harđr* hård, fem. *hörđ*, neutr. *hart*; *sagđr* sagd, fem. *sögđ*, neutr. *sagt*; *blindr* blind, fem. *blind*, neutr. *blint*; *seldr* såld, fem. *seld*, neutr. *selt*; *sendr* sänd, fem.

send, neutr. *sent*. Likaså bortfaller đ i tvåstafviga ord på *-ađr* och *-iđr*: *kallađr* kallad, fem. *kölluđ* (§ 11, b), neutr. *kallat*; *lagiđr* lagd, fem. *lagiđ*, neutr. *lagit* (jfr § 22, A, a, 1 och 2).

2. **ddt** i part. præt. blifver **tt**: *breiddr* utbredd, fem. *breidd*, neutr. *breitt* (som af *breiđr* ofvanför); *gladdr* uppmuntrad, fem. *glödd*, neutr. *glatt* (som af *glađr* ofvanför); *ræddr* sagd, fem. *rædd*, neutr. *rætt*. (Jfr § 22, A, a, 2).

3. Efter **tt** eller efter **t** med föregående consonant kan intet nytt **t** tillfogas i neutr., hvilket således liknar fem., utom att detta senare kan mottaga omljud: *hittr* hittad, fem. *hitt*, neutr. *hitt*; *hvattr* skärpt, fem. *hvött*, neutr. *hvatt* (som af *hvatr* skarp, fem. *hvöt*, neutr. *hvatt*); *kollóttr* skallig, fem. *kollótt*, neutr. *kollótt*; *lattr* hejdad, fem. *lött*, neutr. *latt* (som af *latr* lat, fem. *löt*, neutr. *latt*), *fastr* fast, fem. *föst*, neutr. *fast*; *hristr* skakad, fem. *hrist*, neutr. *hrist*. (Jfr § 24, B).

4. Tvåstafviga ord på **-inn** hafva i neutrum **-it**: *heiđinn* heden, fem. *heiđin*, neutr. *heiđit*; *gefinn* gifven, fem. *gefin*, neutr. *gefit*. Likaså heter *sannr* sann, fem. *sönn*, i neutrum *satt*, och *lítill* liten, fem. *lítil*, i neutrum *lítit*; *mikill* mycken, fem. *mikil*, neutr. *mikit*. (Jfr § 22, A, c).

Anm.. *margr* mången, fem. *mörg*, skrifves i neutr. ofta utan *g*, då detta icke hördes i uttalet: *mart* och *margt* (jfr § 37, anm. 2, slutet). Likaledes skrifves för dubbelt **r** såväl som andra dubbelconsonanter framför **t** i neutr. ofta enkel consonant, t. ex. *kyrr* lugn, fem. *kyrr*, neutr. *kyrt* och *kyrrt*; *þurr* torr, fem. *þurr*, neutr. *þurt* och *þurrt*; *skammr* kort, fem. *skömm*, neutr. *skamt* och *skammt*. Det är icke nödvändigt att behålla fördubblingen i detta fall (jfr § 5, 11).

5. Orden på lång vocal fördubbla **t** i neutrum, t. ex. *grár* grå, fem. *grá*, neutr. *grátt*; *mjór* smärt, fem. *mjó*, neutr. *mjótt*; *nýr* ny, fem. *ný*, neutr. *nýtt*; *trúr* trogen, fem. *trú*, neutr. *trútt*. (Jfr § 23, b).

§ 78. För öfrigt finna vi i adjectivens declination samma egendomligheter, som vi hafva sett vid substantiven.

Adjectiven på enkelt **-n**, **-r** och **-s** med föregående consonant kunna icke mottaga något **-r** i nom. sing. masc. (*forn* gammal, *frækn* tapper, *gjarn* girig, *jafn* jemn, *sykn* oskyldig; men deremot *grannr* smärt, *þunnr* tunn o. s. v.; — *apr* hård, *bitr* bitter, *dapr* dyster, *digr* tjock, *fagr* fager, *itr* utmärkt, *lipr* smidig, *magr* mager, *snotr* förståndig, *vakr* vaksam, *vitr* klok, och med *-rr* *kvirr* (*kyrr*, § 26, a), *þurr* (jfr ofvan § 77, b, 4 anm.); — *frjáls* friboren, *hress* rask, *hvass* hvass), de på **-r** och i det äldsta språket äfven de på **-s** likaså litet i öfriga casus, hvarest ändelsen begynner med *r* (dat. och gen. sing. fem.; gen. plur.); jfr § 35; således:

		masc.	fem.	neutr.	masc.	fem.	neutr.
sing.	nom.	jafn	jöfn	jafnt	fagr	fögr	fagrt
	acc.	jafnan	jafna	jafnt	fagran	fagra	fagrt
	dat.	jöfnum	jafnri	jöfnu	fögrum	fagri	fögru
	gen.	jafns	jafnrar	jafns	fagrs	fagrar	fagrs
plur.	nom.	jafnir	jafnar	jöfn	fagrir	fagrar	fögr
	acc.	jafna	jafnar	jöfn	fagra	fagrar	fögr
	dat.		jöfnum			fögrum	
	gen.		jafnra			fagra	

Orden på **-s** få naturligtvis icke heller något nytt **-s** i gen. sing. masc. och neutr., så att *hress* kan vara: 1) nom. sing. masc. 2) nom. sing. fem. 3) gen. sing. masc. och neutr. 4) nom. och acc. plur. neutr. — Utelemnandet af *r* i dessa ord finnes i äldsta språket icke blott i nom. sing. masc., utan äfven annars: *frjáls*, dat. och gen. sing. fem. *frjálsi*, *frjálsar*, gen. plur. *frjálsa*, för *frjálsri*, *frjálsrar*, *frjálsra* (**frjálssi*, § 22, B, c, 2, *frjálsi*, § 24, B); likaledes *hvass*, gen. plur. *hvassa* (för *hvassra*). (Former med *r* förekomma dock senare: *frjálsrar* o. s. v.). Jfr § 79, slutet. — (*ýmiss* se § 80, B, slutet).

§ 79. Adjectiven på **-l**, **-n** och **-s** med föregående lång vocal assimilera **-r** i nom. sing. masc., dat. och gen. sing. fem., samt gen. plur. med det föregående **l**, **n**, **s** till **ll**, **nn**, **ss** (jfr § 36); dock kunna adjectiven på **-s** utom i nom. sing. masc. senare äfven hafva former med **sr** för **ss**. I öfrigt böjas de regelmässigt, t. ex. *heill* hel, helbregda, *vænn* vän:

	masc.	fem.	neutr.	masc.	fem.	neutr.
sing. nom.	heill	heil	heilt	vænn	væn	vænt
acc.	heilan	heila	heilt	vænan	væna	vænt
dat.	heilum	heilli	heilu	vænum	vænni	vænu
gen.	heils	heillar	heils	væns	vænnar	væns
plur. nom.	heilir	heilar	heil	vænir	vænar	væn
acc.	heila	heilar	heil	væna	vænar	væn
dat.		heilum			vænum	
gen.		heilla			vænna	

De på **-s** (*fúss* begärlig, *lauss* lös, *ljóss* ljus, *víss* vis o. s. v., fem. *fús, laus,* neutr. *fúst, laust* o. s. v.) hafva utom i nom. masc. både (äldst) **ss** och (senare) **sr** (*víssi, víssar, víssa* och yngre *vísri, vísrar, vísra*).

§ 80. A) Tvåstafviga adjectiv på **-l** och **-n** med föregående kort vocal assimilera liksom de i förra § omnämnda orden **r** med det föregående **l, n** till **ll, nn** och utstöta dess utom den **l** och **n** föregående vocalen framför de böjningsändelser, som begynna med vocal (jfr § 37). I orden *lítill* och *mikill* samt i dem på **-inn** ändas nom. och acc. sing. neutr. på **-it** (§ 77, b, 4) och acc. sing. masc. på **-inn**. Paradigm äro *gamall* gammal (fem. *gömul,* § 11, b), *heiðinn* heden.

	masc.	fem.	neutr.	masc.	fem.	neutr.
sing. nom.	gamall	gömul	gamalt	heiðinn	heiðin	heiðit
acc.	gamlan	gamla	gamalt	heiðinn	heiðna	heiðit
dat.	gömlum	gamalli	gömlu	heiðnum	heiðinni	heiðnu
gen.	gamals	gamallar	gamals	heiðins	heiðinnar	heiðins
plur. nom.	gamlir	gamlar	gömul	heiðnir	heiðnar	heiðin
acc.	gamla	gamlar	gömul	heiðna	heiðnar	heiðin
dat.		gömlum			heiðnum	
gen.		gamalla			heiðinna	

Anm. 1. Som **gamall** böjas t. ex. *atall* grym (fem. *ötul,* neutr. *atalt*), *förull* kringströfvande, *gjafall* eller *gjöfull* gifmild (fem. *gjöful,* neutr. *gjafalt* eller *gjöfult*), *hugall* uppmärksam, *svikall* svekfull, *þagall* eller *þögull* tyst. — *heimill* eller *heimull* (= som man har rätt till) sammandrages icke (acc. sing. masc. *heimilan*), liksom man äfven af andra hit hörande ord understundom kan finna osammandragna former. — *vesall,* usel, kan i fem. sing. och neutr. plur. heta *vesöl* (för *vesul*; jfr *óðal* § 37, anm. 1).

Anm. 2. Som **heiđinn** böjas t. ex. *kristinn* kristen, *lođinn* luden, *opinn* öppen, *rođinn* rödaktig, *rotinn* rutten, *snođinn* tunnhårig, och alla participia præteriti af de starka verben (se nedanför), vidare **lítill** liten, fem. *lítil*, ntr. *lítit* (*lítt*), acc. sing. masc. *lítinn*, fem. *lítla*, ntr. *lítit* (*lítt*) o. s. v., och **mikill** (eller *mykill*, i synnerhet i de sammandragna formerna), fem. *mikil* (*mykil*), ntr. *mikit*, acc. sing. *mikinn*, fem. *mikla* (*mykla*) o. s. v. (Förkortningen af *í* till *i* i de sammandragna formerna af *lítill* [nom. sing. *lítill*, *lítil*, *lítit*, acc. *lítinn*, *litla*, *lítit*, dat. *litlum*, *lítilli*, *litlu* o. s. v.] tillhör det nyare språket och finnes icke i fornspråket; jfr § 17).

B) Utom i de här nämnda adjectiven förekommer sammandragning också ofta i adjectiven på **-igr** och **-ugr**, t. ex. *auđigr* rik, fem. *auđig*, neutr. *auđigt*; acc. *auđgan*, *auđga*, *auđigt*; plur. *auđgir*, *auđgar*, *auđig* o. s. v.; *málugr* pratsam, nom. plur. masc. *málgir*; *máttigr* mäktig, nom. plur. masc. *máttkir* för *máttigir*, jfr § 21, b); *nauđigr* tvungen, acc. fem. sing. *nauđga*, dat. plur. *nauđgum*; *öflugr* stark, acc. sing. fem. *öflga*; *öfugr* afvig, dat. *öfgum*, o. s. v. Af flere hit hörande ord finnas dock äfven (särdeles i det yngre språket) osammandragna former. — På **-agr** ändas *heilagr*, fem. *heilög* och *heilug* (jfr *vesall*, A, anm. 1), neutr. *heilagt*, i hvilket brukas både sammandragna och (i synnerhet senare) osammandragna former, och som får **e** för **ei** i de sammandragna formerna: acc. sing. masc. *helgan* och *heilagan*, fem. *helga* och *heilaga*; plur. nom. masc. *helgir* (*heilagir*), fem. *helgar* (*heilagar*), neutr. *heilög* och *heilug*; dat. *helgum* (*heilögum*, *heilugum*) o. s. v. — I adjectivet **ýmiss** (*ímiss*, jfr § 19, 4) åtskillig, ömse, fem. *ýmiss*, neutr. *ýmist*, finnas likaledes sammandragna och osammandragna former jemte hvarandra: plur. nom. masc. *ýmissir*, *ýmsir*, nom. och acc. fem. *ýmissar*, *ýmsar*, neutr. *ýmiss* (stundom *ýmsi*), dat. *ýmissum*, *ýmsum*, gen. *ýmissa* (*ýmisra*, § 78, slutet), *ýmsa*. (I de sammandragna formerna brukas äfven *ym-*, *im-*, med kort vocal).

C) Sammandragning eger äfven rum i participia præteriti på **-iđr** af svaga verb på *-ja* med kort rotstafvelse (§§ 144 ff.); men här brukas de osammandragna formerna näppeligen utom i sing. nom. masc. och fem., nom. och acc.

neutr., gen. masc. och neutr., och äfven i dessa former bortfaller senare *i*, t. ex. *telja* säga, præt. part. nom. masc. *taliðr*, fem. *talið*, neutr. *talit* (senare masc. *talðr*, *taldr*, § 21, a; fem. *tölð*, *töld*; neutr. *talt*); acc. masc. *talðan* (*taldan*), fem. *talða* (*talda*), neutr. *talit* (*talt*); plur. nom. masc. *talðir* (*taldir*), fem. *talðar* (*taldar*), neutr. *talið* (*tölð*, *töld*) o. s. v. — På liknande sätt behandlas adjectivet *nøkviðr* (*nøkkviðr*; jfr got. *naqaþs* och § 23, b, anm. 2), senare *nøkðr*, *nøktr*, naken, fem. *nøkvið* (*nøkð*, *nøkt*), neutr. *nøkvit* (*nøkt*); acc. masc. *nøkðan* (*nøktan*), fem. *nøkða* (*nøkta*), neutr. *nøkvit* (*nøkt*); gen. masc. *nøkviðs* (*nøkðs*, *nøkts*); plur. nom. masc. *nøkðir* (*nøktir*), fem. *nøkðar* (*nøktar*), neutr. *nøkvið* (*nøkð*, *nøkt*); gen. *nøkðra* (*nøktra*). (För *ø* skrifves äfven *e*, *ey*). — I stället för formerna på *-iðr* i dessa ord finnes senare (och i det nyare språket) äfven *-inn*: *talinn* o. dyl., *nakinn*; fem. *talin*, *nakin*; neutr. *talit* (som sammanfaller med den till masc. *taliðr*, fem. *talið* svarande formen), *nakit*, men plur. *taldir*, *naktir* (icke *talnir*, *naknir* o. s. v.).

§ 81. Adjectiva på lång vocal fördubbla **t** i neutrum (§ 77, b, 5); likaså hafva de ofta (dock icke i det äldre språket) dubbelt **r** i dat. och gen. sing. fem. och i gen. plur. (sällan **rr** i nom. sing. masc. och **ss** i gen. sing. masc. och neutr.; jfr § 23, b, slutet). De på **-á** (*blár* blå, *fár* fåtalig, *grár* grå, *hrár* rå, *knár* duktig, *smár* liten, *spár* spående, *-skár* i några sammansättningar: *folkskár* menskoförstörande, *herskár* krigisk, *níðskar* nidvisdiktande; *þrár* trotsig) bortkasta ett derefter följande **a** och **u**; de som sluta på **ú** (*trúr* trogen) bortkasta vanligen **u** (jfr § 38); t. ex.:

		masc.	femin.	neutr.
sing.	nom.	hrá[r]	hrá	hrátt
	acc.	hrán	hrá	hrátt
	dat.	hrám	hrá(r)ri	hrá
	gen.	hrás[s]	hrá(r)rar	hrás[s]
plur.	nom.	hráir	hrár	hrá
	acc.	hrá	hrár	hrá
	dat.		hrám	
	gen.		hrá(r)ra	

Anm. Om omljudet *á* till *ó* i det äldsta språket, se § 76, anm. — I det yngre språket förekomma äfven former med *a*, *u* efter *á* (*hráan*, *hráum* o. s. v.).

§ 82. De adjectiv, hvilkas stam ändas på **va**, bortkasta *v* i samma tillfällen som de motsvarande substantiven (§ 39), t. ex. *fölr* blek, *þykkr* tjock:

		masc.	fem.	neutr.	masc.	fem.	neutr.
sing.	nom.	fölr	föl	fölt	þykkr	þykk	þyk(k)t
	acc.	fölvan	fölva	fölt	þykkvan	þykkva	þyk(k)t
	dat.	föl(v)um	fölri	föl(v)u	þykk(v)um	þykkri	þykk(v)u
	gen.	föls	fölrar	föls	þykks	þykkrar	þykks
plur.	nom.	fölvir	fölvar	föl	þykkvir	þykkvar	þykk
	acc.	fölva	fölvar	föl	þykkva	þykkvar	þykk
	dat.		föl(v)um			þykk(v)um	
	gen.		fölra			þykkra	

Så böjas äfven *dyggr* trofast, *døkkr* mörk, *gløggr* tydlig, *görr* eller *gørr* eller *gerr* färdig, *hnøggr* snål, *hryggr* sorgsen, *höss* grå, *kløkkr* eländig, *kvikr* eller *kykr* lefvande, *löskr* trög, *myrkr* mörk, *röskr* rask, *snøggr* hurtig (äfven = korthårig), *styggr* missnöjd, *tryggr* trygg, *þröngr* trång, *öngr* trång, *örr* rask (äfven = frikostig). I det senare språket utelemnas **v** ofta i dessa ord, och i några omvexla former med och utan **v** temligen tidigt (*myrkan*, *þykkan* för *myrkvan*, *þykkvan* o. s. v.). — Deremot hafva andra ord, som äfvenledes ursprungligen voro stammar på **-va**, mycket tidigt utstött *v* med förlängning af den föregående vocalen (*fár*, plur. *fáir*, få = got. *favai*) och böjas som rena *a*-stammar (jfr § 39, anm. 5).

Anm. 1. I ett par ord finna vi dubbla eller tredubbla former, nämligen **frær**, (*frjár*), *frjór*, fruktbar; **mær**, *mjár*, *mjór*, smal; **slœr**, *sljár*, *sljór*, slö. (Jfr *snær*, *sær* och *fræ*, § 39, anm. 1 och 4). Dessa ord böjas på följande sätt:

		masc.	fem.	neutr.	masc.	fem.	neutr.
sing.	nom.	slær	slæ	slætt	sljór	sljó	sljótt
	acc.	slævan	slæva	slætt	sljóvan	sljóva	sljótt
	dat.	slævum	slæ(r)ri	slævu	sljóvum	sljó(r)ri	sljóvu
	gen.	slæs	slæ(r)rar	slæs	sljós	sljó(r)rar	sljós
plur.	nom.	slævir	slævar	slæ	sljóvir	sljóvar	sljó
	acc.	slæva	slævar	slæ	sljóva	sljóvar	sljó
	dat.		slævum			sljóvum	
	gen.		slæ(r)ra			sljó(r)ra	

Anm. 2. Adjectiven **frár** (*frór* § 11, c), hurtig, och **hár** (*hór*), hög, hafva dubbla former, i det de böjas antingen som *hrár* (§ 81) eller (hvilket är det vanliga i äldre språket) med **v** i stammen liksom *sljór*:

		masc.	fem.	neutr.
sing.	nom.	hár[r]	há	hátt
	acc.	há(a)n, hávan	há, háva	hátt
	dat.	hám, hávum	há(r)ri	há, hávu
	gen.	hás[s]	há(r)rar	hás[s]
plur.	nom.	(háir), hávir	hár, hávar	há
	acc.	há, háva	hár, hávar	há
	dat.		hám, hávum	
	gen.		há(r)ra	

I de i anm. 1 och 2 omnämnda orden skrifves ofta **f** för **v** (jfr *már*, § 39, anm. 1).

§ 83. I några adjectiv ändas stammen på **-ja** (jfr § 40), hvilket bortfaller enligt regeln i § 24, C, d. Paradigm äro *miđr* mellerst, *nýr* ny:

		masc.	fem.	neutr.	masc.	fem.	neutr.
sing.	nom.	miđr	miđ	mitt	nýr	ný	nýtt
	acc.	miđjan	miđja	mitt	nýjan	nýja	nýtt
	dat.	miđjum	miđri	miđju	nýjum	ný(r)ri	nýju
	gen.	miđs	miđrar	miđs	nýs[s]	ný(r)rar	nýs[s]
plur.	nom.	miđir	miđjar	miđ	nýir	nýjar	ný
	acc.	miđja	miđjar	miđ	nýja	nýjar	ný
	dat.		miđjum			nýjum	
	gen.		miđra			ný(r)ra	

Så böjas äfven *eygr* försedd med ögon, *frægr* frejdad, *gengr* gångbar (*arfgengr* arfberättigad), *hægr* beqväm, *-lægr* (i *fjárlægr* aflägsen, *nálægr* närbelägen), *ríkr* mäktig, *sekr* saker, *slægr* slug, *sterkr*, *styrkr* stark, *-tækr* (i *fátækr* fattig), *vígr* stridsduglig, *ýgr* fruktansvärd, *þekkr* täck, *-þykkr* (i *samþykkr* enig), *þægr* angenäm. I flere af dessa ord finnes **j** dock mycket tidigt utelemnadt, liksom i andra, som ursprungligen måst hafva declinerats på samma sätt (*tækr* och många liknande, som genom omljudet visa, att de ursprungligen voro stammar på *-ja*. Då ord med lång rotstafvelse, som icke hafva *g* eller *k* framför *ja-*, regelmässigt bortkasta *j* framför *a* och *u*, kunna de endast genom omljudet åtskiljas från vanliga *a*-stammar, t. ex. *mærr* berömd, o. dyl. Jfr § 43, b, anm. 2). Till

och med i *miðr* och *nýr* kan man stundom (senare) finna *j* utelemnadt (jfr § 82, slutet).

Anm. Hos några adjectiv finnas både former med **v** (§ 82) och med **j** (jfr *hey* § 43, b, anm. 1 och verben i § 115 och 143), t. ex. *dyggr* trofast, acc. sing. masc. *dyggvan* och *dyggjan*, fem. *dyggva* och *dyggja*; *hryggr* sorgsen, acc. *hryggvan* och *hryggjan*; *myrkr* mörk, acc. *myrkvan* och *myrkjan*. (Några ord, som ursprungligen hade **vj** i stammen, bortkastade mycket tidigt *j* och blefvo stammar på *-va*; men *j* kunde senare åter stundom träda i stället för *v*).

B. Den svaga (bestämda) formen.

§ 84. Adjectivens svaga böjning är särdeles enkel, i det singularis går efter substantivens svaga declination (§§ 62—63) och hela plur. ändas i nom. acc. och gen. på **-u**, i dat. på **-um**:

		masc.	fem.	neutr.	masc.	fem.	neutr.
sing.	nom.	sjúki	sjúka	sjúka	spaki	spaka	spaka
	acc. dat. gen.	sjúka	sjúku	sjúka	spaka	spöku	spaka
plur.	nom. acc.		sjúku			spöku	
	dat.		sjúkum			spökum	
	gen.		sjúku			spöku	

De i §§ 80—83 omnämnda egendomligheter gälla äfven om den bestämda formen: nom. sing. *gamli*, *gamla*; *heiðni*, *heiðna*; *lítli*, *-a*; *mikli* (*mykli*), *-a*; *máttki*, *-a*; — *helgi* (*heilagi*), *helga* (*heilaga*); — *hrái*, *hrá*, acc. dat. och gen. *hrá*; — *fölvi*, *fölva*, acc. dat. och gen. *fölu*, § 72; *slævi*, *-a*, *sljóvi*, *-a*; *hái*, *há* och *hávi*, *háva*; — *nýi*, *nýja*; *ríki*, *ríkja* (*ríka*). — *miðr* brukas ej i den bestämda formen; det samma gäller om *allr*, och några andra, som äfven räknas till pronomina (jfr § 99, e, 3, anm.).

Anm. Sällan och sent ändas dat. plur. på **-u** såsom i det nuvarande språket.

§ 85. En stor mängd mest sammansatta adjectiv brukas endast i den svaga formen (äfven med obestämd betydelse) och ändas antingen i alla casus på **-a**, eller (äldst) i nom. sing. masc. på **-i**, men i öfriga casus på **-a**, t. ex. *andvaka* och *andvaki* sömnlös, *andvani* saknande, *aflvani* kraftlös, *brúnvölvi* allvarlig, *dumbi* stum, *einskipa* med ett skepp, *einteiti* mycket glad, *eintómi* ledig, *einvala* utvald, *forviđa* fördrifven, *forvitri* mycket förståndig, *fótlami* halt, *frumvaxta* fullvuxen, *fullnumi* utlärd, *fullnomsi* = *fullnumi*, *fulltíđi* fullvuxen, *algangsi* gängse, *hugsi* tankfull, *hvimsi* tanklös, *jafnaldri* jemnåldrig, *lami* lam, *málóđi* häftig i talet, *ofrölvi* mycket rusig, *samfeđra* (*samfeđri*) och *sammœđra* (*-i*) = som har samma fader och moder, *samhugi* endrägtig, *sámþingi* som hör till samma tingslag, *sundrskila* och *sundrslita* söndersliten, *úbyrja* (fem.) ofruktsam, *úmáli* mållös, *úviti* oförståndig, *ørvasi* utlefvad, *ørviti* vansinnig o. s. v. Några af dessa ord hafva derjemte äfven en stark form (t. ex. *andvanr*, *brúnvölr*, *dumbr*, *fulltíđr*, *málóđr* o. s. v.).

Anm. De här omnämnda, till utseendet oböjliga adjectiven äro i sjelfva verket stammar på *-an*, som också finnas i gotiskan, hvarest de böjas som de motsvarande substantiven, t. ex. *unvita* oförståndig = fornn. *úviti*. Likasom fornnordiskan har *andvanr* o. s. v. (*a*-stam) vid sidan af *andvani* o. s. v. (*an*-stam), finnes i gotiskan *ibns* (i betydelsen 'jemn') jemte *ibna* (i betydelsen 'lik'). — I fornnordiskan kunna några af dessa orden stundom behandlas som verkliga substantiv, t. ex. *úbyrja*, fem., ofruktsam (jfr got. *inkilþo* hafvande, *stairo* ofruktsam), nom. plur. fem. *úbyrja* (men äfven *úbyrjur* som substantiv).

C. Comparationsgradernas bildning och flexion.

§ 86. Adjectivens comparativ och superlativ bildas antingen genom att foga **-ri** och **-str** eller **-ari** och **-astr** till stammen; i första fallet inträder *i*-omljud, om vocalen är mottaglig derför, emedan ett *i* ursprungligen stod framför **-ri**, **-str**; t. ex.

a) **-ri** och **-str**:

positiv	comparativ	superlativ
djúpr djup	dýpri	dýpstr
dýrr dyr	dýrri	dýrstr

fjarr aflägsen*)	firri	firstr
framr förträfflig*)	fremri	fremstr
grunnr grund	grynnri (gryðri)	grynnstr
lágr låg	lægri	lægstr
langr lång	lengri	lengstr
skammr kort	skem(m)ri	skem(m)str
skyldr beslägtad	skyldri	skylztr
stórr stor	stœrri	stœrstr
sœmr passande	sœmri	sœmstr
ungr ung	yngri (œri)	yngstr (œstr)
þungr tung	þyngri	þyngstr
þunnr tunn	þynnri	þynnstr

b) **-ari** och **-astr** brukas i de flesta adjectiv:

spakr klok	spakari	spakastr

Anm. Comparationsgrader, bildade af participia præteriti på -*ðr* (-*dr*, -*tr*), förekomma mycket sällan: *bœttr* (af *bœta* böta, förbättra), comparativus *bœttari*; *leyndr* (af *leyna* dölja), comparativus *leyndri* (jfr § 88, c, anm.).

§ 87. I en del ord bildas comparativ och superlativ såväl genom **-ri, -str** som genom **-ari, -astr**; således finnas vid sidan af *dýpri* — *dýpstr*, *dýrri* — *dýrstr*, *þyngri* — *þyngstr*, *þynnri* — *þynnstr* äfven formerna *djúpari* — *djúpastr*, *dýrari* — *dýrastr*, *þungari* — *þungastr*, *þunnari* — *þunnastr*. Medan det äldre språket af *fullr*, full, har *fullari*, *fullastr*, brukar det nyare *fyllri*, *fyllstr*, och samma är förhållandet med några andra ord. — Hos en del adjectiv brukas comparativ på **-ri** jemte superlativ på **-astr**, t. ex. *makligr* förtjent, *makligri*, *makligastr*; *vegligr* präktig, *vegligri*, *vegligastr* (flere exempel här nedan).

§ 88. De i §§ 78—83 anförda regler för adjectivens böjning gälla äfven för tillfogandet af ändelserna **-ri, -str** och **-ari, -astr**; alltså:

*) *fjarr* i posit. är sällsynt och tillhör skaldespråket; *framr* brukas i posit. endast i betydelsen 'utmärkt, djerf, oförskämd'; men icke såsom compar. och superl. tillika i local betydelse; jfr § 90.

a) Adjectiv på **-r** med föregående consonant erhålla i comparativus **-i** för **-ri** (jfr § 78):

fagr fager	fegri (för * fegrri)	fegrstr

Anm. De i § 78 omnämnda adjectiven på **-n** och **-s** bilda comparativ och superlativ på *-ari*, *-astr* (deremot *grunnr*, *þunnr*, comp. *grynnri*, *þynnri*; se § 86, a). Äfven orden på **-r** hafva, med undantag af *fagr*, i regeln *-ari*, *-astr* (*vitr*, *vitrari*, *vitrastr*).

b) Adjectiven i § 79 på **-l** och **-n** assimilera **-r** med det föregående **l** och **n** till **ll**, **nn**:

heill hel, helbregda	heilli (för * heilri)	heilastr (§ 87, slutet),
sæll säll	sælli	sælstr, sælastr
hreinn ren	hreinni	hreinstr
seinn sen	seinni	seinstr, seinastr
vænn vän	vænni	vænstr (vænastr)

Anm. Adjectiven i § 79 på **-s** bilda comparativ och superlativ på *-ari*, *-astr*: *fúss*, *fúsari*, *fúsastr*.

c) Adjectiv, som under böjningen (§ 80, A och B) utstöta en vocal, göra detta äfven framför **-ari**, **-astr**:

gjöfull gifmild	gjöflari gjöfulli (se under b)	gjöflastr
feginn glad	fegnari	fegnastr
hygginn förståndig	hyggnari	hyggnastr
náinn nära	nánari (jfr firnari § 90)	nánastr
auđigr rik	auđgari	auđgastr
göfugr gäf	göfgari	göfgastr
máttigr mäktig	máttkari	máttkastr
öflugr stark	öflgari	öflgastr
heilagr helig	helgari	helgastr

Anm. Äfven af part. præt. på **-inn** kunna comparationsgrader understundom bildas: *borginn* (af *bjarga* berga); compar. *borgnari*; *holpinn* (af *hjálpa* hjelpa), *holpnari*; *rođinn* (af *rjóđa* rödfärga), superl. *rođnastr* (*rođnust rósa* den rödaste ros). Jfr § 86, anm.

d) Adjectiv på lång vocal kunna fördubbla **r** i comparativändelsen **-ri** (dock icke i det äldre språket; jfr § 81):

fár fåtalig	fæ(r)ri	fæstr (færstr)
smár ringa	smæ(r)ri (smœri § 76, anm.).	smæstr

Anm. Vid tillfogandet af *-ari*, *-astr* bortkastas *a* efter ett föregående *á*, t. ex. *knár*, dugtig, superl. *knástr*.

e) Adjectiv med **v** och **j** i stammen (§§ 82—83) bortkasta **v** och **j** framför **-ri**, **-str**, men behålla det framför **-ari**, **-astr**:

dyggr trofast	dyggvari	dyggvastr
gløggr tydlig	gløggri, gløggvari	gløggstr, gløggvastr
görr färdig	görvari	görvastr
röskr rask	röskvari	röskvastr
örr rask, gifmild	örvari	örvastr
mjór smal	mjóvari, mjó(r)ri	mjóvastr, mjóstr
slær slö	slæ(r)ri, slævari	slævastr
frár (frór) hurtig	frávari (fróvari)	frávastr (fróvastr), frástr
hár (hór) hög	hæ(r)ri (hœri)	hæstr (hœstr)
frægr frejdad	frægri	frægstr, frægjastr
hœgr beqväm	hœgri	hœgjastr, hœgstr
nýr ny	ný(r)ri	nýjastr

Anm. Formerna *mjó(r)ri*, *mjóstr*; *frástr* visa sig genom frånvaron af omljud vara yngre än de regelmässigt bildade *mjóvari*, *mjóvastr*, *frávastr* (*fróvastr*). — *miđr* saknar comparation; de öfriga adjectiven med ett *j* i stammen kunna tidigt utelemna detta framför **-ari**, **-astr**, såsom annars är vanligt (§ 83, slutet), t. ex. ***ríkr***, comp. ***ríkri*** och ***ríkari***, superl. ***ríkstr*** och ***ríkastr***. Äfven hos ord med *v* i stammen kan detta tidigt finnas utelemnadt (***röskari*** = ***röskvari*** o. s. v.).

§ 89. Hos några adjectiv bildas comparativ och superlativ af en annan stam än den som ligger till grund för positiven:

gamall gammal	ellri (eldri)	ellstr (ellztr)
góđr god	betri (batri)	beztr (baztr)
illr, vandr ond	verri	verstr (vestr; jfr § 5, 12)
margr mången	fleiri	flestr
lítill liten	minni	minnstr
mikill stor	meiri	mestr

§ 90. I flere fall finnes en comparativ och superlativ, vanligen bildade af adverbier och præpositioner, utan motsvarande positiv:

(norđr norr)	*nyrđri* (*nørđri*), *norđa(r)ri* nordligare	*nyrđstr*, *nyrztr*, (*nørztr*), *norđastr* nordligast

(suđr söder, se § 21, c)	*syđri* sydligare	*synnstr* (*syztr*) sydligast
(austr öster)	*eystri* östligare	*austastr* östligast
(vestr vester)	*vestri* vestligare	*vestastr* vestligast
(fram framåt; dock äfven pos. framr, § 86, a)	*fremri*, *frama(r)ri* främre	*fremstr*, *framastr* främst
(aptr tillbaka)	*eptri*, *aptari* bakre	*eptstr*, *epztr*, *aptastr* efterst, bakerst
(út ut)	*ýtri* yttre	*ýtstr*, *ýztr* ytterst
(inn in)	*innri*, *iđri* inre	*innstr* innerst
(of öfver)	*øfri*, *efri* öfre	*øfstr*, *efstr* öfverst
(niđr ned)	*neđri* nedre	*neđstr*, *neztr* nederst
(fyrir, fyr, fur för)	*fyrri* förre	*fyrstr* (*fystr*, jfr *vestr* § 89) först
(síđ sent)	(*síđri*) *síđa(r)ri* senare	*síđastr* (*síđarstr*, *síđarastr*) senast
(heldr heller)	*heldri* utmärktare	*helztr* utmärktast
(sjaldan sällan)	*sjaldnari* sällsyntare	*sjaldnastr* sällsyntast
(fjarri fjerran; i skaldespr. äfven pos. fjarr, § 86, a)	*firri*, *firnari* (jfr *nánari*, § 88, c) fjermare	*firstr* fjermast
(ná-, i sammans., nära)	*næ(r)ri* närmare	*næstr* närmast
—	*hindri* senare	*hinztr* (*innstr*) sist
—	*æđri* högre	*æđstr*, *æztr* högst
—	*hægri* högra, egentl. af *hægr*, § 88, e	—
—	*vinstri* venstra	—

§ 91. Comparativus böjes alltid svagt som adjectivens bestämda form (§ 84), likväl med den skilnaden att femininum böjes som *elli* (§ 74), och att nom. acc. och gen. plur. ändas på -**i**; således:

		masc.	fem.	neutr.
sing.	nom.	spakari	spakari	spakara
	acc. dat. gen.	spakara	spakari	spakara
plur.	nom. acc.		spakari	
	dat.		spökurum	
	gen.		spakari	

§ 92. Som comparativus böjes äfven participium præsentis, när det står adjectiviskt (jfr § 60).

Anm. Mycket sällan finner man participia præsentis, när de stå rent adjectiviskt, böjda på samma sätt som när de brukas substantiviskt. — Sällan ändas dat., plur. i compar. och i part. præs. på -**i** och sammanfaller sålunda med öfriga casus i plur. (jfr 84, anm.); stundom finnes äfven -**i** i sing. i stället för -**a**, såsom i det nyare språket.

§ 93. Superlativus böjes starkt efter § 76, när han står obestämdt (masc. *spakastr*, fem. *spökust*, neutr. *spakast* (§ 77, b, 3); masc. *dýpstr*, fem. *dýpst*, neutr. *dýpst* o. s. v.); men böjes svagt enligt § 84, när han står bestämdt (masc. *spakasti*, fem. och neutr. *spakasta* o. s. v.).

Pronomina.

§ 94. De personliga pronomina:

a) Utan genus äro första och andra personens personal-pronomina, hvilka hafva bevarat en egen form för dualis, samt tredje personens reflexiv-pronomen, hvilket är lika i alla tre numeri och saknar nominativ:

		1. pers.	2. pers.	reflexiv
sing.	nom.	ek	þú	—
	acc.	mik	þik	sik
	dat.	mér	þér	sér
	gen.	mín	þín	sín

dual. nom.	vit	it, þit	= sing.
acc. dat.	okkr	ykkr	
gen.	okkar	ykkar	
plur. nom.	vér	ér, þér	= sing.
acc. dat.	oss	yđr	
gen.	vár	yđar (yđvar)	

Anm. 1. För *vit* och *vér* finner man stundom *mit* och *mér*, i synnerhet i gamla norska handskrifter (§ 25, c). — Formerna *jak* för *ek* och *es* för *ér*, hvilka begge blott en enda gång anträffas i gamla handskrifter, äro näppeligen riktiga. — Ofta suffigeras *ek* och *þú* till en föregående verbalform (jfr § 26, b, med anm.).

Anm. 2. *þú* och det deraf bildade possessivpronomen *þínn* (§ 95) skrifves i gamla handskrifter stundom med *đ*, hvilket väl betecknar det ursprungliga ljudet, enär de nyare nordiska språken här hafva *d*, under det att *þ* annars öfvergått till *t* (jfr § 96, a, anm. 3).

b) 3:dje personens personalpronomen har olika former för masc. och fem. sing. Neutrum och pluralis lånas deremot af demonstrativpronomen *sá* (§ 96, a):

	masc.	fem.
sing. nom.	hann (§ 22, B, c, 1)	hón (hún)
acc.	hann (jfr § 80 A, anm. 2)	hana
dat.	hánum (hónum, § 11, c)	henni (jfr § 80 A, anm. 2)
gen.	hans	hennar (jfr § 80 A, anm. 2)

§ 95. Possessivpronomina. Af de könlösa personalpronominas genitivformer bildas följande 7 possessivpronomina: *mínn* min, *þínn* din, *sínn* sin, *okkarr* begges vår, *ykkarr* begges eder; *várr* eller *órr* vår, *yđarr* eller *yđvarr* eder (om flere än två). De böjas som adjectivens obestämda form, dock så att **nt** i neutr. af *mínn, þínn sínn* blir **tt** (§ 22, A, c); i acc. sing. masc. ändas alla på **-n** i stället för **-an** (som *hann* (§ 94, b), och *okkarr, ykkarr, yđarr* utstöta **a** (som adjectiven i § 80); *yđarr* kan hafva ett **v** framför **a**:

		masc.	fem.	neutr.	masc.	fem.	neutr.
sing.	nom.	mínn	mín	mítt	okkarr	okkur	okkart
	acc.	mínn	mína	mítt	okkarn	okkra	okkart
	dat.	mínum	mínni	mínu	okkrum	okkarri	okkru
	gen.	míns	mínnar	míns	okkars	okkarrar	okkars
plur.	nom.	mínir	mínar	mín	okkrir	okkrar	okkur
	acc.	mína	mínar	mín	okkra	okkrar	okkur
	dat.		mínum			okkrum	
	gen.		mínna			okkarra	

		masc.	fem.	neutr.	masc.	fem.	ntr.
sing.	nom.	yđ(v)arr	yđur	yđ(v)art	várr	vár	várt
	acc.	yđ(v)arn	yđra	yđ(v)art	várn	vára	várt
	dat.	yđrum	yđ(v)arri	yđru	várum	várri	váru
	gen.	yđ(v)ars	yđ(v)arrar	yđ(v)ars	várs	várrar	várs
plur.	nom.	yđrir	yđrar	yđur	várir	várar	vár
	acc.	yđra	yđrar	yđur	vára	várar	vár
	dat.		yđrum			várum	
	gen.		yđ(v)arra			várra	

Anm. I stället för *várr* brukas äfven *órr* (§ 26, a, fem. *ór*, ntr. *órt*, o. s. v.) och i det äldsta språket i några casus äfven *oss*: *ossa*, *ossar*, *ossum*, *ossu* = *vára* (*óra*), *várar* (*órar*), *várum* (*órum*), *váru* (*óru*). Jemte *okkarn*, *okkart*, *ykkarn*, *ykkart*, *yđ(v)arn*, *yđ(v)art* finner man äfven former utan *r* (*okkan*, *okkat* o. s. v.); jfr § 24 C, a, 1. — I *mínn*, *þínn*, *sínn* finner man tidigt exempel på förkortning af **í** till **i** framför *nn* och *tt* såsom i det nuvarande språket (jfr § 17).

§ 96. Demonstrativa pronomina äro *sá* den, *þessi* denne, den här, *hinn* den andre, den der.

a) **sá** och **þessi** böjas på följande sätt:

		masc.	fem.	ntr.	masc.	fem.	ntr.
sing.	nom.	sá	sú	þat	þessi	þessi	þetta
	acc.	þann	þá	þat	þenna	þessa	þetta
	dat.	þeim	þei(r)ri	því	þessum	þessi þessa(r)ri	þessu
	gen.	þess	þei(r)rar	þess	þessa	þessar þessa(r)rar	þessa
plur.	nom.	þeir	þær	þau	þessir	þessar	þessi
	acc.	þá	þær	þau	þessa	þessar	þessi
	dat.		þeim			þessum	
	gen.		þei(r)ra			þessa, þessa(r)ra	

Anm. 1. I nom. sing. masc. och fem. brukas ofta en form **sjá** i samma betydelse som *þessi* (knappast som *sá, sú*). — *þeiri, þeirar, þeira* med enkelt *r* tillhöra det äldre språket (jfr § 81 och § 88, d).

Anm. 2. *þessi* heter stundom i nom. sing. masc. äfven *þessir* för *þessi,* i acc. *þennan* för *þenna,* i nom. sing. fem. samt nom. och acc. pl. ntr. *þessur* för *þessi.* I stället för formerna med -**ss**- finnas äfven, särdeles i norska handskrifter, ofta former med -**rs**- (*þersi* o. s. v.). — I synnerhet i det äldre språket brukas ganska ofta dativformerna *þeima* (*þema*) och *þvísa* i samma betydelse som *þessum* och *þessu.* — På runstenarne finnas ännu äldre former af ordet *þessi,* som tydligen visa, att det är bildadt af *sá* med tillfogande af en ursprunglig oböjlig partikel *si* (nom. sing. masc. *sasi,* fem. *susi,* ntr. *þatsi*; acc. masc. *þannsi,* fem. *þási,* ntr. *þatsi,* dat. masc. *þaimsi*; plur. nom. masc. *þairsi,* ntr. *þausi* o. s. v.).

Anm. 3. De med *þ* begynnande formerna af pronomen *sá* samt de motsvarande adverbierna (*þá* då, *þar* der, *þangat* dit o. s. v.) skrifvas i gamla handskrifter stundom med *đ* för *þ* (*đat* o. s. v.), och *đ* har säkerligen varit det ursprungliga ljudet, enär de nyare nordiska språken hafva i motsvarande ord *d,* icke *t* (jfr § 94, a, anm. 2).

b) **hinn** declineras som *mínn* (§ 95): nom. sing. masc. *hinn,* fem. *hin,* neutr. *hitt* o. s. v. — Som bestämd **artikel** framför adjectiv brukas det i formerna **enn** (äldst), **inn**, **hinn**, fem. *en, in, hin,* ntr. *et, it, hit* (med enkelt **t**). Som bestämd **artikel** vid substantiv sättes det deremot i formen **enn** (äldst) eller **inn** efter artikeln, och begge orden böjas regelmässigt. Dock mister artikeln sitt **i**, när substantivet ändas på -**a**, -**i**, -**u**, och i plur. tillika, när det ändas på -**r**; substantiven sjelfva bortkasta -**m** i dat. plur., som således ändas på -**u**, efter hvilket artikeln mister sitt **i**. Vi uppställa som böjningsmönster af substantivens starka declination masc. *úlfr,* fem. *laug* och neutr. *orđ* (§ 29), af den svaga declinationen masc. *bogi,* fem. *tunga,* neutr. *auga* (§ 62):

sing.	nom.	úlfr-inn	laug-in	orđ-it
	acc.	úlf-inn	laug-ina	orđ-it
	dat.	úlfi-num	laugu-nni, laug-inni	orđi-nu
	gen.	úlfs-ins	laugar-innar	orđs-ins

plur.	nom.	úlfar-nir	laugar-nar	orđ-in
	acc.	úlfa-na	laugar-nar	orđ-in
	dat.	úlfu-num	laugu-num	orđu-num
	gen.	úlfa-nna	lauga-nna	orđa-nna
sing.	nom.	bogi-nn	tunga-n	auga-t
	acc.	boga-nn	tungu-na	auga-t
	dat.	boga-num	tungu-nni	auga-nu
	gen.	boga-ns	tungu-nnar	auga-ns
plur.	nom.	bogar-nir	tungur-nar	augu-n
	acc.	boga-na	tungur-nar	augu-n
	dat.	bogu-num	tungu-num	augu-num
	gen.	boga-nna	tungna-nna	augna-nna

Anm. 1. Enskilda undantag från dessa böjningsmönster träffas understundom; artikelns **i** bortfaller i allmänhet i dat. sing. masc. af de ord, som icke ändas på -**i** (§§ 45—46), t. ex. *dal-num, hug-num, sal-num*; *streng-num* och *streng-inum* (§ 41, b), och stundom äfven annars: *úlf-num* för *úlfi-num* (jfr § 31, a). Äfven i acc. sing. fem. af ord på enkel consonant bortkastas stundom artikelns **i**, t. ex. *knéskel-na* (knäskålen), *húđ-na* (huden), *rót-na* (roten), *sól-na* (solen), *ör-na* (pilen), o. s. v. jemte *knéskel-ina* o. s. v. När substantivet ändas på lång vocal, behåller artikeln sitt **i** i former, hvarest den består af blott en stafvelse, men bortkastar det ofta i tvåstafviga former (synnerligen acc. fem.), t. ex. *á-in* ån, *ey-in* ön, *tré-it* träet, *tré-in* träna, men *á-na, á-nni, ey-na, mey-na* mön, *tré-nu* o. s. v. Någon gång kan artikelns **i** bortkastas äfven i andra än de här anförda fallen, t. ex. *brún-in* ögonbrynet, plur. *brýnnar* (d. ä. **brýnnnar*, § 24 B, för **brýnr-nar*, § 58, c); likaledes plur. *lýss-nar, mýssnar* af *lús-in, mús-in*. — De starka feminina, som i dat. sing. ändas på -*u* (§ 33, anm. 2, § 39, § 42 b, § 48 slutet, § 56 anm. 1, § 57 anm. 1) bortkasta -*u* oftare i förbindelse med artikeln, än då de stå allena: *jörđ-inni, sól-inni*; *ey-inni*; *ör-inni*, men äldre *jörđu-nni, sólu-nni*; *eyju-nni*; *öru-nni* o. s. v. — Jemte *menn-inir* (§ 54) finnes senare stundom *mennir-nir*. — Mycket sällan finnes i dat. plur. substantivens -*m* bevaradt (*hundum-num, kirkjum-num, lögum-num* för *hundu-num, kirkju-num, lögu-num*). Än mera sällan finnas både substantivets -*m* och artikelns *i* bevarade (*steinum-inum* = *steinunum*).

Anm. 2. Af adjectivens bestämda artikel finnes stundom i plur. den svaga formen (§ 84): nom. och acc. *enu* (*inu, hinu*) för *enir, ena*; *enar*; *en* (*inir, hinir* o. s. v.), gen. *ennu* (*innu, hinnu*) för *enna*

(*inna, hinna*), t. ex. *enu béztu menn* de bäste män = *enir b. m.*, *ennu beztu manna* de bäste mäns = *enna b. m.*

Anm. 3. Här och der står artikeln både före adjectivet och efter substantivet: *en yngri konan* den yngre qvinnan, o. dyl.

Anm. 4. Substantivens bestämda artikel har uppkommit temligen sent och finnes nästan aldrig i den äldre Eddan. Ännu yngre är den obestämda artikeln, som nästan aldrig brukas i de äldre skrifterna; men senare användas pronomina indefinita *einn, einnhverr* och *nökkurr* (§ 99, a) äfven som obestämd artikel.

§ 97. Relativpronomina. Som relativpronomina brukas de oböjliga relativpartiklarne **er** (äldre **es**) och **sem** (ursprungligen jemförelsepartikel), vanligen i förening med föregående demonstrativpronomen *sá*, som rättar sig i genus, numerus och casus efter det ord, till hvilket det hänvisar. Ofta sammansmälter *es* med ett föregående demonstrativt (och interrogativt) ord, så att det mister sitt *e* (§ 26, b), t. ex. *sás, sús, þats, þanns, þeims, þars* (*hvárts*) för *sá es* o. s. v.

Anm. 1. I stället för *er* (*es*) bruka gamla handskrifter stundom äfven formen *en*.

Anm. 2. Äfven interrogativpronomina *hverr* och *hvílíkr* (§ 98) brukas stundom relativt.

§ 98. Interrogativpronomina äro: *hvat* hvad; *hvárr* hvem af två, uter; *hverr* eller *hvarr* hvem af flere, quis; och *hvílíkr* hurudan.

a) **hvat** brukas blott i sing. neutr. samt dat. och gen. masc. som substantiv; det felande ersättes af *hverr* (*hvarr*):

		masc.	neutr.
sing.	nom.	[hvar]	hvat
	acc.	[hvan]	hvat
	dat.	hveim	hví
	gen.	hvess	hvess

Anm. Gen. *hvess* undantränges tidigt af *hvers* (gen. af *hverr*).

b) **hvárr** (för *hvaðarr*, § 16, a) declineras som *várr* (§ 95), **hverr** som *miðr* (§ 83); dock är den gamla acc. sing. masc. *hverjan* i regeln undanträngd af *hvern* (bildadt

i analogi med *hvárn* o. s. v.). En biform till *hverr*, som särskildt förekommer i norska handskrifter, är **hvarr**, hvilket ursprungligen böjdes som *hverr*, men då det i regeln bortkastar *j*, blifver dess böjning lik *hvárr*, hvarmed det icke må sammanblandas:

	masc.	fem.	neutr.	masc.	fem.	neutr.
sing. nom.	hvárr	hvár	hvárt	hverr	hver	hvert
acc.	hvárn	hvára	hvárt	(hverjan) / hvern	hverja	hvert
dat.	hvárum	hvárri	hváru	hverjum	hverri	hverju
gen.	hvárs	hvárrar	hvárs	hvers	hverrar	hvers
plur. nom.	hvárir	hvárar	hvár	hverir	hverjar	hver
acc.	hvára	hvárar	hvár	hverja	hverjar	hver
dat.		hvárum			hverjum	
gen.		hvárra			hverra	

Anm. Stundom användes en svag form af *hverr*: *ena níundu hverju nótt* för *hverja*; jfr § 96, b, anm. 2. — *hvárr* kan i den ofta förekommande förbindelsen *at hváru*, likväl, sammandragas till *at*(*t*)-*váru*; i samma betydelse brukas *þó at hváru*, *þót hváru* (med stark sammandragning *þóþóru*; jfr § 26 med anm.).

c) **hvílíkr** böjes regelmässigt som ett adjectivum (§ 76); det motsvarande demonstrativet är *þvílíkr* eller *slíkr* (talis — qualis).

Anm. *hvat*, *hvárr* och *hverr* (*hvarr*) brukas äfven som indefinita pronomina (hvad som helst; en hvar af två [uterque]; en hvar af flere).

§ 99. Indefinita pronomina äro: a) *einn*, *einnhverr*, *nökkurr* (en, någon); b) *hvatvetna*, *hvatki* (hvad som helst); c) *hvárrgi*, *hvárigr* (hvem som helst af två, ingen af två); *hverrgi*, *hverigr* (hvem som helst); d) *annarr* (en annan), *annarrhvárr* (en af två), *annarrhverr* (en och annan), *annarrtveggja* (en af två), *hvárrtveggja* (enhvar af två), *báðir* (begge); e) *engi*, *neinn*, *manngi* (ingen), *vættki* (intet). Med hänsyn till böjningen är följande att märka:

a) 1. **einn** böjes som *mínn* (§ 95):

sing. nom.	einn	ein	eitt	plur. nom.	einir	einar	ein
acc.	einn	eina	eitt	acc.	eina	einar	ein
dat.	einum	einni	einu	dat.		einum	
gen.	eins	einnar	eins	gen.		einna	

Anm. I betydelsen 'allena' brukas äfven den svaga formen *eini* o. s. v. (§ 84); jfr § 96, b, anm. 2 och § 98, b, anm.

2. **einnhverr** eller **einhverr**, fem. *einhver*, ntr. *eitthvert*, är sammansatt af *einn* och *hverr* (§ 98, b); men utom nom. sing. och acc. sing. ntr. böjes i regeln endast *hverr*, medan *ein* blir oförändradt (dat. sing. masc. *einhverjum*, fem. *einhverri*, ntr. *einhverju*; gen. plur. *einhverra* o. s. v.); mera sällan böjes äfven *einn* (dat. sing. masc. *einumhverjum*, fem. *einnihverri*, ntr. *einuhverju*; gen. plur. *einnahverra* o. s. v., eller i två ord *einum hverjum* o. s. v.). Som substantiv brukas äfven **eitthvat** (jfr § 98, a), men blott i nom. och acc. sing. ntr. — En senare biform, som särskildt brukas i norska handskrifter, är **einshverr**, fem. *einshver* o. s. v., hvarest *eins* behandlas som oböjligt ord. — **sérhverr** (hvar för sig) är sammansatt af *sér* (§ 94, a) och *hverr* och kan äfven skrifvas i två ord (plur. *sér hverir*, *sér hverjar* o. s. v.).

3. **nökkurr**, fem. *nökkur*, ntr. *nökkut* böjes i det hela som *várr* (§ 95), men derjemte finnas, i synnerhet i det äldsta språket, former som visa, att ordet ursprungligen är sammansatt med *hverr* eller *hvarr* och *hvat* (§ 98, a, b):

	masc.	fem.	neutr.
sg. nom.	nekkverr, nakkvarr, nökkurr	nekkver, nakkvar, nökkur	nekkvat, nakkvat, nökkut;
acc.	nekkvern, nakkvarn, nökkurn	nekkverja, nakkvara, nökkura	nekkvert, nakkvart, nökkurt
dat.	nekkverjum, nökkvorum, nökkurum	nekkverri, nakkvarri, nökkurri	nekkvi, nøkkvi (nökkvi); nekkverju, nökkvoru, nökkuru
gen.	nekkvers, nakkvars, nökkurs	nekkverrar, nakkvarrar, nökkurrar	nekkvers, nakkvars, nökkurs

pl. nom.	nekkverir, nakkvarir, nökkurir	nekkverjar, nakkvarar, nökkurar	nekkver, nakkvar, nökkur
acc.	nekkverja, nakkvara, nökkura		
dat.	nekkverjum, nökkvorum, nökkurum		
gen.	nekkverra, nakkvarra, nökkurra		

Anm. I de äldsta med *hverr* sammansatta formerna kan *j* äfven utelemnas (såsom regelmässigt i formerna med *hvarr*): *nekkverum, nekkvera* = *nekkverjum, nekkverja* o. s. v. — Utom de här anförda formerna finnes derjemte en hel mängd mellanformer; alla dessa former kunde efter ålder och inbördes slägtskap ordnas på följande sätt, hvarvid blott nom. sing. masc. anföres: *nekkverr, nøkkverr* (genom omljud; sällan *nekkurr, nøkkurr* genom sammandragning, § 26, a); *nekkvarr, nøkkvarr*; *nakkverr, nøkkverr*; *nakkvarr, nökkvarr, nökkvorr, nökkorr, nökkurr* (hvarje af dessa former i öfrigt böjd som ofvanför). — I neutr. sing. nom., acc. och dat. finnas två serier af former, af hvilka den ena utgår från *hvat*, den andra från *hverr* (*hvarr*); de första brukades derför ursprungligen som substantiv, de andra som adjectiv (så äfven vanligtvis i det äldsta språket); men senare segrade det från *nakkvat* (säkerligen genom formerna *nökkvat, nökkvot, nökkot*) utgångna *nökkut* i nom. och acc., under det att i dat. omvändt det med *hví* sammansatta *nøkkvi* undanträngdes af *nökkuru*. Vid sidan af *nekkvat* (*nøkkvat*), *nakkvat* (*nökkvat*) i det äldsta språket förekommer äfven understundom genom ett slags analogi *nekkvet* (*nøkkvet*), *nakkvet* (*nökkvet*); dessa former, hvilka brukas som substantiv, utgå icke från *nekkvert* o. s. v. genom utstötning af *r*, således som man i acc. masc. kan finna *nökkun* för *nökkurn* (jfr *okkan* för *okkarn*, § 95, anm). — Ordet *nekkverr, nekkvat* har uppkommit genom sammandragning af *ne veit hvérr, ne veit hvat*, som blef **neitkverr*, **neitkvat*, **netkverr*, **netkvat*, *nekkverr, nekkvat* (jfr § 22, A, g, 1).

b) **hvatvetna** eller *-vitna* (äfven *hvetvetna, hotvetna*, § 26, a) brukas endast i neutr. sing. (dat. *hvívetna*). Det samma är förhållandet med **hvatki** (bildadt af *hvat* och partikeln *gi*, § 26, b), dat. *hvígi*, gen. *hvesskis*.

Anm. Som gen. till *hvatvetna* förekommer *hversvetna*, egentligen en genitiv af **hvertvetna*. Äfven af *hvatki* heter gen. i allmänhet *hverskis* för *hvesskis* (jfr § 98, a, anm., och gen. neutr. *nekkvers*, § 99, a, 3). — Om *-vetna* jfr nedanför e, 3, slutet.

c) 1. **hvárrgi** (ɔ: *hvárr* + *gi*) böjes fullständigt endast i masc. och neutr. sing., hvaremot fem. är mycket sällsynt

och brukas endast i nom. (och dat.). Af plur. förekommer knappast andra former än dat. Ordet böjes sålunda:

	masc.	fem.	neutr.
sing. nom.	hvár(r)gi	hvárgi	hvártki, hvárki (hvárgi § 21, b)
acc.	hvárngi, hvárngan	—	
dat.	hvárungi (hvárumgi, § 26, b)	(hvárrigi)	hvárugi
gen.	hvárskis, hvárkis, (hvárgis § 21, b)	—	hvárskis, hvárkis (hvárgis)
plur. nom. acc.	—	—	(hvárgi)
dat.	hvárungi		
gen.	—		

Det bristande (fem. och plur.) ersättes af **hvárigr** (plur. *hvárigir* = ingen af begge parter, neutri), hvilket böjes som ett obestämdt adjectiv; dock utstöter det sällan *i* under böjningen såsom annars i allmänhet adjectiven på *-igr* (§ 80, B). Nom. sing. brukas mycket sällan och knappast utom i masc.; dess utom fattas gen. sing. masc. och neutr. samt nom. och acc. sing. och plur. neutr.:

	masc.	fem.	neutr.
sing. nom.	hvárigr	—	—
acc.	hvárigan	hváriga	
dat.	hvárigum	hvárigri	hvárigu
gen.	—	hvárigrar	—
plur. nom.	hvárigir	hvárigar	—
acc.	hváriga		
dat.	hvárigum		
gen.	hvárigra		

Anm. 1. I formerna af *hvárigr* kan *i* dock understundom finnas utstött framför böjningsändelser, hvilka begynna med vocal, liksom i andra adjectiv på *-igr* (§ 80, B), t. ex. acc. sing. masc. *hvárgan* = *hvárigan*, nom. plur. masc. *hvárgir* = *hvárigir*. — I acc. sing. masc. förekommer också *hvárnigan* (en blandning af *hvárngi, hvárngan* och *hvárigan*). För *hvárrgi* i nom. sing. masc. brukas understundom senare en form *hvárrgin*.

Anm. 2. Neutrum af *hvárrgi* brukas oftast som conjunction: *hvártki* (vanligen *hvárki*) — *né* = hvarken — ej heller.

2. **hverrgi** (**hvarrgi**) och **hverigr** (**hvarigr**) stå i samma förhållande till hvarandra som *hvárrgi* och *hvárigr*. De från *hverigr* lånade formerna äro stälda inom klammer:

		masc.	fem.	neutr.
sing.	nom.	hver(r)gi	hvergi	hvertki (hverki)
	acc.	hverngi (hverngan)	[hveriga]	
	dat.	hverjungi; [hverigum]	hverrigi; [hverigri]	[hverigu]
	gen.	hverskis, hverkis (hvergis)	hverigrar	hverskis, hverkis (hvergis)
plur.	nom.	[hverigir]	[hverigar]	hvergi
	acc.	[hveriga]		
	dat.		hverjungi; [hverigum]	
	gen.		[hverigra]	

Anm. I fem. plur. förekommer äfven oregelmässigt *hverigi* för *hverigar*, och samma form brukas äfvenledes som neutr. plur. för *hvergi* (eller * *hverig*). Äfven i acc. sing. masc. kan finnas *hvernigan* för *hverngi*, *hverngan* eller * *hverigan* (jfr *hvárnigan*, c, 1, anm. 1).

d) 1. **annarr** böjes som *okkarr* (§ 95), men utstöter alltid *r* i acc. sing. masc., nom. och acc. sing. neutr. (§ 24, C, a, 1) och förändrar *nnr* i *đr* (§ 21, c):

		masc.	fem.	neutr.
sing.	nom.	annarr	önnur	annat
	acc.	annan	ađra	annat
	dat.	öđrum	annarri	öđru
	gen.	annars	annarrar	annars
plur.	nom.	ađrir	ađrar	önnur
	acc.	ađra	ađrar	önnur
	dat.		öđrum	
	gen.		annarra	

Detta ordet böjes endast starkt.

2. **annarrhvárr** är sammansatt af *annarr* och *hvárr* (§ 98, b). Då beggedera böjas, så kan *annarrhvárr* äfven anses för två ord (dat. sing. neutr. *öđru-hváru*). Det samma gäller om **annarrhverr** (*-hvarr*), sammansatt af *annarr* och *hverr* (dat. sing. neutr. *öđru-hverju*).

3. **annarrtveggja** och **hvárrtveggja**, sammansatta af *annarr*, *hvárr* och *tveggja* (gen. af *tveir*, § 101), böja det första ordet, men behålla *tveggja* oförändradt. Men derjemte brukas äfven formerna **annarrtveggi** och **hvárrtveggi**, i hvilka begge lederna böjas, *annarr* och *hvárr* starkt såsom ofvanför, men *tveggi* svagt såsom *nýi* (§ 84, slutet):

		masc.	fem.	neutr.
sing.	nom.	hvárrtveggi	hvártveggja	hvárttveggja
	acc.	hvárntveggja	hváratveggju	hvárttveggja
	dat.	hvárumtveggja	hvárritveggju	hvárutveggja
	gen.	hvárstveggja	hvárrartveggju	hvárstveggja
plur.	nom.	hvárirtveggju	hvárartveggju	hvártveggju
	acc.	hváratveggju	hvárartveggju	hvártveggju
	dat.		hvárumtveggjum	
	gen.		hvárratveggju	

För *hvárrtveggja* brukas äfven *tveggja hvárr*.

Anm. 1. Stundom kan *-tveggi* till och med behandlas i likhet med comparativus (§ 91), så att man finner *hvártveggi* i nom. sing. fem. samt nom. och acc. plur. neutr. för *hvártveggja*, *hvártveggju* (mycket sällan i andra casus, t. ex. *hvárirtveggi* för *hvárirtveggja* eller *-tveggju*). — Senare kan äfven finnas en form, der begge lederna böjas svagt: *hvárutveggju* = *hvárirtveggju* (jfr § 98, b, anm.).

Anm. 2. Neutra sing. af de här nämnda pronomina brukas särskildt ofta som pronomina: *annathvárt* — *eða* och *annattveggja* — *eða* = antingen — eller; *hvárttveggja* — *ok* = både — och.

4. **báðir** böjes sålunda:

		masc.	fem.	neutr.
plur.	nom.	báðir	báðar	bæði
	acc.	báða	báðar	bæði
	dat.		báðum	
	gen.		beggja	

Anm. I neutr. förekommer äfven *báði* för *bæði* och i gen. understundom *báðra* för *beggja*. — Neutr. *bæði* brukas mest som conjunction: *bæði* — *ok* (*enda*) = både — och.

e) 1. *α*. **engi** är sammansatt af *einn* (se a, 1) och partikeln *-gi* (§ 26, b), hvilken gör ordet nekande. I den ursprungliga böjningen var *-gi* derför öfver allt oförändradt och blott *einn* böjdes; detta har dock bibehållit sig endast

i få former, särskildt i neutr. Tidigt blef nämligen **enga-** ansedt som ordets stam, och de deraf bildade formerna brukadés i de fleste casus utom nom. sing. (hvarest dock i masc. understundom *engr* kan finnas), gen. sing. masc. och neutr., samt nom. och acc. sing. och plur. neutr. Dess utom brukas någon gång i fem. sing. (dock icke i nom.) och i plur. (undantagande nom. och acc. neutr.) ett adjectiv **einigr**, hvilket svarar mot *engi* som *hvárigr*, *hverigr* till *hvárrgi*, *hverrgi* (c, 1 och 2). Vi finna derför följande böjning af detta ord:

		masc.	fem.	neutr.
sing.	nom.	engi, (engr)	engi	etki, ekki (§ 22, A, g, 1)
	acc.	engi, engan	enga; einiga	
	dat.	(einungi), engum	engri; einigri	einugi (enugi), engu
	gen.	einskis, einkis (eingis) enskis, enkis (engis)	engrar; einigrar	einskis, einkis (eingis) enskis, enkis (engis)
plur.	nom.	engir; einigir	engar; einigar	engi
	acc.	enga; (einiga)		
	dat.	engum; einigum		
	gen.	engra; einigra		

Anm. Redan i äldsta tiden har det ursprungliga *ei* i ordets begynnelse öfvergått till *e* utom i de föråldrade dativformerna (*einungi* och) *einugi* (mycket sällan *enugi*); i gen. sing. masc. och ntr. vexla dock formerna med *ei* och *e*. Deremot finnes sällan och först senare *eingi* för *engi*. En yngre form är äfven *enginn* (*einginn*) i nom. sing. masc., *engin* (*eingin*) i nom. sing. fem., nom. och acc. plur. neutr. — Af de gamla formerna, som senare undanträngdes, bibehöll *engi* i acc. sing. masc. sig längst och brukas ofta i det äldre språket.

β. Utom den här anförda böjningen af ordet finner man emellertid en annan, som i språkets bästa tid är mycket vanlig, i det att de flesta casusformer kunna bildas af en stam **øngva-** (§ 13), hvilken böjes som ett adjectiv på *-va* (§ 82), ofta (i synnerhet senare) med utelemnande af det *v*, som har framkallat omljudet till *ø*. Endast nom. och

acc. sing. och plur. neutr. samt gen. sing. masc. och neutr. bildas aldrig af stammen *øngva-*, som också är mycket sällsynt i nom. sing. masc. och fem. Vid sidan af de regelmässiga formerna af denna stam i dat. och gen. sing. fem. samt i gen. plur. förekomma understundom längre former (jfr *þessi*, § 96, a). Ordets böjning är följande:

		masc.	fem.	neutr.
sing.	nom.	øngr	øng	—
	acc.	øngvan, øngan	øngva, ønga	—
	dat.	øngum	øngri; øng(v)arri	øngu
	gen.	—	øngrar; øng(v)arrar	—
plur.	nom.	øngvir, øngir	øngvar, øngar	—
	acc.	øngva, ønga	øngvar, øngar	—
	dat.		øngum	
	gen.		øngra; øng(v)arra	

Anm. I formerna med *v* och i de längre formerna i dat. och gen. sing. fem. och gen. plur. skrifves sällan *e* för *ø*. Der detta sker i formerna utan *v*, sammanfalla de naturligtvis med de af *enga-* bildade formerna.

2. **neinn**, sammandraget af *ne einn*, som är det vanligaste i det äldsta språket, böjes som *einn* (a, 1). I allmänhet brukas detta ord i nekande satser med betydelsen ”någon”.

3. **manngi** eller **mangi** (af *mannr* = *maðr* och *-gi*) brukas mest hos skalderne och endast i sing. masc. (acc. *manngi*, dat. *mannigi*, gen. *mannskis*). — Endast i sing. ntr. brukas **vættki** (af *vætt* och *-gi*; jfr *vættr*, § 42, a, anm. 3 och § 56, anm. 2, och *-vetna* i *hvatvetna*, § 99, b, samt uttrycken *ekki vætta* (*vættanna*), intet som helst, och *nökkut vætta*, något som helst), dat. *vættugi*, gen. *vættugis*. — För *vættki* finnes understundom *vækki* (jfr § 22, A, g, 1); i gen. förekommer äfven (sällan) *vættkis* och någon enda gång *vættergis*. I alla former af detta ord skrifves troligen rättare *e* än *æ*.

Anm. (till § 99). Flere andra ord räknas ofta i följd af sin betydelse till pronomina indefinita; men då de enligt sin böjning höra antingen till substantiven (*maðr* man, § 54; äfven brukadt obestämdt i betydelsen ”man”), eller till adjectiven (*sjálfr*

sjelf; *samr* den samme; *allr* all; *margr* mången; *sumr* någon; *ýmiss* olika, ömse; *einga* enda; af hvilka de 5 första böjas efter § 76, *ýmiss* enligt § 80, B, slutet, och *einga* efter § 85), så blifva de här förbigångna.

Räkneorden.

§ 100. a) Cardinalia:	§ 100. b) Ordinalia:
1. einn	fyrstr, fyrsti
2. tveir	annarr
3. þrír	þriði
4. fjórir	fjórði
5. fimm	fim(m)ti
6. sex	sétti
7. sjau (sjö)	sjaundi (sjöundi, sjundi)
8. átta	átti (áttandi, áttündi)
9. níu	níundi
10. tíu	tíundi
11. ellifu	ellifti (ellipti)
12. tólf	tólfti
13. þrettán	þrettándi
14. fjög(u)rtán (fjug(u)rtán; fjórtán)	fjög(u)rtándi (fjug(u)rtándi; fjórtándi)
15. fim(m)tán	fim(m)tándi
16. sextán	sextándi
17. sjautján (sjaután)	sjautjándi (sjautándi)
18. átján	átjándi
19. nítján	nítjándi
20. tuttugu (tjogu; tvítján)	tuttugandi, -undi (tvítjándi)
21. tuttugu ok einn (einn ok t.)	tuttugandi ok fyrsti eller einn (fyrsti eller einn ok t.)
22. tuttugu ok tveir (tveir ok t.)	tuttugandi ok annarr (annarr ok t.)
o. s. v.	o. s. v.

30. þrír	tigir (tugir)	þrítugandi, -undi
40. fjórir		fertugandi, -undi
50. fimm		fim(m)tugandi, -undi
60. sex		sextugandi, -undi
70. sjau		sjautugandi, -undi
80. átta		áttatugandi, -undi
90. níu		nítugandi, -undi

100. tíu tigir (hundrađ, se § 103)
110. ellifu tigir (hundrađ ok tíu)
120. hundrađ (se § 103)
200 (240). tvau hundruđ
1000 (1200). þúsund
2000 (2400). tvær þúsundir.

Anm. I de gamla handskrifterna skrifvas räkneorden nästan alltid med siffror, hvarför oriktiga (nyisländska) former ofta kommit in i upplagorna.

§ 101. Af cardinaltalen böjas de fyra första; böjningen af *einn* är omtalad § 99, a, 1. De öfriga böjas sålunda:

		masc.	fem.	neutr.	masc.	fem.	ntr.
plur.	nom.	tveir	tvær	tvau	þrír	þrjár	þrjú
	acc.	tvá	tvær	tvau	þrjá	þrjár	þrjú
	dat.	tveimr, tveim			þrimr, þrim (þremr, þrem)		
	gen.	tveggja			þriggja		

		masc.	fem.	neutr.
plur.	nom.	fjórir	fjórar	fjögur (fjugur)
	acc.	fjóra	fjórar	fjögur (fjugur)
	dat.	fjórum		
	gen.	fjögurra (fjugurra)		

Anm. En sällsynt form i neutr. för *tvau* är *tvá.*

§ 102. Oböjliga äro cardinaltalen **5—20**. Deremot bildas **30—90** af substantivet *tigr, tegr* (äfven *tugr, togr* tiotal) och böjas sålunda som detta ordet (§ 50) samt construeras med gen. (*þrír tigir kúa,* 30 kor; *međ sex tigu manna,* med 60 man). I senare språket sammansmälte de dock till ett enda oböjligt ord (*þrjátigi, fjörutigi, fimmtigi, sextigi, sjau-*

tigi, *áttatigi*, *níutigi*, och ännu senare öfvergick *-tigi* till *-tíu*: *þrjátíu* o. s. v.).

Anm. Ett annat vanligt räknesätt är att construera sing. af *tigr* (*tugr*) med ordinaltalen, t. ex. *fylla annan tug*, fylla det andra tiotalet, fylla 20 år; *með hálfan fimta tug skipa*, med 45 skepp; *hann hafði vetr ens setta tigar*, han var 51 år. — Märkas må äfven den olika betydelsen af *við* (*með*) i förening med cardinal- och ordinaltal: *við þrjá tigu manna* = med ett följe af 30 man; *við þriðja, tólfta mann* = sjelf tredje, sjelf tolfte.

§ 103. *hundrað* är ett neutralt substantiv, som böjes i likhet med *herað* (§ 37, anm. 6). Vanligen betecknar *hundrað* utan närmare bestämning ett storhundrade, d. v. s. **120**, äfven kalladt *hundrað tólfrœtt* (*tólfrœðr* = som innehåller 12 dekader; jfr § 105, a, 1), i motsats till litet hundrade, d. v. s. **100**, som kallas antingen *hundrað tírœtt* eller *tíu tigir* (således t. ex. *hálft annat hundrað langra skipa* halftannat hundrade långskepp ɔ: 120 + 60). — *þúsund* (*þúshund*) är ett feminint substantiv, hvilket böjes som *sótt* (§ 44); vanligen betecknar det 10 storhundraden (d. v. s. **1200**). En neutral biform är *þúshundrað*.

Anm. *hundrað* och *þúsund* construeras likasom tiotalen med gen. Undantag derifrån äro sällsynta (dock finnes i synnerhet *hundrað* någon gång brukadt som indeclinabelt adjectiv). — För tal högre än 1000 finnes det inga särskilda uttryck, utan de betecknas med hjelp af *hundrað* och *þúsund*: *hundrað þúsunda* 100,000; *þúsund þúsunda* 1 million; *tíu þúsundum sinna hundrað þúsunda* 1000 millioner.

§ 104. Ordinaltalen böjas, med undantag af de två första, endast svagt som de svaga adjectiven (*þriði* som *nýi*, § 84, slutet, fem. och neutr. *þriðja*, plur. *þriðju* o. s. v.; de öfriga som *sjúki*, § 84). *fyrstr* böjes både starkt och svagt (*fyrsti*), *annarr* endast starkt (jfr § 99, d, 1). I stället för *fyrstr*, *fyrsti* brukas äfven cardinaltalet *einn* (*enn eini*) vid uppräknande: *einn*, *annarr*, *þriði*, den förste, andre, tredje; äfvensom i förbindelserna '21ste' o. s. v. — Från den **20de—90de** ändas ordinaltalen ursprungligen på *-tugandi*, *-tugundi* (äfven understundom *-tegundi*: *fimtugandi*, *-tugundi*, *-togundi*, *-tegundi*); i det senare språket undanträngdes

-tugandi af *-tugti* (*tuttugti, þrítugti, fjórtugti* (*fertugti*), *fimmtugti, sextugti, sjautugti, áttatugti, nítugti*); allra yngst är ändelsen *-tugasti* (*tuttugasti, þrítugasti* o. s. v.). För *hundrað* och *þúsund* har det gamla språket inga ordinaltal (*hundraðasti, þusundasti* tillhöra nyare språket).

§ 105. Några adjectiv, substantiv och adverb afledas af räkneorden och ansluta sig till dessa:

a) 1. Adjectiv med bemärkelsen "innehållande" bildas för 20—70 af de enkla talen med ändelsen *-tugr*, och för (70), 80—100 och 120 af de enkla talen med ändelsen *-rœðr*: *twítugr, nírœðr* = som innehåller två, nio tiotal, i synnerhet = 20, 90 år gammal:

twítugr	sjautugr, sjaurœðr
þrítugr	áttrœðr
fertugr	nírœðr
fimmtugr	tírœðr
sextugr	tólfrœðr

Af dessa adjectiv bildar man andra genom att sätta *hálf-* framför med betydelse "som innehåller 5 mindre" än hufvudordet (i synnerhet om menniskors ålder och om årornas antal på ett skepp: *hálffertugr* 35 år gammal, *hálfáttrœðr* 75 år gammal, *hálfnírœðr* 85 år gammal; *hálfþrítugt skip* skepp med 25 åror). — I förbindelse med ordinaltalet betecknar *hálfr* att $^1/_2$ skall dragas ifrån hela antalet: *hálfr annarr* halfannan ($1\,^1/_2$), *hálfr fjórði* halffjerde ($3\,^1/_2$), *hálft annat hundrað skipa* halftannat hundrade skepp; *með hálfan fjórða tug manna* med 35 man.

2. Distributiva adjectiv äro *tvennir* (fem. *tvennar*, neutr. *tvenn* och stundom *tvenni*), *þrennir, fernir* (lat. *bini, trini, quaterni*), hvilka dock ofta brukas alldeles i betydelsen *tveir, þrír, fjórir*. De två första brukas äfven i sing. *tvennr* (fem. *tvenn*, neutr. *tvent*), dubbel, *þrennr*, tredubbel, i samma betydelse som adjectiven på *-faldr* (*einfaldr, twífaldr, þrífaldr, ferfaldr* o. s. v.).

b) Af räkneorden afledas åtskilliga substantiv: 1) feminina genom ändelsen *-t, -d*, hvilka böjas som *sótt* (§ 44):

fimt antal af 5, den 5:te dagen som termin; *sjaund* tidrymd af 7 dagar; *níund* antal af 9, *tíund* tionde, *tylft* tolft; *tvítugt, þrítugt* antal af 20, 30, jfr a, 1; 2) feminina genom ändelsen *-ing*, hvilka böjas som *laug* (§ 29): *eining* enhet, *tvenning* tvåfaldighet, *þrenning* trefaldighet, jfr a, 2; 3) masculina, afledda af ordinaltalen med ändelsen *-ungr*, hvilka böjas som *úlfr* (§ 29) och beteckna delen af det hela: *þriðjungr, fjórðungr, fimtungr, séttungr, sjaundungr, áttungr, tólftungr*, tredjedel o. s. v. Hälften heter *helmingr* (*helfningr*) eller *helfð*.

c) Räkneadverbier äro *tvisvar* eller *tysvar* (§ 26, a), två gånger, lat. *bis*; *þrysvar*, tre gånger, lat. *ter*; dock säges äfven *tveim* eller *tvisvar sinnum*, *þrim* eller *þrysvar sinnum*, och sålunda brukas de öfriga räkneorden i dat. förenade med subst. *sinn* (§ 34, a) eller *sinni* (§ 43, a), t. ex. *fjórum sinnum, tíu sinnum, fimm tigum sinna* o. s. v. (4 gånger, 10 gånger, 50 gånger, lat. *quater, decies, quinquagies*); likaså *einu sinni* (1 gång, lat. *semel*).

Anm. Första gången, andra gången o. s. v. heter *fyrsta, annat, þriðja, fjórða, fimta* o. s. v. *sinn*; äfven med artikeln *et þriðja* o. s. v. *sinn*; äfven säger man *í annat sinn*(*i*) och *öðru sinni*. En gång (*aliquando*) heter *eitt* (*eitthvert*) *sinn*(*i*) eller *einu* (*einhverju*) *sinni*.

Verben.

§ 106. De fornnordiska verben hafva egentligen blott en **form** (eller ett **genus**), activum. Reflexivformen är nämligen endast ett activum, med hvilket det reflexiva pronomen sammansmält, och passivum bildas genom omskrifning.

Af **tempora** finnas blott två: præsens och præteritum (till sitt ursprung egentligen perfectum); alla andra tempora uttryckas genom omskrifning.

Af **modi** finnas indicativus, conjunctivus (till sitt ursprung egentligen optativus) och imperativus præsentis. Härtill komma infinitivus præsentis samt participia præsentis och præteriti.

Anm. Skalderne bruka äfven ganska ofta af de starka verben, äfvensom af de verb, som tillhöra den svaga conjugationens tre första klasser, en infinitivus præteriti, som alltid är lik 3 plur. ind. præt. I prosa brukas denna infinitivform endast af ganska få verb, nämligen *mundu*, *skyldu* och understundom *vildu* (se § 155); i den äldre Eddan finnas dess utom *bendu* (§ 141), *mæltu* (§ 139) och *skiptu* (§ 141).

Af **numeri** finnas singularis och pluralis, hvilken senare äfven ersätter dualis, som är förlorad.

§ 107. Verben delas i två conjugationer, den starka (rotorden) och den svaga (de afledda verben). Skilnaden ligger i præteritum, som i den starka conjugationen är enstafvigt och bildadt genom afljud (eller en ursprunglig reduplicationsstafvelse); i den svaga flerstafvigt och bildadt genom sammansättning. Äfven participium præteriti bildas olika i begge conjugationerna.

Ändelserna i båda conjugationerna äro lika i præsens, men olika i præteritum, hvilket ses af följande öfversigt:

Præsens:

	indicativ	conjunctiv	imperat.	infinitiv
sing. 1.	—	-a (senare -i)		-a
2.	-r	-ir	—	
3.	-r	-i		
plur. 1.	-um	-im	-um	particip.
2.	-iđ (-it § 25, b, 1)	-iđ (-it)	-iđ (-it)	-andi (§ 92)
3.	-a	-i		

Præteritum:

	stark conjugation:			svag conjugation:		
	indicat.	conjunct.	[infinit.	indicat.	conjunct.	[infinit.
sg. 1.	—	-a (senare -i)	-u]	-đa (senare -đi)	-đa (-đi)	-đu]
2.	-t	-ir		-đir	-đir	
3.	—	-i		-đi	-đi	
pl. 1.	-um	-im	particip.	-đum	-đim	particip.
2.	-uđ (-ut)	-iđ (-it)	-inn (§ 80,	-đuđ (-đut)	-điđ (-đit)	-đr
3.	-u	-i	A, anm. 2)	-đu	-đi	

Anm. 1. Vocalutstötning (efter § 18, b) eger naturligtvis rum hos verben likasom hos substantiven och adjectiven, t. ex. *sám, sá,* vi, de sågo, af *sjá* se, i stället för de sällsyntare och senare formerna *sáum, sáu*; (likaså finner man senare äfven *sjáum*, vi se, för *sjám, sjóm,* § 20); *spá*, att spå, de spå, för **spáa*, *trúm* vi tro (af *trúa* tro), för *trúum* o. s. v.

Anm. 2. I 1 pers. plur. utelemnas mycket ofta ändelsens *-m*, när pronomina *vit* och *vér* följa omedelbart derpå (sällan i andra fall), t. ex. *tóku vit* vi båda togo; *tóku vér* vi togo, för *tókum*. — I 2 pers. plur. öfverflyttades ändelsens *-đ*, om pronomina *it, ér* följde omedelbart derpå, i regeln på dessa, t. ex. *tóku þit* I båda togen, *tóku þér* I togen, för *tókuđ it, tókuđ ér*, så att pronomina senare alltid antogo formen *þit, þér*, och framför dessa utelemnades då regelmässigt verbets *-đ*. Äfven framför andra med *þ-* begynnande ord kan *-đ* utelemnas, och stundom äfven annars (t. ex. *drepi þá*! dräpen dem!). Äfvenså bortfaller ofta *-t* i 2 sing. præt. af den starka conjugationen, om *þú* följer derpå (*gékk þú* du gick, eller *gékktu* (§ 26, b), för *gekkt þú*).

Anm. 3. I gamla norska handskrifter finnes stundom i 2 pers. plur. *-r* i stället för *-đ*.

Anm. 4. Stundom finner man i temligen gamla handskrifter 1 sing. præs. lika med 3 sing.; sålunda ofta *ek er, hefir, segir* m. fl. i stället för *ek em* (§ 116), *hefi* (§ 151, a, 1), *segi* (§ 151, a, 2). Likaså förekommer temligen tidigt i 1 sing. conjunct. præs. och præt. ändelsen **-i** likasom i 3:e pers. i stället för det gamla **-a**, och i 1 sing. præt. ind. af den svaga conjugationen **-đi** för **-đa**. Äfven på den nyisländska öfvergången af ändelserna **-im**, **-iđ**, **-i** i conj. præt. plur. till **-um**, **-uđ**, **-u** (*værum, væruđ, væru* för *værim, væriđ, væri*, § 116) och till **-um** i 1 plur. conj. præs. finner man här och der exempel, men dock mest i yngre handskrifter; i de verb, hvilka ej skilja conjunctiven ifrån indicativen genom omljud (se nedanför) sammanfalla således begge modi i plur. (*kölluđum, kölluđuđ, kölluđu*; *köllum*, svarande såväl mot samma former i det gamla språket, som mot *kallađim, kallađiđ, kallađi*; *kallim* — se paradigmen § 153).

Anm. 5. Om pronomen *ek* och suffixnegationen *-a, -at, -t* sammansmälta med verbet (se § 26, b, med anm.), så inträda understundom vissa afvikelser, hvilka till en del omtalas nedanför under de särskilda verben; här bör dess utom märkas, att 1 pers. sing. i flere fall i den äldre Eddan slutar på **-i -g -a** i stället för **-a -k -a**, t. ex. i ind. *kalliga ek* jag kallar icke (= *kalla-ek-a*), *gørđiga ek* jag gjorde icke (= *gørđa-ek-a*), *ek vildigak*, jag ville icke (= *vilda-ek-a-ek*), i conj. *ek bjargigak* jag kan icke frälsa (= *bjarga-ek-a-ek*), *ek stöđv-*

igak jag kan icke hämma, *myndigak* jag månde icke. — Äfven i andra personer förekomma här och der afvikelser, när negationen tillfogas, t. ex. *gáraþú* du aktar icke (för *gáir-a-þú*); *þú, hann gørra* du, han gör icke (för *gørir-a*, jfr dock § 143, 2); *at þú deilit* att du icke strider (för *deilir-a*), *at þú kveliat* att du icke pinar (för *kvelir-a*).

A. Den starka conjugationen.

§ 108. Grundformerna, af hvilka de öfriga formerna bildas, äro infinitivus præs., 1 pers. sing. och plur. af indicativus præt. och participium præt., t. ex.:

taka taga — *ek tók, vér tókum* — *tekinn*

Af dessa bildas de andra formerna på följande sätt:

a) **Sing.** præs. indic. bildas af infinitivens stam genom *i*-omljud, när vocalen är mottaglig derför (*taka* — *ek tek* jag tager); första personen har ingen ändelse, andra och tredje tillfoga **-r** (*tekr*), hvilket sammansmälter med ett föregående **n** och **s** till **nn** och **ss** (§ 22, B, c), t. ex. *skína* skina, *ek skín, þú, hann skínn* (för * *skínr*); *lesa* läsa, *ausa* ösa, *ek les, eys, þú, hann less, eyss*. Äfven med **l** kan *r* stundom sammansmälta till **ll**, t. ex. *gala* gala, *stela* stjäla, *ek gel, stel, þú, hann gelr, stelr* eller *gell, stell*. Deremot bortfaller **r** alltid efter **rr** (§ 24, B) och efter de § 24, C, a, 3 nämnda consonantförbindelser, t. ex. *þverra* förminskas, *ek, þú, hann þverr*; *vaxa* växa, *ek, þú, hann vex*; *fregna* fråga, *ek, þú, hann fregn*. — **Plur.** ind. præs. har intet *i*-omljud (undantagande i verben på **-ja**) och bildas genom ändelserna **-um** (som förändrar **a** till **ö** genom omljud), **-iđ** (**-it**) och **a** (*tökum, takiđ* (*-it*), *taka*); tredje personen är alltid lika med infinitiven.

Anm. *-nnr* öfvergår i det äldsta språket ofta till *-đr* (jfr § 32, a, anm.), t. ex. *þú, hann fiđr*, du, hann finner = *finnr*; *viđr* utför = *vinnr*. I detta sista ord finnes *đ* genom analogi äfven i de former, i hvilka intet *r* följde efter *nn* (infin. *viđa* för *vinna*). — Å andra sidan är *-r* i gamla handskrifter icke sällan bortkastadt efter *nn* i formerna *brenn, renn*, du, han bränner, ränner, af *brenna, renna*; jfr § 24, C, a, anm., slutet.

b) Conjunctivus præs. är i 1 pers. sing. alltid lika med infin. (*taka* — *ek taka*, senare *taki*); 2 och 3 pers. sing. slutas på **-ir**, **-i**, plur. på **-im**, **-iđ** (**-it**), **-i**.

c) Andra pers. sing. af imperativus præs. är lika med infin. med bortkastad ändelse (*tak*); 1 och 2 pers. plur. äro lika med plur. af ind. præs.

Anm. Efter en lång vokal kan *t* stundom fördubblas, t. ex. *blótt*, *grátt*! offra, gråt! af *blóta*, *gráta*.

d) **Sing.** af præt. ind. är i 1 och 3 pers. lika (*ek*, *hann tók*); 2 pers. bildas genom tillägg af **-t** (*þú tókt*). Framför detta **t** går **t** (**tt**) nästan alltid och **đ** ofta öfver till **z**: *brjóta* bryta, *ek braut*, *þú brauzt*; *láta* låta, *ek lét*, *þú lézt*; *binda* binda, *ek batt*, *þú bazt*; likaledes *halda* hålla, *ek hélt*, *þú hélzt* (för *hélt* af **heltt*, § 24, B; derför *ljósta* slå, *ek laust*, *þú laust*); *biđja* bedja, *ek bađ*, *þú bazt*; *kveđa* säga, *ek kvađ*, *þú kvazt*. Dock finnas äfven de ursprungliga formerna *batt* (af *bađt* § 22, A, a, 1), *kvatt*; och formerna på *-t* äro i några ord enherskande efter *đ*: *standa* stå, *ek stóđ*, *þú stótt*. I det nyare språket har *-st* deremot trängt in i alla starka verb som ändelse för 2 sing. præt. ind. (*tókst*, *bjóst* o. s. v.). — Åndas 1 pers. på en lång vocal, så tillfogas i 2 pers. vanligen **tt**: *búa* bo, *ek bjó*, *þú bjótt* (i likhet med *sjá* se, *ek sá*, *þú sátt*; *slá* slå, *ek sló*, *þú slótt*; jfr § 23, b, med anm. 1). — I ind. **plur.** slutas præt. på **-um**, **-uđ** (**-ut**), **-u**.

e) (Anm. till c och d). I 1 och 3 pers. sing. indic. præt. och vanligen i 2 pers. sing. imp. öfvergår i slutljudet (jfr § 22, A, e)

nd till **tt**:	*binda* binda,	imp.	*bitt*,	præt.	*batt*
ng „ **kk**:	*ganga* gå,	„	*gakk*,	„	*gékk*
ld „ **lt**:	*halda* hålla,	„	*halt*,	„	*hélt*.

f) Conjunctivus præt. bildas af stammen i ind. præt. plur. genom *i*-omljud, om vocalen är mottaglig derför (*ek tók*, *vér tókum* — *ek tæka*; *ek batt*, *vér bundum* — *ek bynda*). Ändelserna äro de samma som i conj. præs. (se b).

Anm. Stundom finner man ø i stället för y som omljud af *u* i conj. præt., t. ex. *ek hvarf, vér hurfum* (af *hverfa* vända sig) — *ek hyrfa* och *hørfa* (jfr § 19, 3). — Om bildningen af conj. præt. i VI klassen se nedan.

§ 109. a) I de verb, hvilkas rot ändas på -v, bortfaller *v* under böjningen, undantagande framför de ändelser, hvilka börja med **a** och **i** (dock regelmässigt äfven i part. præt. framför *-inn*), t. ex. *höggva* hugga, præs. *ek høgg, þú, hann høggr, vér höggum, þér höggvit, þeir höggva,* part. præt. *höggvinn*; *syngva* sjunga, *søkkva* sjunka, præt. *söng, sökk,* part. præt. *sunginn, sokkinn.* (Jfr § 24, C, c).

b) Några verb förstärka i præsens stammen genom **j**, hvilket dock under böjningen bortfaller utom framför de ändelser, hvilka begynna med **a** och **u**, t. ex. *sitja* sitta, præs. *ek sit, þú, hann sitr, vér sitjum, þér sitit, þeir sitja.* (Jfr § 24, C, d).

Anm. De rotord, som utvidga præsensstammen med **j**, äro i 2:dra klassen *biðja, sitja, liggja, þiggja* (om *gg* se § 23, a), i 3:dje klassen *hefja, skepja, sverja, hlæja, klæja, deyja, geyja.* Deremot har *j* uppstått af äldre *v* i orden *syngja* för *syngva* o. s. v. i 1:sta klass. (§ 115), samt i *blíkja, svíkja, víkja, spýja* i 4:de kl. I *svelgja* (§ 113) är *j* väl framkalladt af *g* (i likhet dermed kunna vi i denna klass äfven förutsätta en infinitiv **belgja*). — Af andra præsensförstärkningar förekommer blott *n* i orden *fregna* (§ 119) och *standa* (§ 122).

§ 110. Efter afljudets olika former indelas de starka verben i 6 klasser, som kunna åtskiljas genom följande hufvudkännetecken (de olika vocalerna i præteritum):

I.	Præt.	ind.	sing.	**a** (ö),	plur.	**u**
II.	„	„	„	**a**	„	**á**
III.	„	„	„	**ó**	„	**ó**
IV.	„	„	„	**ei**	„	**i**
V.	„	„	„	**au**	„	**u**
VI. A)	„	„	„	**é**	„	**é**
VI. B)	„	„	„	**jó**	„	**jó** (jo, ju).

Af dessa 6 klasser kan man kalla I—III *a*-klassen, i det att **a** här framträder som grundljud, i I och II i sing. præt. ind., i III i inf. præs.: I har kort rotvocal, åtföljd af

två consonanter; II kort rotvocal, åtföljd af en consonant (i några ord är præsensstammen utvidgad med **j**, i *fregna* med **n**); III har i inf. præs. **a**, åtföljdt af en consonant (i några ord är præsensstammen utvidgad genom **j**; *standa* med **n**; *vaxa* har två consonanter efter **a**). IV kan kallas *i*-klassen (**i** i ind. præt. plur.), V *u*-klassen (**u** i ind. præt. plur.). VI har olika rotvocaler och är blott oegentligen en afljudsklass. (Jfr § 9, anm.).

§ 111. Afljudets former i de starka verben äro mycket vexlande, i det att vocalvexling icke blott eger rum emellan præs. och præt., utan äfven ofta emellan sing. och plur. at præt. ind. och part. præt. Emellan inf. præs. och part. præt. finna vi äfven ofta en vexling inom samma klass. I följande förteckning på de särskilda starka verben anföras derför inf., 1 pers. sing. ind. præs., 1 pers. sing. och plur. ind. præt. och part. præt. (det sist nämnda i nom. sing. masc., fastän det i några ord knappast brukas utom i neutrum).

Första klassen.

	infin.	præt. sing.	præt. plur.	part. præt.
A)	**i**, **e**, **ja** (genom brytning)	**a**	**u**	**u**, **o**
B)	**ø**, **y** (gen. omljud)	**ö** (gen. omljud)	**u**	**o**, **u**

§ 112.

	infin.	præs.	præt. sing.	præt. plur.	part. præt.
A) 1.	**i**		**a**	**u**	**u**
binda	binda	bind	batt	bundum	bundinn
finna	finna	finn	fann	funnum, fundum [1]	funninn, fundinn [1]
hrinda	stöta	hrind	hratt	hrundum	hrundinn
spinna	spinna	spinn	spann	spunnum	spunninn
springa	spricka	spring	sprakk	sprungum	sprunginn

[1]) Om de olika formerna jfr § 22, B, b.

infin.	præs.	præt. sing.	præt. plur.	part. præt.
stinga sticka	sting	stakk	stungum	stunginn
svimma[1] simma	svimm	svamm	summum[2]	summinn[2]
vinda vinda	vind	vatt	undum	undinn (vundinn)
vinna utföra	vinn	vann	unnum	unninn (vunninn)

§ 113.

A) 2. e		a	u	o, u
*belgja uppblåsa[3]	(belg)	(balg)	(bulgum)	bólginn
bella träffa	bell	ball	(bullum)	(bollinn)
bregđa svinga	bregđ	brá[4]	brugđum	brugđinn
brenna brinna	brenn	brann	brunnum	brunninn
bresta brista	brest	brast	brustum	brostinn
detta falla ner	dett	datt	duttum	dottinn
drekka dricka	drekk	drakk	drukkum	drukkinn
gella[5] ljuda gällt	gell	gall	gullum	gollinn
gnella gnälla	(gnell)	gnall	gnullum	(gnollinn)
gnesta braka	gnest	gnast	gnustum	(gnostinn)
*hvelfva[6] hvälfva	—	—	—	hólfinn
hverfva vända sig	hverf	hvarf	hurfum[7]	horfinn[7]
*kreppa[8] krympa	—	—	—	kroppinn
renna rinna	renn	rann	runnum	runninn

[1]) Böjes äfven efter 2:dra klassen; *svima* (stundom *symja*, i det *vi* blef *y*, § 26, a, och *j* inskjutet), *svim, svam, svámum, suminn* (jfr *nema*, § 118). Först senare finnes det äfven svagt böjdt (*svima, svimađa* § 152).

[2]) Om utstötning af *v* i detta och följande ord jfr § 24, C, c.

[3]) Blott brukligt i part. præt. *bólginn* (§ 16, c), uppblåst; för öfrigt brukas det svaga *belgja, belgi, belgđa* (§ 142).

[4]) Jfr § 16, a.

[5]) Också *gjalla*, efter § 114.

[6]) Endast brukligt i præt. part. *hólfinn* (§ 16, c); annars brukas det svaga *hvelfa, hvelfđa, hvelfđr* § 140 (jfr *hválfa, hólfa* § 150).

[7]) Jfr § 24, C, c.

[8]) Blott brukligt i part. præt. *kroppinn* (plur. *krop(p)nir*) sammankrympt; för öfrigt brukas det svaga *kreppa, krepta* (§ 139).

infin.		præs.	præt. sing.	præt. plur.	part. præt.
serđa	drifva otukt	serđ	sarđ	surđum	sorđinn
skella[1]	smälla	skell	skall	skullum	skollinn
skreppa	glida	skrepp	skrapp	skruppum	skroppinn
sleppa	slippa	slepp	slapp	sluppum	sloppinn
snerta	beröra	snert	snart	snurtum	snortinn
sperna[2]	sparka	(spern)	sparn	spurnum	(sporninn)
spretta	spritta	sprett	spratt	spruttum	sprottinn
svelgja[3]	svälja	svelg	svalg	sulgum[4]	sólginn[4]
svella	svälla	svell	svall	sullum	sollinn
svelta	hungra, dö	svelt	svalt	sultum	soltinn
sverfa	fila	sverf	svarf	surfum	sorfinn
vella	koka	vell	vall	ullum	ollinn
velta	välta	velt	valt	ultum	oltinn (voltinn)
verđa	varda	verđ	varđ	urđum (vurđum)	orđinn (vorđinn)
verpa	kasta	verp	varp	urpum	orpinn (vorpinn)
þverra	förminskas	þverr	þvarr	þurrum	þorrinn

§ 114.

A) 3. ja (já)			a	u	o
bjarga[5]	berga	berg	barg	burgum	borginn
gjalda	betala	geld	galt	guldum	goldinn
gjalla = gella § 113					
hjálpa[6]	hjelpa	help	halp (hjálp, holp)	hulpum	hólpinn

---

[1]) Äfven *skjalla* efter § 114.

[2]) Äfven svagt *sperni, spernta* (§ 139). Infinitivns af det starka verbet har måhända snarare hetat *spjarna* (jfr § 15, anm., och fornsv. *spiærna*, nu *spjerna*).

[3]) Äfven *svelga* i infin.

[4]) Om utstötning af *v* i detta och följande ord i denna § jfr § 24, C, c; om *ó* i *sólginn* § 16, c.

[5]) Stundom äfven svagt *bjarga, bjargađa* (§ 152).

[6]) Äfven svagt *hjálpa, hjálpađa* (§ 152).

infin.		præs.	præt. sing.	præt. plur.	part. præt.
skjálfa	skälfva	skelf	skálf (skolf)	skulfum	skolfinn
skjalla=skella, § 113.					

§ 115.

B)	ø, y		ö	u	o, u
*bryggva eller bryggja [1])	brygga	(brygg)	(brögg)	(bruggum)	brugginn
hnøggva eller hnyggja [2])	stöta	hnøgg hnygg	hnögg	hnuggum	hnugginn
hrøkkva [3])	vika	hrøkk	hrökk	hrukkum	hrokkinn
kløkkva [3])	klynka	kløkk	klökk	klukkum	(klokkinn)
slyngva eller slyngja [3])	slunga	slyng	slöng	slungum	slunginn
støkkva [3])	springa	støkk	stökk	stukkum	stokkinn
syngva eller syngja	sjunga	syng	söng	sungum	sunginn
søkkva [3])	sjunka	søkk	sökk	sukkum	sokkinn
tyggva eller tyggja [4])	tugga	tygg	tögg	tuggum	tugginn
þryngva eller þryngja [3])	tränga	þryng	þröng	þrungum	þrunginn

§ 116. **Andra klassen.**

infin.	præt. sing.	præt. plur.	part. præt.
e, i, (o)	a (-ag blir -á)	á	e, o, u

[1]) Blott part. præt. finnes; för öfrigt är verbet utträngdt af *brugga, bruggaða* o. s. v. (§ 152).

[2]) I præt. finnes äfven *hnygða* (§ 142) eller *hnugða* (§ 146, anm. 1).

[3]) De motsvarande svaga verben äro *hrøkkva, hrøkta*; *kløkkva, kløkta*; *sløngva, sløngða*; *støkkva, støkta*; *søkkva, søkta*; *þrøngva* eller *þrøngja, þrøngða* (§ 143). Senare hafva några af de starka verben stundom blifvit sammanblandade med de svaga.

[4]) Nyare är præt. *tugða* (§ 146, anm. 1).

infin.	præs.	præt. sing.	præt. plur.	part. præt.
1) e		a	á	e
drepa dräpa	drep	drap	drápum	drepinn
feta [1]) finna väg	fet	fat	fátum	(fetinn)
freta [2]) pedere	fret	frat	(frátum)	(fretinn)
gefa gifva	gef	gaf	gáfum	gefinn
geta erhålla	get	gat	gátum	getinn
kveđa säga	kveđ	kvađ	{ kváđum / kóđum	kveđinn
leka läcka	lek	lak	lákum	lekinn
lesa samla, läsa	les	las	lásum	lesinn
meta värdera	met	mat	mátum	metinn
reka drifva	rek	rak	rákum	rekinn
trega [3]) bedröfva	treg	—	—	treginn
vega lyfta, dräpa	veg	vá(§16)	vágum	veginn

Hit hör äfven verbet **vera** (äldre **vesa**), vara, hvilket emellertid bildar ind. och conj. præs. af två andra stammar. Ordet böjes sålunda:

Præsens:

		indicat.	conjunct. I.	conjunct. II.	imperat.	infinit.
sg.	1.	em	sjá, sé	vera (vesa)		vera (vesa)
	2.	ert (est)	sér	verir (vesir)	ver (ves)	
	3.	er (es)	sé	veri (vesi)		particip.
pl.	1.	erum	sém	verim (vesim)	verum (vesum)	verandi
	2.	eruđ	séđ	veriđ (vesiđ)	veriđ (vesiđ)	(vesandi)
	3.	eru	sé	veri (vesi)		

[1]) Senare svagt *feta*, *fetađa*, eller *fata* (§ 152).

[2]) Äfven svagt *freta*, *fretađa*, eller *frata* (§ 152).

[3]) Blott i præs. och part. præt., senare svagt *trega*, *tregađa* (§ 152); ett præt. *tregđa* förekommer i betydelsen "sörjde öfver."

Præteritum:

		indicat.	conjunct.	[infinit.
sing.	1.	var (vas)	væra	váru (vóru)]
	2.	vart (vast)	værir	
	3.	var (vas)	væri	
plur.	1.	várum (vórum)	værim	particip.
	2.	váruđ (vóruđ)	værið	verit (vesit)
	3.	váru (vóru)	væri	

Anm. Första pers. sing. præs. ind. *em* är det enda ord, som i fornnord. har bevarat den gamla ändelsen *-m*; deremot äro de andra personerna i præs. ind. bildade som ett starkt præt. (jfr § 155, a). — De i böjningsmönstret anförda formerna med s i stället för r. finnas blott i de äldsta minnesmärkena. Den andra formen för conj. præs. brukas blott sällan (knapt andra former än 2 och 3 pers. sing. *verir*, *veri* (*vesi*) i önskningssatser); mycket sällsynt är inf. præt. i gamla dikter. — I stället för *em* i 1 pers. sing. ind. præs. intränger senare 3 pers. *er*; i 1 sing. præs. conj. är *sé* (af * *séi*) yngre form för *sjá* (af * *séa*); i 1 pers. plur. conj. præs. finnes mycket sällan *séum* (*sjóm* § 20) för *sém* (af * *séim*) i det äldre språket (jfr § 107, anm. 4 och *sjá* § 119).

§ 117.

	infin.	præs.	præt. sing.	præt. plur.	part. præt.
2)	i		a	á	e
biđja bedja		biđ	bađ	báđum	beđinn
liggja ligga		ligg	lá(§16)	lágum	leginn
sitja sitta		sit	sat	sátum	setinn
þiggja få		þigg	þá(§16)	þágum	þeginn

§ 118.

3)	e		a	á	o, u
bera bära		ber	bar	bárum	borinn
nema taga		nem	nam	námum	numinn
skera skära		sker	skar	skárum	skorinn
stela stjäla		stel	stal	stálum	stolinn

✗ Finnes (enl. Thorkelsson Anmærkn. til Fritzners Ordbog s. 35) ej i literaturen

infin.	præs.	præt. sing.	præt. plur.	part. præt.
*stređa — serđa § 113 [1])	(stređ)	(strađ)	(stráđum)	strođinn
vefa väfva	vef	vaf / óf (§ 120)	váfum / ófum	ofinn
Hit höra äfven med **o** i inf. i stället för **ve**:				
koma komma, för *kvema	køm / kem	kvam✗ / kom	kvámum / kómum	kominn
sofa sofva, för *svefa	søf / sef	svaf	sváfum / sófum	sofinn

§ 119. Särskilda afvikelser finnas i:

eta äta	et	át	átum	etinn
fela dölja	fel	fal	fálum	fólginn
fregna [2]) fråga	fregn	frá	frágum	freginn
sjá se, af *séa [3])	sé	sá	sám	sénn (§ 18, b)
trođa [4]) trampa	trøđ / tređ	trađ	tráđum	trođinn

Anm. 1. Till denna klass hör äfven *røkkva*, mörkna, af **rekva* (§ 13 och § 23, b, anm. 2), af hvilket utom infin. blott 3 sing. præs. ind. *røkkr* och part. præt. ntr. *røkkvit* (*røkvit*) förekomma. — Till 2:a klassen hör likaledes det enstående præt. *hvak*, vacklade, medan det annars böjes svagt *hvika*, *hvikađa* (§ 152). — Om böjningen af *svima* (*symja*) efter 2:dra klassen vid sidan af *svimma* efter 1:sta, se § 112.

Anm. 2. Af de i § 119 anförda orden har *fregna* i præs. utvidgat stammen med *n*, *trođa* oregelmässigt försvagat *a* till *o* (jfr got. *trudan*); *fela* har utstött *h* och derför öfvergått från 1:sta kl. till

---

[1]) Förekommer endast i part. præt.

[2]) Äfven svagt *fregni*, *fregnda* efter § 137 (sällan och först senare äfven *fregna*, *fregnađa*, § 152).

[3]) Ind. præs. plur. *sjám* (*sjóm*), ind. præt. plur. *sám* (*sóm*), se § 107, anm. 1; 3 pers. sing. och plur. conj. præs. heter *sé* (för det mycket sällsynta *séi*, § 18, b) eller *sjái*; 2 pers. sing. imp. *sé* eller *sjá* (äfven såsom 2 pers. plur. finnes *sé* för **séiđ*, *séđ* efter § 107, anm. 2, jemte *sjáiđ*). Jfr formerna i conj. af *vera*, § 116 anm.

[4]) Äfven svagt præt. *tradda*, part. *traddr* (§ 145).

2:dra (got. *filhan, falh, fulhum*), men i part. præt. är det ursprungliga *h* bevaradt som *g* (§ 24, A). I *sjá* har *hv* bortkastats (§ 16, a), så att detta ordet ursprungligen hade två consonanter efter rotvocalen, såsom förhållandet är med *røkva* i anm. 1. — Under det att præt. sing. *frá, sá* hafva lång vocal på grund af consonantutstötning, är *á* i præt. sing. *át* oregelmässigt.

§ 120. **Tredje klassen.**

infin.	præt. sing.	præt. plur.	part. præt.
a e (genom omljud) á (för **aha**)	ó (-óg blir ó)	ó	a e (genom omljud af följ. **k** och **g**)

	infin.	præs.	præt. sing.	præt. plur.	part. præt.
1)	a (e)		ó	ó	a
ala föda		el	ól	ólum	alinn
fara fara		fer	fór	fórum	farinn
gala sjunga		gel	gól	gólum	galinn
grafa gräfva		gref	gróf	grófum	grafinn
hefja [1]) lyfta		hef	hóf	hófum	hafinn
hlađa lassa		hleđ	hlóđ	hlóđum	hlađinn
*hnafa afskära		(hnef)	hnóf	(hnófum)	(hnafinn)
kala kyla		kel	kól	kólum	kalinn
[kefja [2]) sänka		kef	kóf	kófum	kafinn]
mala mala		mel	mól	mólum	malinn
skafa skafva		skef	skóf	skófum	skafinn
skapa eller skepja [3]) skapa		[skep]	skóp	skópum	[skapinn]
sverja [4]) svärja		sver	sór [5]) (svór)	sórum [5]) (svórum)	svarinn (sorinn)

[1]) Äfven svagt part. præt. *hafiđr* (§ 145).

[2]) I det äldre språket säkerligen alltid svagt: præt. *kafđa*, part. *kafiđr, kafđr* (§ 145).

[3]) Äfven (utom i præt. alltid) svagt: *skepja, skapta, skapiđr* och *skaptr* (§ 145) och i synnerhet *skapa, skapađa, skapađr* (§ 152).

[4]) Äfven svagt præt. *svarđa* (§ 145).

[5]) Om bortfallandet af *v* i dessa och följande ord se § 24, C, e.

infin.		præs.	præt. sing.	præt. plur.	part. præt.
vađa	vada	veđ	óđ (vóđ)	óđum (vóđum)	vađinn
vaxa	växa	vex	óx (vóx)	óxum (vóxum), uxum	vaxinn

Conj. præt. heter i allmänhet *yxa*.

§ 121.

2) a (á, æ)			ó	ó	e
aka	åka [1])	ek	ók	ókum	ekinn
draga	draga	dreg	dró	drógum	dreginn
flá	flå	flæ	fló	flógum	fleginn
gnaga [2])	gnaga	gneg	gnó	gnógum	gneginn
hlæja	le, för * hlahja	hlæ	hló	hlógum	hleginn
klá eller klæja [3])	klå	klæ	kló	klógum	kleginn
skaka	skaka	skek	skók	skókum	skekinn
slá	slå	slæ	sló [4])	slógum	sleginn
taka	taga	tek	tók	tókum	tekinn
þvá	två	þvæ	þó, þvó	þógum, þvógum	þveginn

§ 122. Särskilda afvikelser finnas i:

deyja	dö, för * davja	dey	dó	dóm	dáinn
geyja	skälla, för * gavja	gey	gó	góm	(gáinn)
standa	stå	stend	stóđ	stóđum	stađinn

[1]) Sällan svagt *aka, akađa* (§ 152).

[2]) Vanligen svagt *gnaga, gnagađa, gnagađr* (§ 152). I part. præt. är *gnagit* en oriktig form för *gnegit* eller *gnagat*.

[3]) Äfven svagt *klæja, klæjađa* (§ 152).

[4]) Äfven *sløra, slera* (§ 156).

§ 123. **Fjerde klassen.**

infin.	præt. sing.	præt. plur.	part. præt.
í	**ei** (-**eig** kan blifva -**é**)	**i**	**i** (i *bíða* **e**)

infin.		præs.	præt. sing.	præt. plur.	part. præt.
bíða [1])	bida	bíð	beið	biðum	beðinn
bíta	bita	bít	beit	bitum	bitinn
blíkja [2])	blinka	blík	bleik	blikum	(blikinn)
drífa	drifva	dríf	dreif	drifum	drifinn
dríta	cacare	drít	dreit	dritum	dritinn
físa	pedere	fís	feis	fisum	fisinn
gína [3])	gapa	gín	gein	ginum	gininn
grípa	gripa	gríp	greip	gripum	gripinn
hníga	böja sig	hníg	hneig (hné)	hnigum	hniginn
*hnípa [4])	sörja	—	—	—	hnipinn
hníta	stöta	hnít	hneit	hnitum	hnitinn
hrífa	gripa	hríf	hreif	hrifum	hrifinn
hrína	skrika	hrín	hrein	hrinum	hrininn
hvína	hvina	hvín	hvein	hvinum	hvininn
klífa	klifva	klíf	kleif	klifum	klifinn
[klípa [5])	knipa	klíp	kleip	klipum	klipinn]
kvíða [6])	frukta	(kvíð)	kveið	kviðum	kviðinn
líða [7])	gå	líð	leið	liðum	liðinn
líta	se	lít	leit	litum	litinn

[1]) Senare äfven svagt *biða* (med kort *i*), *biðaða* (§ 152).

[2]) Äfven svagt *blíkja*, præs. *blíki* (§ 142), båda sällsynta och mest förekommande hos skalderne; senare utträngda af *blika* (med kort *i*), *blikaða* (§ 152).

[3]) Äfven svagt præt. *gínda* (§ 137).

[4]) Utom i part. præt., som brukas adjectiviskt ("sorgsen"), är ordet svagt: *hnípa*, *hnípta* (§ 139) och *hnípaða* (§ 152).

[5]) Den starka böjningen är yngre; äldre är *klýpa*, *klýpta* (§ 139).

[6]) Vanligen svagt *kvíða*, *kvíði*, *kvídda* (§ 138).

[7]) Äfven svagt præt. *lídda* (§ 138).

infin.		præs.	præt. sing.	præt. plur.	part. præt.
míga	mingere	míg	meig(mé)	migum	miginn
ríđa [1])	rida	ríđ	reiđ	riđum	ridinn
ríđa	vrida, fläta, har sammanfallit med det föregående.				
rífa	rifva	ríf	reif	rifum	rifinn
rísa	resa sig	rís	reis	risum	risinn
rísta [2])	rista	ríst	reist	ristum	ristinn
ríta [3])	skrifva	rít	reit	ritum	ritinn
síđa [4])	trolla	síđ	seiđ	siđum	siđinn
síga	sjunka	síg	seig (sé)	sigum	siginn
skína	skina	skín	skein	skinum	skininn
skíta	= dríta	skít	skeit	skitum	skitinn
skríđa	skrida	skríđ	skreiđ	skriđum	skriđinn
slíta	slita	slít	sleit	slitum	slitinn
sníđa [5])	skära	sníđ	sneiđ	sniđum	sniđinn
stíga	stiga	stíg	steig (sté)	stigum	stiginn
svíđa [6])	svida	svíđ	sveiđ	sviđum	sviđinn
svífa [7])	svinga	svíf	sveif	svifum	svifinn
svíkja [8])	svika	svík	sveik	svikum	svikinn
*svípa	svepa	—	sveip (se § 129 under sveipa)		
víkja [9])	röra	vík	veik	vikum	vikinn
þrífa [10])	gripa	þríf	þreif	þrifum	þrifinn

[1]) Det svaga *riđa, riđađa* (§ 152) betyder "vara i rörelse, darra".
[2]) Äfven stundom svagt *rista* (med kort *i*), *risti, rista* (§ 141).
[3]) Äfven svagt *rita* (med kort *i*), *ritađa* (§ 152).
[4]) Sällan svagt præt. *sídda* (§ 138).
[5]) Äfven svagt præt. *snídda* (§ 138).
[6]) Äfven svagt præt. *svídda* (§ 138).
[7]) Sällan svagt; præt. *svífđa* (§ 140).
[8]) Äfven *svíkva, sýkva* (§ 26, a) part. præt. *svikvinn*. (Äfven i præs. finnes stundom *svíkvi* (*sýkvi*) o. s. v. efter § 143, för *svík* o. s. v.).
[9]) Äfven *víkva, ýkva*, part. præt. *ykvinn* (jfr föreg. anm.).
[10]) Äfven svagt *þrifa* (med kort *i*), *þrifađa* (§ 152).

Särskilda afvikelser finnas i:

infin.	præs.	præt. sing.	præt. plur.	part. præt.
*sníva eller snýja snöa	snýr	—	—	snivinn
spýja spy	spý	spjó	—	—

Anm. Fornnord. *spýja* motsvarar got. *speivan*, och *ý* i infin. och præs. är framkalladt af det *v*, som ursprungligen följde efter *í* (§ 11, d) och senare utbyttes mot *j* (§ 109, b, anm.); i præt. svarar *spjó* mot got. *spaiv*, liksom fornnord. *sjór*, *snjór*, *frjó* mot got. *saivs*, *snaivs*, *fraiv*; på præt. plur. och part. præt. förekommer knapt något exempel i fornnord. efter starka conjugationen. Senare böjdes ordet svagt: præt. *spúđa*, partic. *spúit* (§ 148). Af *sníva* (eller *snýja* i analogi med *spýja*) förekommer endast 3 sing. præs. *snýr* och part. præt. *snivinn*, öfversnöad; begge formerna endast i skaldespråket (præt. skulle heta *snjó*).

§ 124 **Femte klassen.**

infin.	præt. sing.	præt. plur.	part. præt.
jó, jú, ú	**au** (-aug kan blifva -ó)	**u**	**o**

jú står framför gutturaler och labialer, **jó** framför dentaler.

infin.	præs.	præt. sing.	præt. plur.	part. præt.
bjóđa bjuda	býđ	bauđ	buđum	bođinn
*bjúga böja	(býg)	(baug)	bugum	boginn
brjóta bryta	brýt	braut	brutum	brotinn
drjúpa [1]) drypa	drýp	draup	drupum	dropinn
fjúka fyka	fýk	fauk	fukum	fokinn
fljóta flyta	flýt	flaut	flutum	flotinn
fljúga flyga	flýg	flaug (fló)	flugum	floginn
frjósa [2]) frysa	frýs	fraus	frusum	frosinn

[1]) Jfr det svaga *drúpa* luta, hänga ut öfver, *drúpta* (§ 150).
[2]) Præt. äfven *frøra*, *frera*; part. *frørinn*, *frerinn* (§ 156).

infin.	præs.	præt. sing.	præt. plur.	part. præt.
gjósa frusa	gýs	gaus	gusum	gosinn
gjóta gjuta	gýt	gaut	gutum	gotinn
hljóta få	hlýt	hlaut	hlutum	hlotinn
hnjóđa slå	hnýđ	hnauđ	hnuđum	hnođinn
hnjósa nysa	hnýs	hnaus	hnusum	(hnosinn)
hrjóđa rödja	hrýđ	hrauđ	hruđum	hrođinn
hrjósa rysa	hrýs	hraus	hrusum	(hrosinn)
hrjóta ryta, studsa	hrýt	hraut	hrutum	hrotinn
kjósa[1] välja	kýs	kaus	kusum / kurum	kosinn / korinn
kljúfa[2] klyfva	klýf	klauf	klufum	klofinn
krjúpa krypa	krýp	kraup	krupum	kropinn
ljósta slå	lýst	laust	lustum	lostinn
ljúga ljuga	lýg	laug / (ló)	lugum	loginn
lúka eller ljúka[2] tillsluta	lýk	lauk	lukum	lokinn
lúta luta	lýt	laut	lutum	lotinn
njóta njuta	nýt	naut	nutum	notinn
rjóđa rödfärga	rýđ	rauđ	ruđum	rođinn
rjúfa bryta	rýf	rauf	rufum	rofinn
rjúka ryka	rýk	rauk	rukum	rokinn
sjóđa sjuda	sýđ	sauđ	suđum	sođinn
súga eller sjúga suga	sýg	saug / (só)	sugum	soginn
skjóta skjuta	skýt	skaut	skutum	skotinn
*sljúka[3] slockna	—	—	—	slokinn
smjúga smyga	smýg	smaug / (smó)	smugum	smoginn

[1]) Præt. äfven *køra*, part. *kørinn* (§ 156).

[2]) Äfven svagt *klyfja*, *klufđa*; *lykja*, *lukta* (§ 146).

[3]) Blott part. *slokinn* är brukligt, i samma betydelse som *sløktr* af *sløkkva*, *sløkta* (§ 143); måhända skall dock för *slokinn* läsas *slokkinn* och detta hänföras till ett föråldradt *sløkkva*, præs. *sløkk*, præt. *slökk*, part. *slokkinn* (jfr § 115).

infin.	præs.	præt. sing.	præt. plur.	part. præt.
strjúka stryka	strýk	strauk	strukum	strokinn
stúpa[1]) skjuta fram	(stýp)	(staup)	(stupum)	(stopinn)
súpa supa	sýp	saup	supum	sopinn
* tjúga[2]) draga	(týg)	(taug)	(tugum)	toginn
þjóta tjuta	þýt	þaut	þutum	þotinn
þrjóta tryta	þrýt	þraut	(þrutum)	þrotinn

§ 125. **Sjette klassen.**

	infin.	præt. sing.	præt. plur.	part. præt.
A)	**a**, **á**, **ó**, **ei**	**é**	**é**	**a (e)**, **á**, **ó**, **ei**
B)	**a**, **ú**, **au**	**jó**	**jó (jo, ju)**	**a**, **ú**, **au**

§ 126.

infin.	præs.	præt. sing.	præt. plur.	part. præt.
A) 1. **a**		**é**	**é**	**a (e)**
blanda[3]) blanda	blend	blétt	bléndum	blandinn
falda[4]) ikläda qvinlig hufvudbonad	feld	félt	féldum	faldinn
falla falla	fell	féll	féllum	fallinn
halda hålla	held	hélt	héldum	haldinn
hanga[5]) hänga	[heng]	hékk	héngum	hanginn

[1]) Blott inf. förekommer.

[2]) Blott brukligt i part.

[3]) Äfven svagt som i det nuvarande språket ***blanda, blandaða, blandaðr*** (§ 152).

[4]) Sällan svagt *falda, faldaða* (§ 152) som i det nuvarande språket. (Om *ld* i detta ord se § 22, B, b).

[5]) Äfven (i præs. alltid) svagt ***hanga***, præs. ***hangi***, præt. ***hangða*** (§ 150).

Med oregelmässigt omljud i part. (jfr § 121):

infin.		præs.	præt. sing.	præt. plur.	part. præt.
fá	få, för * fanga	fæ, pl. fám (fóm)	fékk	féngum	fenginn

Anm. 1. Part. heter också *fanginn* (dock vanligen endast) i betydelsen "fången", hvartill äfven sluter sig en svag form *fanga, fangaða*; conj. præs. heter *fá*, plur. *fáim*; conj. præt. *fengja* och *fenga*.

ganga	gå	geng	gékk	géngum	genginn

Anm. 2. Sällan och sent förekommer i infin. *gá* för *ganga*. — Jemte præt. *fékk, féngum* och *gékk, géngum* brukas äfven *fekk, fengum, fingum* och *gekk, gengum, gingum*; likaså i part. *finginn* och *ginginn*.

§ 127.

A) 2. á			é	é	á
blása	blåsa	blæs	blés	blésum	blásinn
gráta	gråta	græt	grét	grétum	grátinn
láta	låta	læt	lét	létum	látinn
ráða	råda	ræð	réð	réðum	ráðinn

§ 128.

A) 3. ó			é	é	ó
blóta [1]	offra	blœt	blét	blétum	blótinn

§ 129.

A) 4. ei			é	é	ei
heita	kalla, lofva	heit	hét	hétum	heitinn

I betydelsen "heta" brukas i præs. *heiti* (§ 150; jfr *hanga* § 126).

Anm. Mycket sällan brukas den svaga præsensformen *heiti* äfven i betydelsen "kalla, lofva."

leika	leka	leik	lék	lékum	leikinn

Oregelmässigt är:

sveipa [2]	svepa	sveip	—	—	sveipinn

[1]) Äfven (i præs. och præt. vanligen) svagt *blóta, blótaða* (§ 152).

[2]) Äfven svagt *sveipa, sveipta* (§ 139) och *sveipaða* (§ 152). I præt. sing. finnes äfven en stark form *sveip*, bildad af en inf. *svípa*,

§ 130.

	infin.	præs.	præt. sing.	præt. plur.	part. præt.
B) 1.	ö (omljud af a)		jó	jo, ju	ö (omljud af a)
höggva hugga		høgg	hjó	hjoggum / hjuggum	höggvinn

Conj. præt. heter *hygga, høgga, hjøgga* (sällan *hjogga, hjugga*; nyare *hjyggi*). För *hjó* finnes i 3 pers. ind. sing. äfven *hjoggi, hjuggi*. I part. præt. utelemnas stundom *v* (*högginn*).

§ 131.

B) 2.	ú		jó	jo, ju	ú
búa bo		bý	bjó	bjoggum / bjuggum	búinn

Conj. præt. heter *bygga, bøgga, bjøgga* (sällan *bjogga, bjugga*; nyare *bjyggi*). För *bjó* finnes i 3 pers. sing. ind. äfven *bjoggi, bjuggi*).

§ 132.

B) 3.	au		jó	jó (ju)	au
auka[1]) öka		eyk	jók	jókum (jukum)	aukinn
ausa ösa		eys	jós	jósum (jusum)	ausinn
hlaupa löpa		hleyp	hljóp	hljópum (hlupum)	hlaupinn

Formerna med *jó* i præt. plur. äro de äldsta. Conj. præt. heter *yka, øka* (nyare *jyki*); *ysa, øsa* (nyare *jysi*); *hlypa, hløpa* (sällan *hljopa*).

Anm. 1. Ett par ursprungligen hit hörande verb hafva blott i enskilda former bibehållits, nämligen *auða*, hvilket blott brukas i

hvilken ej förekommer; deremot finnes *svipa* (med kort *i*), *svipaða* efter § 152 i bet. "röra (sig) snabbt" (jfr *bíða, blíkja, ríða, rísta, ríta, þrífa* och dertill hörande anmärkningar § 123).

[1]) Äfven svagt *auka, aukaða* (§ 152).

part. præt. *auðinn*, af ödet bestämd (jfr subst. *auðr*, rikedom, poet. öde, § 47, anm.; till samma rot hör äfven fornnord. *jóð*, barn, enl. § 34, a), och *bauta*, slå, af hvilket præs. plur. *bautum* och (i skaldespr.) part. præt. *-bautinn* förekomma (i præt. finnes senare den svaga formen *bautaða*).

Anm. 2 (till § 111—132). Jemte de i dessa §§ uppräknade starka verb, bland hvilka äfven de blifvit anförda, som endast förekomma i enstaka former, men till hvilka man i regeln kan med säkerhet bilda de förlorade formerna efter analogi och genom jemförelse med andra språk (t. ex. *bryggva*, *bryggja* § 115, *sníva* § 123, *tjúga* § 124 o. s. v.), finnas ännu åtskilliga fornnordiska adjectiv på *-inn* (§ 80, A, anm. 2), hvilka ursprungligen äro part. præt. af obrukliga starka verb, t. ex. *skorpinn* skrumpen (jfr *skorpna*, *-aða*, sammanskrympa, och adject. *skarpr*, torr, sammanskrumpen) efter § 113; *snoðinn* tunnhårig (jfr adj. *snauðr* fattig) och flere liknande, hvilka höra till § 124 (* *snjóða* o. s. v.); *flókinn*, sammanfiltrad (jfr subst. *flóki*, oredigt hår, *flækja*, *-ta*, sammanfiltra) efter § 128; *eikinn* rasande, häftig, efter § 129; *fúinn* rutten (jfr *feyja* låta ruttna, *fúna* ruttna; adj. *fúll* rutten), efter § 131 o. s. v.

§ 133. Bildningen af personer och modi i de särskilda klasserna inhemtas af följande paradigm: I. A) *binda* binda, I. B) *støkkva* springa, med *ø* i följd af *v*, II. *gefa* gifva, III. *fara* fara, IV. *grípa* gripa, V. *skjóta* skjuta, VI. A) *falla* falla, VI. B) *hlaupa* löpa.

		I. A)	I. B)	II.	III.	IV.	V.	VI. A)	VI. B)
					Præsens:				
					indicativus:				
sg.	1.	bind	støkk	gef	fer	gríp	skýt	fell	hleyp
	2.	bindr	støkkr	gefr.	ferr	grípr	skýtr	fellr	hleypr
	3.	bindr	støkkr	gefr	ferr	grípr	skýtr	fellr	hleypr
pl.	1.	bindum	stökkum	gefum	förum	grípum	skjótum	föllum	hlaupum
	2.	bindiđ(-t)	stökkviđ (-t)	gefiđ(-t)	fariđ (-t)	grípiđ (-t)	skjótiđ (-t)	falliđ (-t)	hlaupiđ (-t)
	3.	binda	stökkva	gefa	fara	grípa	skjóta	falla	hlaupa
					conjunctivus:				
sg.	1.	binda(-i)	stökkva (-i)	gefa (-i)	fara (-i)	grípa(-i)	skjóta(-i)	falla (-i)	hlaupa (-i)
	2.	bindir	stökkvir	gefir	farir	grípir	skjótir	fallir	hlaupir
	3.	bindi	stökkvi	gefi	fari	grípi	skjóti	falli	hlaupi
pl.	1.	bindim	stökkvim	gefim	farim	grípim	skjótim	fallim	hlaupim
	2.	bindiđ (-t)	stökkviđ (-t)	gefiđ (-t)	fariđ (-t)	grípiđ (-t)	skjótiđ (-t)	falliđ (-t)	hlaupiđ (-t)
	3.	bindi	stökkvi	gefi	fari	grípi	skjóti	falli	hlaupi
					imperativus:				
sg.	2.	bitt	stökk	gef	far	gríp	skjót	fall	hlaup
pl.	1.	bindum	stökkum	gefum	förum	grípum	skjótum	föllum	hlaupum
	2.	bindiđ (-t)	stökkviđ(-t)	gefiđ(-t)	fariđ (-t)	grípiđ (-t)	skjótiđ(-t)	falliđ (-t)	hlaupiđ (-t)
					infinitivus:				
		binda	stökkva	gefa	fara	grípa	skjóta	falla	hlaupa
					participium:				
		bindandi	stökkvandi	gefandi	farandi	grípandi	skjótandi	fallandi	hlaupandi

		I. A)	I. B)	II.	III.	IV.	V.	VI. A)	VI. B)
					Præteritum:				
					indicativus:				
sg.	1.	batt	stökk	gaf	fór	greip	skaut	féll	hljóp
	2.	bazt	stökkt	gaft	fórt	greipt	skauzt	féllt	hljópt
	3.	batt	stökk	gaf	fór	greip	skaut	féll	hljóp
pl.	1.	bundum	stukkum	gáfum [1]	fórum	gripum	skutum	féllum	hljópum [2]
	2.	bunduđ (-t)	stukkuđ (-t)	gáfuđ (-t) [1]	fóruđ (-t)	gripuđ (-t)	skutuđ (-t)	fólluđ (-t)	hljópuđ (-t) [2]
	3.	bundu	stukku	gáfu [1]	fóru	gripu	skutu	féllu	hljópu [2]
					conjunctivus:				
sg.	1.	bynda (-i)	stykkva (-i)	gæfa (-i)	fœra (-i)	gripa (-i)	skyta (-i)	félla (-i)	hlypa (-i)
	2.	byndir	stykkvir	gæfir	fœrir	gripir	skytir	féllir	hlypir
	3.	byndi	stykkvi	gæfi	fœri	gripi	skyti	félli	hlypi
pl.	1.	byndim	stykkvim	gæfim	fœrim	gripim	skytim	féllim	hlypim
	2.	byndiđ (-t)	stykkviđ (-t)	gæfiđ (-t)	fœriđ (-t)	gripiđ (-t)	skytiđ (-t)	félliđ (-t)	hlypiđ (-t)
	3.	byndi	stykkvi	gæfi	fœri	gripi	skyti	félli	hlypi
					participium:				
		bundinn	stokkinn	gefinn	farinn	gripinn	skotinn	fallinn	hlaupinn

[1]) I det äldsta språket med *u*-omljud *gófum*, *gófuđ*, *gófu* (§ 11, c).

[2]) Senare äfven *hlupum*, *hlupuđ*, *hlupu*.

B. Den svaga conjugationen.

§ 134. Hufvudformerna äro infin. præs., ind. præt. och part. præt.; t. ex.

dœma döma — *dœmda* — *dœmdr*.

Præsens har samma ändelser som den starka conjugationen; men ind. sing. præt. slutas i 1 personen på **-đa**, i 2 på **-đir**, i 3 på **-đi**; i plur. och i conjunct. äro ändelserna lika med den starka conjugationens med **-đ** framför; part. præt. slutas på **-đr**. I stället för **-đa** förekommer i vissa förbindelser **-da** eller **-ta**; i stället för **-đr** på samma sätt **-dr** eller **tr**.

§ 135. De svaga verben delas i 4 klasser; i de tre första slutas præt. på **-đa** (**-da**, **-ta**), i den fjerde på **-ađa**. Der **-đa** och **-đr** (i de tre första klasserna) omedelbart fogas till roten, gälla följande regler:

a) Efter **l**, **m**, (**mb**), **n** följer vanligen **d**, men i verb med lång stamstafvelse äfven **t** efter **l** och **n** (*telja* räkna, *talda*; *fylla* fylla, *fylda*; *dœma* döma, *dœmda*; *venja* vänja, *vanda*; *stefna* stämma, *stefnda*; men *mæla* tala, *mælta*; *ræna* råna, *ræнta*). Ofta finnes dock (i de äldsta handskrifterna regelmässigt) äfven **đ** efter dessa consonanter (*velja* välja, præt. *valda* och *valđa*; *sigla* segla, præt. *siglda* och *siglđa*; *kemba* kamma, præt. *kembda* och *kembđa*; jfr § 21, a, 2).

b) **đđ** öfvergår efter vocaler till **dd** (*styđja* stödja, præt. *studda*, part. *studdr*, för * *stuđ-đa*, * *stuđ-đr*; jfr § 21, a, 3).

c) Efter **k**, **t**, **p** och **s** följer **t** (*vekja* väcka, *vakta*; *feita* göda, *feitta*; *hleypa* låta löpa, *hleypta*; *lýsa* upplysa, *lýsta*). I de äldsta handskrifterna följer dock efter **k** och **p** i allmänhet **đ** (jfr § 21, a, 4 och 5).

d) Efter vocaler och efter **f**, **g** och **r** följer **đ** (*trúa* tro, *trúđa*; *krefja* kräfva, *krafđa*; *vígja* viga, *vígđa*; *heyra* höra, *heyrđa*). Efter **lf**, **lg** och **ng** omvexlar **đ** med **d** (*fylgja* följa, præt. *fylgđa* och *fylgda*).

e) Efter **d**, **đ** och **t** med föregående consonant bortfaller **đ**: *senda* sända, præt. *senda*, för * *send-đa*,

* *send-đa*, part. *sendr*, för * *send-đr*, * *send-dr*; *gyrđa* omgjorda, præt. *gyrđa*, för * *gyrđ-đa*, part. *gyrđr* för * *gyrđ-đr*; *hrista* skaka, præt. *hrista* för * *hrist-đa*, * *hrist-ta*, part. *hristr* för * *hrist-đr*, * *hrist-tr* (jfr § 21, a, 3; § 21, a, 5 och § 24, B).

f) Framför **-đa** (**-da**, **-ta**) i præt. och framför **-đr** (**-dr**, **-tr**) i part. præt. blifver en dubbel consonant i allmänhet enkel (jfr § 5, 11): *kenna* känna, præt. *kenda*, part. *kendr*; *sleppa* släppa, præt. *slepta*, part. *sleptr*; *ugga* frukta, præt. *ugđa*, part. *uggat*.

§ 136. Efter bildningen af præt. och part. præt. dela sig de svaga verben i 4 klasser, hvilka man kan åtskilja genom följande hufvudkännetecken:

Första klassen.

Stammar på **-ja** med lång rotstafvelse.

Præt. tillfogar **-đa** (**-da**, **-ta**), part. præt. **-đr** (**-dr**, **-tr**). Alla verb af denna klass hafva lång rotstafvelse (kort vocal efterföljd af två consonanter, eller lång vocal åtföljd af en consonant). Egendomligt för dessa ord är det **-ja** eller **-i**, hvarpå stammen slutas, och hvilket åstadkommer omljud, som bibehålles under hela böjningen; det framträder som **i** i præs. sing., som på detta sätt blifver tvåstafvigt; deremot bortfaller **j** framför ett **i** och likaledes framför **a** och **u**, utom i verb, hvilkas rot ändas på **g** eller **k** (§ 24, C, d). Præt. och præt. part. utstöta alltid **i**: *dœmda, dœmdr*, äldre former *dœmđa, dœmđr* = got. *domida, domiþs*. Som exempel på dessa ords böjning i fornnordiskan tjena:

§ 137. A) 1. Præt. på **-da**, part. på **-dr** (i de äldsta handskrifterna dock mest **-đa**, **-đr**) efter **l**, **m**, (**mb**), **n** (jfr § 135, a):

infin.	præs.	præt.	part. præt.
brenna bränna	brenni	brenda	brendr
deila dela, tvista	deili	deilda	deildr
dreyma drömma	dreymi	dreymda	dreymdr
dœma döma	dœmi	dœmda	dœmdr

infin.		præs.	præt.	part. præt.
efla	stärka	efli	eflda	efldr
fella	fälla	felli	felda	feldr
flæma	förjaga	flæmi	flæmda	flæmdr
fylla	fylla	fylli	fylda	fyldr
geyma	gifva akt	geymi	geymda	geymdr
gleyma	glömma	gleymi	gleymda	gleymdr
greina	särskilja	greini	greinda	greindr
hefna	hämna	hefni	hefnda	hefndr
hvíla	hvila	hvíli	hvílda	hvíldr
kemba	kamma	kembi	kembda	kembdr
kenna	känna	kenni	kenda	kendr
mæla	mäta	mæli	mælda	mældr
nefna	nämna	nefni	nefnda	nefndr
renna	låta löpa	renni	renda	rendr
reyna	röna	reyni	reynda	reyndr
sigla	segla	sigli	siglda	sigldr
skemma	förkorta	skemmi	skemda	skemdr
stefna	stämma	stefni	stefnda	stefndr
stemma	hämma	stemmi	stemda	stemdr
sýna	visa	sýni	sýnda	sýndr
verma	värma	vermi	vermda	vermdr
þyrma	skona	þyrmi	þyrmda	þyrmdr

§ 138. A) 2. Efter **đ** med föregående vocal ändas præt. och part. likaledes på **-da**, **-dr**, i det att **đđ** öfvergår till **dd** (§ 135, b):

beiđa	begära	beiđi	beidda	beiddr
breiđa	utbreda	breiđi	breidda	breiddr
eyđa	föröda	eyđi	eydda	eyddr
fœđa	uppföda	fœđi	fœdda	fœddr
grœđa	låta växa	grœđi	grœdda	grœddr
leiđa	leda	leiđi	leidda	leiddr
mœđa	uttrötta	mœđi	mœdda	mœddr
reiđa	svinga	reiđi	reidda	reiddr
rœđa	tala	rœđi	rœdda	rœddr
þýđa	tyda	þýđi	þýdda	þýddr

§ 139. A) 3. Præt. på **-ta**, part. på **-tr** efter **t** med föregående vocal, efter **p** och **s**, samt understundom efter **l** och **n** (jfr § 137). (Efter **p** hafva dock de äldsta handskrifterna regelmässigt **-đa**, **-đr**; jfr § 135, c):

infin.	præs.	præt.	part. præt.
beita låta bita	beiti	beitta	beittr
bœta böta	bœti	bœtta	bœttr
dreypa låta drypa	dreypi	dreypta	dreyptr
feita göda	feiti	feitta	feittr
gleypa sluka	gleypi	gleypta	gleyptr
grýta stena	grýti	grýtta	grýttr
hella hälla, ösa	helli	helta	heltr
hleypa låta löpa	hleypi	hleypta	hleyptr
hvessa hvässa	hvessi	hvesta	hvestr
inna utföra	inni	inta	intr
kippa rycka	kippi	kipta	kiptr
knýta knyta	knýti	knýtta	knýttr
kreppa trycka	kreppi	krepta	kreptr
leysa lösa	leysi	leysta	leystr
lýsa lysa	lýsi	lýsta	lýstr
læsa tilläsa	læsi	læsta	læstr
missa mista	missi	mista	mistr
mæla tala, jfr mæla § 137	mæli	mælta	mæltr
mœta möta	mœti	mœtta	mœttr
nenna våga	nenni	nenta	nentr
nýta njuta	nýti	nýtta	nýttr
reisa uppresa	reisi	reista	reistr
ræna råna	ræni	rænta	ræntr
senna tvista	senni	senta	sentr
sleppa släppa	sleppi	slepta	sleptr
spenna spänna	spenni	spenta	spentr
spilla ödelägga	spilli	spilta	spiltr
steypa stöpa, kullstörta	steypi	steypta	steyptr
sveipa svepa, svänga	sveipi	sveipta	sveiptr
sýta sörja	sýti	sýtta	sýttr
veita hjelpa	veiti	veitta	veittr
véla bedraga	véli	vélta	véltr
vexa öfverdraga med vax	vexi	vexta	vextr
yppa lyfta upp	yppi	ypta	yptr
þreyta anstränga sig	þreyti	þreytta	þreyttr
þynna förtunna	þynni	þynta	þyntr
œpa ropa	œpi	œpta	œptr
œsa uppröra	œsi	œsta	œstr

§ 140. A) 4. Præt. på **-đa**, part. på **-đr** efter **f** och **r** (efter **lf** äfven **-da**, **-dr**; jfr § 135, d):

infin.	præs.	præt.	part. præt.
deyfa döfva	deyfi	deyfđa	deyfđr
erfa ärfva	erfi	erfđa	erfđr
firra aflägsna	firri	firđa	firđr
fœra föra	fœri	fœrđa	fœrđr
heyra höra	heyri	heyrđa	heyrđr
hlífa beskydda	hlífi	hlífđa	hlífđr
keyra köra	keyri	keyrđa	keyrđr
kæra klaga	kæri	kærđa	kærđr
leifa efterlemna	leifi	leifđa	leifđr
leyfa tillåta	leyfi	leyfđa	leyfđr
læra lära	læri	lærđa	lærđr
skelfa skaka	skelfi	skelfđa	skelfđr
skíra rengöra	skíri	skírđa	skírđr
skirra afvända	skirri	skirđa	skirđr
sperra sträcka ut	sperri	sperđa	sperđr
stýra styra	stýri	stýrđa	stýrđr
svæfa söfva	svæfi	svæfđa	svæfđr
sęra såra	særi	særđa	særđr
sœfa döda	sœfi	sœfđa	sœfđr
œra förvirra	œri	œrđa	œrđr

§ 141. A) 5. Efter **d**, **đ** och **t** med föregående consonant bortfaller ändelsens **đ**, och præt. samt part. ändas på det till stammen hörande **d**, **đ**, **t**, så att præt. blir lika med infin. (§ 135, e):

benda böja	bendi	benda	bendr
elda elda	eldi	elda	eldr
festa fästa	festi	festa	festr
frétta utforska	frétti	frétta	fréttr
gerđa omgärda	gerđi	gerđa	gerđr
gyrđa omgjorda	gyrđi	gyrđa	gyrđr
heimta hemta	heimti	heimta	heimtr
hirđa bevaka	hirđi	hirđa	hirđr
hitta träffa	hitti	hitta	hittr
hrista skaka	hristi	hrista	hristr
hætta våga	hætti	hætta	hættr
lesta skada	lesti	lesta	lestr
létta lätta	létti	létta	léttr
lypta lyfta	lypti	lypta	lyptr

infin.	præs.	præt.	part. præt.
senda sända	sendi	senda	sendr
skipta skifta	skipti	skipta	skiptr
svipta bortrycka	svipti	svipta	sviptr
virđa värdera	virđi	virđa	virđr
vænta vänta	vænti	vænta	væntr

§ 142. B) De verb, hvilkas rot slutas på **g** eller **k**, få **j** framför **a** och **u**. Orden på **-k** hafva i præt. **-ta**, i part. **-tr** (dock i de äldsta handskrifterna mest **-đa**, **-đr**; jfr § 135, c), de på **-g** hafva **-đa**, **-đr** (efter **lg** och **ng** äfven **-da**, **-dr**; jfr § 135, d):

bergja smaka	bergi	bergđa	bergđr
berkja pråla	berki	berkta	berktr
bleikja bleka	bleiki	bleikta	bleiktr
drekkja dränka	drekki	drekta	drektr
fylgja följa	fylgi	fylgđa	fylgđr
fylkja fylka	fylki	fylkta	fylktr
hengja hänga	hengi	hengđa	hengđr
hlœgja roa	hlœgi	hlœgđa	hlœgđr
hneigja böja	hneigi	hneigđa	hneigđr
hnekkja drifva till baka	hnekki	hnekta	hnektr
hnykkja rycka häftigt	hnykki	hnykta	hnyktr
krœkja gripa med krok	krœki	krœkta	krœktr
lengja förlänga	lengi	lengđa	lengđr
líkja förlikna	líki	líkta	líktr
merkja märka	merki	merkta	merktr
mýkja göra mjuk	mýki	mýkta	mýktr
rœgja anklaga	rœgi	rœgđa	rœgđr
rœkja vårda sig om	rœki	rœkta	rœktr
skenkja skänka	skenki	skenkta	skenktr
sleikja slicka	sleiki	sleikta	sleiktr
sprengja spränga	sprengi	sprengđa	sprengđr
steikja steka	steiki	steikta	steiktr
strengja binda	strengi	strengđa	strengđr
sveigja böja	sveigi	sveigđa	sveigđr
syrgja sörja	syrgi	syrgđa	syrgđr
telgja skära	telgi	telgđa	telgđr
tengja sammanbinda	tengi	tengđa	tengđr
teygja töja	teygi	teygđa	teygđr

infin.	præs.	præt.	part. præt.
vígja viga	vígi	vígđa	vígđr
þekkja varseblifva	þekki	þekta[1])	þektr
þyngja göra tung	þyngi	þyngđa	þyngđr
œgja förskräcka	œgi	œgđa	œgđr
œskja önska	œski	œskta	œsktr

Anm. Utan j brukas dock i det äldre språket *leiga* lega, *leigđa*, *leigđr* (nu *leigja*); likaså finnes *steika* och *steikja* (jfr § 150).

§ 143. C) 1. Några verb, hvilkas rot ändas på **v** (med föregående **g** eller **k**), bortkasta **v** under böjningen utom framför **a** och **i**. Præt. och part. följa regeln i § 142. I några verb ändas infin. både på *-va* (äldst) och på *-ja*; den ursprungliga ändelsen var **-vjan*, som blef *-va*, hvilket åter kunde öfvergå till *-ja* (jfr § 83, anm., slutet, och § 109, b, anm., samt i afs. på omljudet § 13):

byggva eller **byggja** bo, bebo	byggvi byggi	bygđa	bygđr
døggva[2]) bestänka	døggvi	døgđa	døgđr
døkkva förmörka	døkkvi	døkta	døktr
hryggva eller **hryggja** bedröfva	hryggvi hryggi	hrygđa	hrygđr
hrøkkva framdrifva	hrøkkvi	hrøkta	hrøktr
kløkkva bedröfva	kløkkvi	kløkta	kløktr
skyggva eller **skyggja** öfverskygga	skyggvi skyggi	skygđa	skygđr
sløkkva släcka	sløkkvi	sløkta	sløktr
sløngva slunga	sløngvi	sløngđa	sløngđr
styggva eller **styggja** förskräcka	styggvi styggi	stygđa	stygđr
støkkva stänka	støkkvi	støkta	støktr
søkkva sänka	søkkvi	søkta	søktr
tryggva eller **tryggja** betrygga	tryggvi tryggi	trygđa	trygđr
þryskva eller **þriskja** tröska	þryskvi þriski	þriskta	þrisktr
þrøngva eller **þrøngja** tränga	þrøngvi þrøngi	þrøngđa	þrøngđr

[1]) Äfven *þátta* (§ 155, B).
[2]) Äfven *döggva*, *-ađa*, *-ađr* (§ 152).

2. Hit hör ock:

infin.	præs.	præt.	part. præt.
gørva, gøra eller gerva, gera göra	gørvi, gøri gervi, geri	gørđa gerđa	—

Som part. præt. är adj. *görr* (äfven *gørr, gerr*, acc. *görvan* o. s. v., se § 82) brukligt. — Grundformen för *gøra* är **garvjan* (§ 13); men formerna *gørva* (*gerva*), *gørvi* (*gervi*) tillhöra blott det äldsta språket. Då *v* senare bortkastades, blef rotstafvelsen till utseendet kort, men den gamla böjningen bibehölls; understundom finnes dock i det gamla språket i 2 och 3 sing. præs. *gørr* (*gerr*) för *gørir* (*gerir*), bildadt som af ord med kort rotstafvelse enligt nästa klass (jfr äfven *hafa* och *segja* § 151, a).

§ 144. **Andra klassen.**

Stammar på **-ja** med kort rotstafvelse.

Præt. tillfogar **-đa** (**-da**, **-ta**), part. præt. i allmänhet **-đr** (**-dr**, **-tr**); men en del ord ändas i äldre tider på **-iđr** (som i det nyare språket blef **-inn**). Alla verb af denna klass hafva kort rotstafvelse (kort vocal, i synnerhet **a** och **u**, efterföljd af enkel consonant, eller lång vocal utan följande consonant). Egendomligt för dessa ord är det **-ja** eller **-i**, hvarpå stammen slutas, och som framkallar omljud i præsens, om vocalen är mottaglig derför (i synnerhet **a—e**, **u—y**); **j** bibehålles endast framför **a** och **u** i infin. och præs. plur., hvaremot præs. sing. är enstafvigt (§ 24, C, d). Omljudet saknas i ind. præt. och part. præt., hvarest den ursprungliga vocalen åter inträder (**a**, **u**). Conj. præt. har deremot *i*-omljud. Under det att præt. alltid har utstött **i** (*tamda*, äldre *tamđa* = got. *tamida*), ändas part. præt. i den äldsta tiden ofta på **-iđr** (men utan omljud).

Anm. I part. præt. tillhör *-iđr* synnerligen det äldsta språket, men tidigt finnas former på *-đr* (*-dr, -tr*) vid sidan deraf och dessa former äro från den äldsta tiden allena brukliga i några ord (särdeles i alla dem, hvilkas rot ändas på *đ* och *t*: *styđja, etja* o. s. v.). De ord, som tidigare ändades på *-iđr*, hafva senare och i nyisländskan fått ändelsen *-inn* (som i de starka verben); detta *-inn*

(som härrör från den gamla neutralformen på *-it*, i det man t. ex. till neutr. *skilit* i analogi med de starka verben bildade masc. och fem. *skilinn, skilin* för de äldre *skiliðr, skilið*) kan i ett och annat ord finnas mycket tidigt; men det förekommer aldrig i de sammandragna formerna och skiljer sig derigenom från *-inn* i den starka conjugationen (jfr § 80, A och C), t. ex.

	masc.	fem.	neutr.
sing. nom.	skiliðr; skilðr, skildr; skilinn	skilið; skilð, skild; skilin	skilit; skilt
acc.	skilðan, skildan; skilinn	skilða, skilda	
dat.	skilðum, skildum	skilðri, skildri; (skilinni)	skilðu, skildu
gen.	skiliðs; skilðs, skilds; (skilins)	skilðrar, skildrar; skilinnar	skiliðs; skilðs, skilds; (skilins)
plur. nom.	skilðir, skildir	skilðar, skildar	skilið; skilð, skild; skilin
acc.	skilða, skilda		
dat.	skilðum, skildum		
gen.	skilðra, skildra; (skilinna)		

Efter denna klass böjas följande verb:

§ 145. A) med **a** i roten:

infin.		præs.	præt.	part. præt.
berja	slå	ber	barða	bariðr, barðr
bleðja	plocka	bleð	bladda	(bladdr)
dvelja	uppehålla	dvel	dvalda	dvaliðr, dvaldr
erja	ärja, plöja	er	arða	ariðr, arðr
etja	hetsa	et	atta	attr
ferja	öfverföra	fer	farða	fariðr, farðr
fletja	tillplatta	flet	flatta	flattr
fremja	befordra	frem	framda	framiðr, framdr
gleðja	glädja	gleð	gladda	gladdr
glepja	narra	glep	glapta	glapiðr, glaptr
gremja	upphetsa	grem	gramda	gramiðr, gramdr
hemja	hämma	hem	hamda	hamiðr, hamdr
hrekja	bortjaga	hrek	hrakta	hrakiðr, hraktr
hvetja	skärpa	hvet	hvatta	hvattr
kefja	sänka, qväfva	kef	kafða	kafiðr, kafðr
klekja	kläcka	klek	klakta	klakiðr, klaktr
krefja	kräfva	kref	krafða	krafidr, krafðr

infin.	præs.	præt.	part. præt.
kremja krama	krem	kramda	kramiðr, kramdr
kveðja tilltala	kveð	kvadda	kvaddr
kvelja plåga	kvel	kvalda	kvaliðr, kvaldr
lemja slå	lem	lamda	lamiðr, lamdr
letja afråda	let	latta	lattr
metja läppja	met	matta	(mattr)
rekja uppveckla	rek	rakta	rakiðr, raktr
seðja mätta	seð	sadda	saddr [1])
semja sammanfoga	sem	samda	samiðr, samdr
skeðja skada	skeð	skadda	skaddr
skepja skapa, dana	(skep)	skapta	skapiðr, skaptr
spenja draga	spen	spanda	spaniðr, spandr
steðja fastställa	steð	stadda	staddr
sveðja slinta	sveð	svadda	svaddr
svefja lugna	svef	svafða	svafiðr, svafðr
sverja svärja	sver	svarða	svariðr, svarðr
teðja gödsla	teð	tadda	taddr
tefja hindra	tef	tafða	tafiðr, tafðr
telja säga, berätta	tel	talda	taliðr, taldr
temja tämja	tem	tamda	tamiðr, tamdr
vefja omveckla	vef	vafða	vafiðr, vafðr
vekja väcka	vek	vakta	vakiðr, vaktr
velja välja	vel	valda	valiðr, valdr
venja vänja	ven	vanda	vaniðr, vandr
verja värja, omveckla	ver	varða	variðr, varðr
þekja täcka	þek	þakta	þakiðr, þaktr
þenja tänja	þen	þanda	þaniðr, þandr

Hit hör också *leggja*, hvarest *gg* har uppstått af *g* (§ 23, a):

leggja lägga	legg	lagða	lagiðr, lagðr

Anm. Præt. *tradda*, part. *traddr* se § 119 under *troða*; *hefja, kefja, skepja, sverja* jfr § 120.

§ 146. B) Med u i roten:

infin.	præs.	præt.	part. præt.
bylja genljuda	byl	bulda	(bulit, bult)
bysja strömma	bys	busta	(busit, bust)
dylja dölja	dyl	dulda	duliðr, duldr
dynja dåna	dyn	dunda	dunit, dunt
flytja flytta	flyt	flutta	fluttr

[1]) Äfven finnes ett adj. *saðr*, mätt.

infin.	præs.	præt.	part. præt.
glymja klinga	glym	glumda	(glumit, glumt)
gnyđja knorra	gnyđ	gnudda	gnutt
hlymja klinga	hlym	hlumda	hlumit, hlumt
hrynja braka ned	hryn	hrunda	hrunit, hrunt
hylja hölja	hyl	hulda	huliđr, huldr
klyfja[1]) klyfva	klyf	klufđa	klufiđr, klufđr
kryfja uppskära	kryf	krufđa	krufiđr, krufđr
krysja vara overksam	krys	krusta	(krusit, krust)
krytja knorra	kryt	krutta	krutt
lykja[1]) tillsluta	lyk	lukta	(lukiđr), luktr
mylja krossa	myl	mulda	muliđr, muldr
ryđja rödja	ryđ	rudda	ruddr
rymja larma	rym	rumda	rumit, rumt
smyrja eller / smyrva smörja	smyr / smyrvi	smurđa	smurđr
snyđja ila	snyđ	snudda	(snutt)
spyrja spörja	spyr	spurđa	spurđr
styđja stödja	styđ	studda	studdr
stynja stöna	styn	stunda	stunit, stunt
ymja stöna	ym	umda	(umit, umt)
þrymja larma	þrym	þrumda	(þrumit, þrumt)
þylja tala	þyl	þulda	þulit, þult
þyrja störta fram	þyr	þurđa	(þurit, þurt)
þysja = þyrja	þys	þusta	(þusit, þust)

Hit hör äfven *hyggja*, hvarest *gg* har uppkommit af *g* (jfr *leggja* § 145):

hyggja mena	hygg	hugđa	hugđr, hugat (jfr § 150)[2])

Anm. 1. Af *hnyggja* och *tyggja* (§ 115) förekommer äfven ett præt. *hnugđa* och (senare) *tugđa*.

Anm. 2. När *smyrja* har *v* för *j*, böjes det i præs. som verben efter 1 klassen (*gørva* § 143, 2). Samma böjning har det föråldrade *fyrva* (præs. *fyrvir*, impers., det blir ebb; præt. *furđi*; senare utträngdt af *fjara*, *-ađa* § 152).

§ 147. C) Med **i** i roten:

skilja skilja	skil	skilda	skiliđr, skildr
þilja brädslå	þil	þilda	þiliđr, þildr

Anm. *vilja*, se § 155, d.

[1]) Jfr *kljúfa*, *lúka* eller *ljúka* (§ 124).

[2]) *hugađr* brukas som adjectiv i betydelsen 'sinnad', 'modig'.

§ 148. D) Ord, hvilkas rot ändas på lång vocal:

infin.	præs.	præt.	part. præt.
dýja skaka	dý	dúða	(dúiðr, dúðr)
gnýja gny	gný	gnúða [1])	(gnúit, gnút)
hlýja värma	hlý	hlúða	hlúit, hlút
lýja slå, krossa	lý	lúða	lúiðr, lúðr
rýja plocka ullen af får	rý	rúða	rúiðr, rúðr

Anm. 1. Likaledes har *spýja* (§ 124) senare i præt. och part. *spúða*, *spúit*.

æja beta	æ	áða	áit, át
heyja utföra	hey	háða	háiðr, háðr
þreyja längta	þrey	þráða	þráðr

Anm. 2. Böjningen af *heyja*, *þreyja* är blott till utseendet oregelmässig, enär den noga motsvarar böjningen af got. *taujan*, præt. *tavida*, part. *taviþs*. — Senare finnes *þreyja* äfven helt och hållet böjdt efter 4:de kl. (§ 152): infin. *þrá*, præs. *þrá* (hvartill äfven præt. *þráða*, part. *þráðr* kunde passa).

§ 149. a) Endast ett par fornnordiska verb med kort rotstafvelse afvika från den regelmässiga böjningen genom att hafva omljud äfven i præt. och part. præt., nämligen:

selja sälja	sel	selda	seldr
setja sätta	set	setta	settr

Anm. Af *selja* heter præt. äfven i den äldsta tiden *selda* (icke *selða*; jfr § 21, a, 1).

b) Likaledes behålla några ord, hvilkas rot ändas på lång vocal, mot regeln omljudet äfven utom præsens:

flýja eller / flœja fly	flý / flœ	flýda / flœða	flýiðr, flýðr
frýja frånkänna	frý	frýða [2])	(frýiðr, frýðr)
knýja slå	kný	knýða [3]) / knúða	knýiðr, knýðr [3]) / knúiðr, knúðr

[1]) Sällan *gnýða* (*gniða*).
[2]) Sällan *frúða*.
[3]) Äfven *kniða*, *kniðr*; sällan *knýja*, præt. *knýjaða* (*kniaða*) enligt § 152.

infin.	præs.	præt.	part. præt.
týja eller tœja[1]) hjelpa	tý / tœ	týða / tœða	týðr / tœðr

§ 150. **Tredje klassen.**

Stammar på -e.

Præteritum ind. tillfogar **-ða** (**-da**, **-ta**), part. præt. **-aðr**. Rotstafvelsen är såsom i föregående klass vanligen kort, mera sällan lång. Första sing. præs. ind. ändas på det till stammen hörande **i**, som ursprungligen är **e**, hvarför omljudet saknas i dessa ord med undantag af præt. conj. Imperativus ändas i 2 sing. på **-i** och är sålunda lika med 1 sing. præs. ind.[2]). Dock finnes i den åt oss bevarade litteraturen knappast andra af dessa former än *dugi*, *gapi*, *lumi*, *trúi*, *uggi*, *uni*, *vaki* och *þegi*, af hvilka blott den sista bibehållit sig till nuvarande tid. Af alla andra hit hörande ord finnes redan i de äldsta minnesmärkena imperativus utan **i** (*lif* o. s. v.). I *kligja och þegja* (likasom i *segja*, § 151, a) är præsensstammen utvidgad med **j**, som har framkallat omljudet (jfr § 23, a). I præt. är **i** (**e**) alltid utstött (*þolda*, äldre *þolða* = got. *þulaida*), hvaremot part. præt. har fått **a** i stället (sannolikt genom inflytelse från 4 klassen: *þolat* = got. *þulaiþ*); i några ord bortkastas detta **a** dock redan i det äldsta språket och i andra kan det senare bortfalla.

Denna klass innefattar endast få verb:

infin.	præs.	præt. ind.	præt. conj.	part. præt.
baga hindra	bagi	bagða	(begða)	bagat
blaka[3]) vifta	blaki	(blakta)	(blekta)	blakat
brosa småle	brosi	brosta	(brysta)	brosat
drúpa luta	drúpi	drúpta	(drýpta)	(drúpat)

[1]) I samma betydelse brukas äfven *tjóa*, præs. *tjóa* eller *tjó*, præt. *tjóaða* eller *tjóða*, part. *tjóaðr* (jfr *tjá* § 150).

[2]) Det är måhända i analogi med dessa imperativer, som det i den äldre Eddan finnes *teygiattu* och *hyggiat* af *teygja* (§ 142) och *hyggja* (§ 146).

[3]) I allmänhet *blaka*, *-aða* (§ 152).

infin.	præs.	præt. ind.	præt. conj.	part. præt.
dugá duga	dugi	dugđa	dygđa	dugat
flaka gapa	flaki	flakta	(flekta)	(flakat)
gana[1]) störta fram	gani	ganda	(genda)	ganat
gapa gapa	gapi	gapta	(gepta)	gapat
glotta grina	glotti	glotta	(glytta)	(glottat)
gnapa luta	gnapi	gnapta	(gnepta)	(gnapat)
grúfa böja sig ned	grúfi	grúfđa	(grýfđa)	(grúfat)
horfa vända	horfi	horfđa	hyrfđa	horfat
hválfa eller hólfa[2]) vara hvälfd	hválfi / hólfi	hválfda / hólfđa	(hvelfđa, hylfđa)	(hválfat / hólfat)
kligja[3]) äcklas	kligi	(kligđa)	(kligđa)	(kligat)
lafa dingla	lafi	lafđa	(lefđa)	lafat
lifa lefva	lifi	lifđa	lifđa	lifat
lođa vidlåda	lođi	lodda	(lydda)	lođat
luma[4]) hålla fast	lumi	(lumda)	(lymda)	(lumat)
mara ligga i marvatten	mari	marđa	(merđa)	(marat)
sama passa	sami	samda	semda	samat
skolla slingra, sväfva	skolli	skolda	skylda	skollat
skorta fattas	skorti	skorta	skyrta	skortat
sóma (= sama)	sómi	sómda	(sœmda)	(sómat)
spara[5]) spara	spari	sparđa	sperđa	sparat / sparđr
stara stirra	stari	starđa	(sterđa)	starat
stúra vara sorgsen	stúri	(stúrđa)	(stýrđa)	(stúrat)
tolla hänga fast	tolli	tolda	tylda	tollat
trúa tro	trúi	trúđa	trýđa	trúat[6])
ugga frukta	uggi	ugđa	(ygđa)	(uggat)
una vara nöjd	uni	unda	ynda	unat
vaka vaka	vaki	vakta	vekta	vakat
vara[7]) ana	vari	varđa	(verđa)	varat
þegja tiga	þegi	þagđa	þegđa	þagat / þagt (sälls.)

[1]) Stundom äfven (senare) *gana, ganađa* (§ 152).
[2]) För *hvalfa* (*holfa*), § 16, c.
[3]) Nu *kligja* (uttal. *klíja*, § 5, 1), *-ađa* (§ 152).
[4]) Förekommer i det gamla språket knapt i andra former än imperat. *lumi*.
[5]) Stundom äfven som nu *spara, -ađa* (§ 152).
[6]) *trúađr* (adj.), troende. I præt. finnes *mistrúađa* för *-trúđa*.
[7]) I denna betydelse impersonelt (*mik varir*); deremot *vara*, åtvarna, vakta sig, *varađa* (§ 152).

infin.	præs.	præt. ind.	præt. conj.	part. præt.
þola tåla	þoli	þolda	þylda / þølda	þolat / þolt (sälls.)
þora töras	þori	þorđa	þyrđa / þørđa	þorat / þort (sälls.)
þrasa fnysa	þrasi	þrasta	(þresta)	(þrasat)

Hit höra äfven med vocalutstötning efter § 18, b:

gá akta på	gái	gáđa	gæđa	gáđr
ná nå	nái (nyare næ)	náđa	næđa	náđr
ljá[1]) låna (af * léa)	lé (nyare ljæ)	léđa	léđa	léđr
tjá[2]) visa (af * téa)	té	téđa	téđa	téđr

§ 151. a) Särskilda afvikelser finnas i *hafa* (som har oregelmässigt omljud i præs. ind. sing.) och till en del äfven i *segja*, som dock i det hela böjes som *þegja*:

1. *hafa*, hafva, conjugeras på följande sätt:

præsens:

		indic.	conj.	imperat.	infin.
sing.	1.	hefi[3])	hafa		hafa
	2.	hefir	hafir	haf	
	3.	hefir	hafi		
plur.	1.	höfum	hafim	höfum	part.
	2.	hafiđ	hafiđ	hafiđ	hafandi
	3.	hafa	hafi		

---

[1]) Plur. præs. ind. *ljám* (*ljóm*). 3 sing. præs. conj. heter *lé* och *ljái*, 2 sing. imper. *lé* och *ljá* (jfr *sjá*, § 119).

[2]) I præs. äfven *tjái*; ordet böjes äfven helt och hållet efter § 152; præs. *tjá*, præt. *tjáđa*, part. *tjáđr*. Ofta förblandas det med *týja* eller *tœja* (*tjóa*), § 149, b.

[3]) I det gamla språket finnes äfven i 1 sing. præs. ind. *ek hef*, *hefk*, *ek hefka*, *hefkat ek* jag har icke (= *hefi-ek-a*), och likaledes understundom i 3 sing. *hefr*, *hefrat* för *hefir* (i reflexivformen är præs. *hefsk* vanligt för *hefisk*); 1 sing. *hefir* för *hefi* är senare (jfr § 107, anm. 4). I det nyare språket tränger sig den enstafviga formen in i præs. (*hefr*, *hefur*).

præteritum:

	indic.	conj.	particip.
sing. 1.	hafđa	hefđa	hafđr, höfđ, haft
2.	hafđir	hefđir	(hafat [1]) jfr § 150)
3.	hafđi	hefđi	
plur. 1.	höfđum	hefđim	
2.	höfđuđ	hefđiđ	
3.	höfđu	hefđi	

2. *segja*, säga, har följande former:

præsens:

	indic.	conj.	imper.	infin.
sing. 1.	segi [2])	segja		segja
2.	segir	segir	seg	
3.	segir	segi		part.
plur. 1.	segjum o. s. v.	segim o. s. v.	segjum	segjandi

præteritum:

	indic.	conj.	particip.
sing. 1.	sagđa o. s. v.	segđa o. s. v.	sagđr (sagađr [3])), sögđ, sagt (sagat [3]))
plur. 1.	sögđum o. s. v.	segđim o. s. v.	

b) Ordet *kaupa*, köpa, har följande böjning:

infin.	præs.	præt.	part. præt.
kaupa	kaupi	keypta	keyptr

Præsens, som saknar omljud, böjes sålunda efter 3:dje klassen, men præt. och part. præt. efter 1:sta klassen (§ 139). Likväl har ordet äfven i äldsta tiden *t* (icke *đ*) i præt. och part. præt. (jfr § 21, a, 3). Med afseende på förhållandet mellan *au* i præs. och *ey* i præt. jemför ordet *eyrir*, § 41, a, anm. 1.

---

[1]) Denna formen förekommer blott en gång i den äldre Eddan.

[2]) I det gamla språket finnes äfven i 1 sing. (mycket sällan) *seg* och i 3 sing. *segr*, *segrat* (men i reflexivformen *segisk*); 1:sta sing. *segir* för *segi* är senare. Jfr præsensformerna af *hafa* samt *gøra*, § 143, 2.

[3]) Enstående former hos skalderne (jfr *hafat* af *hafa*).

§ 152. **Fjerde klassen.**

Stammar på **-a.**

Præt. tillfogar **-aða**, part. præt. **-aðr**. Præs. ind. slutas i 1 sing. på det till stammen hörande **a**, som således äfven bibehålles i præt. och part. præt. Omljud saknas äfven i conjunct. præt. Imperativus 2 pers. sing. ändas på *-a* och är lika med 1 pers. sing. præs. ind. Ord, hvilkas stam ändas på **ja** och **va**, behålla **j** och **v** och det derigenom framkallade omljudet genom hela böjningen. Efter denna klass går den största delen af de fornnordiska verben, t. ex.

infin.	præs.	præt.	part. præt.
elska älska	elska	elskaða	elskaðr
kalla ropa	kalla	kallaða	kallaðr
slitna sönderslitas	slitna	slitnaða	slitnaðr;

och likaså alla med **-na** afledda verb (inchoativa: *vakna* vakna o. s. v.).

Med vocalutstötning efter § 18, b:

fá måla	fá	fáða	fáðr
fjá hata (skaldespr.)	fjá	(fjáða)	(fjáðr)
má nöta	má	máða	máðr
spá spå	spá	spáða	spáðr
strá strö	strá	stráða	stráðr
þjá pina	þjá	þjáða	þjáðr

Med **j** i stammen:

byrja begynna	byrja	byrjaða	byrjaðr
eggja uppegga	eggja	eggjaða	eggjaðr
herja härja	herja	herjaða	herjaðr

Sålunda böjas äfven: *belja* vråla; *brynja* ikläda brynja; *brytja* sönderstycka; *byrja* (impers.) blifva vind; *dysja* begrafva; *emja* tjuta; *gilja* locka; *gneggja* gnägga; *grenja* tjuta; *klyfja* belasta; *lyfja* bota; *netja* fånga i nät; *nytja* mjölka; *skynja* skönja; *steðja* springa, hoppa (olika med *steðja*, § 145); *stefja* stäfja; *syfja* blifva sömnig; *synja* neka; *veðja* vädja, hålla vad; *vitja* besöka; *þefja* lukta; och några andra.

Anm. Man måste akta sig att sammanblanda de verb, som hafva **j** stammen, med verben af 2 klassen. Några få af de senare hafva i nyare språket öfvergått till 4 klassen och finnas således böjda efter båda klasserna, t. ex.:

infin.	præs.	præt.	part. præt.
ferja öfverföra	fer / ferja	farđa / ferjađa	fariđr, farđr / ferjađr

Sällan eger en omvänd öfvergång rum, så att man t. ex. af *synja* senare kan finna præt. *sundi* för *synjađa*.

Äfven några verb med **v** i stammen höra till denna klass, t. ex.:

bölva förbanna	bölva	bölvađa	bölvađr
stöđva uppehålla	stöđva	stöđvađa	stöđvađr
örva uppegga	örva	örvađa	örvađr

§ 153. Bildningen af modi och personer inom de särskilda klasserna inhemtas af följande paradigm: I. A) *dœma* döma, I. B) *byggva* (i det äldre språket) eller *byggja* bebo, II. A) *temja* tämja, II. B) *hylja* hölja, III. *vaka* vaka, IV. *kalla* kalla, ropa.

Præsens:

	I. A)	I. B)		II. A)	II. B)	III.	IV.
				indicativus:			
sg. 1.	dœmi	byggvi	byggi	tem	hyl	vaki	kalla
2.	dœmir	byggvir	byggir	temr	hylr	vakir	kallar
3.	dœmir	byggvir	byggir	temr	hylr	vakir	kallar
pl. 1.	dœmum	byggum	byggjum	temjum	hyljum	vökum	köllum
2.	dœmiđ(-t)	byggviđ	byggiđ(-t)	temiđ(-t)	hyliđ(-t)	vakiđ(-t)	kalliđ(-t)
3.	dœma	byggva	byggja	temja	hylja	vaka	kalla
				conjunctivus:			
sg. 1.	dœma(-i)	byggva	byggja (byggi)	temja (temi)	hylja (hyli)	vaka(-i)	kalla(-i)
2.	dœmir	byggvir	byggir	temir	hylir	vakir	kallir
3.	dœmi	byggvi	byggi	temi	hyli	vaki	kalli
pl. 1.	dœmim	byggvim	byggim	temim	hylim	vakim	kallim
2.	dœmiđ(-t)	byggviđ	byggiđ(-t)	temiđ(-t)	hyliđ(-t)	vakiđ(-t)	kalliđ(-t)
3.	dœmi	byggvi	byggi	temi	hyli	vaki	kalli
				imperativus:			
sg. 2.	dœm	bygg	bygg	tem	hyl	vaki	kalla
pl. 1.	dœmum	byggum	byggjum	temjum	hyljum	vökum	köllum
2.	dœmiđ(-t)	byggviđ	byggiđ(-t)	temiđ(-t)	hyliđ(-t)	vakiđ(-t)	kalliđ(-t)
				infinitivus:			
	dœma	byggva	byggja	temja	hylja	vaka	kalla
				participium:			
	dœmandi	byggvandi	byggjandi	temjandi	hyljandi	vakandi	kallandi

	I. A)	I. B)	II. A)	II. B)	III.	IV.
			Præteritum:			
			indicativus:			
sg. 1.	dœmda(-i) [1]	bygđa(-i)	tamda(-i) [1]	hulda(-i) [1]	vakta(-i) [1]	kallađa(-i)
2.	dœmdir	bygđir	tamdir	huldir	vaktir	kallađir
3.	dœmdi	bygđi	tamdi	huldi	vakti	kallađi
pl. 1.	dœmdum	bygđum	tömdum	huldum	vöktum	kölluđum
2.	dœmduđ(-t)	bygđuđ(-t)	tömduđ(-t)	hulduđ(-t)	vöktuđ(-t)	kölluđuđ(-t)
3.	dœmdu	bygđu	tömdu	huldu	vöktu	kölluđu
			conjunctivus:			
sg. 1.	dœmda(-i)	bygđa(-i)	temda(-i)	hylda(-i)	vekta(-i)	kallađa(-i)
2.	dœmdir	bygđir	temdir	hyldir	vektir	kallađir
3.	dœmdi	bygđi	temdi	hyldi	vekti	kallađi
pl. 1.	dœmdim	bygđim	temdim	hyldim	vektim	kallađim
2.	dœmdiđ(-t)	bygđiđ(-t)	temdiđ(-t)	hyldiđ(-t)	vektiđ(-t)	kallađiđ(-t)
3.	dœmdi	bygđi	temdi	hyldi	vekti	kallađi
			participium:			
	dœmdr	bygđr	tamiđr, tamdr [2]	huliđr, huldr [2]	vakat	kallađr

[1]) I det äldsta språket *dœmđa, tamđa, hulđa, vakđa* o. s. v. (§ 135, a och c).

[2]) De äldsta formerna äro *tamiđr, huliđr*, derefter *tamđr, hulđr*, sedan *tamdr, huldr* och slutligen (nyisländskt) *taminn, hulinn*.

§ 154. Några svaga verb vackla emellan de nämnda 4 klasserna, i det de antingen helt igenom kunna böjas efter olika klasser (särskildt hafva i det senare språket flere verb blifvit öfverförda från en af de 3 första klasserna till den 4:de), eller ock bilda några former efter en, andra efter en annan klass. Exempel på begge fallen finnas i det föregående. Här anmärka vi blott, att det särskildt i flere af de svaga verb, hvilkas infinitivus ändas på *-á* och som ursprungligen höra antingen till 3:dje eller 4:de klassen (jfr *gá, ná, ljá* och *tjá* i § 150; *fá, fjá, má, spá, strá* och *þjá* i § 152), understundom visar sig någon vacklan mellan de olika klasserna (af *ná* kan man t. ex. finna *náit* för *nát* i præt. part.), liksom de ganska ofta undergått förändringar i det nyare språket (præs. *næ, ljæ* för *nái, lé* o. s. v.).

§ 155. A) Några verb (rotord) bilda præsens som ett præteritum i den starka conjugationen (derför vanligen kallade præterito-præsentia), men præteritum svagt (såsom de afledda verben) genom tillfogande af **-da**. Men under det att *-da* i præteritum af de afledda verben först i fornnordiskan öfvergick till *-ða* (som senare åter kunde blifva *-da, -ta,* § 21, a), blef det i flere rotord allaredan i det urgermaniska språket förändradt på olika sätt genom sammanstötning med den föregående consonanten; derigenom får præteritum ett olika utseende i dessa och de afledda verben (fornnord. *átta, mátta* = got. *aihta, mahta,* § 22, A, b; fornnord. *kunna* = got. *kunþa,* af * *kunn-da,* § 22, B, b; fornnord. *þurfta* = got. *þaurfta,* § 5, 3, anm. 1; fornnord. *munda, skylda, vilda* = got. *munda, skulda, vilda,* § 21, a, 2; fornnord. *vissa* = got. *vissa,* § 22, B, a). — Imperativus brukas sällan i dessa ord och saknas helt och hållet i några, hvarest præs. ind. brukas i stället (*skalt þú*). Af några brukas en infinitivus præteriti (i prosa endast *mundu, skyldu* och någon gång *vildu,* § 106, anm.). Dessa verb äro: a) *eiga* ega, *mega* kunna, [*knega*], *knáttu* kunna; b) *kunna* kunna, *unna* älska, unna; *þurfa* behöfva, *muna* erinra, *munu* skola (futuralbeteckning), *skulu* skola;

c) *vita* veta; d) delvis: *vilja* vilja. (Äfven præs. ind. af *vera* med undantag af 1 sing. hör hit; jfr § 116). Dessa orden böjas sålunda [1]):

a) eiga — mega — knáttu

præsens:

		ind.	conj.	imp.	ind.	conj.	ind.	conj.
sg.	1.	á	eiga		má	mega	kná	knega
	2.	átt	eigir	eig	mátt	megir	knátt	knegir
	3.	á	eigi		má	megi	kná	knegi
pl.	1.	eigum	eigim	eigum	megum	megim	knegum	knegim
	2.	eiguđ	eigiđ	eigiđ	meguđ	megiđ	kneguđ	knegiđ
	3.	eigu (eiga)	eigi		megu (mega)	megi	knegu	knegi

infinitivus:

eiga — mega — — [2])

participium:

eigandi — megandi — —

præteritum:

		ind.	conj.	ind.	conj.	ind.	conj.
sg.	1.	átta	ætta	mátta	mætta	knátta (knáđa)	knætta
	o. s. v.						

infinitivus:

— — máttu — knáttu

participium:

áttr — mátt — —

---

[1]) I præs. ind. 2 och 3 pers. plur. intränga i de flesta af dessa ord i nyare språket ändelserna *-iđ, -a,* som i äldre tiden äro sällsynta. Ordet *muna* har dock äfven i äldsta tiden endast *-iđ, -a,* hvilket äfven i regeln är förhållandet med *unna.*

[2]) Ett mot *mega* svarande *knega* förekommer ej.

b)	kunna	unna	þurfa	muna	munu	skulu
			præsens:			
			indicativus:			
sg. 1.	kann	ann	þarf	man	mun o. man	skal
2.	kannt	annt	þarft	mant	munt-mant	skalt
3.	kann	ann	þarf	man	mun -man	skal
pl. 1.	kunnum	unnum	þurfum	munum	munum	skulum
2.	kunnuđ (kunniđ)	[unnuđ] unniđ	þurfuđ	muniđ	munuđ	skuluđ
3.	kunnu (kunna)	(unnu) unna	þurfu (þurfa)	muna	munu (manu)	skulu (skalu)
			conjunctivus:			
sg. 1.	kunna o. s. v.	unna	þurfa	muna	muna (myna, møna)	skula (skyla)
			imperativus:			
	kunn	unn	—	mun	—	—
			infinitivus:			
	kunna	unna	þurfa	muna	munu	skulu
			participium:			
	kunn-andi	unn-andi	þurf-andi	mun-andi	—	skul-andi
			præteritum:			
			indicativus:			
sg. 1.	kunna o. s. v.	unna	þurfta (þyrfta)	munda	munda (mynda, mønda)	skylda (skulda)
			conjunctivus:			
sg. 1.	kynna (kunna)	ynna	þyrfta	mynda	mynda, mønda (munda)	skylda

infinitivus:

[kunnu]	—	—	—	mundu (myndu, møndu)	skyldu

participium:

kunnat	unnat / unnt	þurft	munat	—	— [1])

Anm. I förbindelse med 2 personens pron. pers. förlorar 2 pers. sing. ind. præs. af *munu* och *skulu* ofta sitt **t**: *munattu* du månde icke, *muntu* och *mundu*; *skalattu, skaltu, skaldu.* — I præteritiformerna af *munu* och *skulu* skrifves ofta *i* för *y* (*minda, skilda* o. s. v.).

c) vīta — d) vilja

præsens:

	ind.	conj.	imp.	inf.	ind.	conj.	inf.
sg. 1.	veit [2])	vita		vita	vil	vilja	vilja
2.	veizt	vitir	vit		vill, vilt	vilir	
3.	veit	viti		part.	vill	vili	part.
pl. 1.	vitum	vitim	vitum	vitandi	viljum	vilim	viljandi
2.	vituđ	vitiđ	vitiđ		viliđ	viliđ	
3.	vitu	viti			vilja	vili	

præteritum:

	ind.	conj.	part.	ind.	conj.	inf.
sg. 1.	vissa	vissa	vitađr	vilda	vilda	vildu
	o. s. v.			o. s. v.		part.
						viljat

Anm. Af *vilja* heter 2 pers. sing. äfven likasom 3 pers. *vill* (af det mycket sällsynta *vilr*) och ordet böjes då regelmässigt efter 2 svaga klassen (§ 145) utom i part. præt.; men att det är rotord och icke afledt verbum, visar præt. *vilda* i den äldsta tiden (aldrig *vilđa*, § 21, a, 2). — I gamla dikter tyckes *vilja* i 1 pers. conj. stundom brukas med betydelse af indic., i likhet med got. *viljau* (jfr *þykki* nedan under B).

---

[1]) *skyldr* adj., skyldig.

[2]) Någon gång finnes en 1 pers. *vetkat ek,* jag vet icke (= *veit-ek-at*).

B) Andra rotord än de här nämnda bilda mycket sällan præteritum på **-da** i likhet med de afledda verben; nämligen:

infin.		præs.	præt. ind.	præt. conj.	part. præt.
sœkja	söka	sœki	sótta	sœtta	sóttr
yrkja	göra, dikta	yrki	orta (orkta, sällan yrkta)	yrta (ørta, yrkta)	ortr (orktr, sällan yrktr)
þekkja[1])	varseblifva	þekki	þátta	[þætta]	[þáttr]
þykkja eller þikkja[2])	synas	þykki þikki	þótta	þœtta	þóttr

Anm. Böjningen af dessa ord motsvarar i det hela förhållandet i gotiskan: fornnord. *orta* = got. *vaurhta* (*orkta* o. s. v. äro deremot yngre former, hvarest *k* har trängt in från inf. och præs.; i *yrkta*, *yrktr* har äfven *y* undanträngt *o*, så att ordet blef böjdt som ett regelmässigt svagt verb; jfr anmärkningarna om *þekkja* och *samþykkja*); fornnord. *þátta*, *þótta* = got. *þâhta*, *þûhta* (se vidare § 22, A, b, slutet). På samma sätt utgår fornnord. *sótta* från ett äldre **sôhta*, under det att gotiskan i olikhet härmed har præt. *sokida* af *sokjan*. — Præsensstammen har i alla dessa ord utvidgats med *j* (jfr § 109, b, anm.), och då rotvocalen är lång, böjas de i præsens som afledda verb på *-ja* med lång rotstafvelse (§ 142).

§ 156. a) Några få verb bilda ett svagt præteritum på **-ra**, men böjas för öfrigt starkt:

---

¹) *þekkja* blef tidigt böjdt som ett regelmässigt svagt verbum (se § 142). Om den ursprungliga böjningen erinrar blott det i poësi förekommande præt. *þátta* (deremot finnes intet exempel på conj. *þætta* eller præt. part. *þáttr*).

²) Äfven skrifvet med enkelt *k* (*þykja* eller *þikja*). Ofta finner man i 3 sing. præs. ind. *þy(k)ki*, *þi(k)ki* för *þy(k)kir*, *þi(k)kir*, i synnerhet med omedelbart följande *mér* och *þér*; det är väl egentligen conjunctivus använd som indicativus (jfr *vilja* § 155, A, anm.). — Öfvergång till regelmässig svag böjning visar *samþykkja*, sámtycka, förlika, præt. *samþykta* (äldre *-þykđa*), part. *samþyktr* (jfr föregående not).

infin.	præs. sing.	præs. plur.	præt. sing.	præt. plur.	part. præt.
gnúa (senare núa) gno	gný	gnú(u)m	gnøra	gnørum	gnúinn
			gnørir	gnøruđ	
			gnøri	gnøru	
snúa sno	sný	snú(u)m	snøra	snørum	snúinn
gróa gro	grœ	gró(u)m	grøra	grørum	gróinn
róa ro	rœ	ró(u)m	røra	rørum	róinn
sá[1]) så	sæ	sá(u)m	søra	sørum	sáinn

I præteritum skrifves äfven *e*, *ey* för *ø*: *snøra*, *snera* och *sneyra*. — Likaledes har *slá*, slå, i præt. *sløra*, *slera* jemte *sló* (§ 121); i *frjósa*, frysa, och *kjósa*, välja, framkallades præteritiformerna *frøra*, *frera*, *køra* (vid sidan af *fraus*, *kaus*, § 124) väl af participformerna *frørinn*, *kørinn*, som utgå från *frosinn*, *kosinn* (§ 12, anm. 2).

b) Närmast till dessa orden ansluter sig det i sin böjning enstående *valda*, vålla, som har följande former:

	præsens: ind.	conj.	præteritum: ind.	conj.	part.
sg. 1.	veld	valda	olla (volla)	ylla (vylla)	valdit,
2. 3.	veldr	imp.	olda (volda)	ylda (vylda)	voldit
pl. 1.	völdum	vald	o. s. v.	o. s. v.	(ollat, nyare form)

§ 157. Reflexivformen.

Reflexivformen bildas af activum genom sammansättning med det reflexiva pronomen, sålunda att **-sk** (afkortadt af **sik**), senare **-z**, **-zt**, **-żst**, (alla tre formerna visserligen uttalade och i upplagorna vanligen äfven tecknade **-st**, hvilket emellertid liksom **-s** blott sällan träffas i handskrifterna) fogas till infin. och partic. samt till 2 och 3 pers. sing. och plur.; framför detta **-sk** bortfaller verbaländelsen **-r** och en dental (**t** och **đ**) sam-

[1]) Äfven præs. *sá*, præt. *sáđa*, part. *sáđr* (§ 152). Oriktigt sammanblandas *sá* understundom med *sóa*, ödelägga, hvaraf det förekommer ett part. præt. *sóinn* (senare svagt *sóa*, *sóađa*, *sóađr*, § 152).

mansmälter med det följande **s** till **z**, t. ex. infin. *koma-sk* bana sig väg, *ráđa-sk* besluta sig till något, *þykkja-sk* tyckas, synas; præs. 2 och 3 sing. ind. *kømsk, ræđsk* eller *ræzk* (för * *kømr-sk*, * *ræđr-sk*); *þykkisk* (för * *þykkir-sk*); 2 och 3 plur. ind. *komizk* (för * *komiđ-sk*), *koma-sk, ráđizk* (för * *ráđiđ-sk*), *ráđa-sk*; *þykkizk* (för * *þykkiđ-sk*), *þykkja-sk*; 2 och 3 sing. conj. *komisk* (= * *komir-sk* och *komi-sk*), *ráđisk* (= * *ráđir-sk* och *ráđi-sk*); *þykkisk* (= * *þykkir-sk* och *þykki-sk*); 2 och 3 plur. conj. *komizk* (för * *komiđ-sk*), *komi-sk, ráđizk* (för * *ráđiđ-sk*), *ráđi-sk*; *þykkizk* (för * *þykkiđ-sk*), *þykki-sk*; præt. 2 och 3 sing. ind. *komzk* eller *kvamzk* (för * *komt-sk*, * *kvamt-sk*), *kom-sk* eller *kvam-sk*, *réđzk* eller *rézk* (för * *réđt-sk*, § 108, d), *réđ-sk* eller *rézk*; *þóttisk* (= * *þóttir-sk* och *þótti-sk*); 2 och 3 plur. ind. *kómuzk* eller *kvámuzk* (för * *kómuđ-sk*, * *kvámuđ-sk*), *kómu-sk* eller *kvámu-sk, réđuzk* (för * *réđuđ-sk*), *réđu-sk*; *þóttuzk, þóttu-sk*; 2 och 3 sing. conj. *kœmisk* eller *kvœmisk* (= * *kœmir-sk*, * *kvœmir-sk* och *kœmi-sk, kvœmi-sk*), *réđisk* (= * *réđir-sk* och *réđi-sk*); *þœttisk* (= * *þœttir-sk* och *þœtti-sk*); 2 och 3 plur. conj. *kœmizk* eller *kvœmizk* (för * *kœmiđ-sk*, * *kvœmiđ-sk*), *kœmi-sk* eller *kvœmi-sk*; *réđizk* (för * *réđiđ-sk*), *réđisk*; *þœttizk, þœtti-sk*; partic. *komizk* (för * *komit-sk*), *ráđizk* (för * *ráđit-sk*). — Likaledes bildas 1 pers. plur. genom att foga **-sk** till formen i activum; dock bortfaller **s** här vanligen på grund af consonantsammanstötningen (§ 5, 12), så att tillägget blott blifver **-k**; för **-sk**, **-k** inträder senare **-z** (**-zt**, **-zst**, i upplagorna vanligen **-st**), t. ex. præs. ind. *komumsk* eller *komumk, ráđumsk* eller *ráđumk, þykkjumsk* eller *þykkjumk*, conj. *komim(s)k, ráđim(s)k, þykkim(s)k*; præter. ind. *kómum(s)k* eller *kvámum(s)k, réđum(s)k, þóttum(s)k*, conj. *kœmim(s)k* eller *kvœmim(s)k, réđim(s)k, þœttim(s)k*. — Formen för 1 plur. brukas äfven som 1 sing. och blef således endast genom sammanhanget eller det tillfogade pronomen närmare bestämd som sing. eller plur. Dock förekommer den ursprungliga formen på **-sk** för **-k** mycket sällan i sing. och indicativens *-umk* (för *-umsk*) brukas i regeln äfven för conjunctivens *-imk* (för *-imsk*),

t. ex. præs. ind. *komumk* (mycket sällan *komumsk*), *ráđum[s]k*, *þykkjum[s]k*, conj. *komum[s]k* (sällan *komim[s]k*), *ráđum[s]k* (*ráđim[s]k*), *þykkjum[s]k* (*þykkim[s]k*); præt. ind. *kómum[s]k* eller *kvámum[s]k*, *réđum[s]k*, *þóttum[s]k*, conj. *kœmum[s]k* eller *kvæmum[s]k* (sällan *kœmim[s]k* eller *kvæmim[s]k*), *réđum[s]k* (*réđim[s]k*), *þœttum[s]k* (*þœttim[s]k*). Senare utbyttes (-**sk**,) -**k** såsom i plur. mot -**z** (-**zt**, -**zst**, i upplagorna vanligen -**st**), och slutligen uttränges 1 sing. alldeles af formerna för (2:dra och) 3:dje personen, så att vi finna äldst *ek þykkjum[s]k*, *þóttum[s]k*, senare *ek þykkjumz*, *þóttumz* (*þykkjumz(s)t*, *þóttumz(s)t*) och slutligen *ek þykkiz* (*-zt*, *-zst*), *þóttiz* (*-zt*, *-zst*)[1].

§ 158. Till öfversigt följa här paradigm af reflexivformen i verben *ráđa* (§ 127), *berja* (§ 145) och *kalla* (§§ 152—153). De nyare formerna sättas i parenthes, och i stället för -**zt**, -**zst** skrifves -**st**. Endast af *ráđa* uppföras alla formerna efter tidsföljden; af *berja* och *kalla* deremot endast de äldsta och yngsta, då mellanformerna äro likadana som af *ráđa*.

Præsens:

indicativus:

sg. 1.	[ráđumsk], ráđumk; ráđumz, ráđumst; (*nyare* ræđst	[berjumsk], berjumk o. s. v. (berst)	[köllumsk], köllumk o. s. v. (kallast)
2. 3.	ræđsk[2]; ræđz[2]) (ræđst)	bersk (berst)	kallask (kallast)
pl. 1.	ráđumsk, ráđumk; ráđumz (ráđumst)	berjumsk, -mk (berjumst)	köllumsk, -mk (köllumst)
2.	ráđizk; ráđiz (ráđizt)	berizk (berizt)	kallizk (kallist)
3.	ráđazk; ráđaz (ráđast)	berjask (berjast)	kallask (kallast)

[1]) Mycket sällan hafva formerna för 2 och 3 pers. så tidigt inträngt i 1 pers., att ändelsen *-sk* ännu är bevarad (t. ex. *ek bersk* för det äldre *berjumk* eller det yngre *berst*).

[2]) **đ** kan äfven falla bort framför **z** och **s**, som då öfvergår till **z**: *ræzk*, *ræz*, præt. *réđzk*, *réđsk*, *réđz* eller *rézk*, *réz*; likaså af *kveđa* præs. *kveđsk*, *kvezk*, præt. *kvađzk*, *kvađsk*, *kvazk* o. s. v.

conjunctivus:

sg. 1.	[ráđumsk, ráđimsk], ráđumk, sällan ráđimk; ráđumst, sällan ráđimst; (*nyare* ráđist)	[berjumsk, berimsk], berjumk, sällan berimk (berist)	[köllumsk, kallimsk], köllumk, sällan kallimk (kallist)
2. 3.	ráđisk; ráđiz (ráđist)	berisk (berist)	kallisk (kallist)
pl. 1.	ráđimsk, ráđimk; ráđimz (ráđimst)	berimsk, berimk (berimst)	kallimsk, kallimk (kallimst)
2.	ráđizk; ráđiz (ráđizt)	berizk (berizt)	kallizk (kallizt)
3.	ráđisk; ráđiz (ráđist)	berisk (berist)	kallisk (kallist)

imperativus:

sg. 2.	ráđsk; ráđz (ráđst)	bersk (berst)	kallask (kallast)
pl. 1. 2.	= indic.	= indic.	= indic.

infinitivus:

ráđask; ráđaz (ráđast)	berjask (berjast)	kallask (kallast)

participium[1]):

[ráđandisk; -z(-st)]	[berjandisk (-st)]	[kallandisk (-st)]

Præteritum:

indicativus:

sg. 1.	[réđumsk], réđumk; réđumz, réđumst (*nyare* réđst)	[börđumsk], börđumk o. s. v. (barđist)	[kölluđumsk], kölluđumk o. s. v. (kallađist)
2. 3.	2. réđzk; réđz (réđzt) 3. réđsk; réđz (réđst)	barđisk (-st)	kallađisk (-st)
pl. 1.	réđumsk, réđumk; réđumz (réđumst)	börđumsk, -mk (börđumst)	kölluđumsk,-mk (kölluđumst)
2.	réđuzk; réđuz (réđuzt)	börđuzk (-zt)	kölluđuzk (-st)
3.	réđusk; réđuz (réđust)	börđusk (-st)	kölluđusk (-st)

conjunctivus:

sg. 1.	[réđumsk, réđimsk] réđumk, sällan réđimk; réđumz, sällan réđimz; réđumst, sällan réđimst (*nyare* réđist)	[berđumsk, berđimsk], berđumk, sällan berđimk (berđist)	[kölluđumsk, kallađimsk], kölluđumk, sällan kallađimk (kallađist)
2. 3.	réđisk; rédiz (réđist)	berđisk (-st)	kallađisk (-st)

[1]) Denna form brukas mycket sällan.

pl. 1.	réđimsk, réđimk; réđimz (réđimst)	berđimsk, -mk (berđimst)	kallađimsk, -mk (kallađimst)
2.	réđizk; réđiz (réđizt)	berđizk (-zt)	kallađizk (-zt)
3.	réđisk; réđiz (réđist)	berđisk (-st)	kallađisk (-st)

participium:

ráđizk; ráđiz (ráđizt)	barizk (-zt) barzk (-zt)	kallazk (-zt)

Anm. I Eddasångerne och andra gamla dikter finnes icke sällan **-mk** (stundom endast **-m**) med betydelse **mik** eller **mér** (som object eller dativobject) fogadt till ett verb, hvars subject är 3 sing. eller plur. Härigenom har en rad af former uppkommit, som till utseendet sammanfalla med 1 sing. och plur. i reflexivformen på **-umk**, fastän deras betydelse och tvifvelsutan äfven deras ursprung är helt olika dermed. När det således heter *þađan rákumk vindar* (derifrån drefvo vindarne mig), hvarest *rákumk* har betydelsen *ráku mik,* eller *yfir ok undir stóđumk jötna vegir* (öfver och under mig stodo jättarnes vägar, klipporna), *leiđ erumk fjöll* (leda äro mig fjellen), hvarest *stóđumk* och *erumk* hafva betydelsen *stóđu mér, eru mér,* synes **-mk** naturligast böra uppfattas som en enklitisk form af 1 personens pronomen (egentligen *mik,* men brukadt både i betydelsen *mik* och *mér*), som fogas till 3 pers. plur. *ráku, stóđu, eru,* och likheten mellan *stóđumk* = *stóđu mér* (de stodo för mig) och det reflexiva *stóđumk* (af *stóđumsk*) (jag, vi gjorde motstånd) tyckes vara tillfällig. Men dessa former på *-umk* brukas äfven, hvarest subjectet är 3 pers. sing., t. ex. *ván erum rómu* (hopp är mig om kamp), *sú erumk líkn* (det är mig en tröst), hvarest *erum, erumk,* som begge förekomma temligen ofta, hafva betydelsen *er mér.* Och att *u* i *eru* icke må uppfattas som bindevocal, utan att vi här hafva en verklig pluralform, visa uttryck sådana som *buđumk hilmir löđ* (kungen bjöd mig gästfrihet), *gáfumk íþrótt úlfs of bagi* (ulfvens motståndare, Oden, gaf mig en idrott, skaldekonsten), hvarest *buđumk, gáfumk* stå med betydelse *bauđ mér, gaf mér.* Oaktadt den olika betydelsen äro dessa former troligen bildade i analogi med 1 pers. af reflexivformen, hvilket i ännu högre grad gäller uttryck som *hvat er þat manna er í mínum sal verpumk orđi á?* (hvad är det för en man, som i min sal kastar ord på mig?), med betydelse *verpr orđi á mik,* eller *stöndumk til hjarta hjörr* (svärdet står mig till hjertat) med betydelse *stendr mér.* Då man tidigt hade förlorat medvetandet om det egentliga ursprunget till en form sådan som *stöndumk,* hvarest det låg nära i 1 pers. sing. att uppfatta *-mk* som *mik,* använde skalderne denna formen genom missförstånd äfven i betydelsen *stendr mér* (*standa mér*), och endast subjectet angaf formens betydelse (*ek, vit, vér stöndum(s)k* reflexivt, *stöndumk hjörr, hjörvar* activt).

§ 159. **De omskrifna formerna.**

De felande tempora i verben och hela passivum bildas genom omskrifning med hjelpverben på följande sätt:

Perfectum och plusquamperfectum bildas af part. præt. med præs. och præt. af *hafa* (vid vissa verb med *vera*). Vanligen står part. dervid i neutr., men ofta (i synnerhet i äldre språket) förbindes *hafa* med accusativen och part. sättes då i samma casus (*fjandinn hafði hann blindaðan*, fienden hade gjort honom blind; *ek hefi þýddan draum þinn*, jag har uttydt din dröm).

Futurum och conditionalis bildas af inf. præs., futur. exact. och conditional. exact. af inf. perfecti genom præsens och præteritum af *munu* (§ 155, b)[1]).

Perfectum:

ind.: ek hefi kallat
conj.: ek hafa kallat
inf.: hafa kallat
(*part.*: hafandi kallat)

Plusquamperfectum:

ind.: ek hafða kallat
conj.: ek hefða kallat

Anm. 1. Stundom kan *hafa* såsom hjelpverbum finnas utelemnadt.

Futurum:

ind.: ek mun (man) kalla
conj.: ek muna (myna) kalla
inf.: munu kalla

Conditionalis:

ind.: ek munda (mynda) kalla
conj.: ek mynda (munda) kalla
inf.: mundu (myndu) kalla

---

[1]) Deremot brukas *skulu* blott om en bestämd förpligtelse, men närmar sig dock stundom futurbetydelsen; *vilja* deremot förekommer aldrig såsom omskrifning af futurum.

Futur. exact.:

ind.: ek mun (man) hafa kallat
conj.: ek muna (myna) hafa kallat
inf.: munu hafa kallat

Condition. exact.:

ind.: ek munda (mynda) hafa kallat
conj.: ek mynda (munda) hafa kallat
inf.: mundu (myndu) hafa kallat

Anm. 2. I futur. exact. och condition. exact. utelemnas stundom hjelpverbet *hafa* och ganska ofta *vera*, der det skulle brukas.

Reflexivformen

omskrifves på följande sätt:

perfect.: ek hefi kallazk o. s. v.
plusquamperf.: ek hafđa kallazk o. s. v.
futur.: ek mun (man) kallask o. s. v.
condit.: ek munda (mynda) kallask o. s. v.

§ 160. **Passivum**

omskrifves med *vera* i förbindelse med part. præt. Senare brukas stundom *verđa* på samma sätt (mycket sällan i det äldre språket), men i regeln hafva förbindelserna med *verđa*, särdeles i præteritum, en från den vanliga passiva skiljaktig betydelse (*hann var bundinn* = han blef bunden, men *hann varđ bundinn* = det lyckades att binda honom). Ej sällan har äfven reflexivformen passiv betydelse.

Præsens:

ind.: ek em (verđ) kallađr
conj.: ek sé (verđa) kallađr
inf.: vera (verđa) kallađr

Præteritum:

ind.: ek var (varđ) kallađr
conj.: ek væra (yrđa) kallađr

Perfectum:

ind.: ek hefi verit kallaðr
conj.: ek hafa verit kallaðr
inf.: hafa verit kallaðr

Plusquamperfectum:

ind.: ek hafða verit kallaðr
conj.: ek hefða verit kallaðr

Anm. 1. I dessa förbindelser förekommer nästan aldrig *orðit* för *verit*. — I regeln brukas præsens- och præteritiformerna med *vera* äfven i betydelse af perfectum och plusquamperfectum: *ek em, var kallaðr* v. s. v. = *ek hefi, hafða verit kallaðr* o. s. v.

Futurum:

ind.: ek mun (man) [vera eller verða] kallaðr
conj.: ek muna (myna) [vera eller verða] kallaðr
inf.: munu [vera eller verða] kallaðr

Conditionalis:

ind.: ek munda (mynda) [vera eller verða] kallaðr
conj.: ek mynda (munda) [vera eller verða] kallaðr
inf.: mundu (myndu) [vera eller verða] kallaðr

Futurum exact.:

ind.: ek mun (man) hafa verit kallaðr
conj.: ek muna (myna) hafa verit kallaðr
inf.: munu hafa verit kallaðr

Condition. exact.:

ind.: ek munda (mynda) hafa verit kallaðr
conj.: ek mynda (munda) hafa verit kallaðr
inf.: mundu (myndu) hafa verit kallaðr.

Anm. 2. Vanligen brukas emellertid formerna för futurum och conditionalis äfven att beteckna futur. exact. och condition. exact. — Som oftast utelemnas i fut. och cond. hjelpverbet *vera: ek mun kallaðr* o. s. v.

Anm. 3 (till § 159—60). Ordställningen i de omskrifna formerna är mycket fri.

Anm. 4 (till § 159—60). Utom de i dessa §§ omtalade hjelpverb, hvilka tjena till bildningen af de sammansatta tempora och

passivum, förbindas synnerligen i skaldespråket många andra verb med inf. eller part. för att omskrifva præsens och præteritum, t. ex. ***gøra*** (***gørđit hón hjúfra*** hon klagade icke), ***ráđa*** (***hón réđ vakna*** hon vaknade = ***vaknađi***), ***láta*** (***hann harđan lét Hunding veginn*** han fälde den hårde H.) och många andra.

Adverben.

§ 161. Adverben bilda sina comparationsgrader likasom adjectiven (§ 86 ff.) antingen på **-r** (compar.) och **-st** (superl.) med *i*-omljud, eller på **-ar** (compar.) och **-ast** (superl.). Ofta brukas neutrum af adjectiven såsom adverb (*langt* långt, *skamt* kort, *títt* ofta, o. s. v.).

a) **-r** och **-st**:

positivus:	comparativus:	superlativus:
lengi länge	lengr	lengst
langt (ntr.) långt	lengra (ntr.)	
skamt (ntr.) kort	skemr	skemst
fjarri fjerran	firr	first
nær, nærri nära	nær(r)	næst
gørva, gerva noga (gørla, gerla)	gørr, gerr	gørst, gerst

b) **-ar** och **-ast**:

aptr till baka	aptar	aptast
opt ofta	optar	optast
sjaldan sällan	sjaldnar (sjaldar)	sjaldnast
títt (ntr.) ofta	tíđara (ntr.)	tíđast
víđa vida	víđar	víđast
norđr norr ut	norđar	norđast
suđr söder ut	sunnar	sunnast
austr öster ut	austar	austast
vestr vester ut	vestar	vestast
út, úti ut, ute	útar	útast
inn, inni in, inne	innar	innast
upp, uppi, ofan upp, uppe, ofvan	ofar	ofast

positivus:	comparativus:	superlativus:
niđr, niđri, neđan ned, nedan	neđar	neđast

Anm. Några ord kunna bilda sina comparationsgrader på begge sätten (jfr § 87):

fram fram	fremr / framar	fremst / framast
síđ sent	síđr mindre / síđar senare	sízt minst / síđast sist

§ 162. Några adverb bilda sin comparativ och superlativ af en annan stam än positivens (jfr § 89):

vel, val väl	betr	bezt (bazt)
illa illa	verr	verst
lítt litet (ntr.)	minnr (miđr)	minnst
mjök mycket	meir(r)	mest
gjarna gerna	(gjarnar, gjarnara) / heldr	helzt
—	fyrr förr	fyrst först
—	hindar senare	—

Anm. 1 (till §§ 161–162). I comp. skrifves ofta både *-arr* och *-ar* (*optarr* och *optar* o. s. v.), likaså både *nærr* och *nær* o. s. v. — I stället för superlativus på *-ast* finnes icke sällan *-arst* med *r* från comparativus (*sunnarst, útarst, innarst, ofarst, neđarst, framarst, síđarst* för *sunnast* o. s. v.). — Jemte de egentliga adverbialformerna i compar. och superl. förekomma äfven ofta neutra af adjectiven såsom adverb, t. ex. comp. *víđar* (adverb) och *víđara* (ntr.), superl. *útast* (adverb) och *ýzt* (ntr.) o. s. v.

Anm. 2 (till §§ 161—162). I vissa adverb fogas stundom *meir(r)* till comp., t. ex. *firrmeir(r)* = *firr, fyrrmeir(r)* = *fyrr, innarmeir(r)* = *innar, nær(r)meir(r)* = *nær(r), ofarmeir(r)* = *ofar* och flere dyl. — Likasom jemte *fyrr* finnes *fyrri,* så förekommer ock stundom t. ex. *optarri* (eller *optari*) = *optar.*

Bihang.

Præpositionerna.

§ 163. Præpositionerna och i likhet med dem använda uttryck styra följande casus:

a) accusativus:

1. *um* (*umb, of*) om, öfver, med sina sammansättningar (*um fram* förbi, framför, förutan; *umhverfis* omkring; *út um* ut öfver o. s. v.). 2. *fyrir* i förbindelse med (local-) adverb på *-an* (*fyrir norđan, sunnan, austan, vestan*, nordan-, sunnan-, östan-, vestan-för; *fyrir ofan, neđan*, ofvan-, nedanför; *fyrir útan, innan*, utan-, innanför; *fyrir framan* framför; *fyrir handan* på andra sidan, o. s. v.). 3. *í gegnum* eller *gegnum*, igenom.

Anm. *um* (*umb, of*) styr dock i det äldre språket äfven dat. — *sízt*, sedan, brukas mycket sällan som præposition med acc.

b) dativus:

1. *af* af, från. 2. *frá* från. 3. *hjá* hos, vid. 4. *ór* (*úr, ýr*) ur. 5. *undan* bort ifrån. 6. *ásamt* tillsammans med. 7. *gagnvart* (*-vert*) gentemot. 8. *í gegn* eller *gegn, gegnt* emot. 9. *mót* eller *móti*, ensamt eller i förbindelse med *á* och *í*, emot. 10. *á* (*í*) *hendr* eller *á* (*í*) *hönd* emot. 11. *til handa* (nyare blott *handa*) för, till förmån för. 12. *námunda* eller *í námunda* i närheten af, samt advv. 13. *nær, nærri* nära, och 14. *fjarri* fjerran.

c) genitivus:

1. *til* till. 2. *án* (*ón*) utan. 3. *innan* inom. 4. *útan* utanför. 5. *millum* (*miđlum*), *millim, milli* (*miđli*), *međal, miđil*, ensamt eller förbundet med *á* eller *í*, emellan. 6. *í stađ* i stället för. 7. *at auk* eller *auk* utom. 8. *sakar, sakir, sökum*, med eller utan *fyrir* (*fyri, fyr*), förmedelst. 9. *vegna* förmedelst, *af, á e-s vegna* på ens vägnar, samt 10. förbindelser med *megin, megum* (*öđrum megin, megum* på andra sidan, *báđum megin, megum* på båda sidorna, o. s. v.).

Anm. *án* (*ón*) styr dock i äldre språket äfven dat. och acc. (nu blott gen.); likaså kunna *innan* och *útan* i äldre språket förbindas med acc.

d) dativus och accusativus:

1. *á* på. 2. *í* i. 3. *fyrir* (*fyri*, *fyr*; *firir*, *firi*, *fir* äfven *furir*, *furi*, *fur*) för. 4. *undir* (*und*) under. 5. *yfir* (*ifir*) öfver. Dessa styra dat., när de beteckna en hvila på ett ställe; accus. när föreställningen óm en rörelse ligger till grund. 6. *eptir* (*ept*) efter, med acc. om tiden, annars med dat. 7. *at* med acc. = efter (temporalt), med dat. = till, åt, efter. 8. *með* (*meðr*) med; med acc. när ett ofrivilligt ledsagande betecknas, annars med dat. 9. *við* (*viðr*) vid, emot; med dat. vid föreställningen "emot, till mötes", annars med accusativus.

Anm. Med afseende på dessa præpositioner och deras mångfaldiga betydelser efter de olika förbindelser, i hvilka de inträda, hänvisas för öfrigt till ordboken.

Register [1]).

[1]) Siffrorna hänvisa till §§ i grammatiken. (stm. = starkt masc.; stf. = starkt fem.; stn. = starkt neutr.; svm. = svagt masc. o. s. v.; stv. = starkt verbum; svv. = svagt verb.; pr. = pronomen; npr. = nomen proprium).

Rättelser och tillägg.

Sid. 2_{16} *æ* läs: *ae*
” 6^{8} läs: tyska *äu*
” 9^{11-12} läs: § 94, a, anm. 2; § 96, a, anm. 3.
” 9^{16} *bróðir.* läs: *bróðir,*
” 9^{22} läs: § 22, B, b.
” 10^{11} efter *faðir* fader, tillägg: *flá* flå
” 10_{13} *geba* läs: *gefa*
” 10_{2} * *veist* läs: * *veitt*
” 12^{2} läs: possessivpronomina
” 12_{8} längd läs: qvantitet
” 15^{11} *brútinn* läs: * *brutinn*
” 17_{5} *hérað* läs: *herað*
” 18^{7} efter *ástar* semikolon
” 18_{8} *ǿ* läs: *ǿ*
” 19^{20} läs: **ú—ý**
” 19^{21} läs: **jó, jú—ý** (jfr § 19, 3, anm.)
” 20_{14} stryk ut: måhända
” 21_{13} jag erhöll, läs: jag, han erhöll
” 21_{9} läs: * *séa*
” 21_{7} vanligtvis, läs: alltid,
” 24_{15} * *færða* läs: *færða*
” 25^{10} stryk ut: blifva,
” 26_{6} läs: gammal præt. *þátta*
” 27^{2} läs: sv. *mantel*
” 27_{12} forneng. läs: fornsax.
” 28^{7} läs: *ellstr*
” 33^{2} efter *hlutr* lott, tillägg: *níga* = *hníga* böja sig;
” 38_{16} *-nrr* läs: *-nnr*
” 38_{4} läs: *for* fåra,
” 39^{4} läs: *æs*
” 40_{5} läs: sing.
” 41^{18} läs: *dígull*
” 45^{13} läs: * *kneva*, * *treva*
” 46_{18} läs: o. s. v.).
” 47^{19} läs: *skrækr*
” 47_{11} framför *eykr* tillägg: *býr* eller *bœr*,
” 48^{13} läs: strid (skaldespr.),
” 48^{14} läs: *herðr* (mest i plur.)
” 48_{14} läs: *veiði*
” 48_{8} läs: **lygi** lögn (oböjl. i sing., gen. *lygi* § 74; pl. *lygar*)

Sid. 49^{8} stryk ut: fjäll,
” 52^{12} läs: samt i allmänhet ingen ändelse
” 53^{1} stryk ut: (skaldespr.)
” 53_{8} läs: *marr* (skaldespr.)
” 54^{8} läs: *rúgr*
” 54^{11} läs: *-frøðr, -røðr*
” 56^{18} läs: *limr* lem, gren
” 56_{6} läs: § 22, g, 2
” 60_{3} läs: *hjálmvitr*
” 64^{14} efter *herjaföðr*, tillägg: *sigföðr*,
” 65^{15} efter *valföðrs* tillägg: (dock förekommer äfven *alfaðir*, *sigfaðir*, acc. dat. gen. *-födur*).
” 66^{10} läs: * *Vei*
” 67_{14} läs: *vrou*
” 68^{12} läs: *slöngum*)
” 69^{11} läs: *gløggþekkni*
” 75^{16} läs: (för *máttigir*
” 77_{12} läs: **slær**
” 88_{13} efter artikeln, läs: efter substantivet,
” 96_{15} som pronomina, läs: som conjunctioner:
” 101^{6} läs: *sétta*
” 102^{5} läs: *þúsundasti*
” 105^{18} läs: *gékkt*
” 107^{14} läs: * *héltt*
” 110_{17-18} läs: *hvelfa, hverfa
” 120^{11} tillägg: Af *spýja* finnes äfven 3 pl. præt. *spjó* (de spydde).
” 120^{18} o. 139^{10} *spúit* läs: *spúit(?)*, *spút*
” 126. I böjningsmönstret af *støkkva* skall öfver allt stå *ø* för *ö*.
” 127. Præt. ind. 3 plur. *gafu*, läs: *gáfu*
” 143_{4} läs: *segisk*, mycket sällan *segsk*
” 155_{8} läs: *kallizt*

